

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી

વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૦મું VOL. X. JULY 1917. No. 1. જુલાઈ ૧૯૧૭. અંક ૧ લો.

અનુક્રમણિકા.	પાનું.	INDEX	Page.
વિષય		Subjects.	
૧. અધિપતિની નોંધ	૨	1. Editor's Study	2
૨. મોભાર સ્વીકાર	૬	2. Reviews	6
૩. વેપારી ત્રિપથે	૧૦	3. Commercial Subjects	
(અ) હીન્દ-અખાલનો વ્યાપાર	૧૦	(a) Indo-Japan Trade	10
(બ) રૂપું	૧૩	(b) Silver	13
(ક) હીન્દની આર્થિક સ્થિતિ	૧૬	(c) India, Her resources and her	
(દ) દુનિયાની સોનાની પેદાશ	૨૪	economics	19
૪. ચાકુ લગાઇને પ્રસંગે વેપાર સંબંધી		(d) World's Gold	24
ખદાર પટેલાં વધુ સરકારી લેહરનામાં.	૨૮	4. War and Trade. Government	
૫. વેપારી ખબરો	૩૦	Notifications	28
૬. વેપારી ખાતમીઓ અને આંકડાઓ ...	૩૮	5. Commercial Notes	30
		6. Commercial Intelligence and	
		Statistics	38

આ માસીકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસીકનું લવાજમ મુબઈના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા ત્રણ તથા બાહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૩-૬-૦૦ ત્રણ છ આના પોસ્ટેજ સુદા રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૪ ચાર. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસીકમાં જે બહાર ખબરો છે તેમાં કંઈ ફેરફાર સુચવવો હોય या તેા કાઢી નાખવી હોય તેા આવી બતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઈએ. નહિતર તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિ.

EDITOR'S STUDY.

અધિપતિની નાંધ.

લડાઈ શરૂ થયા પછી બ્રિટીશ સામ્રાજ્યનું વેપાર અને ઉદ્યોગ ખીલવવા તરફ ધલુજ લક્ષ્ય એવાયલું છે, ત્યાર પહેલાં ધલુજ અરે માન્ચેસ્ટરની “આલ્ફા કો” ની રાજ્યનીતિ (જેને Liberal Fairness તરીકે ઓળખવામાં આવતી હતી) તે પ્રચલિત હતી પણ લડાઈ ફાટ્યા પછી સરકારને એક સરકાર તરીકે વધારે અને વધારે વચમાં પડવું પડેલું છે. જ્યાં તાની ધુંટાપણની રાજ્યનીતિને બદલે પસંદગીની રાજ્યનીતિ હવે આવવી જોઈએ એમ આ ઉપરથી કેટલાએક લોકો માને છે, હોર્ડ બાદરની કમિટીએ પણ હમણાં તે મુજબનો જ રીપોર્ટ રહેલો છે આવી બતને ફેરફાર થયે કે કેમ તે સવાલનો હિતર આપવો સહેલો નથી, તેનો

આધાર ઘણા જુદા જુદા કારણો પર રહેલો છે અને કદાચ એકલા ગ્રેટબ્રિટનના મત આપનારાઓ પણ તેનો નિર્ણય કરી શકશે નહિ, જુદાં જુદાં સંસ્થાનો તથા હિંદુસ્તાન કે જેઓ સામ્રાજ્ય માટે લડાઈમાં મોટા ભોગો આપેલા છે તેમનો મત પણ લેવામાં આવશે, તેમજ બ્રિટીશ સામ્રાજ્ય સાથે હિંદી જર્મની સાથે લડેલાં છે તે મિત્રરાજ્યોનો પણ પોતાનો મત જણાવવાની વંક જરૂર આપવામાં આવશે, આવી રીતે પસંદગીની રાજ્યનીતિ સારી કે છુટાપણની તે સલાહ ને કે હાલ એમને એમ બદરજ રહેશે તોપણ સામ્રાજ્યના વેપાર અને ઉદ્યોગ ખીલવવા તરફ તે બધે ઠોકણથી એક મનજ છે હિંદુસ્તાનના વેપાર અને

મેટેલીક શીલીંગની સારી ધિરાણન ગમશે કે ?

ઇંડીયન કૉટન ઑઇલ કંપની, લીમીટેડ.

હમમ સ્ટ્રીટ, કેપ્ટ, મુંબઈ તથા વિજલપુર, નવસારી.

આ કંપનીના કારખાનામાં નીચે મુજબ માલ તૈયાર થાય છે:—

કપાસીઆનું તેલ.

અમારે ત્યાં તૈયાર થતું તેલ મુંબઈમાં વેચાતાં બીજા તેલો કરતાં ચઢીઆતું હોવાની અમે ગૅંગ્લી આપીએ છીએ ખાવામાં ધીની બરોબરી કરે છે.

કપાસીઆનો મગજ.

ગાય, ભેસ, બળદ, ઘોડા, મેઢા, બકરાં વગેરેને માટે ખરેખરો તાકાતવાન ખોરાક, દુબળાં જાનવરને થોડા વખતમાં ટટાર બનાવે છે.

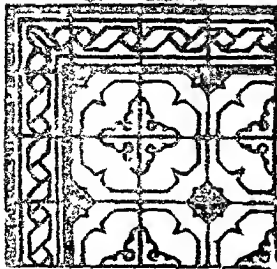
કપાસીઆનાં છાલાં.

અમારી મીલનાં છાલાં પુના, મઉ, કરાંચી, સુરત વગેરે સ્થળોએ ડેરીઓમાં તેમજ પાનગી ખેતરોમાં રફેજ (roughage) તરીકે પ્રુક્ષ્ણ વપરાય છે.

ભાવતાલ તથા વધુ વીગત માટે લખો:—

કાઠારી સુતરીઆની કંપની,

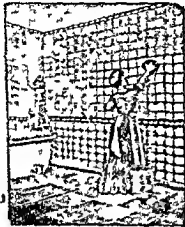
મેનેજિંગ એજન્ટા.

GARLICK & CO.,

Engineers Iron Founders & Tiles Manufacturers,
JACOB CIRCLE, BOMBAY Tel 1001

આચે લાદીઓ હાથેના વપરાસથી લીસી તેમજ ચમકદાર થાય છે. અમારી લાદીઓને જોવી હોય તો મુબઇની પબ્લીક બીલ્ડિંગમાં જોસાઈલી છે જેઓને ૨૫ વરસ થવા આવ્યા છે પણ તદન સલામત હાલતમાં છે. વગર મગાવેલી સંખ્યા-બધ સરદીફીકેટો અમોને મળી છે. ૨ગ, તરેહ અને ટકાઉપણામાં પરદેશી લાદીઓ કરતા શ્રેષ્ઠ છે. આ લાદીઓ એક ખાસ મશીનમાં બનાવવામાં આવી છે દરેક લાદીને ૩૦ ટન પ્રેસરને ટેસ્ટ કીધેલો છે. પરદેશી લાદીઓની કીમત કરતા અરડી કીમતથી પણ ઓછી રાખેલી છે ફેબ્રુઆરી મગાવવાથી મોકલીશું

THE SAJAN TILE MART.

Marble, Cement, Flooring, Furniture
and Dado Tiles.

Shahabad and Tandur Stone Paving.

Direct Importers from Home and Quarry.

Latest Catalogues available

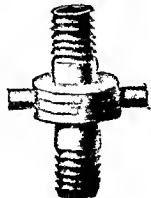
Proprietors—Sajan & Co., Elphinstone Circle.
near the Alliance Bank of Simla Ltd., Fort, BOMBAY

બી. એન. ભાથેનાની હું.

સેન્ટરી એન્ડ હાર્ડવેર મરચંડસ.

નાગદેવી સ્ટ્રીટ, મુબઈ નાં ૩.

ટેલીફોન નાં ૩૧૫૫.

સેન્ટરી જીન એન્ડ રેલવેને લગતો સર્વે સામાન.

લોખંડની, કલાઈની, પીતલની, તાંબાની, સીસાની, બાયવર ટયુબો, બીરની ડ્રેનવોટર પાર્થિઓ અને તેની ફીટીંગ્સો—દરેક માપની મોટા જથ્થામાં મળશે.

તેસલેડ પીતલના સ્ટોવ હૉક, બીબહૉક, સીતના વીલ વાલવસો, અને ઢાકસો—દરેક જાત અને માપના.

મીનીની ગટના પાર્થિઓ અને ફીટીંગ્સો, વોટર-કલોઝના વાસણો, લેવેટરીસો, બાય તથ્યો, ફલસુગી ટાંકીઓ વગેરે સ્થાન્યગેને લગતો દરેક જાતનો ખૂબ જથ્થામાં તથા છટક મળશે.

ઉદ્યોગ તરફ પણ ઘણું ધ્યાન આપવાનું છે અને લડાઈ પછીના વેપારના સવાલ બાબે નામદાર સરકારે જે લાંબી બહાર પાડેલી હતી અને જુદા જુદા ચેમ્બરોના મત મંગાવ્યા હતા તેની અંદર પણ સુખ ઉદ્દેશ સામ્રાજ્યના વેપાર ઉદ્યોગની રાજ્યનીતિ એક ધોરણ ઉપર મુકવાનો હતો. હિંદી ઔદ્યોગિક કમિશને પણ પોતાના સવાલો લગભગ એજ ધોરણ ઉપર રચેલા છે. તેમજ બ્રિટીશ સરકારે એ સઘળા સવાલો ઉપર વિચાર કરવાને Dominions Com-mission સંસ્થાનેનું કમિશન નીમ્યું હતું જેણે પોતાના રીપોર્ટમાં સુખ અગત્યના સામ્રાજ્યના અંદરના જુદા જુદા ભાગો વચ્ચેનાં વ્યવહારનાં માધનો ખીલવવાના સવાલને આપેલી છે.

પોતાના રીપોર્ટમાં કમિશન નીચે પ્રમાણે જણાવે છે:—

“ છેલ્લા કેટલાંએક વર્ષ થયાં ગ્રેટબ્રિટન અને બીજાં બ્રિટીશ સંસ્થાનોમાંથી આવતા માલને બ્રિટીશ સંસ્થાનોએ જકાતની પસંદગી આપેલી છે. તેઓની તરફથી એમ કહેવામાં આવે છે કે તેજ પ્રમાણે બ્રિટીશ સરકારે તેમના માલને પસંદગી આપવી. પણ હજી સુધી કોઈએ પણ એ સિદ્ધાન્તની ચોક્કસ બરાબર પિછાણી નથી કે આવી જાતની જકાતની પસંદગી કરતા ગ્રેટબ્રિટનમાંથી સંસ્થાનોમાં જવા અને ત્યાંથી ગ્રેટબ્રિટન આવતા માલ ઉપર જે નુકસાન પડે છે તે વધારે ઉપયોગી તાવ છે ” લડાઈ શરૂ થયા પહેલાં પણ જકાતના કરતાં દરિયાઈ નુર વધારે હતું. દરિયાઈ નુર

લડાઈ પછી એણું કરવાને માટે નીચે જણાવેલા ઉપાયો ઉપરનાં કમિશન તરફથી સુચવવામાં આવેલ છે.

(૧) સરકારી ટપાલ તથા સ્ટીમરો વિગેરેના કોન્ટ્રેક્ટરોએ પોતાના ભાવોનાં શેડ્યુલ સરકારની પરવાનગી માટે રજુ કરવું બંધવું.

(૨) વહાણના માલિકો વેપાર ધંધાને નુકસાન થાય એવું કંઈ કરતાં હોય તો તે બાબત માલ મૂકાવનારાઓની દરિયાઈ સાંભળવા માટે બોર્ડની નિમજીલક

આ બાબત ઉપર લખતાં કલકત્તાનું કંપી-ટલ પત્ર લખે છે કે દરિયાઈ નુર જેમ મોટાં બોલે છે અને બ્રિટીશ સામ્રાજ્યમાં જુદાં જુદાં સંસ્થાનો વચ્ચે વેપાર ખીલવવામાં વાધો લાવે છે તેમ હિંદુસ્તાનના રેલવેના સવાલો પણ હજી બરાબર નિર્ણય ઉપર લાવી શકવામાં આવ્યા નથી અને તેથી વેપાર ઉદ્યોગને ઘણું નુકસાન છે. રેલવેના દરોનો સવાલ એટલો મોટો અને સુચવાકાવાળો છે કે તેને વપાસવાને માટે એક જુદી કમિટીની નીમવી બંધવું. તેને બદલે તે બાબતના ત્રણ ચાર સવાલો ઔદ્યોગિક કમિશનના સો ઉપરના સવાલોમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા ! રેલવેને માટે જે ખર્ચ સ્વાભાવિક રીતે હમણાં ઘટાડી દેવામાં આવ્યો છે પણ લડાઈ પછી ન્યારે તે વધારવામાં આવશે ત્યારે તે કંઈ રીતે ઉધરાવવામાં આવશે તે જાણુ” છે. બ્રિટીશ નાણાં બજારમાંથી આશાકારક જવાબ મળી શકે નહિ, આ દેશમાં કંપીઆની લોન ઘટવી બંધવું એમ કંપીટલ જણાવે છે પણ તેજ વખતે તે ટીકા કરે છે કે લડાઈ શરૂ થયા

પછી આશરે ૪૦ કરોડ રૂપિયાની સરકારી ભાગિદારીઓ બજારમાં મુકવામાં આવી છે તે વાત પણ જુદી જવી બેઠતી નથી આ સઘળા પ્રશ્નોનું નિરાકારણ થાય તે પહેલાં સઘળી રેલ્વેઓનું મેનેજમેન્ટ કમ્પની હસ્તકે થશે કે સરકાર હસ્તે તેનું પણ નિરાકારણ થવું બેઠ્યું. કારણ કે ઘણા હોટેલના માનવા મુજબ તેના ઉપર બીજી ઘણી અગત્યની બાબતોનો આધાર રહેલો છે.

ઉપર જણાવેલા સંસ્થાનેનાં કમિશને પોતાના રીપોર્ટમાં એમ લલામણ કરેલી છે કે એક ઇમ્પીરીયલ ડેવેલોપમેન્ટ બોર્ડ ઉભું કરવું કે જેમાં હિંદુસ્તાન તથા સંસ્થાનેના પ્રતિનિધિઓ પણ હોવા બેઠ્યું. તેનું મુખ્ય કામ નીચે પ્રમાણેનું હોવું બેઠ્યું—

આ કમિશને એક આખા બ્રિટીશ મહારાજાનું વ્યાપારની સુધારણા માટેનું એક મંડળ નીમવા માટે સલાહ આપેલી છે આ મંડળનું નામ ઇમ્પીરીયલ ડેવેલોપમેન્ટ બોર્ડ (Imperial Development Board) એવું આપવાની સૂચના છે. આ મંડળમાં બ્રિટીશ મહારાજાના દરેક દેશોનું પ્રતિનિધિત્વ રાખવું, અને એ મંડળે પ્રથમ તો સમસ્ત મહારાજાના જૂદા જૂદા ભાગોના વ્યાપાર સંબંધે અને પેદાશ સંબંધમાં સુધારા વધારા વિગેરે બાબતમાં જુદી જુદી સરકારને સલાહ આપવાનું કામ કરવું.

કમિશનના મત પ્રમાણે આ મંડળ નામદાર શહેનશાહ વરુદ્ધી નીમાવું બેઠ્યું અને

ઇમ્પીરીયલ કોન્ફરન્સની સત્તા હેઠળ એણે કામ કરવું બેઠ્યું.

એનું મુખ્ય કામ નીચે પ્રમાણે હોવું બેઠ્યું:—

(૧) કમિશને આખી શહેનશાહવાના જૂદા જૂદા ભાગોની જરૂરીયાતો પેદાશ, અને ખોરાકોની ચીજો સાથેના સંબંધ વિગેરેની જે હાલમાં તપાસ શરૂ કરી છે તે ચાલુ રાખી સંપૂર્ણ કરવી.

(૨) જૂદા જૂદા ભાગોની જરૂરીયાતોમાં જે ફેરફાર થાય તે ધ્યાનમાં રાખવો અને તે બાબતમાં રીપોર્ટ કરવો અને મહારાજાનાં જ એ બધી જરૂરીયાતોને પુગી વળે એટલી ચીજો નિપજ શકે એવા પ્રયત્નો કરવા.

(૩) હાલમાં વૈજ્ઞાનિક શોધખોળ માટેની જે સંસ્થાઓ અસ્તિત્વમાં છે તે સંસ્થાઓની સાથે મળીને આ જાતની શોધખોળ ચાલુ રાખવી.

આ વૈજ્ઞાનિક શોધખોળ નીચે જણાવેલા હેતુ માટે થવી બેઠ્યું.

(અ) મહારાજાના દેશોથી બહારના બીજા મુલકોમાં જે ચીજો અને જે કાચો માલ હાલમાં થતો હોય તે ચીજો અને તે કાચી વસ્તુઓ મહારાજાના દેશોમાં ઉત્પન્ન થાય કે કેમ એ બાબત શોધખોળ કરવી

(બ) હાલમાં માલ બતાવવાની અને કાચા માલમાંથી જુદી જુદી ચીજો તૈયાર કરવાની જે ચાલુ રૂઠી છે

હીવાળીના માટે દેખી દાખલની છેલ્લી હિમાયતો બેઠ્યું કે ?

તે ફેલીમાં જે નકામે ખર્ચ થયેલો
કાંઈ પણ ફેગટની મહેનત હોય
તે બધી દૂર કરી સમસ્ત શહેન-
શાહતનું ઔદ્યોગિક બળ વધારે
મારા પાયા પર સુઠવા પ્રયત્નો કરવા.

(ક) જે કેટલીકએક ચીજો શહેનશાહતમાં
નજ થઈ શકે એમ હોય તે ચીજોને
બદલે કાંઈ એવીજ ચીજો વ્યાપ્તી
શકે કે કેમ તે બાબત તપાસ કરવી.

આ ઉપરાંત આ મંડળે નીચેના બીજા
કામે પણ કરવાં.

(૧) શહેનશાહતનું નાણું શહેનશાહતનાજ
ઉપયોગને વાસ્તે વપરાય એવા ઉપાયો યોજવા.

(૨) શહેનશાહતના બધા ભાગોમાં એક
ભાગમાંથી બીજામાં લોકોની આવજા વધે અને
એક દેશના માણસો બીજા દેશમાં વસવા માટે
ભય તે સંબંધે દરેક રીતની માહિતી મેળવવી

જેથી શહેનશાહતની વસ્તીના પ્રમાણની સમતા
કેવી રીતે જાળવી શકાય એ નક્કી કરી શકાય.

(૩) શહેનશાહતના મોટા બંદરોની સુધા-
રણા માટે પણ પ્રયત્નો કરવા, જેથી એક બીજા
દેશોની જરૂરીઆતો સારી રીતે સાચવી શકાય.

(૪) સ્ટીમરો, રેલ્વે અને તાર વિગેરે દ્વારા
શહેનશાહતના દેશોનો પરસ્પર વ્યવહાર વધારે
સારી રીતે ખીલવવા માટે ખાસ અભ્યાસ કરવો.

(૫) વ્યાપાર સંબંધી કાયદાઓ જે જુદા
જુદા દેશમાં હોય તે બધા કાયદા વિશે સંપૂર્ણ
માહિતી મેળવવી અને જ્ઞાનના રાજ્યોમાં
પણ આવા કાયદાઓ કયા ધોરણે ઉપર રચા-
એલાં છે તે વિશેનું જ્ઞાન મેળવવું, અને તે
સંબંધે રીપોર્ટ કરવો.

(૬) શહેનશાહતના વ્યાપાર સંબંધે
આંકડા તૈયાર કરી પ્રસિદ્ધ કરવા.

સાહ્યાર સ્વીકાર.

(રિવ્યુઅર—J. L. D. B.)

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમ.

નડીઆદ ખાતે ઉત્તમ કાર્ય બજાવી રહેલાં ઉપલાં ખાતાંનો ૩૧-૭-૧૬ સુધીનાં એક વર્ષનો રીપોર્ટ અમને મળ્યો છે, જેની પહોંચ ત્રિવંશ રવાં અમને આનંદ વ્યાપે છે. ઘણાં બુદ્ધ સમયમાં આ ખાતાએ ઉમદા કાર્ય કરવા માંડ્યું છે, જે તેના ચાલકો માટે ધન્યવાદ આપનારું છે. આ ખાતા દર વર્ષે અનાથોની સંખ્યા સગીન રીતિએ વધારતું ગયું છે, જે આપણું ખાસ લક્ષ્ય જોયે છે. રીપોર્ટવાળાં વર્ષના આગલા વર્ષે છેકરા અને છેકરીઓની કુલ સંખ્યા જે ૮૨ ની હતી, તે રીપોર્ટવાળા વર્ષ દરમિયાન વધીને ૯૩ ની થઇ છે, જેમા બહુ ભાગે પાંચ અને પંદર વર્ષનાં અનાથો વિશેષ દ્રશ્યમાન થાય છે અપંગ અને વિધવાઓની સંખ્યા દશની છે. કેમકે જોકે સાધજનાં અલીસો પાનાનો રીપોર્ટ જે અમને મળ્યો છે, તેને સ્થળ સંકેતને લીધે અમે પૂરો ઇન્માફ આપી શકીએ એમ નથી, પણ આ ખાતાને મદદ કરનાર સભ્યોનો જે નામે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યાં છે તે સર્વની શુભ લાગણી માટે અમે નેએને શાગરાશી આપીએ છીએ અને ઇચ્છીએ છીએ કે આ લાયક ખાતાને મદદ કરવા દરેક આ પુરૂષ પોતાથી બનતું કરશે. આ ખાતાને આડ જોરડાનું એક મકાન બંધાવવાની અતિ જરૂર છે. તેને મટે ત્રણ એકડી બંધાવી આપનાર હાત રા મળ્યા છે, અને પાંચ

ખૂટે છે. તે તે જોટ પુરી કરી આપનાર કોઈ સખીવબુદ્ધ નિકળી આવશે તો આ ખાતા મકાન પૂર્ણ કરવા શક્તિવંત થશે આ આશ્રમ તરફ દાનનો જે ઉદાર પ્રવાહ ચાલુ વહિતો રહ્યો છે તેની કદર કરવાં, દાનશિલ્પદાતાઓને અમે અનાથો તરફથી જે બોલ કહીશું કે આવા આશ્રમની ઉત્તમ સ્થિતિ કરવામાં તેઓએ અવશ્ય સહભાગી થવું, જેનો બદલો તેઓને પરમાત્માજ આપશે, અહવાલમાં વ્યવસ્થા પકો યોગ્ય રીતે કયે છે કે જે પરમાત્માની કૃપાથી આ આશ્રમ અસ્તિત્વમાં આવ્યું, તે પરમાત્મા તેને દિન પ્રતિદિન ઉત્તમ અવસ્થામાં લાવી તે દ્વારા ભારત માતાના અગાલબુદ્ધ અનાથોને અપંગોતું પાલન પોષણ કરવા સન્માનોને, રૂઢી ભુધી અપો, તેવા વિચારથી કયે છે કે—

મરજઈ માશું નહિં અપને તનકે કાજ,
પરમાર્થ કે કારણે માશું ન સમજુ લાજ.

મહેરબાન સેક્રેટરી સાહેબ,

દેશી વેપારી એઅરનું માસીક

સાહેબ,

વિ વિ. કે ગયા જે માસના અંકના પાને ૪૯૬-૯૭ માં જે લેખ " કાઠીયાવાડમાંથી રૂની નીકળતું પ્રમાણ કેટલું " ના મથાળાથી આપેલ છે તેમા નીચેની ભૂલો સુધારી વાંચવાનું જણાવ્યોછ.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણુ	રૂ. ૩૦ લાખ.
પગાર થયેલી થાપણુ	રૂ. ૧૫ લાખ.
રીઝર્વ ફંડ	રૂ. ૧ લાખ.

આ બેંકમાં ડીપોઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગોઠવણુ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશસ એ. એફ. કુરગુસનની કું. ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટસ આ બેંકના હિસાબો અને બમીનગીરીઓ દર અકવાડીએ તપાસે છે.

ત્રેસીડંસી બેંકો માફક આ બેંક પાતાના હિસાબનાં પખવાડીક

સરવૈયાં બહાર પાડે છે

દરેક રીતનુ બેંકને લગતુ કામકાજ કરવામા આવે છે.

હાલમાં હુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરો માટે મેનેજરને મળવું.

ચેક્ક તથા બેંકને લગતો પત્ર વ્યવહાર ગુજગતીમાં પણ થઈ શકે છે.

વડી ઓફીસ:-એલાઈસ બીલ્ડીંગ, કોટ, મુંબઈ.

શાખા ઓફીસ:-ઝવેરી બજાર, મુબઈની માંડવી, તથા શેરબજાર.

આલુ ખાતાં ઉપર.

રોજની ખાકી ઉપર.

બનેવારીથી જીન ૩ ટકા.

જીલાઈથી ડીસેમ્બર..... ૨૧૧ ટકા.

૧૨ માસની ડીપોઝીટ..... ૪૧૧ ટકા.

રૂ. ૩૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે... ૫ ટકા.

ટુંકી મુદતના ભાવો અરજ કરવાથી માલમ પડશે.

વધુ વીગતો માટે મેનેજરને મળવું.

સોરાબજી ન. પોચખાનાવાલા

મેનેજર.

સાહાર સ્વીકાર.

(રિવ્યુઅર—J. L. D. B.)

નહીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમ.

નહીઆદ ખાતે ઉત્તમ કાર્ય બજાવી રહેલાં
વિપલા ખાતાંનો ૩૧-૭-૧૬ સુધીના એક વર્ષનો
રીપોર્ટ અમને મળ્યો છે, જેની પહોંચ સ્વિકાર
પણા જુજ સમ
કરવા માંડ્યું
ધન્યવાદ આપનાર
અનાથોની સંખ્યા
રીપોર્ટમાં વધારતુ ગયું છે, જે આપણું
લક્ષ્ય છે રીપોર્ટવાળા વર્ષના
તાંબા વર્ષે છોકરા અને છોકરીઓની કુલ
સંખ્યા જે ૮૨ ની હતી, તે રીપોર્ટવાળા વર્ષ
દરમિયાન વધીને ૯૩ ની થઈ છે, જેમા બહુ ભાગે
પાંચ અને પંદર વર્ષનાં અનાથો વિશેષ દ્રવ્ય
માન થાય છે અપંગ અને વિધવાઓની
મંખ્યા દશની છે દેમાય જોડેવો માધજના
અહીંમા પાનાનો રીપોર્ટ જે અમને મળ્યો છે,
તેને સ્થળ સંકેતને લીધે અમે પૂરો ઇ-સાદ
આપી શકીએ એમ નથી, પણ આ ખાતાને
મદદ કરનાર સંસ્થાઓનાં જે નામો પ્રસિદ્ધ કર
વામાં આવ્યા છે તે સર્વની શુભ લાગણી
માટે અમે તેઓને શાબાશી આપીએ છીએ
અને ઇચ્છીએ છીએ કે આ લાયક ખાતાને
મદદ કરના દરેક આ પુરૂષ પોતાથી બનતુ કરશે.
આ ખાતાને આડ આરંભતુ એક મકાન બંધા-
વવાની અતિ જરૂર છે તેને માટે ત્રણ એવઠી
બંધાવી આપનાર હાલ રો મળ્યા છે, અને પાંચ

ખૂટે છે તો તે જોડ પુરી કરી આપનાર કોઈ
સખીવચ્ચ નિકળી આવશે તો આ ખાતુ મકાન
પૂર્ણ કરવા શક્તિવંત થશે આ આશ્રમ તરફ
દાનનો જે ઉદાર પ્રવાહ આલુ વહેતો રહ્યો છે
તેની કદર કરવાં, દાનશિલ્પતાઓને અમે
અનાથો તરફથી જે બોલ કહીશુ કે આવા
આશ્રમની ઉન્નત સ્થિતિ કરવામા તેઓએ
અવશ્ય સહભાગી થવું, જેનો બદલો તેઓને
પરમાત્માજ આપશે, અહવાલમા બ્યવસ્થા
પકો યોગ્ય રીને કંઈ છે કે જે પરમાત્માની કૃપાથી
આ આશ્રમ અસ્તિત્વમા આવ્યુ, તેજ પર
માતમા તેને દિન પ્રતિદિન ઉન્નત બ્યવસ્થામા
લાવી તે દ્વારા ભારત માતાના અબાલવૃદ્ધ અના
થોને આપ જોતું પાલન પેપણ કરવા સન્મનોને
રૂઠી બુધી અર્પો, તેવા વિચારથી કંઈ છે કે-

મરબઈ માશુ નહિં અપને વનકે કાર,
પરમાર્થ કે કારણે માશુ ન સમગ્તુ લાજ.

મહુરખાન સેક્રેટરી સાહેબ,

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસીક

સાહેબ,

વિ વિ. કે ગયા એ મામના અ કના પાને
૪૯૬-૯૭ મા જે લેખ " કાઠીયાવાડમાથી રૂની
નીકાસતું પ્રમાણ કેટલું " ના મધ્યાંગથી
આપેલ છે તેમા નીચેની બૂલો સુધારી વાંચવાનું
જરૂર પડ્યો

પાતુ' ૪૯૬, પાતેલી મોટી ને બદલે પાનેલી મોટી
વાંચવું.

,, ૪૯૭, ૪૫ માસને , ૪-૫ માસ ,,

,, ,, મંતાલ ,, મંગલ ,,

તેમજ કપાસનો આકડો જે ૧૫૬૦૨ મણુ છે
તેને બદલે ૩૧૨૦૪ મણુ વાંચવા.

લી સેવક,

મંગલ.

તા. ૧૭-૫-૧૭.

કે'ય કોન્સલ હંમને એક કાગળ લખી
જણાવે છે કે પારીસમાં બાંક ક્રાસે દીલમ, કું
ઓબેરે એક કમરશિયલ ડીપાર્ટમેન્ટ બોલ્યું
છે અને હેને માટે હેમને હિન્દુસ્થાનમાંથી
દાણા, બીયા ચામચાં લાકડા વિગેરેની નિકાશ
કરનાર એજન્ટોના નામ જણવાની ઇચ્છા છે.

ઓડીટ પ્રોગ્રામ એન્ડ રેકર્ડ્સ-સીસ.

લખનાર — કરસનદાસ બાલગોવનદાસ.

આપારીઓના ઇન્કમટેક્સના વાંધાઓ
પતાવવામાં જેઓ મથશુલ રહે છે તે રા. રા
કરસનદાસ બાલગોવનદાસે, હિન્દુસ્થાનની કમ્પ-
નીઓના ૧૯૧૩ ને લગતા કાયદાની રૂએ બહાર
સંસ્થાઓના હિસબ તપાસવા અર્થે શાં શાં
ધોરણોએ તપાસણી કરવી ઘટે, હિમાળ કેવી
રીતે રાખવો ઘટે, વગેરે માહિતીથી ભરપુર આ
નામ નિચે અંગ્રેજીમાં બાહર પાડ્યું છે પૂર્ણના
ઉપર માત્ર "Carsondas 1917" છપેડું છે
તે જોતા બ્યારે ૧૯૧૭ ના કરસનદાસ પ્રોગ્રામ
અને રેકર્ડ્સમાં રજુ થાય છે, તો આપણે એવી
આશા રાખી શકીએ કે ૧૯૧૮ ના કરસનદાસ
કંઈક જુદા-સ્વરૂપમાં દેખાવ દેશે તે દરમ્યાન
આ પુસ્તક જે તેઓએ પ્રસિદ્ધ કરીધું છે તે બહાર

સંસ્થાના હિસબોમાં સંબંધ ધરાવનારોને
ઉપયોગી થઈ પડશે તો આપણે ખૂશી થઈશું.

ધી યુટીલીઝેશન ઓફ કોર્ટન વેસ્ટ.

લેખક:—મી. બી. એચ. કાંટાવાળા.

રાજ્ય રત્ન રાવબહાદુર હરગોવિંદદાસ
કાંટાવાળાના પુત્ર જેઓ વરોદરાની મહારાજાની
મીદસમાં કામ કરે છે તેઓએ આ શિર્ષક
નિચે ૧૮ પાનાનું નાનું પુસ્તક ઇનડીઅન ગીટ
ઓફ સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજીના હસ્તક
છપાવ્યું છે. વિષય અંગ્રેજીમાં છાપવામાં
આવ્યો છે. અને જેઓ મીલના વેસ્ટ સંગ્રહી
જ્ઞાન ધરાવે છે તેઓને માટે આ ચોપડી વેસ્ટનો
ઉપયોગ કેવી રીતે કરી શકાય તેનું અચ્છું દિગ-
દર્શન કરાવે છે.

બ્રહ્મચર્ય.

નિર્ગંધ લેખક — લાઈઈંગ્ટન ગો. મહેતા

પ્રકાશક:—શ્રી વળા આદિત્યસહસ્ર જ્ઞાતિ

હિતવર્ધક મંડળ.

શ્રીવળા ઔદિત્યસહસ્ર જ્ઞાતિ હિતવર્ધક
મંડળે 'બ્રહ્મચર્ય' ઉપર નિર્ગંધ લખનારને
માટે ઇનામની હરિકાષ કાઢી હતી, જેમાં રા.
રા. લાઇઇટન મહેતા પહેલા વર્ગનું ઇનામ
જીતી ગયેલા હોવાથી તેના લખેલો નિર્ગંધ
મંડળે પુસ્તકના સ્વરૂપમાં પ્રકટ કરીધો છે

આ નિર્ગંધમાં ઘણું ટેકાણું શ્લોકો અને
કવિતાઓ આપવામાં આવી છે, અને તેના
ટેકાએ બ્રહ્મચર્ય પાળવું સામાટે આવશ્યક
છે તે જણાવ્યું છે, વળી જેને બ્રહ્મચર્ય ઉપર
શ્રદ્ધા હોય તેને નિર્ગંધ વાંચવા લેખક
વિનવે છે. ૬ થી ૭ પાનાઓમાં જણાવવામાં
આવ્યું છે કે "વાચક, તું પુરૂષ હોય કે સ્ત્રી
હોય, બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રી, વૈશ્ય કે શૂદ્ર ગમે તે

. ધી ગોમે ટાઇલ માટે ૨૧ બેઠ સીટ ફોર્ડ મુંબઈ.

ક્રોટીના જીવ હોય, વિવાહિત હોય, કે અવિ-
વાહિત તોપણ બ્રહ્મચર્ય પાળવું એ તારે માટે
આવશ્યક છે. x x અને તેના ઉપર સહાનુભૂતિ
દર્શાવતો હોય તોજ આ નિબંધ તું તારા હાથમાં
લેજે.” અવિવાહિત માટે તો આ બધું માની
શકાય. પરંતુ વિવાહિત માટે બ્રહ્મચર્ય પાળવું
આવશ્યક છે એ કેમ કહી શકાય? અસ્તુ.
આવા વર્ણન પછી લેખક નીચલી લીટીઓ
લખે છે:—

“સાચવળે વીર્યતણા અખુટ દ્રવ્યને,
તેથી થાશે અનેરા કંઈ લાભજે.
દિવ્યતા પ્રસરે તમ હૃદયના હારમાં,
માટે બ્રહ્મચર્ય મતને નિચે પાળજે.”

આવી લીટીઓ ટોનીક્રીપીડસની જાહેરાત
માટે વધુ ઉપયોગી થઇ પડવા સંભવ છે.

ચોપડીના પાછલા ભાગમાં બ્રહ્મચર્ય વિષે
મનુના વિચારો આપ્યા છે તેમા નિચે મૂજબ
આપવામાં આંચું છે:—

C. પગમાં પગરખાં પહેરવા નહિ.
D. માથે છત્રી ઓઢવી નહિ.

મનુએ A. B. C. D. ટાંકી ઉઠાડેલો
તાપ્યા હોય એમ અને માનતા નથી. તેમજ
આ જમનામાં પગમાં પગરખાં પહેરવાં કે
માથે છત્રી ઓઢવી તેનો નિષેધ થયું અને રિત-
કાર શકતા નથી.

આપણે હાલનો સમય કેવો છે, દેશમાં
ચાનું પરિવર્તન ચતું રહ્યું છે. જ્યાં “Fate
does should survive” “લાયક અને યોગ્ય
ને વસ્તુ છે તેનો નિભાવ થઇ શકે” એવી
વસ્તુ સ્થિતિ ચાલુ રહેલી દ્રષ્યમાન થાય છે,
અને જે સમયમાં લોકોને ધૃરાતન આપવાની
આવશ્યકતા છે, તેવા વખતમાં આવા બાયલા
અને નમાલા નિમળો અમને કેવિકર નથી.
અમે તેના મૂળતત્ત્વ “બ્રહ્મચર્ય”થી વિરુદ્ધ

નથી. તેની અમે સંપૂર્ણપણે યોગ્યતા સ્વિકાર્યે
છીએ પરંતુ તેના જે શુભો છે તેટલાજ પુરતે
અમે તેને માટે ટેકો આપીએ છીએ, અને નહિ
કે તે માટે કલ્પેલી આંધળી શ્રદ્ધાને!

શ્રી વળા ઔદીચ્ય સહસ્ત જ્ઞાતિહિત
વર્ધક મંડળ, મુંબઈ.

સંવત ૧૯૭૨ નો વાર્ષિક અહવાલ.

જ્ઞાતિના હિતાર્થે આ મંડળની સ્થાપના
સ્વામાં આવેલી જણાય છે. પરંતુ પુસ્તકાલય
કથાપી નિમળો લખાવવાની યોજના આ મંડળે
રૂઢીધેલી જણાય છે. આ મંડળને એકંદરે વાર્ષિક
રૂ. ૭૮૧૧૩૧૧ મળ્યા છે જેમાં ૩૭૫૧૧૧૧
લવાજમના છે. પરંતુ આશ્ચર્યની ખીના એ
છે કે રૂ. ૪૬૦૧૧૧૧ લવાજમ ખાતે હતું ઉચ-
રાવવાના બાકી છે. એકંદરે રૂ. ૮૪૧૧૧૧
નોજ ખર્ચ આ મંડળે કીધેલો હોવાથી આવી
સ્થિતિ ચાલી શકતી હશે. નહિતો કે મંડળ કે
દિવસનું બંધ થયું હોત. જ્ઞાતિહિત ધરાવ-
નારા સભાસદોએ લવાજમ આપનામાં પ્રયત્ન
હિત દેખાડવું ઘટે છે.

અમારી

દિલગીરી અને ખુશાલી.

પ્રથમમાં અમને લખતાં અતિશય દિલ-
ગીરી વ્યાપે છે કે આ માસિકમા આવતા
વિષયો તરફ મિત્ર જાણે સૂચના કરનારા,
માસિકનાં પ્રાકટ્યમાં ઉત્સાહ લેનાર ગરવી ગુર્જર
ગિરને ઘણી ચીતિએ આહવાનાર અને અમારા
પરમ મિત્ર રા. રા. રણજીરામ વાવાજાક

મારમેડમની રંગીન લાટીએ સહાયદાર અને મજબૂત.

મહેતા બી. એ. પરમારમાના ચરણ કમળમાં પોતાનાં શુભ કાર્યોનો હિસાબ આપવા અચાનક રીતે અકસ્માતિક આદી ગયા છે. ઊંચી કોટીના સાહિત્ય તરફ તેઓ રમ્યા મર્યા હોવાથી, આ માસિક પ્રત્યે તેઓ લખાણો દ્વારા પ્રસિદ્ધ થયા નહોતા. તોપણ તેમાં આવતા ઘણા વિષયો તરફ તેઓની મહાનુભૂતિ હતી. એટલું જ નહિ પણ તેમને જે પૃછવામા આવતું હતું તેનો નિખાલસ રીતે જવાબ સુદ્ધાં આપી લેખકોને ખરે માર્ગે દોરવવાનું કાર્ય કરતા હતા. આ માસિકમાં પ્રકટ થયેલા અર્થશાસ્ત્રના લેખોમા અમને તેમનો જે પ્રત્યક્ષ અનુભવ મળ્યો હતો તે ઉપરથી અમે આ લખીએ છીએ. 'નવજીવન અને સંત્ય' માસિકના તેઓ એક ભેટીયા તંત્રી હતા એમ કહીએ તો ખોટું નથી. તેઓ ભે વધુ વખત છબ્યા હોત તો શુર્જર ગીરા કંઈક અવનવા અલંકારો ત્વરાએ પ્રાપ્ત કરી શકત. કારણ કે તેઓ ઘણી રીતિએ તેમા સુધારો કરવાનો હુમેથ વિચાર કરતા ગેટતા હતા. પરંતુ ગરીબ શુશ્રાવી ભાષાનાં અભાગ્યે હાલ તુરવ તો આ અગત્યો તારો ખરી પડ્યો છે. જેવી હાથરેચા.

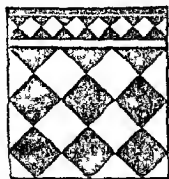
આ સંસ્થા ન્યારથી જન્મ પામી છે, ત્યારથી તેની સાથે નિકટ સંબંધમા આવવા પછી, સંસ્થાની કારોબારી મંડળીને અને

તેનાં પ્રમૂખસ્થાને શોભા આપનાર આપણા શેહરના બાણીતા શેહરી દીનશાહ વાન્છાને નામદાર સરકારે 'નાઇટ બેચેલર' નો ઇલકાબ આપ્યો છે તેની નોંધ લેતાં અમને ખુશાલી ઉપજે છે. વ્યાપારી વિષયના કહેવર અને આકાશાશ્રી અને અર્થશાસ્ત્રી તરીકે પંકાયેલી મી. વાન્છાની લાંબી જનસેવાની જે કદર કરવામાં આવી છે, અને તે દ્વારા જે ગૃહસ્થ અત્યાર સુધી મી. વાન્છાને નામે મથાહુર થયા હતા, તે હવેથી સર દીનશાહને નામે એળખાવા લાગ્યા છે, તે તરફ અમે અમારી સંતોષની અને ખુશાલીની લાગણી બહેર કરીએ છીએ.

વડોદરા કેળવણી ખાતાંએ મંજુર પ્રીયેલું પુસ્તક

આ માસિકમાં આવી ગયેલા "અર્થશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો" નું પુસ્તક જે શ. બારલાયાએ પ્રકટ કર્યું છે, તેને નામદાર વડોદરાની સરકારના કેળવણી ખાતાંએ લાયકેરી માટે મંજુર કરી કેટલીક નકલો ખરીદી ઉત્તેજન આપ્યું છે જે જણાવતાં અમને ખુશાલી ઉપજે છે. બીજા કેળવણી ખાતાં પણ તેનો એવો આદરસંકાર કરશે એવી આશા રહે છે, આ પુસ્તકનો બીજો ભાગ થોડા વખતમા પ્રકટ થનાર છે.

Motilal Moolchand & Co

Marble Merchants & Contractors.
Engravers and Sculptors.

15, BANK STREET FORT BOMBAY.
Largest Importers

Marble Tiles and slabs Fountains,
figures, Vases, white glazed and other
tiles.

Also Portland Cement, etc.

“ઇનકમટેક્સ.”

ઇનકમટેક્સને લગતાં કેઇ પણ પ્રકારનાં કામની સમજ મેળવવી હોય તો મળે
અથવા લખો-બી એલ થાસર, બોમ્બે કોમર્સીયલ કોલેજ, ૪૨. કાલબાદેવી રોડ મુમ્બઇ
ચોપડાઓમાંથી આવકવેરા માટે હીઆબના પત્રકો તૈયાર કરી આપો છું

બી એલ થાસર.

એફ એલ એ એ. (લડન)

અંગ્રીકાઇઝ એકાઉન્ટન્ટ એન્ડ પબ્લીક ચોસાટર

પોરબંદર પોર્ટલેન્ડ સીમેન્ટ

“મહાપતી” છાપ

દેશી સીમેન્ટ હીન્ડીયન સીમેન્ટ કંપની લિમિટેડ દ્વારા તૈયાર કરેલ છે, અને અત્યંત જાણીતા જાતાઓમાં
વપરાય છે. એક પેકેટ એક એક ટન જેટલા મજબૂત કાણાઓમાં આવે છે, જેથી થોડા કરતા ઘણીજ સહેલાઈથી
દેખાઈ શકાય છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો.

ધી ઈન્ડિયન સીમેન્ટ કું. લી.

તાંતા સન્સ એન્ડ કું.

એન્ડ સન્સ,

નવસારી બી.ઈ.ઈ.ગે. રોડ, મુંબઈ

એ બહેપારીઓ ખતરના બહેણ માથે ઘસડાયાં કરે છે એમ કહીએ તો ચાલે. દાખલા તરીકે આ બહેપારીઓ કોઈ પણ ચીજ ખતરમાં વધુ પ્રમાણમાં સ્ટોક થઈ ગયેલી જુએ છે ત્યારે અનેક પ્રકારે તેના લાભ લે છે.

આ બહેપારીઓ જ્યારે કોઈ અમુક ચીજના ભાવ ચઢી ગયેલા જુએ છે ત્યારે તે ચીજ માટે લાંબા વિચાર કર્યા વગર એકદમ ઑર્ડર નોંધાવે છે. એ ચીજ તેઓ વેચવાને સમર્થ છે કે કેમ અથવા આગળ ઉપર એવાજ ભાવ રહેશે કે કેમ તહેને વિચાર તેઓ કરતાજ નથી. જ્યારે આ ઑર્ડર પ્રમાણે બે માલ આવી પહોંચે છે ત્યારે માલ મોડો આવવા માટે અથવા એવાજ કાંઈ બીજા બહાનાં કાઢી એ ચીજ મોકલનાર કારખાનાવાળાઓ રહામે દાવો ભાંધે છે અને એણે ભાવે એ માલ આપી દેવા માટે માલ મોકલનારને ફરજ પાડવાનો પ્રયત્ન કરે છે. ઑર્ડર જે ભાવે નોંધાવેલા હોય તે ભાવથી એણે ભાવે માલ આપવાની જો તેઓને ના પાડવામાં આવે છે તો તેઓ એ માલ ગુદલજ લેવાની ના પાડે છે અને આથી માલ મોકલનારને એણે વતે ગમે તે રીતે માલ આપી દેવાની ફરજ પડે છે.

આવી રીતના અપ્રમાણિક ધંધાથી કેટલા એક હીંદી બહેપારીઓ નફો મેળવવાનો પ્રયત્ન કરે છે.

કોઈ કોઈ વખત બીજા કાંઈ ઇલાજ તેઓનો ચાલતો નથી ત્યારે એક અથવા હુડી સ્વીકારતા નથી અને આથી માલ મોકલનાર બહેપારીઓ ઘણી મુશ્કેલીમાં આવી પડે છે.

માલ હલકો હોય અથવા માલ મોકલનારનો બીજો કાંઈ વાંકો હોય છતાં આવી રીતે હુડીનો અસ્વીકાર કરવો એ હિંદુસ્તાનના બહેપારીઓ માટે ઘણું શરમ ભરેલું છે.

બીજા દેશો, જ્યાં બહેપારી નીતિનું ધોરણ ઉચું છે ત્યાં માલ મોકલનારની અને

માલ મંગાવનારની જવાબદારી કેટલે અંશે છે તે ચોક્કસ નક્કી કરવામાં આવેલું હોય છે પણ હિંદુસ્તાનમાં તો બહેપારીઓ એમજ સહમત છે કે એમને પોતાને લાભ થાય તેટલા માટે અને માલના હલકાપણ માટે અથવા એ મોકલવામાં કદાચ લીધેલ થયેલી હોય તો તેના બદલો લેવા માટે આ રીતે હુડીનો અસ્વીકાર અથવા માલ ન લેવા માટે દાવો નોંધાવવો એજ રીત બરોબર છે. બહેપારી નીતિનું ધોરણ હિંદુસ્તાનમાં આવું છે."

આ લેખનો જવાબ આપતાં રા. રા. વી. પી. લાલન જેઓ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે જાપાનમાં મોટો બહેપાર કરે છે, તેઓ નીચે પ્રમાણે એજ જાપાની વર્તમાનપત્રમાં તા. ૧૦ મી એપ્રિલ ૧૯૧૭ ને દીવસે એક લેખ લખી જણાવે છે:—

"એ જાપાન કૌનીકલમાં તા. ૩ ૯ એપ્રિલે પ્રસિદ્ધ થયેલો લેખ વાચ્યો છે. અને એ આપણા જાપાનીઝ મિત્રે જે ટીકાઓ હિંદ-જાપાનના વ્યાપાર વિશે કરી છે તે ટીકાઓના જવાબ આપવાનો હું પ્રયત્ન કરીશ.

એ જાપાનીઝ ગૃહસ્થને હિંદ-જાપાનના બહેપાર વિશે ઘણા બહાણો અનુભવ છે એમ તેઓ જણાવે છે પણ એઓએ કાંઈ દુર્ધર્ત ટંકયા નથી તેમજ જે માસીકમાંથી એઓએ ઉતારો કરેલો છે તે માસીકનું નામ અથવા જે બહાણો અનુભવ ધરાવનાર ગૃહસ્થ એ લેખ એ માસીકના લખ્યો છે તે ગૃહસ્થનું નામ પોતાના લેખમાં આપ્યું નથી.

બહેપાર સંબંધી વ્યાજબી વિવાદથી પરસ્પર બહેપાર ખીલવવામાં ઘણી સરળતા થાય છે અને બહેપાર કરનારા દેશોમાં મિત્રતાવ વધે છે એ વાત ખરી છે પરંતુ ઘણીવાર આ બંધનો વાદવિવાદ જુદા જુદા આશયોથી કરવામાં આવે છે તેથી કોઈ વાર વિષવાદ વધે છે

પેની જેટલો થયો. વળી ૧૯૧૬ ના જૂલાઈમાં ૨૮-૫-૮ પેની ભાવ ઘટી ગયો પણ પાછળથી તેજ વર્ષમાં ૩૭ પેની જેટલો ભાવ થયો. પછી અબર શાન્ત રહ્યું અને પછી ધીમે ધીમે તે ભાવ ૩૮ પેની થયો. ૧૮૯૨ ના વર્ષથી આ ભાવ કઢી પણ જોવામાં આવ્યો નથી.

છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષો થયા હુનિયામાં અપ-તના જેટલીજ રૂપાંની પેદાશ થતી આવી છે. જર્મનીમાં નાણા સમ્બંધી 'ડીમોનેટીઝેશન' થવાથી અને ૧૮૭૬ માં તે રૂઢી અમલમાં મૂકા-વાથી, હિન્દુસ્તાનમાં ટંકશાળો ૧૮૬૩ માં બંધ થવાથી અને એન્ટારીયો-કોલાલ્ટમાં જરયાબંધ રૂપું મળી આવવાથી કિંમતમાં મંદી થતી ગઈ હતી લ્હાઈધને છેલ્લા બે વર્ષમાં વસ્તુસ્થિતિમાં ઘણોજ ફેરફાર થઈ ગયો છે. મેક્સીકોની રૂપાંની પેદાશમાં ઘટાડો થઈ ગયો તે ઉપરાન્ત ૧૯૧૬ ના મે માસમાં મેક્સીકોએ રૂપાંની નિકાશજ અટકાવી દીધી. આજ પ્રમાણે પેદાશમાં ઘટાડો કેનેડા તથા યુનાઈટેડ સ્ટેટસ એન્ડ અમેરિકામાં પણ જોવામાં આવ્યો.

અને એટલું કહેવું જોઈએ કે કોલાલ્ટમાં તેમજ યુનાઈટેડ સ્ટેટસ એન્ડ અમેરિકાના અમૂક ભાગના સિવાય બીજા પ્રદેશોમાં રૂપા-નેજ માટે ખાણો ચલાવવામાં આવતી નથી. હુનિયાની પેદાશનો મોટો રૂપાંનો ભાગ ત્રાંબા અને સીસાંની ખાણોમાંથી નીકળે છે તેમજ બીજી બધી ધાતુઓની ખાણોમાં પણ તે જોવામાં આવે છે ૧૯૧૫-૧૬ ની રૂપાંની પેદાશના આંકડાને માટે હવે આ બધી બાબતો ધ્યાનમાં લીધી છે. બીજી બધી ધાતુ-ઓને માટેની માગણી બહુ થવાથી હવેમની પેદા-શમાં પણ ઘણો વધારો થઈ ગયો. જેમ જેમ તે બધી ધાતુઓનું મૂલ્ય વધવા માંડ્યું તેમ તેમ હવેમની પેદાશમાં પણ વધારો થતો ગયો. એ ઉપરાંત એમ જણાવ કે રૂપું કે જે એજ ખાણોમાંથી નીકળે છે તેની પેદાશ પણ વધી

ગઈ હશેજ. પણ જરા ખારીકાઈથી જોવાથી જણાશે કે બીજી બધી ધાતુઓની કિંમત એટલી બધી, લ્હાઈધને લીધે વધી ગઈ છે કે ઠગપનીઓએ રૂપાંની પેદાશને ભોગે પણ બીજી ધાતુજ કઠાડવા પાછળ પોતાનું લક્ષ્ય દોડાવ્યું.

લ્હાઈધને લીધે ઉપસ્થિત થયેલ વસ્તુ સ્થિતિને લઈને રૂપાંની પેદાશમાં થયેલ વધારો અદ્ય ઘટી ગયો. હિન્દુસ્તાનના માફક રૂપાંને પણ સંગ્રહ કરવામાં આવ્યું. હિન્દુસ્તાનના સંગ્રહ ઉપરાન્ત, અન્ય બેંકોપારીઓએ પણ રૂપાંનો સંગ્રહ કર્યો. ઘણી ઠગપનીઓએ યુરો-પથી માલ ચોટા મંગાવ્યો પણ હિન્દુસ્તાનમાં બનતો માલ બહુ મોંઘી કિંમતે બહાર મોકલાવ્યો.

ચીન બહુ વસ્તીવાળો દેશ છે અને પોતાનો બેંકોપાર ઘણે ભાગે રૂપાંના સંગ્રહ-થીજ કરે છે. જેમ ઈંગ્લેન્ડમાં બેંક ઓફ ઈંગ્લેન્ડમાં રાખેલ સોનું ગરજ સારું છે તેજ પ્રમાણે ચીનમાં રૂપું ગરજ સારું છે. ૧૯૧૬ ની શરૂઆતમાં ચીન પાસે લગભગ ૬૨ મીલીઅન ઓંસ રૂપું હતું. તેની કિંમતમાં વધારો થવાથી તેણે ૬ જેટલું રૂપું કઠાડી નાખ્યું અને હવે પછી પાછું સંગ્રહ કરવાનું કાર્ય તેણે શરૂ કરી લીધું છે. હિન્દુસ્તાનમાં રૂપાંની બહુજ ખપત છે અને તેથી કરીને ટ્રીબ્યુરી (સરકારી) ના સંગ્રહમાં ઘણો ઘટાડો થઈ ગયો. હિન્દુસ્તાનમાં રૂપાંની ખપત ઘણીજ છે એ વાત કોઈથી અલભી નથી. પણ લશાઈ ધર્મ તે ખપત ઘણીજ વધી ગઈ છે, હિન્દુસ્તાનમાં પોતાનામાંજ ખપતાં રૂપાંના ઉપરાન્ત દરદરને માટે પરદેશ પણ રૂપાંની ખપત લાગી છે. ઇંગ્લેન્ડમાં ૧ સિલિંગ અને ૪ પેની બદલ એક રૂપીઓ ગણી ચકવામાં આવ્યો છે અને તેજ પ્રમાણે ઇસ્ટ આફ્રિકામાં પણ બન્યું છે.

ગધાં મિત્રરાજ્યોમાં નહાના નહાના ચલણી સિદ્ધાંતોને માટે રૂપાનો જળરો ઉઠાવ થતો ગયો અને ટંકશાળોમાં કામનો બોલો ઘણો વધી ગયો. જરમનીમા રૂપાની અછત પડવાથી તેને ગઠલે ટહોલના ટુકડા પણ વપરાવા માંડયા છે. યુનાઇટેડ સ્ટેટસ ઓફ અમેરિકામા તો સિદ્ધા સિવાય બીજી રીતે પણ રૂપાની માગણી વધી ગઇ અને તેને લીધે મ્હોટો જથ્થો ખપી ગયો અને લાખો રૂપાનો કાચો તે દેશ કરવા શકિતવાન થયો.

આ ટહોલને લીધે ઓસ્ટ્રેલિયાની અને સુખ્યત્વે કરીને ન્યુ સાઉથ વેલ્સની સ્થિતિમા ઘણો ફેર પડી ગયો છે જે એક શુભ ચિહ્ન છે. એથી જર્મનીની અસર નીચે આવતાં ઓસ્ટ્રેલિયા બચ્યું છે. લડાઈ પહેલાં ઓસ્ટ્રેલિયા પોતાની રૂપાની પેદાશનો ઘણો જ થોડો ભાગ ગાળતું હતું અને ઇંગ્લેન્ડ તે દિશામા મદદ કરવાને બહુ પ્રયાસ કર્યોજ નહોતો. ખાણમાથી નીકળતી ધાતુઓ પરભારી જર્મની તથા બીજા દેશોમા મોકલાવી દેવામા આવતી હતી અને તેથી કરીને ઓસ્ટ્રેલિયામાંથી નીકળતું રૂપું જર્મની

તથા બીજા દેશોની ઉપજ તરીકે ગણતું હતું. ૧૯૧૫-૧૬માં ઓસ્ટ્રેલિયામાંની ખાણોમાંથી નીકળેલી ધાતુઓનો મ્હોટો ભાગ યુનાઇટેડ સ્ટેટસ ઓફ અમેરિકા તથા જાપાનમાં મોકલવામાં આવ્યો; તેમજ રશ્યાને રશ્યા પણ ઘણો સારો જથ્થો ગાળવામા આવ્યો. હજી દહાડા પછી પણ ઓસ્ટ્રેલિયામાં રૂપું ઘણું મોટા જથ્થામાં ગાળવામાં આવશે એ ચોક્કસ છે, અને બ્રિટન હીલ ફીલ્ડમાં ઉપજતી ધાતુઓ રશ્યાને રશ્યાજ ગાળવા માટે જરૂર કાંઈ પગલાઓ લેવામા આવશે.

હમે જે રૂપાના આંકડાઓ આપેલા છે તે આ ગધા પ્રશ્નો ધ્યાનમાં રાખીનેજ આપ્યા છે પણ તેમ છતાં પણ હમને એ વિશે સન્દેહ તો છેજ, કારણ કે આ ટહોલથી ગમે તેવી ધારણાઓ અને અટકળો ખોટી પડી ગઇ છે. તેમ છતાં એટલું તો ખરું કે કોઈ પણ સારો અભ્યાસી આ આંકડાઓ જોઈને પોતાના જ્ઞાન અને બાતગીથી તે સહેલાઈથી ખરા આંકડાઓ વિશે ધ્યાન પહોંચાડી શકશે.

જૂદા જૂદા દેશોમાંની રૂપાની પેદાશ.

		૧૯૧૬.	૧૯૧૫.	૧૯૧૪.
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	...	૭,૨૮,૮૦,૦૦૦	૭,૪૬,૦૦,૦૦૦	૭,૨૪,૫૫,૦૦૦
કેનેડા	...	૨,૫૦,૦૦,૦૦૦	૨,૬૦,૦૦,૦૦૦	૨,૭૩,૦૦,૦૦૦
મેક્સિકો	...	૪,૦૦,૦૦,૦૦૦	૬,૦૦,૦૦,૦૦૦	૭,૦૭,૦૦,૦૦૦
ઓસ્ટ્રેલિયા	...	૮૦,૦૦,૦૦૦	૬૦,૦૦,૦૦૦	૫૫,૦૦,૦૦૦
યુરોપ...	...	૪૦,૦૦,૦૦૦	૪૦,૦૦,૦૦૦	૧,૬૦,૦૦,૦૦૦
એશિયા અને જાપાન	...	૬૫,૦૦,૦૦૦	૫૦,૦૦,૦૦૦	૫૩,૦૦,૦૦૦
આફ્રિકા	...	૧૦,૦૦,૦૦૦	૧૦,૦૦,૦૦૦	૧૦,૦૦,૦૦૦
દક્ષિણ અને મધ્ય અમેરિકા	...	૧,૮૦,૦૦,૦૦૦	૧,૭૦,૦૦,૦૦૦	૧,૫૩,૦૦,૦૦૦

૧૭,૭૩,૮૦,૦૦૦

૧૬,૩૬,૦૦,૦૦૦

૨૧,૩૬,૫૫,૦૦૦

તે સિવાય નીચે ઑસ્ટ્રેલિયાના ન્યુ સાઉથ વેલ્સની ખાણોમાંથી રૂપાની ઉત્પન્ન કેટલી થઈ છેના આકડા આપ્યા છે.

ઑસ્ટ્રેલિયામાંના
કહાડેલું.
ઑસ.

મિશ્ર નીકળેલું
અને બહાર મોકલાવેલ.
ઑસ.

કુલેલે પેદાશ.
ઑસ.

૧૯૦૦	૬,૩૭,૪૭,૪૪૬	૬,૩૪,૮૬,૨૩૪	૧૫,૭૨,૩૩,૬૮૦
૧૯૦૧	૬૨,૬૩,૬૧૯	૫૫,૨૭,૯૭૮	૧,૧૮,૨૧,૫૯૭
૧૯૦૨	૬૪,૧૬,૬૫૦	૩૬,૦૬,૧૧૦	૧,૦૩,૨૫,૭૬૦
૧૯૦૩	૬૪,૮૬,૬૮૯	૧૭,૩૬,૫૧૨	૮૨,૨૬,૨૦૧
૧૯૦૪	૭૭,૫૧,૬૬૭	૨૬,૪૫,૦૫૮	૧,૦૬,૯૬,૭૨૫
૧૯૦૫	૬૦,૦૪,૬૩૪	૩૪,૮૦,૫૬૧	૧,૦૨,૮૫,૪૬૫
૧૯૦૬	૫૫,૭૫,૪૧૦	૩૧,૧૧,૦૧૩	૮૬,૮૬,૪૨૩
૧૯૦૭	૫૬,૨૧,૪૫૭	૬૨,૨૮,૨૨૫	૧,૨૧,૪૬,૬૮૨
૧૯૦૮	૬૪,૮૪,૮૮૮	૫૪,૬૬,૩૮૧	૧,૧૬,૮૩,૬૬૬
૧૯૦૯	૩૭,૧૭,૦૧૬	૬૮,૬૭,૭૭૫	૧,૦૫,૮૪,૭૬૧
૧૯૧૦	૫૧,૬૬,૩૨૩	૭૬,૦૮,૩૩૬	૧,૨૮,૦૪,૬૫૬
૧૯૧૧	૫૭,૩૧,૪૬૮	૮૭,૬૭,૬૫૬	૧,૪૫,૨૬,૧૪૫
૧૯૧૨	૫૨,૨૦,૫૩૮	૮૨,૬૩,૭૧૧	૧,૩૫,૧૪,૨૪૬
૧૯૧૩	૫૬,૦૮,૬૩૮	૮૫,૬૬,૨૫૧	૧,૪૫,૦૪,૮૮૬
૧૯૧૪	૫૪,૮૧,૨૮૬	૭૮,૭૬,૨૪૦	૧,૩૩,૬૦,૫૨૬
૧૯૧૫	૩૦,૮૧,૬૫૨	૫૨,૨૨,૬૨૭	૮૩,૦૪,૮૭૬
	૧૪,૬૮,૨૨,૩૮૧	૧૭,૬૧,૬૦,૭૮૯	૩૧,૧૦,૧૨,૩૭૦

૧૯૧૬ ના સરકારી આકડા હુમે આપી શકતા નથી પણ ધારીએ છીએ કે ૧૯૧૫ ના વર્ષ સરખામણીમાં ૧૯૧૬ માં થયેા વધારો થઈ ગયો હશે.

નીચે ખીન કેટલાક આંકડાઓ આપ્યા છે જે ઉપરથી અધ્યાત્મીને ઘણું જાણવાનું મળશે.

રૂપાની પેદાશ :—(૧૦,૦૦,૦૦૦ ઑસના આંકડામાં)

વર્ષ.	યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ.	ગ્રેટબ્રિટન	કેનેડા.	ખીન દેશો.	કુલેલે.
૧૮૬૧-૬૫	સરેરાશ	૫૮	૧૫૨	૧૪૪	૩૫૪
૧૮૬૬-૭૦	"	૬૮	૧૬૭	૧૬૫	૪૩૦
૧૮૭૧		૧૭૮	૧૬૮	૨૫૬	૬૩૩
૧૮૭૨		૨૨૨	૧૬૬	૨૧૫	૬૩૩
૧૮૭૩		૨૭૬	૧૬૬	૧૬૧	૬૩૩
૧૮૭૪		૨૮૬	૧૬૬	૧૭૮	૫૫૩

માસ્ટેલ્સની રંગીન લાદીઓ સફાઈદાર અને મજબુત.

રૂપાંની પેદાશ:- (૨૦,૦૦,૦૦૦ આંસના આંકડામાં).

વર્ષ.	યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ.	મેક્સીકો.	કેનેડા.	(૧૯૦૦ ની સાલ પછીની આ રેશને જુદો ગણવામાં આવતો નહોતો.)	બીજા દેશો.	કુલ.
૧૮૭૫	૨૪*૫	૧૯*૬	૧૮ ૨	૬૨*૩		
૧૮૭૬	૩૦*૯	૧૭ ૬	૨૦*૧	૬૭*૭		
૧૮૭૭	૩૦*૦	૧૯*૨	૧૩*૭	૬૨*૭		
૧૮૭૮	૩૫*૦	૨૦*૧	૧૮*૩	૭૩*૪		
૧૮૭૯	૩૧*૫	૨૦*૩	૨૨ ૬	૭૪*૪		
૧૮૮૦	૩૦*૩	૨૧*૨	૨૩*૩	૭૪*૮		
૧૮૮૧	૩૩*૩	૨૩*૭	૨૨*૦	૭૬*૦		
૧૮૮૨	૩૬*૨	૨૩*૮	૨૬ ૫	૮૬*૫		
૧૮૮૩	૩૫*૭	૨૪*૦	૨૬*૫	૮૬*૨		
૧૮૮૪	૩૭*૭	૨૫*૭	૧૮*૨	૮૧*૬		
૧૮૮૫	૩૯*૯	૨૬*૯	૨૪*૮	૯૧*૬		
૧૮૮૬	૩૯*૭	૨૭*૬	૨૬*૦	૯૩*૩		
૧૮૮૭	૪૧ ૭	૨૮ ૦	૨૭*૦	૯૬*૭		
૧૮૮૮	૪૫*૮	૨૮ ૩	૩૩*૯	૧૦૮*૮		
૧૮૮૯	૫૦*૧	૩૩*૦	૩૭ ૧	૧૨૦*૨		
૧૮૯૦	૪૫*૫	૩૩*૬	૩૮*૦	૧૨૬*૧		
૧૮૯૧	૫૮*૩	૩૫ ૭	૪૩*૨	૧૬૭*૨		
૧૮૯૨	૬૩*૫	૩૬ ૫	૫૦ ૧	૧૫૩*૧		
૧૮૯૩	૬૦*૦	૪૪ ૪	૬૧*૧	૧૬૫*૫		
૧૮૯૪	૪૯*૫	૪૭*૦	૬૮ ૧	૧૬૪*૬		
૧૮૯૫	૫૫*૭	૪૭ ૦	૬૫*૮	૧૬૭*૫		
૧૮૯૬	૫૮*૮	૪૫*૭	૪૩*૬	૧૫૭*૧		
૧૮૯૭	૫૩*૯	૫૩*૯	૫૨*૬	૧૬૦*૪		
૧૮૯૮	૫૪*૪	૫૬ ૭	૫૭*૯	૧૬૯*૦		
૧૮૯૯	૫૪*૮	૫૫ ૬	૫૭*૯	૧૬૮*૩		
૧૯૦૦	૫૭ ૬	૫૭ ૪	૪*૦	૧૭૩ ૬		
૧૯૦૧	૫૫*૨	૫૭ ૬	૫*૨	૧૭૩ ૦		
૧૯૦૨	૫૫ ૫	૬૦*૨	૪*૩	૧૬૨*૮		
૧૯૦૩	૫૪*૩	૭૦ ૫	૪*૦	૧૬૭ ૭		
૧૯૦૪	૫૭ ૭	૬૦ ૮	૩*૬	૧૬૪*૩		
૧૯૦૫	૫૬*૧	૫૬*૬	૫*૯	૧૫૭*૩		
૧૯૦૬	૫૬*૫	૫૫*૦	૮ ૫	૧૬૫ ૦		
૧૯૦૭	૫૬*૫	૬૧ ૧	૧૨*૮	૧૮૪*૨		
૧૯૦૮	૫૨*૪	૭૩*૬	૨૨*૧	૨૦૩*૨		
૧૯૦૯	૫૪ ૭	૭૩*૯	૨૭ ૮	૨૧૨ ૧		
૧૯૧૦	૫૭ ૧	૭૧*૬	૩૩*૦	૨૨૨*૯		
૧૯૧૧	૬૦*૪	૭૬*૦	૩૨ ૭	૨૨૬*૨		
૧૯૧૨	૬૩ ૭	૭૪*૬	૩૧*૬	૨૨૪*૩		
૧૯૧૩	૬૬ ૮	૭૦ ૭	૩૧*૮	૨૨૪ ૫		
૧૯૧૪	૭૨*૪	૭૦*૦	૨૭*૩	૨૧૩*૬		
૧૯૧૫	૭૪ ૯	૬૦*૦	૨૬*૦	૧૯૩*૯		
૧૯૧૬	૭૨*૯	૪૦*૦	૨૫*૦	૧૭૭*૪		

(૧૯૦૦ ની સાલ પહેલાં આ દેશને જૂનો ગણવામાં આવતો નહોતો.)

લગ્નમાં બાર સીલ્લરની વાર્ષિક સૌથી નીચી તથા સૌથી ઉચી તેમજ સરેરાશ કિંમતનો કોઠો. (આંસ દીઠ પેનીમાં)

વર્ષ.	માસ.	સૌથી ઉચી કિંમત.	માસ.	સૌથી નીચી કિંમત.	વાર્ષિક સરેરાશ.
૧૮૭૨	ફેબ્રુઆરી	૬૧ $\frac{૧}{૨}$	નવેમ્બર.	૫૯ $\frac{૧}{૨}$	૬૦ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૭૩	જાન્યુઆરી.	૬૦	"	૫૭ $\frac{૧}{૨}$	૫૯ $\frac{૧}{૨}$

(૧૨મનીએ ૧૮૭૬ માં રૂપાનું ડીમોનેટીઝેશન અમલમાં મૂકયું.)

૧૮૭૪	જાન્યુઆરી.	૫૯ $\frac{૧}{૨}$	ડીસેમ્બર.	૫૭ $\frac{૧}{૨}$	૫૮ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૭૫	"	૫૭ $\frac{૧}{૨}$	જૂન.	૫૫ $\frac{૧}{૨}$	૫૬ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૭૬	ડીસેમ્બર.	૫૮ $\frac{૧}{૨}$	જુલાઈ.	૪૬ $\frac{૧}{૨}$	૫૨ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૭૭	જાન્યુઆરી.	૫૮ $\frac{૧}{૨}$	માર્ચ.	૫૩ $\frac{૧}{૨}$	૫૪ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૭૮	ફેબ્રુઆરી.	૫૫ $\frac{૧}{૨}$	ડીસેમ્બર.	૪૯ $\frac{૧}{૨}$	૫૨ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૭૯	નવેમ્બર.	૫૩ $\frac{૧}{૨}$	માર્ચ.	૪૮ $\frac{૧}{૨}$	૫૧ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૮૦	જુલાઈ.	૫૨ $\frac{૧}{૨}$	નવેમ્બર.	૫૧ $\frac{૧}{૨}$	૫૨ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૮૧	માર્ચ.	૫૨ $\frac{૧}{૨}$	જુલાઈ.	૫૦ $\frac{૧}{૨}$	૫૧ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૮૨	મે.	૫૨ $\frac{૧}{૨}$	ડીસેમ્બર.	૫૦	૫૧ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૮૩	માર્ચ.	૫૧ $\frac{૧}{૨}$	જાન્યુઆરી.	૫૦	૫૦ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૮૪	જાન્યુઆરી.	૫૧ $\frac{૧}{૨}$	ડીસેમ્બર.	૪૯ $\frac{૧}{૨}$	૫૦ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૮૫	"	૫૦	"	૪૬ $\frac{૧}{૨}$	૪૮ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૮૬	"	૪૭	"	૪૨ $\frac{૧}{૨}$	૪૫ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૮૭	"	૪૭ $\frac{૧}{૨}$	એપ્રિલ.	૪૩ $\frac{૧}{૨}$	૪૪ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૮૮	"	૪૪ $\frac{૧}{૨}$	મે.	૪૧ $\frac{૧}{૨}$	૪૨ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૮૯	ડીસેમ્બર.	૪૪ $\frac{૧}{૨}$	"	૪૧	૪૨ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૯૦	સપ્ટેમ્બર.	૫૪ $\frac{૧}{૨}$	ફેબ્રુઆરી.	૪૩ $\frac{૧}{૨}$	૪૭ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૯૧	જાન્યુઆરી.	૪૮ $\frac{૧}{૨}$	નવેમ્બર.	૪૩ $\frac{૧}{૨}$	૪૫ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૯૨	"	૪૩ $\frac{૧}{૨}$	ઓગસ્ટ.	૩૭ $\frac{૧}{૨}$	૩૯ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૯૩	"	૩૮ $\frac{૧}{૨}$	જૂન.	૩૦ $\frac{૧}{૨}$	૩૫ $\frac{૧}{૨}$

(૧૮૯૩ માં હિન્દુસ્થાનમાં ટંકશાળો ખાલ થઈ).

૧૮૯૪	જાન્યુઆરી.	૩૧ $\frac{૧}{૨}$	ડીસેમ્બર.	૨૭ $\frac{૧}{૨}$	૨૮ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૯૫	ઓક્ટોબર.	૩૧ $\frac{૧}{૨}$	જાન્યુઆરી.	૨૭ $\frac{૧}{૨}$	૨૯ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૯૬	જૂન.	૩૧ $\frac{૧}{૨}$	નવેમ્બર	૨૬ $\frac{૧}{૨}$	૩૦ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૯૭	જાન્યુઆરી.	૨૯ $\frac{૧}{૨}$	ઓગસ્ટ.	૨૩ $\frac{૧}{૨}$	૨૭ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૯૮	સપ્ટેમ્બર.	૨૮ $\frac{૧}{૨}$	માર્ચ.	૨૫	૨૬ $\frac{૧}{૨}$
૧૮૯૯	એપ્રિલ.	૨૮ $\frac{૧}{૨}$	ઓક્ટોબર	૨૬ $\frac{૧}{૨}$	૨૭ $\frac{૧}{૨}$
૧૯૦૦	ઓક્ટોબર.	૩૦ $\frac{૧}{૨}$	જાન્યુઆરી.	૨૭	૨૮ $\frac{૧}{૨}$

મેટેરીક શીલીંગની સારી રીઝાર્બન ગમશે કે ?

ડા. માહુદાજી પાત્રે અંગિયાત્મિક વામ

લૉડ કીચનરના ઉત્તમ શબ્દો.

“પૂર્ણ તૈયારી કરો. સર્વ ખાતામાં સર્વ વહિવટમાં કચ્છર કરો. આ ઉત્તમ શબ્દો, આ શબ્દો આપણને મળે છે તે મહાવીર-મહા-પુરુષ-સેનાપતિ લૉડ કીચનરના મુખમાંથી તા ૪ થી આગસ્ટ સન ૧૯૧૪ ના દિવસે બહાર પડેલા અને હાલમાં નીચેના તે સર્વ લોકોએ સ્વિકાર્યા તેજ પ્રમાણે પોતાના તથા પોતાના લોકોની જીવન સુખી કરવા માટે આવેલું દુષ્કર કાર્ય કરવા કચ્છર કરોને પૂર્ણ તૈયારી કરી રાખવી એ હવેના શ્રેષ્ઠ છે આપણા અગ્રસિદ્ધ ગમ્તર બાલ દાહની અનુભવથી સિદ્ધ થયેલી દેવી અસરકારક હવા બેરીઆટિક બામ પાસે રાખવાથી દુષ્કર કરી મારો

વાયુ શર્મા, મા ૬ થી વગેરેથી ઉત્પન્ન થતા અનેક રોગોપર આ અચૂક રામબાલ હવા છે ખરીદવી અને પીધો. પર અન્ય છાપ રજીસ્ટર્ડની સીલ તથા આગળ બાલુપર ડા બાલ દાહો ફોર્માલિન બેરીઆટિક બામ તપાસીને લેજો આ હવા એ સાર્વજનિક સર્વ કેકોએ વેચાતી મળે છે

તાબડોળ આજને આજ મંગલો.

વનૌષધી સાસાંપરેલા.

આ સાસાંપરેલા સેવન દ્વારાથી ઉષ્ણ શબ્દ, ગરમીના રોગો તથા રસાયણી સેવન કરવાથી શરીર ઉપર થનારા હાયકર વીકારો (લોહીનું બગડી જવું) તથા ધાતુના વીકારોને નાબુદ કરીને લોહીને સુધારે છે અને ચામડી ઉપર થતા અનેક પ્રકારના રોગોને મટાડે છે

વળી આ સાસાંપરીલા ગમે તે માણસે લીધા હોય તે લોહીના સુધારો કરીને કાવત આપે છે તથા રમરજીવિત વધારે છે બાટની એકની કીમત રૂ. ૧.

મહા કુષ્ઠ તથા સફેદ કાંઠ ઉપર

એ અતિ ઉત્તમ ગુણદાયક ઔષધી

ભારત મધુપન્દી કીમત રૂ. ૧.૧૨ આ હવા પેટમાં લીધાથી અને તેલ ઉપર લગાડવાથી નીચે નાગવલી તેલ „ રૂ. ૨ / લખેલા વિકારો ખાત્રીથી સારા થાય છે અઠાર પ્રકારના કુષ્ઠ રોગ, જેવા કે શરીરની ત્વચા ઉપર સફેદ, લાલ, કાળા, બાળુ રંગના ડાઘ તથા સુનભરી ધત્તાદિ રોગો ઉપરી હવા લીધાથી ખાત્રીથી સારા થાય છે, તેમજ લોહીના સુધારો થઈ કાતિને વધારે છે.

ડૉ. ધાકજી ભાણુજી સાવંત

શણસવાડી, — મુંબઈ.

૨૪ એ

દુઃખી અને દરીદ્રી

અનાથાને

સુખી અને 'સ્વતંત્ર' શહેરીઓ

અનાથનાર,

કાઠીયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ.

ને નીચેને શિરનામે તુરત સહાય મોકલો

ઓ.ન. સેક્રેટરી,

કા હિં, અ. ઓશ્રમ.

વડવાણ કેરપ,

તાવ માટે એક અકસીર દવા.

એક વખત વાપરીને ખાતરી કરજો.

કિંમત એક ખાટલીના આના ૧૦.

કર્ણિક

૮. અ. બુદો.

દુગ્ધ મિક્શર

દરેક હુકાને ચેચાતું મળશે. નહિ તો લખો

કર્ણિક અધિકારી—ગીરગામ મુ'બઈ.

નિરાશ થવાની જરૂર નથી.

પરંતુ જો અન્ય વીરાંતોમાં, લોજન ગૃહોમાં કે લપકાદાર લોકોમાં, અને ખુદ પોતાને
૨ પણ, અહીંના જેવી સ્નાતિષ્ઠ યાને ટેરટકુલ રસોઈ જમવાની આશા રાખશે તો જરૂર
રાગ થવું પડશે એક વખત પધારો અને ખાતરી કરો.

૩ મુગમદેવી પાસેની પાછળ મુ'બઈ.

વર્ષ.	માસ.	સાથી ઉંચી કિંમત.	માસ.	સાથી નીચી કિંમત.	વાર્ષિક સરેરાશ.
૧૯૦૧	જાન્યુઆરી.	૨૯૬૫	ડિસેમ્બર.	૨૪૬૫	૨૭૬૫
૧૯૦૨	"	૨૬૬૫	નવેમ્બર.	૨૧૬૫	૨૪
૧૯૦૩	ઓક્ટોબર.	૨૮૬	જાન્યુઆરી.	૨૧૬૫	૨૪૬
૧૯૦૪	ડિસેમ્બર.	૨૮૬૫	એપ્રિલ.	૨૪૬૫	૨૬૬
૧૯૦૫	"	૩૦૬૫	"	૨૫૬૫	૨૭૬૫
૧૯૦૬	નવેમ્બર.	૩૩૬	માર્ચ.	૨૯	૩૦૬
૧૯૦૭	જાન્યુઆરી.	૩૨૬૫	ડિસેમ્બર.	૨૪૬૫	૩૦૬૫
૧૯૦૮	"	૨૭	"	૨૨	૨૪૬૫
૧૯૦૯	મે.	૨૪૬	ઓક્ટોબર.	૨૩૬૫	૨૭૬૫
૧૯૧૦	નવેમ્બર.	૨૬૬	માર્ચ.	૨૩૬૫	૨૪૬૫
૧૯૧૧	"	૨૬૬	ફેબ્રુઆરી.	૨૩૬૫	૨૪૬
૧૯૧૨	ડિસેમ્બર.	૨૬૬૫	જાન્યુઆરી	૨૫૬	૨૮
૧૯૧૩	જાન્યુઆરી.	૨૬૬	માર્ચ.	૨૬૬૫	૨૭૬૫
૧૯૧૪	ઓગસ્ટ.	૨૭૬	નવેમ્બર	૨૨૬	૨૫૬૫
૧૯૧૫	નવેમ્બર.	૨૭૬	ફેબ્રુઆરી.	૨૨૬	૨૩૬
૧૯૧૬	મે.	૩૭૬	જાન્યુઆરી.	૨૬૬૫	૩૧૬૫

INDIA HER RESOURCES AND HER ECONOMICS.

હિંદની આર્થિક સ્થિતિ.

(આફ્રિકા માટે ખાસ લખાણ — ગ્રી. લે. લા. ડુ બારબાયા)

અકરેણુ ૩ ભુ.

CLIMATE.

આબોહવા.

પૃથ્વીના ગોળા ઉપર જે રેખાઓ અને અક્ષાંશો કિંદુસ્થાન એકબીજાં છે, તેના ઉપર હિંદની આબોહવાનું પ્રમાણ ગણી શકાય. કિંદુસ્થાન દેશ માટેના તબક્કાને એકલો અક્ષાંશ મોકલો છે કે સમગ્રે દેશ તે એક મરણી આબોહવા રહે એ મૂલકે છે. કિમાલયની પહાડીમાં આવેલા ભાગો શિનખર છે. ઉંચી ટેકરી ઉપર આવેલા દેશો પણ કડા છે. કાગીરનો પ્રદેશ

શિખાળામાં અનિશય ઠંડા રહે છે અને તેથી ત્યાંના લોકો અતિ ગોરા હોય છે. હુનિયામાં જે જે દેશો ઉત્તર દક્ષિણ ૪૦° થી ૮૦° અક્ષાંશો છે ત્યાંના લોકો અતિ ઠંડીને લીધે ગોરા છે. જે જે દેશો ૨૦° થી ૪૦° ના અક્ષાંશો છે ત્યાંના લોકો પીળા છે અથવા ગ્રંથવર્ણ છે, અને જે દેશો ૦° થી ૨૦° ને અક્ષાંશો મધ્યમાં છે ત્યાંના લોકો અતિ કાળા હોય છે. અર્ધના ભાગને અંગે પડતી અતિ ગરમીનું આ પશ્ચિમ છે. હિંદનો ભાગ ૧૦° અક્ષાંશથી ઉત્તરે લગભગ ૨૦° અક્ષાંશ ઉપર ગયો છે અને તેથી અંગેના લોકો આફ્રિકાના જેમ ગરમગરમ મધ્યમાં ન હોવાથી ઘટવળો છે, અને

જેમ ઉત્તરે જઈએ તેમ ગોરા હોય છે. આને પરિણામેજ તેમજ હિમાલયની ટળેટીની શિતળા-વાને સંયોગે કાશ્મીરના લોકો વધુ ગોરા હોય છે.

હિમાલયના પહાડો અરોબર હિંદની ઉત્તરે ઉપગ્રહમાં રહેલા હોવાથી તે હિંદના માધ્યમ છે અને એશિયા માધનરમાંથી આવતી આબો હવાને હિંદ તરફ ઘસકાઈ આવતી અટકાવનાર કિલ્લા રોકા છે. તોપણ આબો હવાને માટે પણ આપણને હિંદ દેશને ઉત્તર અને દક્ષિણ એમ બે ભાગોમાં વહેંચવો પડશે. કારણ કે ઉત્તર તરફની આબો હવા ત્યારે હિમાલયની ટળેટીને આધીન છે, ત્યારે દક્ષિણ હિંદની આબો હવા બે બાજુએ આવેલા દરિયાને આધીન રહેલી છે. કાશ્મીરના મુલક જેમ ઠંડો છે તેમ ઉત્તરના ભાગ ઠંડીના દિવસમાં સખ્ત ઠંડી અને ગરમીના વખતમાં સખ્ત ગરમીવાળો છે. પૂર્વ તરફ વધતાં ઠંડી અને ગરમી એમાં થતાં ભય છે. બંગાળ અને આસામમાં ઉત્તરના પ્રમાણમાં ઠંડી ઘણી ઓછી અને સુખમના ભાગો કરતાં વિશેષ હોય છે. તેવીજ રીતે ગરમી પણ સુખમના ભાગો કરતાં વધુ અને ઉત્તરના ભાગો કરતાં ઓછી હોય છે. ઉત્તર હિંદના પ્રદેશની દક્ષિણે આવતા પશ્ચિમ તરફ પંજાબ, સિંધ અને રજપુતાણાનો ભાગ સુકી હવાવાળો અને માધ્યમ ગરમી અને વિશેષ ઠંડીવાળો છે. ત્યારે પૂર્વ તરફ પૂર્વ બંગાળ અને આસામના અને તેની પૂર્વેના ભાગ ભીની હવાવાળો અને ઠંડો છે. અરબી સમુદ્ર તરફની હવા દક્ષિણ તરફ પશ્ચિમના ભાગને મળતી હોવાથી હવા સુકી તેમજ બહુ ઠંડી નહિ તેમજ બહુ ગરમ નહિ એવી હોય છે. પૂર્વ તરફના દેશોને બંગાળના અખાતમાંથી હવા મળે છે અને તેથી ઠંડી જેમ વિશેષ તેમજ ગરમી પણ વિશેષ

હોય છે. છતાં દક્ષિણ તરફ વધતાં ત્રણે તરફ પાણી હોવાથી હવા ઠંડી હોય છે.

ઋતુ. હિંદની ઋતુ છ ભવતી લેખવામાં આવે છે. પરંતુ તેનાં ઉપાલુમાં જવાની આવશ્યકતા ન હોવાથી આપણે શિયાળો, ઉનાળો અને ચોમાસુ એ ત્રણ ઋતુને વળગીને રહીશું. નવેમ્બર ડીસેમ્બર, જાન્યુઆરી અને ફેબ્રુઆરી ઠંડી અને વસંત ઋતુના માસો છે. માર્ચ, એપ્રિલ, મે અને જુન એ ગરમીના માસો છે. જુલાઈ, ઓગસ્ટ, સપ્ટેમ્બર અને ઓક્ટોબર એ વર્ષાદ ઋતુના માસો છે.

વર્ષાદ. હિમાલયની ટળેટીના ભાગોમાં જમીરે ત્યારે-મહિનામાં એક વાર તો જૂન-વર્ષાદ પડે છે અને ઉત્તરના ભાગમાં કરાંવાળો વર્ષાદ જ્યારે ત્યારે પડે છે. ઠંડીના માસોના અરસામાં પંચમ તરફ તોફાન સાથે વર્ષાદ પડે છે, અને માર્ચથી મે માસના અરસામાં પૂર્વ તરફના ભાગોમાં વર્ષાદ આવે છે. ઠંડીના વખતેના ઉત્તરના અને ગરમીના વખતમાં પૂર્વ તરફનો આ વર્ષાદ ઉત્તમ ગરમ સારો છે. દક્ષિણ તરફ પશ્ચિમ બાજુએ અરબી સમુદ્ર તરફથી વાદળાઓ વર્ષાદથી ભરાઈ કાળાં ધર્મને ચઢી આવે છે. અને જુનથી સપ્ટેમ્બર સુધીમાં વર્ષાદનો મોટો ભાગ ત્યાં પડે છે અક્ટોબરથી પવન દક્ષિણ તરફ વધે છે અને પછી વર્ષાદ ખતમ થતો જાય છે. વર્ષા ઋતુમાં દક્ષિણમાં હિંદી સમુદ્ર તરફથી વર્ષા ઋતુના પ્રવાહ શરૂ થાય છે અને પ્રથમ સિંદોનમાં તેનો દેખાવ રજુ થાય છે. પછી તેનો પ્રવાહ ઉતરે વધે છે અને અરબી સમુદ્ર તેમજ બંગાળના અખાતમાંથી તેનો પ્રવાહ વધી દક્ષિણ તરફના ભાગના દેશોમાં તેનો દેખાવ રજુ પાડે છે. સુખમ તરફનો પ્રવાહ અરબી સમુદ્રમાંથી આવી દક્ષિણના ભાગમાં મહારાષ્ટ્ર અને ઉત્તરના ભાગમાં મધ્ય હિંદ તરફ વધે છે. બંગાળના અખાત તરફનો પ્રવાહ પશ્ચિમે, દક્ષિણ પૂર્વ તરફના બંદરોએ યથા આગળ વધે છે.

એટલીક શીટીંગથી બીટીંગને આરોગ્ય મેળે છે.

સુ'ગંધ તરફના ભાગનો પ્રવાહ બુન માસમાં અને બંગાળ તરફના પ્રવાહ કરવાં બે અઠવા-ડીયાં બેહો શરૂ થાય છે. જમીનમાથી બરેબર અને પુરેપુરે પાક નિપજવવા માટે સારા વર્ષા-દની આવશ્યકતા રહે છે." વર્ષાદની જરૂરીયાત નિચલાં કારણોએ પુરવાર થાય છે:—

૧. દર વર્ષે બરેબર વર્ષાદ આવે તો પાક સારો ઉતરે, તેમજ પાકને નુકશાન ન પહોંચે.

૨. વર્ષાદને લીધે નદીઓ, નહેરા અને કુવાઓમાં પાણી બરેબર મળવાથી ઘેર અને માણસો ખીજાને તેમજ જેતીવાડીના ઉપયોગમાં આવે.

૩ વર્ષાદ બરેબર ન પડે તો પાકને નુકશાન થાય, સમુજગો ન પડે તો પાક નિપજે નહિ અને દુકાળ પડે

૪. દુકાળને લીધે ઘેર મરે, માણસોને અગ્નિ મળે નહિ, દેશની ઉપજ ઓછી થવાથી તેની અસર વ્યાપાર ઉપર થાય

૫. વ્યાપાર ઉપર અસર થવાથી દેશની સંપતિ ઉપર અમર થાય છે. દેશની આજો-હવા અવ્યવસ્થિત થાય છે. તેની અસર હોડોની સુખાદરી ઉપર થાય છે. હોડોનું મરણ પ્રમાણુ વધે છે અને દેશની આર્થિક સ્થિતિને નુકશાન કરનારા અનેક કારણો ઉદ્ભવે છે. જે અંગે ચોખ્ખાનો પાક ઉપજે છે ત્યાં નેહરની જો સગવડ ન હોય તો સારો પાક ઉપજવવા માટે ઓછામાં ઓછો ૪૦ ઇંચ વર્ષાદ હોવો જોઈએ. ગયા વર્ષમાં જે ઓછામાં ઓછો અથવા વધુમાં વધુ જે વર્ષાદ જૂદે જૂદે સ્થળોએ પડ્યો હતો તે નિચે મુજબ હતો —

દેશના ભાગો	દર વર્ષે સરાસરી
વધુમાં વધુ પડેલો વર્ષાદ	પડેલો વર્ષાદ.
પશ્ચિમ કોણો.	ઇંચ.
ઉત્તરનો ભાગ અથવા કોંકણ	૧૩૪
દક્ષિણનો ભાગ અથવા મલબાર	૧૧૫

પૂર્વ હિમાલય	૧૨૪
પૂર્વ બંગાળ અને આસામ	૬૫
સાધારણ વર્ષાદે વર્ષાદ.	
દક્ષિણ બંગાળ	૬૫
પશ્ચિમ બંગાળ અને છોટાનાગપુર	૫૩
બિહાર	૪૫
મધ્ય પ્રાંતો અને દક્ષિણ એરિસા	૫૨
પશ્ચિમ હિમાલય	૫૭

સાધારણ વર્ષાદ	
સંયુક્ત પ્રાંતો	૩૯
બીરાર અને ખાનદેશ	૩૪
ગુજરાત	૩૨
દક્ષિણ તરફનો ઉત્તર ભાગ	૩૦
નિઝામી સલતનત	૩૩
મહિસુર	૨૬

ભુજ વર્ષાદ.	
રજપુતાણા	૨૩
પંજાબની જગ્યા	૨૧
સિંધ	૯

નોંધ — જર્મી સિવાય આખા હિંદની સરેરાશ વર્ષાદ પડવાની સ્થિતિ ૪૨ ઇંચ લેખાઈ છે

પ્રકરણ ૪ થુ.

FLORA AND FAUNA.

વનસ્પતિ અને જનાવરો.

હિંદમાં રાજ સૂર્ય ઉગે છે, પુરતો પ્રકાશ આપી આથમે છે વળી ગાંધીએ ન્હાતુઓ એવી રીતે સુસગ્મ ગોઠવાઈ છે, કે હિંદની ભૂમીમાં દરેક પ્રકારનું ફળ પેદા કરી શકાય છે

વનસ્પતિ આથી કરીને નેટલી જાતની વનસ્પતિ હિંદમાં પેદા થાય છે, તેટલી જાત

લાગ્યેજા અન્ય દેશમાં પેદા થતી હશે. ફળ તેમજ પુલમાં ઉત્તરનો પ્રદેશ બહુલિત છે, અને શાકભાજીમાં દક્ષિણનો પ્રદેશ બહુલિત છે. દ્રાક્ષ, ચીકુ, નારંગી, સુસમ્મી, સફરજ, અન્નેનાસ, મંગુસ્તાન, ઠલીંગર, દાદમ, સિતાફળ, રામફળ, પપૈનાસ વગેરે ફળો ઉત્તર તરફ વધુ પ્રમાણમાં પેદા થાય છે. ગરેટાનો મોટો જથ્થો કરંચી અને મહાબળેશ્વરમાં પેદા થાય છે. તુરીયા, ભીંડાં, ચોળાફળી વાલપાપડી, વટાણા, વેગણ, શીંગ, ગુવાર, ડાંગર, ચોધારી, ગરીયા, ટામેટા, હુમખાંડાં, ગુંદાં, રૂણાસી, ભાણ, રતાણ, સુરણ, સકરખાં, આદુ, હળદર, કેરી, વગેરે ચીજો દક્ષિણ બાબુએ વિશેષ થાય છે. શાકભાજીમાં ગુજરાતનો લાગ વિશેષ બહુલિત છે, અને તેને લીધેજ સુરત અને ભરૂચના લોકો તેથી વિશેષ માહિતગાર હોય છે. પુના છોડયા પછી દક્ષિણ તરફ શાકભાજી તેમજ અંજીર, ઠલીંગર, નારંગી વગેરે ફળો મોટા જથ્થામાં ઉત્પન્ન થાય છે.

દક્ષિણાતરાયણ. જે દેશો દક્ષિણાતરાયણ દિશા તરફના એટલે જેને અંગ્રેજીમાં Tropical કહે છે ત્યાં ચોખા, કોફી, કોકો, ચેરલી, ગપ્પ, ઠરીઆણું, રજાર, ગેટા-મરચા, અન્નેનાસ, કેળાં, વગેરે ચીજો સારી ઉત્પન્ન થી શકે છે.

સબદક્ષિણાતરાયણ. જે દેશો સબ દક્ષિણાતરાયણ દિશા તરફના છે એટલે કે જેને અંગ્રેજીમાં—Sub tropical કહે છે, તે દેશો રૂ, તંબાકુ, અડીચ અને ચણા ઉત્પન્ન થી શકવા માટે સારા છે.

અમરીનીપાણી કટિબંધ—Tropical Zone કહેવા જે દેશો અમરીનીપાણી કટિબંધ છે ત્યાં ઘઉં, મકાઈ, જવ, દાળ, ગરેટા, પાપણ્યા અને રેસાઓ પેદા કરવા માટે બહુલિત છે.

આ સિવાય તલ, ગુંદર, આગ, અને ગુળીની ઉપજ માટે મિથ દેશો વધુ સારા છે.

જનાવરો. ખેતીના કામને તેમજ મનુષ્યની જીંદગી માટે જનાવરોની ખાસ જરૂરીયાત છે. હિંદમાં બાળકને ગાયનું, બકરીનું અને ગધેડીનું દુધ આપવામાં આવે છે. મોટી ઉમ્મરના મનુષ્યો લોંસ અથવા ગાયનું દુધ પીએ છે. આ સિવાય ખેતીના કામ-માટે, હવાડાઓ ચલાવવા અને પાણી પાવા માટે, અને બીજા ખેતવા માટે જનાવરો હિંદમાં અગત્યનું સ્થાન લેય છે. દરેક ગૃહમાં જનાવર હોવાંજ, જોઈએ એવી હિંદના લોકોની અસલવારની માન્યતા હતી. ગૃહસ્થના લક્ષણો ગૃહમાં રહેતાં જનાવરો ઉપરથી આંકી શકાય છે. એક વખત એવો હતો કે જેના ગૃહમાં જેમ વધુ જનાવર તેમને વધુ શ્રીમંત એવું માનવામાં આવતું હતું. હિંદના લોકોની રહેણીકંડેણી, આચરવિચાર, અને ખેતીવાડીનાં લક્ષણો જેતા ચોક્કસ એમ જણાય છે કે દરેક ગૃહમાં પશુ પાળવાં એ આવશ્યક વસ્તુ છે. ગામડાંઓમાં આ સિવાજ હજી અસ્તિત્વ લોગવે છે, જ્યારે શહેરોમાં શ્રીમંતોને ત્યાં લોંસ, ગાય વગેરે ઠારને બદલે ઘોડા એએ સ્થાન લીધું છે; પરંતુ મોટા ઘરાં તે પશુ કમી થતા જાય છે. જે સ્થળે અતિ વર્ષાદ પડે છે. ત્યાં જનાવરોને ઉછેરવા મુશ્કેલ થઈ પડે છે કારણ કે વધુ વર્ષાદને લીધે જમીન ઉપર ઉગતું ઘાંસ ઘોવાઈ જાય છે, અને તેથી ત્યાં જનાવરો મજબુત અને સારી જિંદગીનાં ઘરાં નથી. આવી કીરીને બંગાળના નિચલા ભાગમાં, ઠાંતક, કોરોમાન્ડલ અને બર્મીના નિચલા ભાગમાં સારા ઘોડા ઉછેરે શકતા નથી, પરંતુ તેને ગરુડે બહુચિસ્તાન, પંજાબ, રજપુતાણા અને પછી કાશીઆવારના ભાગોમાં સારા ઘોડા ઉછેરે શકાય છે. હિંદના જનાવરોમાં અગત્યનો ખાસ ભજવનાર બળદ છે. કારણ કે દરેક કૈક જે હળ ખેતવા માટે પાણી લાવ વાપર કરવા તેમજ ગામમાં બેઠવા માટે તે કામ લાગે છે. કોઈક સ્થળે ભાર ખેતવાનું કાર્ય પાડાઓ માર્ફતે પશુ કરવામાં આવે છે. ગાય અને બેચે દુધ તેમજ ઘીના ઉપયોગ

મારસેસની રંગીન લાલીઓ સફાઈકાર અને મજબુત.

ગ્રાહકોની જખરી ધમાલ.

જ્યારથી અમેએ આર ભરતનું કામ વેપારી ભાવે ગ્રાહકોને આપવાનું ચાલુ કર્યું છે ત્યારથી અમારું ભરતકામ કટલુ સસ્તુ પડે છે, એ અમારા ગ્રાહકોની ધમાલ ઉપરથી સમજશે.

ભાવ પણ નીચે પ્રમાણે જાહેરમાં મુકયા છે —

કસબ ગામઠી મુખઈનો વપરાય છે

સોનેરી તોલા એકના રૂ. ૨૫

ફેરી તોલા એકના રૂ. ૨)

પરી નાનાલાલ ગોરધનદાસ,

ભુલેશ્વર શ્રીરંગીના દેવળ સામે—મુખઈ

તાજે કલમ—અમારૂં ગોર્ડ જોઈને પાછા ન જતા પહેલે માળે પધારજો

પ્રમાણિકપણું અને વેપારી કુનેહ

મુખઈની કાર્યકુશળ પ્રતિભા વિશ્વાસ

જલદી છતી શકે છે એ

તમે માનો છો ?

ખાત્રી કરવા નાંધી દયોઃ—

મેશર્સ ગાંધી એન્ડ કું.

લીલાંઉવાળાઓ અને કમીગન એજન્ટો.

પર, ગોડા જોટ-કોટ, મુખઈ.

કોઈ પણ જાતનો ઇલેક્ટ્રીસીટીનો સામાન - ખરીદતા પહેલાં એક
વખત હમારા શોરૂમની મુલાકાત લઈ જાઓ.

લાલ હોમનેજ છે.

ઇલેક્ટ્રીસીટીનું બીજા બચાવનું હોય તો જગપ્રસિદ્ધ ફીક્ષીપ્સ & વોટના લેમ્પો વાપરો.

ઇલેક્ટ્રીક લાઈટીંગ સેટ.

બંગલાઓ અને મકાનો માટે ખાસ. ઘાસલેટ અને ગ્યાસના કરતા

બેહદ સસ્તા કિ. રૂ. ૬૫૦ થી રૂ. ૬,૦૦૦) (લેમ્પની સંખ્યા પ્રમાણે.)

તે સીવાય ચોટરો, પંખો, દળવાની અને તેલની ધટીઓ અને તમામ જાતનો

ઇલેક્ટ્રીક સામાન હમારે ત્યાં મોટા જથ્થામાં તૈયાર છે.

ધી આરીયન્ટલ એન્જીનીયરીંગ એન્ડ ટ્રેડીંગ કું.

રેવલીન સ્ટ્રીટ, હોર્નબી રોડ,

મુંબઈ.

ઘડપણમાં સુખી થવું હોય

ન

ખાલ ખચ્ચાંઓને સુખી કરવાં હોય

તો

લખો, એમ. વી. મરચન્ટ.

પ્રાન્ય મેનેજર.

ધી ગ્રેટ ઈસ્ટર્ન લાઈફ એસ્યુરન્સ કંપની,

સ્ટ્રેટ સેટલમેન્ટમાં સ્થપાએલી

ઇન્ડિયામાં રજીસ્ટર થયેલી,

૧૨-૧૪ ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ—મુંબઈ.

માટે અતિ જરૂરી જનાવરો છે. હિંદના લોકો જનાવરો ખાસ કરીને ઘી અને તેલથી પોતાનો ખોરાક પકાવે છે, ત્યારે વિલાયતમાં ખોરાક પકાવવા અને તેની સાથે મિશ્રણ કરવા માટે ચરબી અને ઈંડાની તેડલીજ જરૂરીઆત હોય છે. માટે મરઘીઓ ઉછેરવાના જેટલા મોટા વાડાઓ વિલાયતમાં ઉભા કરવામાં આવે છે. એટલાજ પ્રમાણમાં હિંદ ખાતે જનાવરો ઉછેરવાના વાડાઓ ઉભા થવા ભેધછે છે. તે પછી ઝકરી અને મેંદાની ઉપયોગ એટલા માટે હોય છે કે તેનું દુધ કામે લાગે છે, લીંડી ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે અને મેંદા ઉપરનું ઉન વ્યાપારી દ્રષ્ટિએ ઉપયોગમાં લેવાય છે. ઘટ્ટી દુધ માટે જેમ ઉપયોગમાં લેવાય છે તેમ ગધેડાઓ ભાર એથવા માટે જરૂરનું પ્રાણી છે. રજીના પ્રદેશોમાં ઉંટની પણ જરૂર પડે છે. ઉત્તર હિંદમાં હાથી કામ કરે છે. બર્મોમાં હાથીઓ લાકડાંઓનાં મોટા ઘોંગિા લઈ જવાના ઉપયોગમાં આવે છે.

જનાવરોનો ખોરાક તેમજ અન્ય રીતે ઉપયોગ. આખી પૃથ્વી ઉપર હિંદ જ એક એવો દેશ છે કે જ્યાં માંસહાર ગહુ યોછા પ્રમાણમાં કરવામાં આવે છે. હિંદુઓનો મોટો ભાગ માંસહાર કરતો નથી. ઝકરા, મેંદાં, ગાય, બળદ, લેસ, પાડા અને ડુધર એટલાં જનાવરો હિંદુસ્થાનમાં માંસહાર માટે કપાય છે એટલે જનાવરોનું દૂધ, તેમજ માંસ, ચરબી, ચામડું, અને ઊન એટલી ચીજો ઉપયોગમાં આવે છે. હાથીના હાથીદાંતો પણ વ્યાપાર માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. મૃગના પેટમાંથી કસ્તુરી નિકળે છે તે તેમજ તેનું ચામડું, વાંક અને સિંહના નખો, ચામડાં, અને હરણના શિંગડા અને ચામડાં એ પણ વ્યાપારી દ્રષ્ટિએ ઉપયોગી ચીજો છે.

છાણાં—ઢોરની લાહને સુકવી તેના છાણા પાકવામાં આવે છે. જેને જાળવાના અને તાપણું કરવાનાં ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. વળી તે વેદકી દ્રષ્ટિએ હિંદમાં અતિ ઉપયોગની વસ્તુ છે. કારણ કે સુવાવડી સ્ત્રીઓને તેની ધુણીને સેક કરવામાં આવે છે.

ગૌમુત. તે ઉપરાંત ગૌમુત એ વેદકી દ્રષ્ટિએ ઉપયોગી વસ્તુ છે. દુર્ગંધ દુર કરવા Disinfectant તરીકે તેના ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. સુબંધ જેવાં શેહરોમાં છાણાના પૈસા ઉપજે છે.

છાણાં, ગૌમુત તેમજ લાદ પણ ઉપયોગી વસ્તુ છે. લાદ વાસણ મોંજવાના ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. હિંદના લોકો કેટલાક ઠંડકસરીયા અને ઉવોગી હતા તે આ ઉપરથી સાબેત થાય છે. એક ગાય પાળી હોય તે તેનું મુતર છાંટવાના ઉપયોગમાં આવે, લાદ વાસણ ઉભળવાના ઉપયોગમાં આવે. વધે તેના છાણા થપાય. દુધ પીવાના ઉપયોગમાં આવે. વધે તેનું દહિં થાય. વધેલા દહિંની છાશ થાય તે હાલમાં ડોક્ટરો પુષ્ટિકારક ખોરાક તરીકે આપે છે. નિકળેલાં માખણનું ઘી થાય. આ જોતાં હિંદ અને પાશ્ચાત્ય દેશની તે જાળવતમાં સરખામણી કરવી એ અરથાને છે, કારણ કે પાશ્ચિમના લોકોને તેનું ભાનજ નથી.

જળચરો. હિંદુસ્તાનમાં જળચરો તરીકે દરિયા અથવા નદીઓના પાણીમાંથી મળતી માછલી ખાવાના ઉપયોગમાં આવતી હોવાથી તેના વ્યાપાર ચાલે છે, તેમજ જ્યાં મોતી આપનારી માછલીઓ જડે છે ત્યાં આર્થિક દ્રષ્ટિએ તેની પણ ઉપયોગીતા સાબેત થાય છે.

આ સિવાય મરઘાં, બતક વગેરે પ્રાણીઓ જે ખોરાકી માટેના ઉપયોગમાં આવે છે તેના અને ઈંડાનો મોટો વ્યાપાર હિંદના દરેક ભાગમાં ચાલે છે.

દુનિયાની સોનાની પેદાશ.

એક સૈંકા પહેલાં, પ્રોફેસર સોએટ બીસ-
રના કહેવા પ્રમાણે દુનિયાની સોનાની પેદાશ
૧૫,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડ થવા જતી હતી અને
હેમાંનો બહુ મોટો ભાગ યુરલ માઉન્ટન્સ
માંથી આવતો હતો. ધીમે ધીમે બીજાં બીજાં

સ્થળોમાંથી પેદાશ થતી ગઈ અને દુનિયાની
પેદાશમાં ઘણો વધારો થઈ ગયો. ગયા સૈંકામાં
કેલીફોર્નિઆ તથા ઑસ્ટ્રેલીઆમાંથી સોનાની
પેદાશ ઘણી થઈ. તે મુદ્દતમાં સોનાની પેદાશ
તે પ્રદેશમાં નીચે પ્રમાણે થઈ હતી:—

યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ.

ઑસ્ટ્રેલીયા

દુનિયાનું કુલ.

પાઉન્ડ.

પાઉન્ડ.

પાઉન્ડ.

૧૮૪૭	૧,૮૦,૦૦૦
૧૮૪૮	૨૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૪૯	૮૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૦	૧,૦૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૧	૧,૧૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૨	૧,૨૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૩	૧,૩૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૪	૧,૨૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૫	૧,૧૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૬	૧,૧૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૭	૧,૧૦,૦૦,૦૦૦

.....
.....
.....
.....
૧૩,૧૬,૦૦૦
૧,૧૮,૦૭,૦૦૦
૧,૨૭,૫૭,૦૦૦
૬૬,૪૭,૦૦૦
૧,૧૬,૩૨,૦૦૦
૧,૨૬,૭૪,૦૦૦
૧,૨૦,૩૫,૦૦૦

{ ૧૮૫૦ ની સાલ સુધીના દશ વર્ષની સરેરાસ ૭૦,૪૪,૦૦૦
૧,૭૨,૦૦,૦૦૦
૩,૬૫,૫૦,૦૦૦
૩,૧૦,૦૦,૦૦૦
૨,૫૪,૬૦,૦૦૦
૨,૭૦,૧૫,૦૦૦
૨,૬૫,૨૦,૦૦૦
૨,૬૬,૬૫,૦૦૦

આ પ્રમાણે દુનિયાના બે ભાગ પ્રદે-
શમાં સોનાની શોધ થવાથી આખી દુનિયામાં
સોનાને માટે શોધખોળ થઈ ગઈ અને પરિ-
ણામે ઘણે નવે નવે રેતરોયાં એનું જીતી
આવ્યું. ૧૮૬૬ માં કિન્ડુસ્થાનમાં કયા સૂધી
કેલિફોર્નિયામાં સોનું મળ્યો કે નહિં એ મગલ
પ્રશ્ન વાત હતી અને તે પાછળ જો હિંમત
અને ખર્ચ વાપરવામાં નહિં આવ્યા હોત તો
હેમાં વિજય મળતજ નહિં. આપરે વિજય
મળ્યો અને ૧૮૮૦ થી ૧૯૧૬ ની સાલ
સુધીમાં આશરે ૫૦,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડ કિંમત-
તનું સોનું કિન્ડુસ્થાને દુનિયાને આપ્યું છે.

સૌથી મોટી શોધ અગ્યાર સુધીમા તો
વીટવેટરસ્ટેન્ડની થઈ છે. ત્રણથી એમ
જણાવ્યું કે જ્યાં હમણાં જોડાનીમળગાં છે
તે પ્રદેશ બહુજ સારો છે ૧૮૮૬ ના મપ્પે
મુજબ રેન્ડને સોનાવાળો પ્રદેશ ગજવામાં
આવ્યો અને ૧૮૮૬માં જે ટ્રાન્સવાલમાં
સોનાની ઉત્પન્ન ૧૦,૦૦૦ પાઉન્ડની હતી તે
પાંચ વર્ષ પછી ૧૫,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડની થઈ
અને જ્યાંદે બેર વોર થઈ એટલે કે ૧૮૯૬
૨,૦૦,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડની વાર્ષિક પેદાશ થતી
હતી ૧૯૧૬ માં ૪,૬૫,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડની
પેદાશ સોનાને માટે એક રેકોર્ડ સમાન ગણાય

મેટેલીક શીટીંગથી બાદમાંના ઓરડા શોભે છે.

અને હમણાં એકત્રી રૅન્ડની પેદાશ આખી દુનિયાની સોનાની પેદાશના ૪૧૬% જેટલી થવા લાગ છે અને આખા આફ્રિકાની પેદાશની ૪૭% જેટલી થાય છે. ૧૯૧૬ માં રહોડેશીયામાં પણ રેકોર્ડ પેદાશ થઈ.

૧૯૧૬ સૂધી સરેરાશ પેદાશ ટ્રાન્સવાલ, રહોડેશિયા અને વેસ્ટ આફ્રિકામાં કેટલી થઈ તે બહુવા માટે નીચે આંકડા આપેલા છે —

પાઉન્ડ.

ટ્રાન્સવાલ (૧૮૮૪ થી)	૫૧,૩૮,૫૪,૭૮૧
રહોડેશિયા (૧૮૯૮ થી)	૩,૬૫,૩૪,૦૦૮
વેસ્ટ આફ્રિકા (૧૮૮૦ થી)	૧,૭૧,૦૦,૬૮૬

આફ્રિકામાંથી કુલે:— ૫૬,૭૪,૮૯,૪૮૫

ઘણા વર્ષો સૂધી ઑસ્ટ્રેલિયામાં વિક્ટોરિયા દુનિયામાં સોનાની પેદાશ માટે અગ્રસ્થાન લોગવતું હતું પણ હમણા હમણાં ત્યાંથી બહુ થોડું સોનું નીકળે છે. ૧૯મી સદીના મધ્યભાગમાં વેસ્ટ ઑસ્ટ્રેલિયામાં નવી શોધખોળ થઈ અને તરતજ કુલગાર્ડી અને બીજા બધાઓ ખ્યાતિમાં આવી ગઈ. ૧૯૦૩ માં ત્યાંથી ૮૭,૭૦,૦૦૦ પાઉન્ડની પેદાશ થઈ ગઈ પણ પછી ધીમે ધીમે પેદાશ ઘટતી ચાલી છે. ૧૮૬૦ માં ન્યુઝીલેન્ડ અને ક્વીન્સલેન્ડમાં પણ શોધખોળ થવા માંડી. નીચે આપેલા આંકડા ઉપરથી ગાંધી સરેરાશ બહુથો:—

પાઉન્ડ.

વિક્ટોરિયા (૧૮૫૧ થી)	૨૯,૭૬,૩૩,૦૦૦
વેસ્ટ ઑસ્ટ્રેલિયા (૧૮૬૦ થી)	૧૨,૯૭,૫૬,૦૦૦
ક્વીન્સલેન્ડ (૧૮૬૦ થી)	૮,૬૨,૫૪,૦૦૦
ન્યુઝીલેન્ડ (૧૮૬૦ થી)	૭,૬૭,૧૦,૦૦૦
ન્યુ સાઉથ વેસ (૧૮૫૧ થી)	૬,૧૪,૪૪,૦૦૦
ટાસમેનીયા (૧૮૭૫ થી)	૭૦,૪૮,૦૦૦
સાઉથ ઑસ્ટ્રેલિયા (૧૮૭૧ થી)	૩૬,૬૪,૦૦૦
ઑસ્ટ્રેલિયામાંથી કુલે.	૬૫,૭૫,૧૨,૦૦૦

છેક હમણાં સૂધી કેનેડામાંથી બહુજ થોડું સોનું નીકળતું હતું અને ઓગણીસમાં સૈકાના મધ્યભાગ સૂધી ૨,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડનીજ સરેરાશ આવતી હતી. પણ પાછળથી યુકોન (કેલેન્ડાઇક) પ્રીલ્ડ બહુ ખ્યાતિમાં આવ્યું અને હમણાં હમણાં ઑન્ટેરીઓમાં જે નવી શોધખોળ થઈ છે તેથી થોડાં વર્ષ માં ત્યાંથી બહુ ચારી પેદાશ થશે એવી આશા રખાય છે. સૌથી વધારે પેદાશ યુકોનમાં ૧૯૦૦ માં ૪૫,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડની થઈ હતી. ૧૯૧૬ માં તે ઘટીને પાછી ૧,૦૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડની થઈ ગઈ છે. ૧૯૧૨ માં ઑન્ટેરીઓમાં ૪૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડની પેદાશ થઈ હતી પણ તે વધીને પૉન્ક-યુપાઇન રીજઅનની મળીને ૧૯૧૬ માં ઑન્ટેરીઓની કુલે પેદાશ ૨,૦૦૦,૦૦૦ થશે એમ ગણી કરાય છે.

કેનેડામાં બહુ બહુ દેશોમાં થયેલી સોનાની પેદાશની સરેરાશના આંકડા:—(૧૯ માં સૈકાના મધ્યભાગથી).

યુકોન	૩૩,૫૦૦,૦૦૦
બ્રિટિશ કોલમ્બિયા	૨૨,૦૦૦,૦૦૦
ઑન્ટેરીઓ	૮,૧૬૦,૦૦૦
બીન્ગ ફ્રીડમેન	૧,૩૪૦,૦૦૦

કેનેડામાં કુલે... ૬૫,૦૦૦,૦૦૦

બ્રિટિશ ગાયના વિગેરેની થોડી થોડી પેદાશ ગાદ કરીએ તો બ્રિટિશ એમ્પાયરની પેદાશની સરેરાશના આંકડા નીચે પ્રમાણે છે:—

આફ્રિકા	૫૬૭,૫૦૦,૦૦૦
ઑસ્ટ્રેલિયા	૬૫૭,૫૦૦,૦૦૦
કેનેડા	૬૫,૦૦૦,૦૦૦
ઇન્ડિયા	૫૦,૦૦૦,૦૦૦

બ્રિટિશ એમ્પાયરમાંથી કુલે ૧,૩૪૦,૦૦૦,૦૦૦

બીન્ગ દેશોમાં યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ બહુ આગળ આવી ગયું છે, અને ૧૮૪૭-૪૮ માં કેલીફોર્નિયામાં શોધ થઈ ત્યારથી લગભગ સરેરાશ

આશરે ૭૭૯,૦૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડ જેટલી હેની પેદાશ થવા બાબ છે.

કેલિફોર્નિઆમાં એક દશકામાં નીચે પ્રમાણે પેદાશ થઇ હતી:—

પાઉન્ડ.

૧૮૪૭	૧,૮૦,૦૦૦
૧૮૪૮	૨૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૪૯	૮૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૦	૧,૦૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૧	૧,૧૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૨	૧,૨૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૩	૧,૩૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૪	૧,૨૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૫	૧,૧૦,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૬	૧,૧૦,૦૦,૦૦૦

કરીને કોલોરેડો અને જેવડા તેમજ એલારકા અને કલોન્ડાઇકમાંથી બહુ સાડાં સોનું મળી આવ્યું. ૧૮૬૭ થી ૧૯૦૬ સુધીમાં એલારકા તથા કલોન્ડાઇક મળીને લગભગ ૪,૧૦,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડ જેટલી કિંમતનું સોનું પેદા કરી આવ્યું.

યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાંના સોનાની પેદાશના આંકડા નીચે પ્રમાણે છે:—

૧૯૦૭	૧,૮૬,૪૬,૦૦૦
૧૯૦૮	૧,૮૫,૦૦,૦૦૦
૧૯૦૯	૨,૦૫,૫૦,૦૦૦
૧૯૧૦	૧,૬૮,૬૦,૦૦૦
૧૯૧૧	૧,૬૮,૪૦,૦૦૦
૧૯૧૨	૧,૬૨,૬૮,૦૦૦
૧૯૧૩	૧,૮૨,૦૬,૦૦૦
૧૯૧૪	૧,૮૩,૨૪,૦૦૦
૧૯૧૫	૨,૦૮,૩૬,૦૦૦
૧૯૧૬	૧,૬૦,૩૭,૦૦૦

પાછળથી યુનાઇટેડ સ્ટેટસના બીજા ભાગોમાં પણ સારી શોધખોળ થઇ, મુખ્ય-વે

હેલ્લાં ત્રણ વર્ષની સરખામણીમાં ૧૯૧૬ ના વિગતવાર આંકડા નીચે આપ્યા છે તે ઉપરથી જણાયે કે બ્રિટિશ એમ્પાયરમાંથી દુનિયાની લગભગ ૬ જેટલી પેદાશ થઇ હતી:—

	૧૯૧૬. પાઉન્ડ.	૧૯૧૫. પાઉન્ડ.	૧૯૧૪. પાઉન્ડ.	૧૯૧૩. પાઉન્ડ.
દાંસવાલ.	૩,૯૪,૮૫,૦૦૦	૩,૮૬,૨૭,૧૦૦	૩,૫૫,૮૮,૦૦૦	૩,૭૩,૫૮,૦૦૦
રૂબીડેસિયા.	૩૮,૯૧,૦૦૦	૩૮,૨૩,૦૦૦	૩૫,૮૦,૦૦૦	૨૬,૦૩,૦૦૦
વેસ્ટ આફ્રિકા.	૧૬,૧૫,૦૦૦	૧૭,૦૬,૫૦૦	૧૭,૨૭,૦૦૦	૧૬,૩૪,૭૦૦
વેસ્ટ આસ્ટ્રેલીયા.	૪૫,૦૩,૦૦૦	૫૧,૪૦,૦૦૦	૫૨,૩૭,૩૦૦	૫૫,૮૧,૭૦૦
કનીકસ લેન્ડ.	૬,૭૧,૦૦૦	૧૦,૭૮,૦૦૦	૧૦,૫૮,૭૦૦	૧૧,૨૮,૭૦૦
વીકટોરીયા.	૧૦,૮૦,૦૦૦	૧૩,૮૮,૦૦૦	૧૭,૫૫,૨૦૦	૧૮,૪૭,૫૦૦
ન્યુ સાઉથ વેસ્ટ.	૩,૮૧,૦૦૦	૫,૫૬,૦૦૦	૫,૨૮,૬૦૦	૬,૩૫,૭૦૦
માઉથ આસ્ટ્રેલીયા.	૨૫,૦૦૦	૩૬,૦૦૦	૩૬,૩૦૦	૪૧,૦૦૦
ન્યુઝીલેન્ડ.	૧૭,૭૦,૦૦૦	૧૬,૬૪,૦૦૦	૮,૬૫,૪૦૦	૧૪,૫૬,૫૦૦
ટેન્મેનીઆ.	૧,૧૨,૦૦૦	૧,૦૦,૦૦૦	૧,૧૧,૫૦૦	૧,૪૧,૬૦૦
ફીલીપા.	૨૩,૦૦,૦૦૦	૨૩,૬૬,૦૦૦	૨૩,૪૦,૦૦૦	૨૩,૦૦,૦૦૦
કેનેડા.	૪૦,૫૦,૦૦૦	૩૬,૦૦,૦૦૦	૩૨,૩૦,૦૦૦	૩૩,૬૦,૦૦૦

કુલે બ્રિટિશ એમ્પાયર	૬,૦૧,૮૮,૦૦૦	૬,૦૪,૦૬,૦૦૦	૫,૬૦,૮૬,૦૦૦	૫,૮૩,૬૨,૦૦૦
	૧૯૧૬.	૧૯૧૫	૧૯૧૪	૧૯૧૩.
બ્રિટિશ એમ્પાયર	૬,૦૧,૮૮,૦૦૦	૬,૦૪,૦૬,૦૦૦	૫,૬૦,૮૬,૦૦૦	૫,૮૩,૬૨,૦૦૦
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૧,૨૦,૩૭,૦૦૦	૨,૦૩,૦૦,૦૦૦	૧,૬૫,૦૦,૦૦૦	૧,૮૨,૦૦,૦૦૦
મેક્સીકો	૨૫,૦૦,૦૦૦	૩૦,૦૦,૦૦૦	૩૮,૦૦,૦૦૦	૩૬,૧૦,૦૦૦
રુશિયા	૬૦,૦૦,૦૦૦	૬૦,૦૦,૦૦૦	૫૫,૦૦,૦૦૦	૫૨,૫૦,૦૦૦
બીજા દેશો	૮૦,૦૦,૦૦૦	૮૦,૦૦,૦૦૦	૮૦,૦૦,૦૦૦	૮૦,૦૦,૦૦૦

કુલે ૬,૫૭,૨૫,૦૦૦ ૬,૭૭,૦૬,૦૦૦ ૬,૨૮,૮૬,૦૦૦ ૬,૩૬,૫૨,૦૦૦

હીવાસના માટે ફ્રેન્સી દાખલસનો છેલ્લી ડીઝાઇનો બેશો કે?

સીવીલ સરખ્યન

તથા એમ. ડી. ની ડીમી ધરાવનારા મોટા ડાકટર, રાજ મંડપાન્યો, નવાબો, નામદાર સરકારના ધારાસભ્યો, એનરેબલ મેજિસ્ટ્રેટ, મેજિસ્ટ્રેટ, પોલીસીકલ મેજિસ્ટ્રેટ, સરકારી સીવીલીયન મોટીસર, અને દેશી તથા યુરોપીયન અમલદારો અને ચૂકરીયામાં બાદશાહી ચાકુતી નામની વિશ્વવિખ્યાત હવા દિવસે દિવસે બહુ વપરાય છે એમ તેની વધતી જતી કુતોદ્ગમની અને ઉપયોગીતાની નીચાની છે. ગવર્નમેન્ટ હોસ્પિટલોમાં આ રજવાડી હવા એનાલાઈઝ થયેલ છે અને તે બાબતનું સરવિદીકૃત પત્ર મળેલ છે

બાદશાહી ચાકુતી

ગમે તે કારણથી યુનાવેચી તાકાત પાછી લાવે છે. પુરુષાતન કાયમ રાખે છે. સંસાર સુખ ભોગવવા માટે દેશી અને યુનાની હવામાં જંચામાં જંચી હવા ભેષ્યે તે આ બાદશાહી ચાકુતી બનગ વિલાસ છે આ રજવાડી ચાકુતી લીધે લોકોના તમામ વ્યાધી મટારે છે અને લીધે પટ બનાવી ખરે પુરુષાતન આપે છે. રાજ રજવાડામાં તથા શ્રીમંત લોકોમાં આ હવા બહુ વખણાય છે ખરી મરદાઈ આપનાર અને નખબા માણસને પણ બુવતની મારફતે નેત્રાવર બનાવનાર આ હવાનો લાભ લેવા અગર ખાસ બજામણ છે—આ હવા આંત્ર હતમ દેશી હવાઓમાંથી બનાવવામાં આવે છે આ હવા માલુ હોય ત્યારે તમામ ખોરાક ખાવાની તથા બધી તરેહની છુટ છે. ૪૦ ગોળાની ૩૫૦ એકના રૂપિયા દરા

બાદશાહી યુનાની લેપ.

અમીર ઉમરાઓમા વખણાતી હમદા હવાઓમાંથી આ લેપ બનાવેલ છે અને તે નસોને પુરતી તાકાત આપે છે નખબા પદી ગયેલ નસોને પુરતું દેર આપી પુરુષાતન લાવવા મટે આ લેપ ફેનેલમંદ હલાલ છે. બાકસ એકની ૮૫૦ના રૂપિયા આડ

ડાકટર કાલીદાસ મોતીરામ-રાજકોટ-કાઠીયાવાડ.

ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ લું. લી.

મુંબઈ અને વડોદરા.

આણવેંદના બાવ પ્રકાર નામના ચયના આધારે તેષાર કરેલી હવાઓ —

વેલ્ટેબલ રોનીક સીરપ—(દેશી આવધિયોમાંથી રાસોય રીતી અનુસાર બનાવેલી રાકિતની હવા આ હવા નહરાહી સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને સરીરને અચુટ કોવત આપે છે (એ ખાસ ધ્યાનમાં) રાખવું કે વેલ્ટેબલ રોનીક સીરપથી સરીરમા આવતી રાકિત હતેલક અને કન્માદક હવાઓથી દુક સમય ગટ બહારની કૃત્રીમ રાકિત જેવી નથી પણ કાયમની કુદરતી રાકિત છે.)

(૨) લીવરને પોતાનું કામ બનવવાને નિર્દેષીત બનાવી સરીરને નિરોગી બનાવે છે

(૩) અલ્જર્ની બ્યામીનો નાસ કરે છે, અને અત્ર મળને લાગત આપે છે.

નેસ્ટ—ગર્ભવતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ હવા આપી રાકાય છે, તેથી સુવારોગ લાગુ થઈ રાકેતો નથી, અત્ર લાગુ થયા હોય તે મી બંધ છે કિમત દર બાટલીના રૂ. ૧-૨-૦

ગ્લેસેરે ફ્રેસ્કેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનવન્તને રાકિત આપનારી અમુલ્ય હવા) માણસના જ્ઞાન-વન્તઓમાં અને મગના મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ગ્લેસેરે ફ્રેસ્કેટના તત્વો રહેલા હોય છે, અને જ્યારે તેનું પ્રમાણ ધની બંધ છે, ત્યારે સાધારણ આરોગ્યતા અને રાકિત જતી રહે છે. અને અસકિતને લઈ લુદા, લુદાં સંખ્યાબંધ દરેકો વચ્ચે થાય છે તેથી સરીરને કુદરતી રીતે મારફતે આવે તેવા તત્વોમાંથી બનાવેલા આ નિર્દોષ હવાનો ઉપયોગ કરવાથી ખરેખરી એમ પુરી પડે છે, ને રાકિત આપનારા તત્વોની શકિત થાય છે જેઓને મગજના કે અંગબજનો ઘસારો વિરોધ બજાતા હોય તેમજ અલ્ક આ દરા વાપરવી. કિમત દર બાટલીના રૂ. ૧-૬-૦ (મોડી સાઈઝ.)

૦-૧૪-૦ (નાની સાઈઝ)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનું દેહાલું—ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ લું. લી.

પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુંબઈ.

રૌયલ ટોનીક પીલ્સ.

તાકાત આપનારી શુદ્ધ વનસ્પતીની ગોળીઓ.

આ ગોળીઓ દરેક પ્રકારની નબળાઇ દુર કરી પુરુષાતન આપે છે. સ્વપ્નામાં કે પીશાબમાં જતી ધાતુ બંધ કરી વીર્યવીકારના શુભ દરદો મટાડી પાચનશક્તિ વધારી તાત્કાત આપે છે. ઢેળવણી લેતા વીધાર્થીઓનાં મગજને પુષ્ટી આપી તેમની ઓછી થયેલી યોદ્ધાસ્ત શક્તિને પુરસ્કેશમાં ખિસતી રાખે છે.

કેશ, કર્તુરી, અખર વીગેરે દેશી વનસ્પતીની બનેલી “રૌયલ ટોનીક પીલ્સ” લોહી વધારી અવયવોને તાકાત આપે છે. હુષ્ણ વધારી શરીરનું પોષણ કરે છે એટલું જ નહીં પણ ફક્ત ત્રણ દીવસમાં પોતાની અદ્યત્ત શક્તિ આગેહુણ બતાવે છે. સ્ત્રીઓના અનિયમીત રૂતુશ્રાવને અટકાવી ગર્ભસ્થાનને સુધારી તંદુરસ્તી બક્ષે છે.

રજીસ્ટર નંબર ૧૮૦ તપાસી લેજો. નકલી માસથી પ્રુથ સાવચેત રહેજો. કીંમત ૩૦ ગોળીની રૂ. ૧-૪-૦

ગોવીંદજી દામોદરની કું

જ્યાબધ તથા છુટક દવાઓ વેચનારા,

નં. ૩ સુતાર ચાલ, મારકેટ, મુળાઈ નં. ૨

૧૧-૬

અતિ સસ્તું સાહિત્ય ! અપૂર્વ વાંચન !

વાર્ષિક રૂ. એમાં ૧૫૦૦ પૃષ્ઠ

બ્રાહ્મણ ઐતિહાસિક સામાજિક નવલકથાઓના વાચનથી

મનુષ્ય ધર્મ અર્થ કામ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરે છે !

આજેના આદર્શ થાઓ

સસ્તી—વાર્તામાળા.

ચિત્રલુક કામળ, સ્વચ્છ છાપ, જલકા મજબૂત

સુદર પુઠાં, આહુ વર્ષમાં નીચલી નવલ

કથાઓ—

૧ હ શાંતિ નિદેશન અથવા પ્રુથ પ્રાપ્તિને
મહામત્ર, સામાજિક, વાર્ષિક પૃષ્ઠ ૩૭૨. ૨ શુ રાજ
છત્રસાગર ઐતિહાસિક કામ નવલકથા. ૩ શુ સુરેશપને
સ્વરૂપ મથુરને દત્તમ અસરકારક વાર્તાઓ ૪ શુ સુધરેલી
સીતા અથવા સુધારાને નારી કુધારે. ૫ શુ જમા
નામા સુધારાની અદ્યત્ત લીલા અવરથ વાંચો ૬ શુ
લતપાની લામુચ-અપલની દિગ્ગમી ઓ, ઈશ્મીબેના
અદ્યત્ત પરાક્રમ બુદ્ધિ આતુરંગ બહાર, સર્વ પુસ્તકો બદ
જામ છે દરેક સ્તરને માટેક યવા સુકુ નહિ.

વાર્ષિક મુદ્દય—મયા નવ મંથન પૂઠાના
રૂ. એ પાકા સુદર પૂઠાના રૂ. ૩ આરિકા મટિ કાચા
પૂઠાના રૂ. ૨-૧૦-૦ પાકા પૂઠાના રૂ. ૪-૦-૦
સર્વન એજન્ટો લેખકો લીએ ૫૪ વ્યવહાર—

ડાયાલાઈ રામચંદ મહેતા.

ગેને-ત—ગસ્તી વાર્તામાળા—અમદાવાદ

ફિગોરાઈન

અથવા

સીરપ ઓફ કમ્પાઉન્ડ ગ્લીસેરોફોસ્ફેટસ.

ગળન, જ્ઞાનવત્ અને શારીરિક નબળાઈ, પગની

અથવા આખરી બળતરા તેમજ બીજા કોઈ પ્રકારની કમ
તાકાતની દરદો—તથા યાદશક્તિ ઓછી યવાથી તથા મીઠી
પીસાળ, ઘટપણની નબળાઈ જલમુશળી દુર કરવામા બીજો
રાહન ધ ટીન કીમતી દવા છે તેજ જ માનુસો તુરત મજબૂત
બને છે અને વળતમા પણ રહે છે

૧ બાળકોની કીમત ૧ ૧) ૮ બ. ૫ આળ.

ધી હાર્નર્નર્ વર્ડસ

મેન્સુફેકચરિંગ ટેગીસ્ટર

મુબઇ નં. ૭

એ શિવ ય બીજા ઓર્ડર—જેવા કે ફીવરફેબ્રીફીક
અથવા લાવ વગેરે અસલ કોરોન વોટર લાવેન્ડર, દુધ
પાઉન્ડર છુટપાડીમા વગેરે બીજા પાર્શ્વ દવામા કારણ
નાર્થ લેખક મહે છે માહીની સાથ કેટલાય મગાવો

હુનિયાની ૧૮૫૦ થી સોનાની વેદાશનાં આંકડા —

	પાઉન્ડ.		પાઉન્ડ.
૧૮૫૦ (૧૦ વર્ષની સરેરાશ)	૭૦,૪૪,૦૦૦	૧૮૮૪ (૧૦ વર્ષની સરેરાશ)	૨,૨૫,૪૦,૦૦૦
૧૮૫૧	૧૭૨,૦૦,૦૦૦	૧૮૮૫	૨,૩૮,૩૦,૦૦૦
૧૮૫૨	૩,૬૫,૫૦,૦૦૦	૧૮૮૬	૨,૨૦,૨૦,૦૦૦
૧૮૫૩	૩,૧૦,૬૦,૦૦૦	૧૮૮૭	૨,૧૪,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૪	૨,૫૪,૬૦,૦૦૦	૧૮૮૮	૨,૨૧,૩૦,૦૦૦
૧૮૫૫	૨,૭૦,૧૫,૦૦૦	૧૮૮૯	૨,૧૧,૫૦,૦૦૦
૧૮૫૬	૨,૬૫,૨૦,૦૦૦	૧૮૯૦	૨,૦૫,૦૦,૦૦૦
૧૮૫૭	૨૬૬,૫૫,૦૦૦	૧૮૯૧	૨,૦૬,૪૦,૦૦૦
૧૮૫૮	૨,૪૬,૩૦,૦૦૦	૧૮૯૨	૨,૦૮,૩૦,૦૦૦
૧૮૫૯	૨,૪૯,૭૦,૦૦૦	૧૮૯૩	૨,૧૨,૫૦,૦૦૦
૧૮૬૦	૨૩૮,૫૦,૦૦૦	૧૮૯૪	૨,૧૪,૩૦,૦૦૦
૧૮૬૧	૨,૨૭,૬૦,૦૦૦	૧૮૯૫	૨,૧૭,૩૫,૦૦૦
૧૮૬૨	૨,૧૫,૫૦,૦૦૦	૧૮૯૬	૨,૨૬,૪૪,૦૦૦
૧૮૬૩	૨,૧૩,૬૦,૦૦૦	૧૮૯૭	૨,૫૩,૭૫,૦૦૦
૧૮૬૪	૨,૨૬,૦૦,૦૦૦	૧૮૯૮	૨,૪૪,૨૧,૦૦૦
૧૮૬૫	૨,૪૦,૪૦,૦૦૦	૧૮૯૯	૨,૬૮,૪૬,૦૦૦
૧૮૬૬	૨,૪૨,૨૦,૦૦૦	૧૯૦૦	૩,૦૧,૩૪,૦૦૦
૧૮૬૭	૨,૨૮,૦૫,૦૦૦	૧૯૦૧	૩,૨૩,૬૩,૦૦૦
૧૮૬૮	૨,૧૬,૪૫,૦૦૦	૧૯૦૨	૩,૭૨,૨૬,૦૦૦
૧૮૬૯	૨,૧૨,૪૫,૦૦૦	૧૯૦૩	૪,૦૮,૪૩,૦૦૦
૧૮૭૦	૨,૧૩,૭૦,૦૦૦	૧૯૦૪	૪,૧૫,૫૬,૦૦૦
૧૮૭૧	૨,૫૪,૦૦,૦૦૦	૧૯૦૫	૪,૮૫,૦૬,૦૦૦
૧૮૭૨	૨,૬૨,૦૦,૦૦૦	૧૯૦૬	૫,૮૯,૪૬,૦૦૦
૧૮૭૩	૨,૩૬,૦૦,૦૦૦	૧૯૦૭	૬,૩૦,૨૭,૦૦૦
૧૮૭૪	૨,૨૬,૫૦,૦૦૦	૧૯૦૮	૫,૨૩,૧૨,૦૦૦
૧૮૭૫	૨,૨૭,૦૦,૦૦૦	૧૯૦૯	૫,૩૬,૩૦,૦૦૦
૧૮૭૬	૬,૦૬,૭૫,૦૦૦	૧૯૧૦	૬,૩૫,૫૦,૦૦૦
૧૮૭૭	૬,૭૩,૩૭,૦૦૦	૧૯૧૧	૬,૭૨,૭૪,૦૦૦
૧૮૭૮	૭,૧૩,૮૦,૦૦૦	૧૯૧૨	૬,૬૦,૭૭,૦૦૦
૧૮૭૯	૭,૮૧,૬૩,૦૦૦	૧૯૧૩	૬,૩૪,૫૨,૦૦૦
૧૮૮૦	૮,૨૭,૦૭,૦૦૦	૧૯૧૪	૬,૨૮,૮૬,૦૦૦
૧૮૮૧	૮,૪૮,૫૩,૦૦૦	૧૯૧૫	૬,૭૭,૦૮,૦૦૦
૧૮૮૨	૬,૦૬,૬૫,૦૦૦	૧૯૧૬	૬,૫૭,૨૫,૦૦૦
૧૮૮૩	૬,૩૩,૦૨,૦૦૦		

WAR AND TRADE.

GOVERNMENT NOTIFICATIONS.

ચાલુ લઠાઈને પ્રસંગે વહેપાર સંબંધી જહાર
પડેલાં વધુ સરકારી જાહેરનામાં.

ચીનની જે પેટીઓ સાથે આયાતી નિકાસી
વહેપાર થઇ શકે તેવી પેટીઓનાં નામોનું એક
વધુ લીસ્ટ નીચે મુજબ અમને મળ્યું છે:—

પેટીનું નામ.	શહેર.
ખર્જ એન્ડ સન્સ લીમીટેડ
અર ફોટો કંપની.	શંગહાઇ
ચંગ કા યેન્ગ વ્હાલ્ડ.	
સી પ્રીન્. આર્થર્.	
એલેતા એન્ડ કંપની.	કુચુ
મોર્ટીમર-રીડ એન્ડ સ્ટ્રી.	
વુચો ઇલેક્ટ્રીક લાઇટ કંપની	વુચો

આ ઉપરાંત અગાઉ પ્રસિદ્ધ કરવામાં
આવેલી ચાઇનાથી નીચેનું નામ ઠાઠી નાંખવામાં
આવ્યું છે —

નીચીન ચેકો. શંગહાઇ

ટીનનો નિકાસ સંબંધી મુખાઇના કાર્ટમ
કલેક્ટર તરફથી નામદાર દ્વીટી સરકારના ફર-
માનથી નીચે મુજબ જાહેરનામું જહાર પાડ-
વામાં આવ્યું છે:—

આ ઉપરથી જાહેર કરવામાં આવે છે કે
તા. ૧૬ી જુન ૧૯૧૭ (આ જાહેરનામું જહાર
પડ્યાનો દીવસ) પછી ટીનની નિકાસ જાણે
પરવાનગી મેળવવા માટે જે અરજીઓ નોંધા-
વવામાં આવે તે સઘળી અરજીઓમાં એ ટીન
કયા ઢેશમાં ઉત્પન્ન થયેલું છે એ વિગત અવશ્ય
જણાવવી જોઈશે. આ વિગત સિવાયની અર-
જીઓ નામદાર સરકાર તરફ રવાના કરવામાં
આવશે નહીં અને નામદાર સરકારની પર-
વાનગી વગર કોઇ પણ જાતનું ટીન નિકાસ
કરવાની મંજૂરી નથી.

સત્ય માટેની અગત્યની ચીજોનું લીસ્ટ
જે હાલમાં નામદાર સરકાર તરફથી વારંવાર
જહાર પાડવામાં આવે છે અને જેને માટે
લગ્નનથી પૈસા સંબંધી બીસેા માટેની ખાસ
સગવડ આપવામાં આવે છે તે લીસ્ટમાં અગાઉ
ત્યાં “વ્યુટના ડાયનામો દરિજા અમેરીકા
માટે” એમ પ્રસિદ્ધ થયેલું છે તેની જગ્યાએ
નીચે પ્રમાણે વાચવું:—

સાફ્ટ નાઇટર (ચીટી માટે.)

અંગાઉ વખતો વખત પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલાં આવી જાતનાં રાજ્ય માટેની અગત્યની ચીજોના લીસ્ટમાં સુધારો વધારો કરેલું એક આયુ' સમસ્ત લીસ્ટ હાલમાં મળ્યું છે, તે લીસ્ટ નીચે પ્રમાણે છે:—

ચીજનું નામ	કયા દેશો માટે
કોલસો	" "
કેળવેલાં આમડાં	" "
અળાશી	" "
મેન્જેનીઝની કાચી ધાતુ	" "
સીલિનથી ચઢાવવામાં આવતો	
પ્લમ્બેગો	" "
સોલ્ટ પીટર	" "
રેતીના કોથળાઓ	" "
ઘઉં	" "
જુલ્ફામ	" "
પાંચુ' ઉન	" "

આ બધી ચીજોની નિકાશ ઉપર ખાસ એકલાઇ રાખવામાં આવે છે તે ઉપરથી એમ કહી શકાય કે લઠાઇ ચાલુ રાખવા માટે એ ચીજો ખાસ ઉપયોગની હોવી જરૂર છે.

આ ઉપરાંત બીજી નીચે જણાવેલી ચીજો પણ આ લીસ્ટમાં આપવામાં આવેલી છે:—

ચીજનું નામ.	કયા દેશો માટે
દીવેલી	યુનાઇટેડ કીંગડમ અને મિત્ર રાજ્યો માટે
દીવેલ	" "
કોપરેલ	" "
કપાનીઆ	" "
અગ્રાખ	યુનાઇટેડ કીંગડમ અને મિત્ર રાજ્યો માટે
હુરડાં બરડાં	" "
હુરડાંમાંથી બનાવેલા ચરકો	" "
દોવી દોવી	" "
ચોળા	" "
સાગ	" "
વેસ્ટ રેશમ	યુનાઇટેડ કીંગડમ અને ફ્રાન્સ માટે
" સુંકર	" "
મગફળી અથવા સીંગ	" "

કાથી	યુનાઇટેડ કીંગડમ માટે
સુકાં કોપરા	" "
શણ (Hemp)	" "
રશુનનાં બીન્સ (કઠોળ)	" "

વહાણની આવજાવ વિગેરે માટેના પ્રધાન (minister of Shipping) તરફથી મળેલી ખાસ ગોઠવણ મુજબ જે ચીજોની બ્રિટીશ વહાણોમાં નિકાશ થઇ હોય તેવી બધી ચીજોના પણ આ લીસ્ટમાં સમાવેશ કરવામાં આવેલો છે.

લશ્કરી ઘોડા માટે જવ.

" " " ચણા.

" " " મઠાઇ.

મદ્રાસદ્વારા હીંદુસ્તાનમાંના ફ્રેન્ચ સ સ્થાનોમાંથી લઠાઇ માટેના ફ્રેન્ચ પ્રધાન તરફ જે ચીજો મોકલવામાં આવે તે

મુ'બઇની દારૂગોળા ખાતા તરફ મોકલવામાં આવતું રૂ અને વેસ્ટ રૂ.

કાચું શણ સરકારના ઉપયોગ માટે.

શેલાક સરકારના ઉપયોગ માટે.

આહ. " "

ધમારતી લોકમાં ઇજીપ્ટ અને સાલોનિકા માટે.

ઘઉંના કોથળા તથા ઉનના કોથળા ઑસ્ટ્રેલીઆ અને ન્યુઝીલેન્ડ માટે.

ઘઉંના લોટ અલેક્ઝાન્ડ્રીઆ અને સાલોનિકા માટે (લશ્કરના ઉપયોગ માટે.)

સોલ્ટ નાઇટ્રેટના કોથળાઓ ચીલી માટે.

ન્યુટના કોથળાઓ જે દેનેડા તરફ યુનાઇટેડ કીંગડમ અને મિત્ર રાજ્યો ઉપર રાજ્ય માટેની ઉપયોગી ચીજો તરીકે મોકલવા માટે ચઢાવવામાં આવતા હોય તે

કાચાં આમડાં સરકારના ઉપયોગ માટે.*

* આ આયુ' લીસ્ટ અમને તા. ૧૬ મી જુન ૧૯૧૭ ને દીવરો સ્થાના કાર્યામાં આવેલું છે અને આ લીસ્ટમાં જણાવેલી ચીજો જે છેલ્લામાં છે'ના સુધારા પ્રમાણે છે. આથી આ પહેલાં પ્રસિદ્ધ થયેલા સચળા લીસ્ટના રદ ગણવામાં આવેલા છે

COMMERCIAL NOTES.

વેપારી ખબરો.

હિંદમાં વહાણોનું બાંધકામ.

આ માસિકતા બુન માસના અંકમાં ઉક્ત મથાળા નીચે કેટલીક હકીકત અને સુચના રજૂ કરવામાં આવી છે. અને એવી યાદાશ રાખવામાં આવતી હતી કે તે હકીકત પ્રમાણે જોઈએ તેવું ધ્યાન જોઈએ પણ હિંદોનીના પુત્રો જ્યારે કુલ કાર્યની ભર હાથમાં થોડાં કરે છે ત્યારે અન્ય પ્રજાઓ આ દીશાએ કેટલી કુદરે અને ભુરકે દીનપ્રતિદીન આગળ વધતી જાય છે તેની આ આજુ હકીકતો મળતી જ રહી છે. ખીજી પ્રજાઓ જ્યારે લોખંડી વહાણોના બાંધકામ કરવાનું તરતને માટે માંડીવાદી લાકડાનાંજ વહાણો પોતાના દેશમાં બાંધવા પર ધમધેધાર મન્યા રહ્યા છે ત્યારે આ ભારત વર્ષ પોતાને ત્યાં પટેલા ગામુટ જગલોના ઉંચી કીસમના સાગના અને ખીજી લાકડાંઓની નીકાર કરતું આવ્યું છે વહાણો અને મનવારો બાંધવામાં અમેરીકાનો દાખલો કેટલો અનુકરણીય છે તે અમેરીકાના નૌકા ખાતાના મંત્રી મીન્ટની અવસાન પુણ્યના પરથી સિદ્ધ થાય છે. તેણે ફાલ જાહેર કર્યું છે કે અમેરીકા જે પાંચ મોટી ક્ષત્ર મનવારો અને બીજા મોટા વહાણો બાંધતું હતું તે કાર્ય ફાલ તરત બધ રાખી તેની જગ્યાએ વેપારને ઉપયોગી થઈ પડે તેવા વહાણો બાંધવાની પાછળ પોતનું સર્વ ધ્યાન લગાવવા માટે છે. આ બાબતમાં જે ખુલાસો થયો તેનું પરીણામ એ આવશે કે અમેરીકાના ત્રણ ગણાથી વહાણો બાંધવાને લગતા ખર્ચનો

છુટા થશે અને તેમાં વહાણારી નૌકા બાંધવામાં આવશે એટલું જ નહિ પણ સ્ટીલની મીલોનો મોટો લાગે નીકળતો માલ પણ આ કાર્યમાંજ વાપરવામાં આવશે.

લગાઈને અંગે ઉમા થતા સંજોગોના લાલ લેવાને પાશ્ચિમાત્ય પ્રજા અને અમેરીકાની સહારીક પ્રજા કેટલી ચાપળતા ધરાવે છે તે હવે અમુક આકારમાં સિદ્ધ થયું છે અને તેમાં પણ ખસુસ કરીને વહાણો બાંધવાની બાબતમાં તેણે વધારે સચોટ રીતે સિદ્ધ કરી આપ્યું છે. અને તેને પરિણામે ત્યાં લાંકડાના વહાણો બાંધવાનું કામકાજ ધમધોકાર ચાલુ થયું છે.

યુતાઈટ સ્ટેટના તેવીગેશન બ્યુરોના રીટર્નોપરથી જણાય છે કે ગયા હીસેબર માસમાં ત્યાં ૫૦૦ ટન અને તેની ઉપરના ૧૧૬ એવા વહાણોનું બાંધકામ ચાલતું હતું. અને તેનું કુલ ટનેજ ૧૬૨૫૦૦ ઉપર એટલે એવરેને દરેક વહાણ ૧૪૦૦ ટનનું બનવાનું હતું અને તે વખતે એવા ચીન્હ લાગનાં હતા કે તે ઉપયોગ તે સજો પુર્ણ રીતે ખીલશે. તેના મુખ્ય કારણો એટલાં કે તેમાં જે શુષ્ક રહેલા ફાલ એકત્રે મોંઘા જાવનું લોખંડ અને પોલાદ તેમાં વાપરતું નહિ પડે અને બીજું લોખંડી કામમાં જેવા દુશીઆર કારીગરો જોઈએ તેવા દુશીઆર કારીગરોની તેમાં જરૂર નહિ રહે. પણ તેના કરતાં પણ વધારે અગત્યના જે દરમ્મ વરફ દીરી દેશવવામાં આવી તે ફાલનો મોટું નુર થોડી મહેનત અને તાકીદે કામ

હાલની નબળાઈ.

હાલના જમાનામાં સેંકડે ૯૦ ટકા જેટલો લાગ કમતાકાલીનાં છુરાં દરદી પીકાય છે, અને પછી સલામત રીતે ઇલાજ કરવાને બદલ ચકચકીત બહેર ખખરો વાંચીને ગભરાટના મારેલા, મોટી મોટી કીંમતની દવાઓ અને તવીજ ગંભીર અને નુકશાનકારક પટીઓ તાપરીને કાંઈજ શુભ તો નહોત જતાં પોતાના શરીરની અને પર્ષસાની ખરાબી કરીને બીચારા આગરૂને લીધે બીરફતારીમા ફર્યો કરે છે. અને ઘણીક વખતે પોતાની કીંમતી છાંદ્મીનો કમોતે અત પણ લાવે છે. બાબદ વીચારવા ભેવી છે ખરા, પણ એમ નથી કરતું જે તે બીચારાઓએ તેવીજ હાલતમાં સળડયા કરવું માટે હાલમાં બાણીતા ડાકટર, ઘણાજ ચોક્કસ, ખાતરી પુર્વક, અને રામબાણ ઇલાજ શોધી કાઢ્યો છે, જે ઇલાજ કરવાથી તે માણસ પાછી તાકાત મેળવી શકે છે. છેલ્લાં (૫) વરસમાં આ ઇલાજ રકમખંધ પારખી, ખોળ, ભાટાયા, મેમણ, વોહરા, ઇંગ્રેજ, ખ્રીસ્તી તથા ચાહુદી ગૃહસ્થોનો કરવામાં આવ્યો હતો અને તેનું પરીણામ સેંકડે ૭૫) ટકા લાભકારક આવ્યું હતું ઉપલા લાભકારક પરીણામ પછી ઇલાજ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે, માટે એક ગ્રહસ્થ ગમે તેવી કમતાકાલીથી પીડાતો હોય. નાદાનીયતની ગફલતથી અથવા કોઈબી કારણથી તાકાત જતી રહી હોય, અસલ કરતાં એછી માલમ પડતી હોય, તો નીચે લખેલે ટેકણિ પહેલા ૧ કાગળ લખીને વીગતવાર છાપેલું ખુલાસાપત્ર મંગાવવું. તે ધ્યાનથી વાંચીને સાથે બીટેલા મવાલ પત્રક લરીને દવા જો મગાવવી હોય તો કાંઈબી શરમાવા વગર મોકલી આપવું, જે ખુલાસા પત્રમાં દરેક બાબદનો સંતોષકારક ખુલાસો દવા થું છે, દવા થું કામ કરે છે, દવાની કીંમત થું છે, દવા વાપરીને આરામ પામેલા ગૃહસ્થો થું મરટીકીટ આપે છે બીજેને સર્વ ખુલાસો કાંઈબી ટપાલ ખર્ચ લીધા વગર તદનજ મફત મોકલી આપવામાં આવશે, પછી તે આવેલી કીમત પ્રમાણે દવા બનાવીને મોકલવામાં આવશે જેથી કરીને શરમાવાનું કારણ રહેશેજ નહીં ખાસીથી માનવું જે દરેક દરદીની હકીકત તદનજ ખાનગી રાખવામાં આવશે, એક દરદીનું નામ બીબ દરદી આગળ ખાંડા કુકવાની મતલબથી દેવામાં આવશેજ નહીં. ખાનગી રાખવાની બાબદ વકીલને બારણે થયેલાં લખત ખરાબર સમજવી જે ગૃહસ્થોએ મોટા મોટા ડાકટરો તથા રાજવંશી હકીમોની મુલાકાત લીધી હોય સેંકડો રૂપીઆ બગાડ્યા હોય, તેવા ગૃહસ્થોને પણ આ દવાથી ફાયદો તો થશેજ દવામાં રમ્યાણ મારેલી ખાક, ધાતુ શામલ, પારો, અશીલ, વછનાજ અથવા તો ગરીરપર પુટી નીકળે એવી અથવા તો દવા વાપરવા પછી આગરૂને નુકશાન પહોંચે તેવી કરી પણ ચીજ વાપરવામાં આવતીજ નથી, જ વીપેની ખાતરી માનવત મુબંઈ સરકારની ગવર્મેન્ટ લેખેરિટરીમાં વીદાન સરકારી ડાકટરે આ દવા તપાસીને આપેલી સરટીફિકેટ ખુલાસા પત્રમાં વાંચનાથી પુરેપુરી ખાતરી થશે, જેથી પરેલ કરવાની પણ જરૂર નથી. દવા નીચે છે, દવાની કીંમત સેંકડો રૂપીઆ નથી. કીંમત પણ નહીં, રાકતીની દવાની બહેરખખરો તો હાલમાં ઉભરાઈ તંગાઈ બને છે, પણ હવે તે લોહો વાપરીને કંટાળી જઇને સમજવા લાગે છે જે ચોક્કસ પેટ દવા સવેની તબીબતને માફક આવતી નથી અને પર્ષસાની ખરાબી થાય છે, અને તેટલા માટેજ આ દવા ફક્ત મુબંઈમાંજ નહિ, પણ આખા હિંદુસ્થાન, ગુજરાત અને લગભગ દુર દેશોવરોમાં પણ આચકારા થઇને વીધાસ પામ્યા છે, એજ તેની ખરાપણાની સાબિતી છે. ખુલાસા પત્ર વાંચીને દવા મગાવવાનીજ જરૂર નથી, પણ એ બાબદના ઇલાજની જરૂર હોય તો ખુલાસા પત્ર મંગાવીને વાંચવાની ખાસ લાભમણ કરવામાં આવે છે. બહારગામ તથા મુબંઈના ગૃહસ્થોએ ઇંગ્રેજ અથવા તો ગુજરાતીમાં કાગળ લખીને ખુલાસાપત્ર મંગાવી વાચી પોતાની ખાતો કરવી.

ડાકટર પેતરીક.

લાલસીંહ બીલડીંગ લોહાર ચાલનાં
નાંકો ઉપર કોઈક મારકેત માંખે-મુબંઈ.

પણ લકાઈ બંધ થતાં પણ તેઓ જોડોની વચ્ચેના અને કોસ્થનો વેપાર ખીલવવામાં ઉપયોગી થઈ પડે” શું” મી. કલાર્કનું આ કથન હિંદુસ્થાને લાગુ નહીં પડતું તેની ખાસે શું લાક્ષણિક તરીકે વહાણો બાંધવાની ભેગવાઈ નથી. તેની ખાસે કદાચ ઓઈલ એનજીન નહિ હોય અને તે હાલ જનાવવાની પણ શકિત નહિ હોય પણ તેના જનાવેલા વહાણો પણ સારા પવનથી ૮ થી ૧૦ ફરીઆઈ માઈલની સફર તો એશાનીથી ફરી શકે એમ છે પણ “એશા દીન કહાસે” કે મીઆં કે પાઉમે” લુતીઆં.”

શું હિંદુ દેશને વેપારી વર્ગ ચોતાના આ જુના પુરાણા હુતરપર ધ્યાન નહિ પડેઆંડે ?

બ્રિટીશ રાજ્યમાં જનતા માલોને વધુ પસંદગી.

વ્યાપાર અને ઉદ્યોગ સંબંધી રાજ્યનીતિ સંબંધી નિમાયેલી કમિટીના રિપોર્ટ તેઓએ સર્વાનુમતે પસાર કરેલા

કરવો.

વ્યાપાર અને ઉદ્યોગ સંબંધીના સંબંધમાં નિમાયેલી કમિટીએ પસાર કરેલા નીચેના કરવો તથા વડા પ્રધાન પર એ સંબંધી મોકલેલા પત્રની નોંધ લન્ડનના વીકલી ટાઈમ્સ પત્રમાં નીચે મુજબ લેવામાં આવી હતી.

(૧) “લંડન દરમ્યાન પ્રખેલા અનુભવને આધારે અને ધારીએ” ૧૩ જોડાડી માસ ઠાથા પદાર્થો અને કારખાનામાં મનતા માલ બ્રિટીશ રાજ્યમાં જ્યાં જ્યાં જાણી શકતા હોય અને આખા રાજ્યની મટી પદાર્થો અને આજીવનની માટે ચોખ્ખા હોય ત્યાં ત્યાં તેની પેદાશ બને એટલી વધારવા માટે ઉત્તેજન આપવાના ખુબ પગલાં લેવાં.

(૨) અમે તેથી એવી લલામણુ કરીએ છીએ કે યુનાઈટેડ કીંગડમમાં હાલ તથા હવે પછી આયાત કરવામાં આવતા માલ ઉપરની જકાતના સંબંધમાં દરિયાપારમાં બ્રિટીશ સંસ્થાનોની પેદાશ તથા જનાવટોને પસંદગી આપવાના સુત્રને નામદાર શહેનશાહની સરકાર અનુસરશે એવું હવે તેઓએ જાહેર કરવું ભેઈએ.

(૩) ઉપલી મુરાદો જર લાવવાની રીતોમાં એક રીત તરીકે જકાત વધારવાની જરૂરીઆત પર વિચાર કરવાનું હમારા અભિપ્રાય પ્રમાણે જરૂરનું છે. એ વધારેલી જકાતમાંથી રાજ્યમાંના માલો પર તે વધારો પાછો આપવામાં આવે અને મિત્ર રાજ્ય તથા તટસ્થ રાજ્યો સાથે વ્યાપારી સુલેહ કરવામાં જકાતનું ધોરણ ઉપયોગી થઈ પડે.

વડા પ્રધાનને લખેલો પત્ર.

ધી રાઈટ ઓન. ડી. હ્યોઈડ જ્યોર્જ એમ. પી. પ્રાઈમ મીનીસ્ટર ભેગ.

સાહેબ,

આ સાથેના કરાવે પસાર કરવાનાં તથા તેઓને મોકલી આપવા માટેનાં કેટલાંક કારણો દુકમાં એમને જણાવવાની હમને આવશ્યકતા જણાય છે.

લંડન પછીની આ દેશની આમાન્ય વ્યાપાર આર્થિક રાજ્ય નીતિના સંબંધમાં હમારે લાગામણુ કરવાની છે તેના સંબંધમાં યુનાઈટેડ કીંગડમ અને દરિયા પારના બ્રિટીશ સંસ્થાનો વચ્ચેના લાંબા વ્યાપારી સંબંધ વિશે વિસ્તારપુર્વક વિવાદ કરવાની હમારો ધારણા છે. ખાસ કરીને મુખ્ય ઉદ્યોગોની રિયનિપર વિચાર કરવાની હમારો ઇન્જાહની પણ બોર્ડ ઓફ ટ્રેડ તરફથી આ જાળન જે કમીટીએ નિમાયેલી છે તેના રિપોર્ટની વાહ ભેવની હમે દર્જ સમજીએ છીએ.

(૪) હમારામાંના કેટલાકોને વ્યાપારના છૂટાપછૂટા પર અંકુશ સુકવાનાં પગલાં અગ્રિય લાગ્યા છતાં સુનાઇટેડ ક્રીન્ગડમ સાથે બ્રિટીશ રાજ્યના તાબાના મુલકો તથા સંસ્થાનોના આર્થિક સંબંધ ખિલવવાની તેઓની સતત પ્રયત્ન પાર પાડવી એ રાજ્યની એકત્વતા બળવવા માટે ખાસ અગત્યનું હશે ધારીનેજ ઉપલા કારણો પર હુમે આવ્યા છીએ. અને હાલ જે સંજોગમાં આપણે મુકયા છે તે અને લગાઈ પરથી મળેલા અનુભવ પરથી વિચાર કરતાં આખા રાજ્યના સામાન્ય લાભો તેના સંરક્ષણ જે જે પગલાં લેવાં જરૂરનાં છે તે લેવામાં ખાનગી લાભો અને અભિપ્રાયોથી અવરોધ થીવો ન જોઈએ.

(૫) આપને યાદ હશે કે સને ૧૯૦૨ ના ફેબ્રુઆરીના કોન્ફરન્સમાં સ્વસત્તાક સંસ્થાનોના પ્રધાનોએ એકત્ર થઈ એવો આગ્રહ કર્યો હતો કે સંસ્થાનોની પેઢાશ તથા સંસ્થાનોમાં બનતા મોલોને જઠાતમાંથી ઘટાડો કરી તેને પસંદગી આપવાની ખાસ જરૂર છે. આવી રીતના કારણો સને ૧૯૦૭ ના કોન્ફરન્સમાં પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

(૬) આગલા વખતોમાં ગમે તે વકરાર થઈ હોય તોપણ હુમે ધારીએ છીએ કે હાલના મુદ્દમા દરિયાપારનાં પ્રભુએ જે ભોગો આપ્યા છે અને જે સેવા બજાવી છે તે ભોગો તેઓની આ અર્જ મુરુમુરી ગણવા હાલની વસ્તુ લાલ લેવો જોઈએ.

દોખીનીબનો તરફથી કહેવામાં આવ્યું નથી. અને હુમે ધારતા નથી કે તેઓના માલ લી-

માટે પસંદગી આપવા માટે સુનાઇટેડ ક્રીન્ગડમે જઠાત નાંખવી.

આ બાબતમાં જે વ્યવહાર મુરકેલીઓ ચમકેલી છે તે હુમે બુલી જતા નથી પણ લગાઈ કરમ્યાન બેંકપારને જે ઘોઠો લાગ્યો છે તે સુધારી લેવા માટે તથા નવી બમરો હાથ કરવા માટે તથા બ્રિટીશ રાજ્યની ઉત્પાદક શક્તિની વૃદ્ધિ કરવા માટે આખા રાજ્યમાં એક બીજા દેશને જઠાતમાં મોંઢામાંડ લાસ આપવાની રૂઢીની ખીલવણી કરવાના સવાલ હવે હમારા અભિપ્રાય પ્રમાણે ઠાઠી નંખાય એમ નથી.

આ સંબંધમાં આ દેશમાં કારખાનામાં બનતા મોલોને માટે ઉપયોગમાં આવતી ચીજોના ઉપર જઠાત નાંખવાથી જે અસર થાય તે ખારીકીથી તપાસવાની જરૂર છે. ખાસ કરીને નિઠારી બેંકપાર તથા બહાણુ ખાંધવા તથા ચલાવવાના ઉદ્યોગ સંબંધી માલની વપરાસ કરનારોના લાસ ચલાવવાને પગલાંઓ ચોજવાં જોઈએ હિંદ તથા ઇંગ્લેન્ડ સુધાનની ખામ-સ્થિતિ વિષે વિચાર ચલાવવો જરૂરનો થઈ પડશે, તથા આપણી વ્યાપારી શરતોની ફરજિયાતો તથા જે દેશોની સાથે આપણા વ્યાપારી સંબંધ ખાસ અગત્યનો છે તે દેશોના ગાલ પર સુચવવામાં આવેલી આપણી રાજ્યનીતિની અમરોની ગણુની પણ ફરવી પડશે.

અમને એમ છતાં પણ સંતોષ છે કે આ સવાલો જે વિષે હુમે હવે પછીના હમારા રિપોર્ટમાં વિગતવાર ચર્ચા કરવાનો ઇરાદો રાખીએ છીએ ને સવાલોથી હમારા મજકુર કરાવેલાંમાંની રાજ્યનીતિમાં કંઈ વાધો આવતો નથી.

ખાતાફર ઓફ ગરકે (પ્રમુખ)

આરધર બાંદર
હેબ્રી બારકેનડ
આલ ફેડ બુગ
ફર્નગડન
એચ. ગોસ્લીંગ
ડાબુ એ. એસ હેવીન્સ
સી. ઇ. હાઇડ

સર ફ્રેડ્રીક રમીય.

ડબલ્યુ એસ. મેકફાર્લેન્ડ
એલેક્ઝાન્ડર મેકકોવેલ
ગીરાર્ડ એ. સુન્ટઝ
એડમ નીચો
સાલમ એ. પારનેન્સ
આરથ એફ. પીઝ
જી. સ્કોર્ગી રમીય
બ્યોન્જ જે. વોરડલ
પરસીએચલી
જી. સી. આપ્કોટ } સેક્રેટરીઓ.

હિન્દુસ્થાનની જંગલની દોલત.

મી. આર. એસ. પીઅરસન એફ. એલ.

એસ, દેહરાદૂન ખાતેના રીસર્ચ ઇન્સ્ટીટ્યુટનાં ફોરેસ્ટ ઇકોનોમીસ્ટે, રૉયલ સોસાયટી ઓફ આર્ટ્સના હિન્દી વિભાગ આગળ “હિન્દી જંગલોમાં પેદા થતી વસ્તુઓના વ્યાપારી અને આર્થિક વિકાસ” ઉપર એક લાખણ આપ્યું હતું. આ લાખણ, એમ કહેવું જોઈએ કે કોઈ

પણ જાતની અતિશયોક્તિવાળું નહતું પણ સાદું, સરળ તથા પોષ્ટકસર હતું. આવા પ્રસંગોએ જેમ વિજ્ઞાનશાસ્ત્રીઓ હમેશા કરે છે તેમ તે લાખણ વિજ્ઞાનથીજ ભરેલું નહતું. જે ઇન્સ્ટીટ્યુટના પોતે હાલ અધ્યક્ષ છે તે ઇન્સ્ટીટ્યુટના જાતના વખાણ કરવાને બદલે પોતે લાખણકર્તાએ એ સમજાવ્યું કે જો એટલુંજ કહું કે એ ઇન્સ્ટીટ્યુટ તૈયાર થઈ ગયું છે અને તેથી હિન્દુસ્થાનની એક જોટ પૂરી પડી છે. દિવાસળી બનાવવાના, પેપર પદ્ધતિ તૈયાર કરવાના અને લાકડાને એન્ટી સેપ્ટીક ટ્રીટમેન્ટથી સંધારવાના ઉદ્યોગ પ્રત્યે હેલે ખાસ લક્ષ્ય મેળવ્યું હતું. સ્વીપરને માટે વપરાતા લાકડાને માટે એન્ટીસેપ્ટીક ટ્રીટમેન્ટને માટે તેમજ વારના થાંભલા, ઘર બાંધવાના ટીબર તેમજ ખાણમાં વપરાતા લાકડાને માટેની તેવીજ ટ્રીટમેન્ટને માટે આ દેશમાં ઘણું વિશાળ ક્ષેત્ર છે, એમ લાખણકર્તાએ કહ્યું. હમણાં હમણાં કિંમત એટલી બધી બધી ગઈ છે કે હિન્દુસ્થાનના કિંમતી લાકડાંએને તથા હલકી જાતના લાકડાંને આ ટ્રીટમેન્ટ કર્યા પછી બજારમાં મૂકવાને આ યોગ્ય વખત છે. દિવાસળી બનાવવાને માટેના લાકડાં સમજાવી જોવાનાં લાખણકર્તાએ જણાવ્યું છે કે હિન્દુસ્થાનમાં તે પ્રકારના લાકડાં ઘણા છે, પણ હેમાના ઉત્તમ વર્ગમાં આવી શકે તેવાં તે હિમાલયના નીલવર ફર તથા રયૂસ જાતના લાકડાંજ છે. પણ આ જાતના લાકડાં દિવસ-દિવસ ઉંચા ભાગમાંજ યાય છે એ જરા મુશ્કેલીની વાત છે. હેને માટે જો તે લાકડાંના

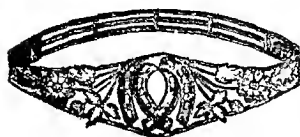
ઝાડ પાડવાને કાંઈ યાંત્રીક યોજના અમલમાં મૂકાય અને ત્યાંથી કઠરાના રૂપમાંજ બહારે બહાર ફેંકટરીઓમાં મોકલવાનું બની શકે તે કાયદો ધણેજ થાય.

કાગળ.

હહાધને લીધે ઉત્પન્ન થયેલ વસ્તુસ્થિતિને લીધે કાગળો બનાવવાના ઉદ્યોગના વિકાસની શક્યાશકયતા સમજાવે મી. પીઅરસને પોતાના લાખણમાં અમૂક ભાગ રોક્યો હતો. લાકડાંના વપરાશને માટે તે કેટલાંક અજ્ઞાન મનુષ્યો ધારે છે તે પ્રમાણે વસ્તુ સ્થિતિ નથી. અમૂક જગ્યામાં કાગળ બનાવવાના વપરાશમાં આવી શકે તેવાં લાકડાં થોડાંજ થતાં હોવાથી કોઈપણ જગ્યાએથી તે લાકડાં એકઠાં કરવાને ખર્ચ ઘણો વધી જવા જાય છે અને તેજ પ્રમાણે એથી કોઈપણ જગ્યામાં પેપર પદ્ધતિ મીલ કહાડવાનું પણ પરવડી શકે નહિ. પણ ઇન્સ્ટીટ્યુટની શોધખોળ ઉપરથી એમ જણાય છે કે વ્યાપારમાં પોવાય તેવા પ્રમાણમાં બરમામાં અને ઇન્ડીઆના પશ્ચિમ કોસ્ટ ઉપરથી વાંસમાંથી પદ્ધતિ બનાવવાનું તથા યુનાઈટેડ પ્રોવિન્સીસ, બેંગાલ, આસામ તથા ગર્મોમાં સેવાનાર વાસમાંથી પદ્ધતિ બનાવવાનું શક્ય છે. મી. પીઅરસન એમ ધારે છે કે ભવિષ્યમાં આ બન્ને પ્રકારની વસ્તુઓ આખી દુનિયાના પદ્ધતિ બનાવવાના ઉદ્યોગમાં બહુ અગત્યનો ભાગ ભજવશે કારણ કે એ બે વસ્તુઓમાંથી પદ્ધતિ કહાડવાનું કામ બહુ સહેલું છે તેમજ લાકડાંના ઝાડને ઉગતાં ઘણાં વર્ષો લાગે છે પણ આ બે વસ્તુ બહુ જલદીથી ઉગે છે અને હેમાને જરૂરો વધી પણ ઘણું જલદીથી જાય છે. હમણાં હહાધને લીધે પદ્ધતિ કારખાના કહાડી શકાતાં નથી કારણ કે અંગ્રા-કામ મળી શકે તેમ નથી પણ મી. પીઅરસન ધારે છે કે હહાધ પછી આ ઉદ્યોગ ઘણો ખીલી જશે અને હિન્દુસ્થાન પોતાનેજ માટે નહિ પણ એકસપોર્ટને માટે પણ પદ્ધતિ બનાવના શકિત-

મુંબઈના પ્રદર્શનમાં સોનાનો ચાંદ મેળવનારા ઝવેરીઓ

અમેને અમારા સોનાના દાગીનાના સુંદર અને વીલાયતી જેવા સપ્રાધાર કામ માટે છેલ્લાં પ્રદર્શનમાં સોનાનો ચાંદ આપવામાં આવ્યો છે.

મોહનલાલ

એન્ડ

કાનજી ઝવેરીઓ.

દરેક જાતના સોના, ચાંદી, અને ઝવેરાતના Up to date દાગીના ગંજવર જથ્થામાં તૈયાર મળશે.

ટેલીફોન નં. ૧૭૬૫.

૧૯૭-૨૦૧ શેકમેન સ્ટ્રીટ—મુંબઈ.

નવું ગુજરાતી પુસ્તક.

જહાર પડ્યું છે.

જેને માટે “સાહિત્ય,” “ધી મૉડર્ન રીવ્યુ.”

“દેશી જોષારી ચેમ્બરસુ માસિક વિગેરે માસિકોએ સારા સારા અભિપ્રાય આપેલા છે —

મેટરલિકના નિબન્ધો.

અતુકમણિકા:—૧. પ્રસ્તાવના. ૨. મેટરલિકનું જીવન. ૩. મૈત્ર. ૪. પૂર્વજીવન. ૫. સ્ત્રીઓ વિષે.

(આ પુસ્તક માટે ગુજરાત કાળ સ સભા તરફથી રૂ. ૨૫૦ નું ઇનામ લેખકને મળ્યું છે.)

કિંમત ૦-૬-૦ ત્રી. પી. સાથે. ૦-૮-૦.

લખો:—ધનસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતા એલ. ઇ. ઇ.

દુબાઈનો ખગલો:—સાન્તાક્રુઝ.

શ્રી વર્ણના હિન્દુ ગૃહસ્થો માટે

તબીયત સુધારવાનું સર્વોત્તમ સાધન.

આરોગ્યતા માટે
સર્વોત્તમ
સ્થળ.

શ્રી
મહીકાંઠા
ઉત્તમ

સુંદર હવા
અને
ભવ્ય ભુવન.

ધરતા કરતાં
ઉત્તમ
સગવડ.

ભોજન ગૃહ

વીજળીક
ભગ્નકોદાર
લાઇટ—પંખા.

ભુલેશ્વર

પ્રમાણીક,
ખંતીલા,
નોકરો.

અનંતવાડી
નાકે

સ્વચ્છ
ઊંચામાં ઊંચો
ખોરાક.

માલીકની
બતી
દેખરેખ.

મુંબઈ

ખાસ પધારો
અને બતો
ખાત્રી કરો.

પોસ્ટ નં ૨

વધુ ખુલાસા માટે મેનેજરને રૂબરૂ મળો યા લખો
વ્યવસ્થાપક—શ્રીમીઆશંકર બહેચરલાલ ત્રીવેદી,

મેનેજર અને માલીક.

વાન થશે. સર હુદ્દા ડેને જણાવ્યું કે કીનેન્સ ડીપાર્ટમેન્ટ ૬ ટકાથી વધુ હિપનાવનાર સાહસને અલગમાથી જુએ છે તે ભૂલ્ય ભરેલું છે કારણ કે હિન્દુસ્થાનમાં સાહસિક પુરૂષ ૧૫ ટકાને માટે તો સ્ટેજ આશા રાખી શકે. પ્રયોગાપાત હેમણે એમ પણ જણાવ્યું કે પોતે અને લેડી ડેને માગણી થયાથી હિન્દુસ્થાનમાંથી ૨૫,૦૦૦ કાંસકીઓ હિન્દી સિપા હોને માટે પૂરી પાડી હતી. સુગાઈના એક

માલુ ફોરેસ્ટ ઓફીસરે જણાવ્યું કે સર હેન્રી પ્રોક્ટરનું સ્લીપર લુકને માટે એન્ટી-સેપટીક ફીટમેન્ટના હોઘાગતું સાહસ (કે જેને ગવર્નમેન્ટે કાઢ સહાય આપી નહોતી) અને હેને લઈને તે પાછળ મહોટી રકમો ખર્ચવાનું વખાણને પાત્ર હવું. હેણે એમ પણ કહ્યું કે જો યોગ્ય પગલાં લેવાય તો મહારવાના બીયાંની નિકાશ પણ ઘણી કરી શકાય.

હિન્દુસ્થાન સાથેનો જાપાનનો બહેપાર.

છેલ્લા બે વર્ષની સરખામણીમાં હિન્દુસ્થાનથી આયાત અને નિકાશ (જાપાન સાથે) ના આંકડા:—

નિકાશ.	૧૯૧૬. ચેન.	૧૯૧૫. ચેન.	૧૯૧૪. ચેન.
સરેશ (ઇસીનગ્રાસ)	૩૭,૨૯૭	૩૩,૮૦૮	૪૦,૮૩૧
ખાંડ (રીફાઇન્ડ) ...	૧૮,૪૩,૭૭૮	૧૬,૭૮,૯૫૮	૪૪,૦૮૭
રેશમ (વેસ્ટ) ...	૧૧	૧૪,૧૧૬	૬૯,૮૭૭
ફેલ્સો	૧,૫૭,૨૮૭	૨,૭૭,૧૫૯	૫,૧૧,૩૫૮
સલફર	૨,૮૨,૫૨૧	૧,૭૭,૦૩૧	૩૫,૯૩૫
કપુર	૧૫,૫૯,૫૨૭	૧૨,૫૪,૬૯૭	૮,૨૪,૭૧૯
મેન્થાલ-ફ્રીસ્ટલ ...	૧,૭૮,૧૪૦	૧,૫૬,૦૧૫	૧,૦૬,૧૬૦
બીઅર	૬,૧૧,૬૭૫	૨,૬૫,૩૩૭	૩૬,૧૨૯
કોટન યાર્ન	૩૨,૩૯,૩૧૪	૪,૦૫,૨૩૭	૬-૭૧,૨૦૨
સીડક યાર્ન (કોટેજી)...	૧૪,૫૨,૧૬૨	૧૭,૫૭,૯૧૫	૧૪,૯૭,૫૪૨
કોપર (ઇન ગ્રાટ અને સ્ટેંગ)	૬૭,૬૩૭	૮,૫૧,૫૬૨	૧૬,૪૮,૭૧૩
હીવાસબી	૫૭,૯૨,૧૯૮	૫૪,૯૪,૧૩૩	૨૮,૬૫,૬૭૨
ટ્રીલક ટીશ્યુઝ ...	૪૧,૩૩,૫૪૮	૫૪,૦૫,૮૭૬	૩૨,૭૪,૨૯૫
કોટન ટીશ્યુઝ	૧,૦૫,૬૦,૧૧૯	૩૭,૦૩,૪૭૫	૧૭,૨૭,૪૪૨
રેશમી રૂમાલ ...	૧,૮૯,૬૧૭	૭૮૨૬૮	૬૪,૩૭૯
સૂતરાકેટ્ટીવાલ	૬,૬૬,૭૨૪	૩,૫૦,૯૮૬	૩,૫૯,૭૬૭
સૂતરાકેટ્ટીવાલ અને રોઅસ	૬૧,૯૬,૬૭૭	૨૯,૨૬,૮૩૦	૪૪,૮૬,૦૪૪
બટન	૧૧,૬૭,૨૩૦	૬,૬૮,૪૮૬	૩,૧૫,૬૭૭
પોટરી	૧૧,૬૩,૦૦૮	૫,૧૪,૬૨૯	૨,૩૪,૮૬૫
સીમેન્ટ	૮૪,૦૨૭	૭,૩૦,૦૩૪	૭૪,૬૬૪
કચીઓ	૨,૦૫,૪૪૧	૭૫,૬૬૯	૩૦,૧૭૭
લકડાં વેર	૮૬,૮૪૮	૩૮,૮૬૪	૨૯,૭૧૯
સ્થાની પેટીના પાટીયાં.	૧૮,૪૪,૬૨૪	૧૬,૬૬,૬૪૬	૧૧,૦૨,૧૬૫
અકાં	૯,૩૨,૦૯૩	૫,૧૦,૬૭૪	૧,૯૬,૯૪૭
બીચ્ચું	૨,૮૩,૩૬,૧૫૨	૧,૯૨,૬૪,૮૧૫	૮૨,૨૪,૨૫૮
કુલ	૭,૧૬,૧૭,૪૫૪	૪,૨૨,૦૨,૪૬૦	૨,૬૦,૪૮,૩૩૭

ધી ભાગે દાર્જિલિંગ માર્કેટ ૨૧ બેંક સીટ ફોર્ટ સુગાઈ.

આયાત.

	૧૯૧૬ ચેન.	૧૯૧૫ ચેન.	૧૯૧૪ ચેન.
ચોખા.	૩૮,૬૦૭	૬,૪૭,૮૭૪	૭૪,૬૫,૬૭૭
પાપડી અને વટાણા.	૮૬,૬૫૪	૬૫,૬૨૬	૭,૦૮,૬૨૦
ધન્ડીઆ રખર (કુંડ)	૧૪,૮૩,૧૬૩	૬,૪૦,૬૫૭	૪,૪૩,૧૭૪
સૂતર કાચું.	૧૬,૫૧,૮૮,૫૫૦	૧૩,૬૭,૦૪,૫૨૨	૧૪,૫૪,૪૭,૫૬૧
શણુ.	૮,૫૪,૮૬૬	૧૨,૮૦,૪૫૩	૮,૩૨,૩૧૧
ખોળ.	૬,૬૬,૬૬૩	૫,૧૧,૫૭૨	૧૨,૬૬,૩૩૮
ચામડું.	૬,૬૮,૩૭૩	૮,૧૮,૨૨૮	૬,૫૬,૮૭૮
લ્હોડું.	૩૬,૧૩,૨૧૬	૧૨,૩૩,૩૦૧	૧૦,૪૬,૭૬૮
ળીચું.	૫૫,૨૯,૬૦૧	૨૩,૮૨,૭૭૭	૨૪,૪૬,૭૦૭
કુલે.	૧૭,૬૪,૬૪,૫૬૩	૧૪,૭૫,૮૫,૩૧૦	૧૬,૦૩,૨૪,૪૬૦

નપાનમાં બહાણુ બાંધકામ.

જહકાઈને લીધે નપાનમાં આ હુસર બાંધુ આબાદી ઉપર છે. ૧૯૧૫માં ૧૪૨ બહાણુ પકર, ૭૭૪, ટનના બાંધવામાં આવ્યાં હતાં.

	બહાણુ.	ટન.
આશાકા આર્યન વર્કસ.	૪૭	૧૬૨,૫૧૧
કાવાંસાહી ડૉકયાઈ.	૨૪	૧૪૦,૧૫૦
મીટસુ-બીસી ધીપબીટ્કીંગ યાર્ડ-નાગાસાકી	૧૪	૮૮,૨૩૧
સુરાગા ડૉકયાઈ.	૧૫	૬૪,૩૭૪
મીટસુ-બીસી ડૉકયાઈ ટાબે.	૫	૨૦,૩૧૦
ફુચુબેચ ડૉકયાઈ.	૬	૧૬,૦૦૦
હરીમા ડૉકયાઈ.	૭	૧૩,૦૦૦
ધરીકાવાણમા ડૉકયાઈ.	૭	૧૨,૬૮૩
એનો ડૉકયાઈ.	૪	૮,૩૬૦
ચોકેણેમા ડૉકયાઈ.	૪	૩,૦૫૦
હગા ડૉકયાઈ.	૩	૧,૬૧૧
બીન.	૩	૨,૦૬૪
કુલે.	૧૪૨	૫,૬૨,૭૭૪

બ્રાહ્મન મોરેક ટાઈલ્સની મારી લીઝધેનો ક્યાં બેવા મળશે ?

જાપાનમાં કાઉન્ટ રપીનીંગ.

૩૦ વર્ષ થયાંજ ચાલતો હોવા છતાં જાપાનમાં આ હુન્નર ઘણું ઉત્કર્ષ પામ્યો છે. ૧૯૧૫ માં જાપાનમાં ૩૮ મીલો હતી અને ૮૦,૦૦૦,૦૦૦ ચેનની કેપીટલ અને ૨,૬૪૧,૩૬૬ રપીન્ડો ધરાવતી હતી.

અન્દર ૨૪,૩૦૪ પુરૂષો અને ૬૫,૪૪૭ સ્ત્રીઓ કામ કરતી હતી અને એક વર્ષમાં ૧૭,૨૦, - ૨૬૪ ચાર્નના પીકફસ રહેઘણે કહાડ્યા હતા. છેલ્લા દશ વર્ષમાંના આકાશ નીચે મૂજબ છે.—

વર્ષ	રપીન્ડલ	સૂતરાઉ ચાર્નની ઉત્પત્તિ ગાંસડીઓ.	નિકાશ ગાંસડીઓ	વણકરને ખારોળાર આપી ગાંસડીઓ.	જાપાનની મારકેટમાં આપી ગાંસડીઓ.
૧૮૦૬	૧૪,૭૨,૨૫૩	૬,૪૫,૧૬૫	૨,૬૬,૩૪૬	૬૭,૬૮૬	૫,૮૧,૧૩૩
૧૮૦૭	૧૫,૪૦,૪૫૨	૬,૮૩,૪૮૨	૨,૨૬,૪૭૨	૧,૦૬,૨૩૧	૬,૫૦,૭૭૬
૧૮૦૮	૧૬,૬૫,૮૭૬	૮,૭૮,૫૭૦	૧,૬૭,૮૪૨	૧,૧૪,૪૨૩	૭,૧૦,૭૨૮
૧૮૦૯	૧૬,૫૪,૮૦૨	૧૦,૨૫,૨૪૪	૨,૫૮,૮૭૮	૧,૩૭,૭૩૨	૬,૨૮,૬૩૪
૧૮૧૦	૨૦,૯૬,૭૬૪	૧૧,૩૪,૭૮૦	૩,૪૭,૬૩૩	૧,૭૦,૮૭૪	૬,૧૬,૨૭૩
૧૮૧૧	૨૧,૭૦,૭૬૬	૧૧,૨૬,૨૬૭	૨,૮૫,૦૦૬	૧,૬૭,૬૮૩	૬,૪૬,૨૭૪
૧૮૧૨	૨૧,૭૬,૭૪૮	૧૩,૫૨,૨૦૬	૩,૭૪,૬૩૨	૨,૨૪,૬૨૨	૭,૫૨,૬૫૫
૧૮૧૩	૨૪,૧૪,૫૪૪	૧૫,૧૭,૬૮૨	૪,૬૮,૭૩૬	૨,૬૬,૭૮૩	૭,૮૨,૪૬૩
૧૮૧૪	૨૬,૫૭,૧૭૪	૧૬,૬૬,૧૮૧	૫,૬૬,૬૬૦	૩,૦૪,૬૨૨	૭,૬૧,૨૬૬
૧૮૧૫	૨૭,૬૦,૬૨૨	૧૭,૨૦,૨૬૪	૫,૮૧,૬૮૨	૩,૧૦,૨૬૪	૮,૨૭,૭૧૮

ઉપરના આકાશથી જણશે કે રપીન્ડો લગભગ ડબલ થઈ ગયા છે તથા ઉત્પત્તિ ૧૮૦ % જેટલી, નિકાશ ૨૨૦ % જેટલી વણકરને ખારોળાર આવતી ગાંસડીઓ ૩૨૦ % જેટલી અને મારકેટમાં જતી ગાંસડીઓ ૧૪૦ % જેટલી વધી છે.

જેમ જથ્થામાં વધારો થતો ગયો છે તેમ જાવમાં પણ સૂધારો થતો ગયો છે. તેજ પ્રમાણે થાપણમાં પણ સૂધારો જોવામાં આવે છે.

છેલ્લા દશ વર્ષના આકાશ નીચે મૂજબ છે —

થાપણ ચેન.	બરાચલી થાપણ ચેન.	
૧૯૦૬	૪,૪૧,૮૮,૦૦૦	૩,૬૫,૪૬,૦૦૦
૧૯૦૭	૭,૫૧,૨૧,૦૦૦	૫,૨૭,૫૪,૦૦૦
૧૯૦૮	૮,૫૬,૧૬,૦૦૦	૫,૭૫,૬૫,૦૦૦
૧૯૦૯	૬,૫૦,૬૬,૦૦૦	૬,૨૭,૫૬,૦૦૦
૧૯૧૦	૬,૨૫,૬૬,૦૦૦	૬,૫૨,૦૬,૦૦૦
૧૯૧૧	૮,૮૫,૮૭,૦૦૦	૬,૩૪,૦૬,૦૦૦
૧૯૧૨	૬,૨૬,૫૮,૦૦૦	૬,૮૪,૩૬,૦૦૦
૧૯૧૩	૧૧,૦૩,૫૮,૦૦૦	૮,૩૮,૧૬,૦૦૦
૧૯૧૪	૧૦,૭૦,૬૮,૦૦૦	૮,૨૨,૬૩,૦૦૦
૧૯૧૫	૧૦,૭૬,૪૮,૦૦૦	૮,૩૭,૫૨,૦૦૦

COMMERCIAL INTELLIGENCE & STATISTICS.

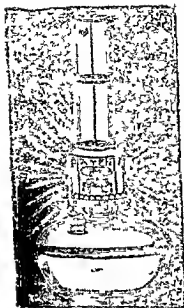
વેપારી બાતમીઓ અને આંકડાઓ.

IMPORT OF COTTON YARN.

સુતરની આયાત.

ધ. મ. ૧૯૧૭ ના એપ્રિલ મહિનામાં બ્રિટીશ હિન્દુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા તેથી ઉંચા નંબરનું સુતરની જે પ્રમાણે આયાત થયું હતું.

જાત અને નંબર.	બ ગાળા.	મુ બર્ષ.	સિ ધ.	મદ્રાસ.	બર્મી.	ટોટલ.
ચુલ્લ ઓન નોટર	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.
નં. ૩૧ થી ૪૦	૧,૪૦,૦૬૨	૮૫,૫૧૧	૨૯,૫૦૦	૨,૫૫,૧૦૩
નં. ૪૧ થી ૫૦	૧૪,૪૦૦	૧૧,૯૪૦	૧૩,૦૦૦	૩૯,૩૪૦
નં ૫૦ થી ઉપર	૧૫,૦૦૦	૩૪,૮૦૯	૮૫	૪૯,૮૯૪
ઓરિસ્સા, રેડ અને બીજા રગોવાળું	૨,૧૨,૧૨૧	૭૦,૯૦૦	૩૯,૯૧૯	૩,૧૨,૩૦૦	૬,૩૪,૩૪૦
નં. ૩૧ થી ૪૦	૩૨,૦૦૦	૩૨,૦૦૦
નં. ૪૧ થી ૫૦	૩૨,૦૦૦	૩૨,૦૦૦
નં. ૫૦ થી ઉપર.	૬,૭૦૯	૧૨,૬૦૦	૧,૫૦૦	૨૦,૮૦૯
ટોટલ	૩,૮૧,૬૧૩	૨,૦૮,૯૬૯	૩૯,૯૧૯	૬,૯૬,૪૮૫	૧,૫૦૦	૧૦,૩૧,૪૮૬

દાવડાની ચીમની.

હાલ સુધે યા સાથે જાપાની કાચની ચીમનીઓ આવીને તે માવ વાપરવામાં ધણો ખર્ચ કરાવે છે તે ચીમની પરી નય, તેમજ જતા વધુ જાતી યાચ તેમજ હવા લાગે તથા પાણી પડે કે તરત બાંધી નય છે ને રોજની બે ત્રણ ચીમનીઓ તમેને લેવી પડે છે.

અગતી પેટ યીમની તમે વાપરો ને પરી જવાપી બસો વધી જવાપી રોજની આપતી ચીમની ઉપર પાણી પડે તોપણ બાંધતી નથી ને દર વરસે તમારા રૂ ૨૦) નો અગતી એક ચીમની વાપરવાથી બચાવ થશે

દરેક જાતની ચીમનીઓ જનાવનાર—

દાવડાની કું

મગાદેવીના કુવારા પાસે બોધા કુરેના માળામાં પોસ્ટ ના ૩,

પ્રાંત્ર લીસ્ટ મફત—વેપારીઓને બરપુર કમીશન જલદી મંગાવો

બસો રૂપિયામાં અજ્ઞાન સાથે

અમર નામ.

નહીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આ રસની તપ્તી આશ્રમની ઓફીસમાં જાહેવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષે નક્કી કરેલા દીવને દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાવવામાં આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં જોદાન !!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક “જોદાન” જાણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામાં આવે છે તથા દાતાના નામનું લીસ્ટ જોડપર લખી જાહેર જાગવામાં સુકી રમારક રખાય છે એક રૂપિયા ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રિપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નહીઆદ.

જ

તદમારે ત્રીજ વર્ષના જ્ઞાતિઓની હાજરી અને જુલમ અટકાવવા હોય, દીંદી જોવાર હલોજને થતી હાની બંધ કરવી હોય, દરરોજ લગભગ ૧,૫૬,૪૭,૨૬૭ પૈડાંની હાલુસ્તાન ઉપર પડતો ધસારો અટકાવવો હોય, દીંદીઓને માટે રહેવા સારા પગાની નોકરીઓ જોઈતી હોય, દીંદી હલોજ હાલના લાભ માટે ખોલવવો હોય, જાહેર પ્રાંતની સગવડ માટે પૂરતી કાળજી રાખવા સત્તા જોઈતી હોય અને દીંદીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવા અમલ જોઈતો હોય,

તા

રહેવો સરકારી વહીવટ માંગો.

(ખાસ ઉંચ વર્ણના હીંદુ ગૃહસ્થો માટે)

મનને પસંદ પડતી જમવાની

ઉમદા સગવડ

શ્રી અંબીકા ભોજનશાળા

૨૭૪ કાલ્યાદેવી રોડ—વીઠ્ઠલવાડી સામે

મુંબાઈ.

આ ભોજનશાળા, માલીકેની જાતી દળરેખ નીચે
છેલ્લામાં છેલ્લી પધ્ધતિ મુજબ ચલાવવામાં આવે છે.
ધર્મરક્ષણ, સ્વચ્છતા, પ્રમાણિકતા, ઉચો ખોરાક અને
ખંતીલા નોકરો એ આ ભોજનશાળાનાં મુખ્ય લક્ષણ છે.

સગવડતાના પ્રમાણમાં ભાવ ઘણાજ મધ્યમ રાખવામાં
આવ્યા છે.

વધુ ખુલાસા માટે મેનજરને મળો ચા લખો.

SPINNING & WEAVING RETURNS.

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

ધ. સ. ૧૯૧૭ ના માર્ચ માસમાં હિંદુસ્તાનની મીલોમાં નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં. સુતર (રતલ)

બ્રિટીશ ઇન્ડીયા	૧૯૧૬	૧૯૧૭
મુમ્બઈ	૩,૯૮,૬૯,૮૧૮	૩,૭૬,૩૨,૩૫૨
મદ્રાસ	૩૭,૨૩,૦૮૬	૩૮,૬૬,૦૫૮
બંગાળ	૨૪,૧૨,૮૩૨	૨૬,૦૫,૧૦૭
સુનાઈટેડ પ્રોવીન્સીય	૪૦,૧૭,૦૨૧	૩૩,૫૧,૫૬૪
અજમેર મેવાડ	૨,૪૨,૨૮૫	૧,૬૩,૭૬૭
પંજાબ	૪,૧૪,૪૯૬	૨,૭૨,૬૨૫
દીલ્હી	૨,૭૩,૮૦૪	૨,૨૨,૭૭૫
મધ્ય પ્રાંતો તથા બિસર	૩૧,૬૭,૭૪૩	૩૭,૨૧,૮૧૦
બ્રિટીશ ઇન્ડીયામાં કુલ	૫,૪૧,૨૧,૦૮૫	૫,૧૪,૬૬,૦૮૮
દેશી રાજ્યો	૩૨,૫૭,૦૪૯	૨૨,૪૪,૦૧૫

એકંદર કુલ ૫,૭૩,૭૮,૧૩૪ ૫,૩૭,૪૦,૧૦૩

બ્રિટીશ ઇન્ડીયા ૧૯૧૬ ૧૯૧૭

મુમ્બઈ	રતલ	૧,૬૫,૯૬,૬૬૪	૨,૫૬,૬૩,૪૬૯
	વાર	૮,૪૫,૮૯,૫૪૮	૧૧,૨૬,૬૭,૮૧૮
મદ્રાસ	રતલ	૧૨,૦૧,૪૬૦	૧૩,૬૭,૫૮૬
	વાર	૩૬,૨૨,૩૬૩	૩૫,૧૨,૨૬૦
બંગાળ	રતલ	૩,૨૦,૧૮૨
	વાર	૧૬,૮૦,૬૮૩	૧૬,૩૫,૮૬૧
સુનાઈટેડ પ્રોવીન્સીય	રતલ	૬,૬૪,૫૧૪	૬,૬૭,૬૪૬
	વાર	૩૦,૨૦,૪૦૩	૩૦,૨૮,૫૨૩
અજમેર મેવાડ	રતલ	૧,૧૧,૬૬૮	૧,૪૨,૮૧૬
	વાર	૪,૨૬,૬૨૩	૫,૬૬,૩૧૫
પંજાબ	રતલ	૨૬,૬૨૬	૫૧,૬૬૭
	વાર	૧,૦૨,૦૨૨	૧,૬૮,૩૫૫
દીલ્હી	રતલ	૬,૧૬૭	૨૬,૩૩૨
	વાર	૧૧,૬૩૦	૫૩,૪૬૩
મધ્ય પ્રાંતો અને બિસર	રતલ	૧૧,૬૮,૩૧૫	૧૧,૮૦,૬૭૦
	વાર	૪૫,૮૮,૨૨૭	૪૫,૦૧,૬૧૮
બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં કુલ	રતલ	૨,૩૪,૩૧,૬૨૬	૨,૬૮,૪૬,૭૧૮
	વાર	૯,૮૦,૪૪,૭૬૫	૧૨,૬૪,૬૭,૫૪૩
દેશી રાજ્યો	રતલ	૧૮,૪૪,૬૦૬	૧૩,૨૧,૩૬૧
	વાર	૧,૧૬,૪૬,૬૮૩	૪૮,૭૦,૬૧૨
એકંદર (ટોટલ)	રતલ	૨,૫૨,૭૬,૫૩૫	૩,૧૧,૬૮,૧૦૬
	વાર	૧૦,૬૬,૬૧,૭૭૮	૧૩,૧૩,૩૮,૪૫૫

ધી બોમ્બે ટાઇલ માટ રૂ૧ બેક્રીટ ફાઈ, મુમ્બઈ.

IMPORTS & EXPORTS OF GOLD & SILVER.

સોના રૂપાની આયાત અને નિકાશના આંકડા.

ઈ. સ. ૧૯૧૭ ના માર્ચ મહિનામાં થયેલી સોના રૂપાની આયાત અને નિકાશના આંકડા નીચે આપ્યા છે:—

IMPORTS OF GOLD સોનાની આયાત.

દેશનું નામ.		૧૯૧૬ રૂ.	૧૯૧૭ રૂ.
બંગાળા	{ ખાનગી	૬,૦૧,૨૨૬	૩,૬૩,૩૫૩
	{ સરકારી	૨૧,૩૨,૨૫૦	૭૫,૫૬,૬૩૫
ગુજરાત	{ ખાનગી	૫,૪૦,૭૬૦	૧૭,૮૭,૨૨૭
	{ સરકારી	૯૧,૦૪,૫૦૬	૧,૪૪,૦૫,૪૨૭
સિંધ	{ ખાનગી	૩,૦૫૮	૨,૦૦૦
	{ સરકારી	૨,૫૦,૦૦૦
મદ્રાસ	૮,૦૮૭	૭૫
ગમી	૯૮
કુલ	{ ખાનગી	૧૧,૫૩,૨૨૬	૨૧,૮૨,૬૫૫
	{ સરકારી	૧,૧૪,૮૬,૭૫૬	૨,૧૬,૬૨,૩૬૨

EXPORTS OF GOLD.

સોનાની નિકાશ.

બંગાળા	{ ખાનગી	૧,૪૮,૬૫૩	૧,૫૪૦
	{ સરકારી
ગુજરાત	{ ખાનગી	૧૦,૫૦,૬૪૯	૨,૪૬,૦૭૭
	{ સરકારી	૪૦,૦૬,૦૦૦	૨૬,૩૧,૬૬૭
સિંધ	{ ખાનગી	૬,૫૦૦	૮૧,૬૪૩
	{ સરકારી
મદ્રાસ	૫,૧૨,૦૦૦	૩૦,૦૦૦
ગમી	૩૫,૦૦૦
કુલ	{ ખાનગી	૧૭,૫૬,૧૦૨	૩,૫૬,૫૬૦
	{ સરકારી	૪૦,૦૬,૦૦૦	૨૬,૩૧,૬૬૭

IMPORTS OF SILVER.

રૂપાની આયાત.

બંગાળા	{ ખાનગી	૨૨,૬૨,૧૩૬	૩,૬૩,૩૫૩
	{ સરકારી	૨૧,૩૨,૨૫૦	૭૫,૫૬,૬૩૫
ગુજરાત	{ ખાનગી	૭૬,૬૬,૨૨૦	૫૧,૨૧,૩૫૬
	{ સરકારી	૯૧,૦૪,૫૦૬	૧,૪૪,૦૫,૪૨૭
સિંધ	{ ખાનગી	૩,૦૫૮	૨,૦૦૦
	{ સરકારી	૨,૫૦,૦૦૦
મદ્રાસ	૮,૦૮૭	૭૫
ગમી	૯૮	૩,૦૦૨
કુલ	{ ખાનગી	૯૯,૪૨,૫૯૯	૫૫,૧૬,૭૮૯
	{ સરકારી	૧,૧૪,૮૬,૭૫૬	૨,૧૬,૬૨,૩૬૨

EXPORTS OF SILVER.

રૂપાની નિકાશ.

બંગાળા	{ ખાનગી	૧,૬૮,૭૨૬	૧૧,૧૭૦
	{ સરકારી
ગુજરાત	{ ખાનગી	૧૦,૮૦,૬૪૯	૨,૪૬,૦૭૭
	{ સરકારી	૪૦,૦૬,૦૦૦	૨૬,૩૧,૬૬૭
સિંધ	{ ખાનગી	૬,૫૦૦	૮૧,૬૪૩
	{ સરકારી
મદ્રાસ	૫,૧૨,૦૦૦	૩૦,૦૦૦
ગમી	૩૫,૦૦૦
કુલ	{ ખાનગી	૧૮,૦૬,૧૭૮	૩,૬૬,૧૬૦
	{ સરકારી	૪૦,૦૬,૦૦૦	૨૬,૩૧,૬૬૭

IMPORTS OF SUGAR.

પરદેશી ખાંડની આયાત.

ધ. સ. ૧૯૧૭ ના એપ્રિલ માસમાં હિંદુસ્તાનમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઈ હતી.

જે દેશોમાંથી આયાત થઈ હોય તેનું નામ.				૧૯૧૬.	૧૯૧૭.
				હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.
યુનાઇટેડ કીંગડમ	૩૦૩	૩૦૭
જર્મની
હૅલ્લંડ
બેલ્જિયમ
ફ્રાન્સ	૧
આસ્ટ્રીયા હંગેરી
સ્વિટ્ઝર્સ સેટલમેન્ટ્સ.	૫,૭૪૬	૨૬,૪૫૮
ભારત	૩,૨૬,૫૧૫	૪,૬૮,૧૨૨
ચીન	૧૮,૨૭૩	૩,૮૪૦
ફિલીપાઇન્સ
જાપાન	૧૮,૫૬૬	૨૬,૪૦૭
ઇટાલી	૨૮૦
ગ્રીસ	૬૮,૬૭૮	૩૨,૦૪૬
પોર્ટુગલ
રશિયા	૧,૬૦૦
આમેરિકા	૨૬
બ્રિટિશ હિંદો	૧૬૫	૧
કુલ—				૪,૩૮,૨૮૧	૫,૬૪,૫૬૫

બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઈ હતી.

નામ.	ગાંધીની ખાંડ.		ચેરોની ખાંડ.		સેટલ.	
	૧૯૧૬	૧૯૧૭	૧૯૧૬	૧૯૧૭	૧૯૧૬	૧૯૧૭
	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.
બંગાળ	૨,૪૨,૦૨૪	૨,૬૮,૫૨૪	૨,૪૨,૦૨૪	૨,૬૮,૫૨૪
મધ્ય	૧,૬૧,૪૬૮	૨,૬૪,૮૦૫	૧,૬૧,૪૬૮	૨,૬૪,૮૦૫
સિંધ	૫,૮૩૪	૧૧,૦૨૭	૫,૮૩૪	૧૧,૦૨૭
મદ્રાસ	૨૧,૨૨૦	૧૨,૬૪૦	૨૧,૨૨૦	૧૨,૬૨૦
બર્મા	૭,૩૩૫	૧૬,૬૩૬	૭,૩૩૫	૧૬,૬૩૬
કુલ	૪,૩૮,૨૮૧	૫,૬૪,૫૩૫	૪,૩૮,૨૮૧	૫,૬૪,૫૩૫

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ક ૨૧ બેક રીટ ફાઈ, મુંબઈ.

NEW PATENTS.

નવાં પેટંટે.

કલકત્તાની પેટંટ ઓફીસમાં નવી શોધો માટે પેટંટે મેળવવા માટે માર્ચની ૧૦ મી તારીખ અને તે પછીથી નીચે મુજબ અરજીઓ કરવામાં આવી હતી

અરજી કરનારનું નામ.	શા માટે.
એસ. સરદાર અલીશાહ એન્ડ સન્સ.	સીલીન્ડર શેલનો એક ભાગ.
ડબલ્યુ એસ. સીન્ડલેર	દેલ્હે ઉતારૂઓ અને તેમના સામાન વિગેરેની સલામતી માટે છેકની સાથે સંબંધવાળી ઘંટડી વિગેરેની યોજના.
એસ. એસ શામી.	સુધારેલું તેલુચુ ભાષાનું ટાઈપરાઈટર.
ડબલ્યુ પોલીસર.	લાવળ થઈ શકે એવું સુધારેલું મકાન.
જે. એચ માશ્ટી અને જી ઇ. મુર.	આહુના પાંદડા વિગેરેની જાત ઓળખવા માટે અને જુદી જુદી ભાતના પાંદડાં છુટાં પાડવા માટેનું યંત્ર.
ડબલ્યુ એ. ફ્રેમાઉથ.	સુકવેલું ટેનીન અને એને મળવા બીજા પદાર્થો.
એમ પી. ખરેવાટ.	સંહાસ

તીજેરીવાળાઓની જુઠી સરટીફીકેટો.

થોડા વખત ઉપર ભુલેશ્વરનાં એક ઘરમાં આગ લાગી ઘરમાં પહેલા માળ ઉપર મીંઠ મગનલાલ નામે એક માણસ સાબરકાંઠા લોન્જ નામે હોટલ ચલાવતા હતા. એઓ પાસે સુખધના મીંઠ કનૈયાલાલની બનાવેલી તિજેરી હતી. એઓની જગ્યામા આગ પચેટલી થોડી હતી કે રૂનાં ગાદલાં પણ સલામત રહ્યાં હતાં તેમ તીજેરીનું લાકડાનું રટે'ક પણ જેલુંને તેલું રહ્યું હતું. આટલું છતાં મીંઠ મગનલાલે તીજેરી બનાવનારને એવી સરટીફીકેટો લખી આપી હતી કે આખા ઘરમાં સૌમા સખત આગ મારી જગ્યામાં હતી અને તમારી તીજેરીમા સર્વ સલામત રહ્યું હતું.

ગોદરેજે ખરી હકીકત બહાર પાડી અને જણાવ્યું કે મીંઠ મગનલાલની સરટીફીકેટ જુઠી હતી અને તેઓએ પોતાના લાઇ માટે એક તીજેરીના ઓર્ડર ગોદરેજને આપ્યો હતો આ ઉપરથી મીંઠ મગનલાલે છપાવ્યું કે ગોદરેજ જુઠું બોલે છે. ગોદરેજે આ ઉપરથી મીંઠ મગનલાલને રા. બા. સેતલવડ મેજીસ્ટ્રેટ આગળ ઉભા કર્યા. મેજીસ્ટ્રેટ સામે જુઠાની એવી પડી કે મીંઠ મગનલાલની જગ્યામા ગાદલાં સલામત હતાં તેમજ તીજેરીનું રટે'ક પણ સલામત હતું. આ જોતાં મીંઠ મગનલાલ વિચારમા પડી ગયા અને માફી માગી અને લખી આપ્યું કે મે જે વાતો છપાવી તે સર્વ જુઠી હતી.

બાણીતા મોટા મેકરોની તીજેરીઓ લીલામમાં.

સુખધમાં થોડા વખત ઉપર જુદે જુદે ઠેકાણે આગો થઇ તેમાં જુદા જુદા મેકરોની તીજેરીઓના કેવા હાલ થયા તે બણ્યા પછી ફેટલાકોએ હબ્બરની કિંમતની બીજા મેકરોની તીજેરીઓ લીલામમા મોકલવાનો ઠરાવ કરી ગોદરેજને નવી તીજેરીઓના ઓર્ડર આપ્યા છે.

૧ સર સાસુન જે. દેવીડે પોતાની હબ્બરની તીજેરીઓ લીલામમા મોકલવાનું ઠરાવ્યું અને ગોદરેજને મોટા ઓર્ડર આપ્યા છે.

૨ મેક્સ પ્રેસબરીની કંપનીએ પણ એ સુખધ કર્યું છે.

ગોદરેજ એન્ડ બાઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની.

કારખાનું:—ગેસ કંપની પાસે, પડેલ, સુખધ.

એક જ ભાવવાળી યુની

અને જાણીતી

મારવાડી
ખબર
મુંબઈ.

મહાલે એન્ડ કંપની,

વીલાયતી

હીસ્ટી એકરની જાણીતી

થયલી હાથી છાપની હંગેરીઅન

એગ્રીવોર, સાઈકલ, મીરજાપુર, વીગેરે

તથા જમ્યાના ફેન્સી ડરેસો તેમજ સાથી જરીની તથા

નવી તરાહની ઇશ્ક કેપ તથા વીક્ટોરીયા કેપ, સાદી ટોપીઓનો

અનવર જથ્થો હમારે ત્યા હરદમેસ તઈયાર છે તે ભેઈ

જ્વાને શુશો મહી

બહારગામના ઓર્ડર ઉપર યુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે.

હીસ્ટરિયા-વાયુ મુક્તા-

કી. રૂ. ૪-૧૦-૦ પો. જુહુ.

મૃગી-રેફર કે વાઈથી ચાંકડી, તાણુ, જોંચ કે કાંકણી આવતાં બેશુદ્ધિ, હાંતખીની ત્યાસ રૂંધાવો, થંડાગાર બનવું, ફીણના ફીસોટા, પેટના દુખાવા ઇત્યાદિ નવા કે જુના દર્દ માટે રામબાણુ, છે.

વળી ચિત્તભ્રમ-ઉન્માદ કે ચેલછાને લીધે, રડવું, કુટવું, ધુણવું, નાસવું, બકવું, મૌન્યતા, વિચિત્ર ભેવું, પ્રેતાદિચિંટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજદાર વસ્તુ છે.

ઉપયોગ કરેથી ખાત્રી. દર મહિનાવારની-વનસ્પતિની-રિપ્લાય પત્રે જવાબ. વ્યાયામ કળાશાસ્ત્ર-શરીર કેળવવા ઉપર કદવું રૂ. ૨, પો.)-દેશીનામું-નામું શિખવાનું ગવર્નમેન્ટ ટેક્સ બુક કી ૭)ના પો.)-

છમનસાસ લેક્ટુલાઈ શાહ દેશીનામાવાળા. મંથોધિક હીસ્ટરિયા-ડોસાઈ-વડોદરા.

નવાં પુસ્તકો.

હુતર માલિકી-ભાગ ૧ લો-હેર ઓલ્ડ, ૯૫ ડર. એટિમગુલ, કોમોનપેમિડ, લાકમનુસ, બામ, દગલ મરન, એગ્યુમીસ્યાર, દુપ પાવર. રોમ સીરપ, ઇન્ક, ખુડ પોલીસ, વીગેરે "અનુભવિક હુતરની મેન્ડીવાલી બુક." કી મન છ આના

હુતર માલિકી-ભાગ ૨ ને-પરફુમ કુલસાઈન, રોડ ઓર્ડર, નીસુશઈન લાઈમનુસ, લેમન સીરપ, આગમુન, નીનીટ કેફર, વીરે અનુભવિક હુતરની મેન્ડીવાલી બુક ૫૦ છ આના

હુતર-કળાશાસ્ત્ર-ભાગ ૧-૨-૩-૪-સુખ થી તેલો, અનરો, પેનપીસર, રંગો, વોટર ક્યારો, બાલ મદવાના મચ્છર-નેપ સાવું રોડાઈ, ખીમખા, સ્વર્ણી રોટો. ગુલાબ જળ, ડીલ વોટર, વારનીસ, બાર રોપ, સુ ૧ થી અરો અને એલેનો વીગેરે હુતરની બુક ૫૦ ૩૦ ૨)

સ્વતંત્ર હુતર મેથિલ-હેલમા ઇલ્લી ચોનના અનુભવિક હુતરની બુક ને મટિ દેશી વેપારી મેગર તથા બીલ જાણીના આસામીના ઇનમ અમીમાય મરખા છે ૫૦ ૩૦ ૦૦=

હુતર સંગર-૨૧ રામ-હુતર પ્રકાર મીંગા, કી ૨, ૧૧-હુતર સંગર કી. ૩, ૧, હુતર સંગરો કી ૨ ના હુતર માલિકી ૩ લે બામ (ખાવ છે) ૫૦ છ આના

"હીંગાજીની"-દેશી બાપ અજરની (૨૫ અજરનીના ૧૫૫ કીનો આવો એકથી ૨, ૧) મુખીની મળે

લખો:-ગાર. છ કામદાર, હુતરોદય બુક રીપો-બનીયત રોડ, મુંબઈ ૯.

SEA-BORNE TRADE OF INDIA.

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૨૦ સો ૧૯૧૭ ના એપ્રિલ માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી.

ચીજનું નામ.

Imports.

આયાત.

	૧૯૧૬ મા	૧૯૧૭ મા
	રૂ.	રૂ.
શુભતા જનાવરો ...	૧૩,૮૪,૧૮૫	૪,૮૬,૭૬૫
દારૂગોળો હથીયાર વિગેરે.	૧,૫૫,૩૧૫	૮૮,૮૬૯
છાપેલી ચોપડી, નકશા વિગેરે	૨,૪૪,૧૮૩	૩,૬૮,૪૭૮
બુટસ અને શુભ ...	૨,૭૫,૫૧૪	૨,૯૦,૦૫૫
ઘર બાંધવાનો સામાન ...	૫,૩૪,૨૬૬	૭,૮૬,૬૬૧
મીઘુળત્તી ...	૫૭,૦૩૬	૨૧,૮૮૪
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ	૮૫,૦૨૩	૬૩,૧૦૯
રસાયણિક પદાર્થો ...	૧૨,૭૩,૬૩૩	૧૧,૬૬,૭૧૩
ઘડીયાળો ...	૧,૧૩,૨૭૨	૧,૫૭,૩૧૪
કૌલસા ...	૬૫,૦૮૪	૫૩,૪૪૧
કાંદી ...	૩૬,૮૯૫	૩૮,૩૭૬
કાથો (મીંદરી) ...	૧૩,૭૧૩	૮,૭૦૮
દોરડાં ..	૮૭,૩૯૦	૧,૨૦,૬૨૦
કટલરી (કાપકુપ કરવાનાં હથીયાર)	૧,૪૨,૧૦૩	૧,૧૨,૫૫૧
સાઈકલો ...	૧,૬૦,૦૭૯	૧,૦૭,૬૫૩
કપુર ...	૨,૧૩,૪૧૫	૯૧,૬૫૩
બીજી બતતી દવા મળી કુલ	૧૧,૨૨,૩૧૮	૬,૪૮,૭૫૨
લુગડા રંગવાની ચીજો ...	૨૦,૩૨૫	૩,૩૫,૩૬૨
ફટાકડાં ...	૨૩,૩૨૩	૧૭,૩૩૫
ફગનીચર ...	૮૬,૬૬૪	૭૭,૭૩૭
કાચનો સામાન ...	૧૧,૬૬,૫૫૯	૧૦,૩૦,૩૪૮
ચોખા ...	૩,૬૩,૪૭૮	૧૦,૭૨૮
ઘઉં ...	૧૪૩	૫૪૦
ઘઉંનો લોટ ...	૩૩૪	૧૩૫
હાર્ડવેર ...	૨૧,૬૭,૦૦૯	૧૮,૫૧,૭૦૯
ધુપ ...	૧૪,૨૯૦	૭૪,૫૦૭
આમરાં બિન કેળવાયેલાં ...	૧,૭૨,૪૪૪	૧,૩૦,૨૨૯
ઈલેક્ટ્રીસીટીને લગતા હથીયારો.	૭,૮૭,૧૨૦	૭,૩૪,૪૮૮
સૂત્રીન વિગેરેને લગતા હથીયારો	૧૪૨,૫૩૭	૫૨,૦૯૮
હાથીદાત ...	૧,૬૭,૫૬૪	૫૨,૫૧૦
અવેસલ ...	૧૨૬,૧૧૧	૩૭,૫૬૦

ધી બોમ્બે ટાઈલ માર્કેટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઈ.

કેળવાએલાં ચામડાં...	૩,૭૧,૩૬૧	૩,૫૮,૮૩૬
દારૂ	૧૧,૪૨,૪૪૪	૧૧,૮૪,૭૭૨
મશીનરી અને મીલ મટોરો	૪૨,૨૮,૧૦૩	૩૪,૩૬,૬૫૩
દીવાલખી	૧૧,૬૦,૮૮૧	૭,૧૬,૮૮૩
પીત્તાળ	૧,૪૩,૭૬૩	૪,૫૦,૦૦૨
ત્રાંબુ	૨,૧૪,૭૮૫	૨,૫૪,૭૪૭
જર્મન સીલ્વર	૯૬૦	૬,૩૩૮
લોહું	૨,૮૭,૨૭૭	૩,૧૭,૫૧૯
લોહું અને સ્ટીલ	૧૫,૭૬,૨૭૦	૧૦,૯૧,૫૩૪
સ્ટીલ	૮,૪૬,૩૬૫	૫,૫૧,૯૩૫
સીસું	૨,૭૬,૭૩૯	૨,૦૮,૭૪૬
મોટર ગાડીઓ અને સાધકલો	૧૮,૧૩,૨૮૫	૧૩,૬૬,૧૩૫
દેરાસીન તેલ	૩૬,૬૦,૬૪૧	૮,૨૬,૬૬૧
અળસીનું તેલ	૬,૩૨૦	૮,૨૭૬
ળીછ જાતનાં તેલો મળી કુલ	૫૫,૪૬,૬૨૯	૨૧,૭૯,૨૬૩
રંગ રોગાન વિગેરે...	૭,૫૬,૨૬૬	૮,૨૬,૦૦૭
ઠાગળો	૧૮,૧૨,૩૩૩	૮,૬૨,૪૧૮
દેલ્લે ગાડીઓ તથા સામાન મળી કુલ	૧૪,૭૭,૧૨૨	૪,૦૮,૨૨૧
રશ્મ	૮,૬૫,૪૯૦	૬,૬૭,૫૨૬
મીઠું	૧૪,૬૧,૩૪૧	૧૭,૧૬,૩૪૮
સાબુ	૮,૨૪,૧૫૬	૬,૬૨,૩૩૦
સોપારી	૭,૪૫,૪૪૫	૮,૫૬,૮૮૪
તેજનો કુલ	૧૪,૮૭,૪૧૬	૧૩,૫૬,૨૫૭
સ્ટેશનરી	૫,૦૦,૭૩૧	૭,૩૧,૭૭૭
ખાંડ	૬૭,૧૮,૬૧૨	૧,૭૨,૩૬,૪૩૫
સુતર ઠાસું	૧૮,૭૧૯	૬૩,૧૩૩
ટંબીન્ટ અને ચાર્જ	૩૩,૧૫,૫૪૩	૨૧,૭૧,૧૧૬
વગર ધોએલાં પીમ ગુડ્ઝ	૧,૬૫,૫૬,૬૬૨	૯૪,૨૭,૬૩૮
ધોયેલાં પીસ ગુડ્ઝ...	૧,૦૩,૬૩,૬૪૧	૧,૦૨,૧૬,૮૮૬
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડ્ઝ	૮૩,૬૬,૨૫૫	૧,૩૨,૨૫,૩૫૭
સીવવાનાં દોરા	૫,૬૪,૫૧૭	૬,૬૭,૦૮૬
સુતર એકદર	૧,૦૮,૦૨,૫૬૭	૩,૫૭,૪૯,૫૫૮
દેશમ ઠાસું	૧,૭૩,૩૭૧	૮,૮૩,૨૪૮
દેશમતા પીસ ગુડ્ઝ...	૧૪,૩૩,૦૫૧	૨૨,૪૩,૬૫૨
ઠાસું ઉન	૭૬,૮૬૫	૬૬,૮૫૭
હોઝીઅરી	૪૩,૫૩૪	૭૪,૪૧૨
ઉનના પીસ ગુડ્ઝ	૪,૩૧,૪૮૪	૧૨,૭૬,૪૭૧
ઉન કુલ	૭,૭૭,૬૮૮	૧૫,૬૬,૫૦૯
તંબાકુ	૭,૩૩,૬૧૬	૧૦,૬૦,૫૮૪

ચીજીનું નામ.

ચીજીનું નામ.	૧૯૧૬ રૂ.	૧૯૧૭ રૂ.
લાકડાં	૭,૯૨,૨૬૭	૧૦,૮૨,૨૩૧
રમકડા	૨,૭૬,૨૪૫	૧,૨૬,૩૪૯
છત્રીઓ	૨,૧૩,૧૧૩	૬૬,૦૨૬
છત્રીઓનો સામાન	૨,૭૧,૮૨૬	૧,૫૫,૮૭૬

કુલે આયાત

૧૧,૦૨,૦૮,૪૮૦	૧૦,૨૬,૬૧,૬૦૮
--------------	--------------

Exports.

નિકાશ.

ચીજીનું નામ.

ચીજીનું નામ.	૧૯૧૬-૨૭.	૧૯૧૭-૨૮.
જીવતાં જનાવરો	૨,૦૪,૪૧૯	૨,૦૭,૭૪૭
બસ કરવા માટે રેસા	૧,૪૧,૭૨૩	૭૮,૮૮૬
મીઠુખત્તી	૧,૬૩,૬૩૭	૨,૬૬,૮૮૪
સોલ્ટ પીટર	૧૦,૪૦,૦૬૫	૬,૨૪,૬૧૭
કોલસા	૫,૭૪,૮૪૦	૩,૬૬,૬૦૭
કૌંથી	૧૮,૭૬,૫૮૪	૨૦,૦૬,૮૬૨
કાથો, (સીંદરી)	૧૪,૪૭,૬૦૩	૧૦,૧૧,૧૮૫
દોરડાં	૧,૧૮,૩૫૨	૧,૦૩,૭૩૦
દવાઓ	૩,૪૦,૩૭૯	૪,૬૮,૪૬૮
ગળી	૨૧,૭૧,૩૪૦	૧૪,૨૫,૮૧૩
હરડાં બેડાં	૫,૬૪,૨૩૮	૨,૧૫,૨૨૬
દુગડાં, આમડાં રંગવાની ચીજી કુલ	૩૩,૫૭,૨૬૯	૧૭,૬૮,૩૩૦
ફળ ને શાક	૪,૬૧,૬૬૮	૫,૦૬,૬૫૯
કાંગર	૩,૭૧,૧૪૬	૩,૨૫,૪૧૧
ચોખા ઘઉં અને બીજી જાવનો દાણો કુલ	૧,૬૦,૩૪,૭૩૨	૨,૫૫,૨૦,૬૭૧
ઘઉંની સરકારી ચકલ	૭૩,૭૨૯	૯૧,૭૪૪
ઘઉંનો લોટ	૩,૭૮,૭૧૯	૫૬,૨૬૮
વગર કેળવાયેલા આમડા	૫૭,૪૪,૬૧૩	૪૧,૭૬,૨૪૨
લાખ	૩૫,૬૩૫	૧૦,૮૬૭
કેળવાયેલાં આમડાં	૨૨,૧૮,૧૦૫	૧,૭૩,૬૨૫
દારૂ
રખાર	૬,૬૮,૪૩૪	૧૦,૧૨,૧૮૪
ખાતર	૫,૬૧,૪૫૧	૪,૦૬,૪૦૮
ત્રિજેનીઝ
લોહ અને ચીલ
ધાતુ કુલ
મીઠુ	૬,૨૧,૧૬૮	૬,૬૧,૬૪૨
અખરખ	૩,૪૨,૫૭૦	૫,૮૧,૬૬૪
હીવેલ	૩,૬૮,૪૮૫	૨,૬૦,૪૨૪
કેપરેલ	૧૩,૪૮,૪૪૯	૧૭,૬૪,૨૪૨

આ બાબત માટે થોડા વખત સુધી
આંકડા બંધ કરવામાં આવ્યા છે.

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્કેટ રી બેંક ચીટ ફોર્ટ મુંબઈ.

ચીજતું નામ.

૧૯૧૬

૧૯૧૭

				રૂ.	રૂ.
અળસીનું તેલ				૧,૨૪,૬૬૪	૭૩,૨૬૭
ગીઝ નાતનાં તેલો મળી કુલ				૨૪,૦૩,૧૨૮	૨૫,૩૬,૨૯૨
ખોળ				૬,૫૯,૯૨૦	૬,૬૮,૭૬૯
અમીણુ				૧૩,૪૧,૦૨૫	૧૪,૧૭,૪૯૫
ધી				૨,૩૫,૬૪૬	૨,૧૧,૪૩૮
દીવેલી				૨૨,૪૩,૫૦૧	૭,૨૬,૦૦૩
ટોપરાં				૩૬,૭૩,૬૭૩	૧૦,૧૨,૩૧૩
ઠપાસીયા				૭,૭૫,૨૫૮	૧૪,૨૦૦
ભોયસીંગ				૨૮,૧૪,૩૩૮	૨૪,૧૦,૮૭૪
અળસી				૪૨,૩૦,૨૬૧	૨૫,૬૬,૨૨૬
ખસખસ				૯૧,૩૯૯	૧,૩૬૭
સરસવ				૬,૬૫,૯૮૪	૧૧,૭૧,૯૪૩
તલ				૯,૧૮,૩૫૨	૨,૨૧,૫૦૦
તેળનો				૨૫,૬૭,૫૦૧	૧૮,૦૦,૩૩૬
ખાંડ				૨૦,૬૭૩	૪૧,૮૨૧
ચા				૧,૦૨,૨૦,૫૮૧	૮૪,૮૨,૩૬૭
કાચું રૂ				૨,૬૭,૮૧,૪૮૬	૨,૧૬,૭૫,૦૧૧
ટવીસ્ટ અને ચાર્ન				૨૦,૧૮,૮૬૮	૪૮,૪૨,૪૮૬
રૂમાલ અને શાલો				૮૨,૭૮૯	૪૩,૦૪૯
પીસ શુકળ				૨૧,૯૬,૦૬૨	૫૫,૧૨,૭૩૫
શણુ				૩૧૫	૧,૦૪૬
જ્યુટ કાચું				૧,૩૬,૫૦,૧૦૨	૫૬,૪૧,૦૬૭
ટવીસ્ટ અને ચાર્ન				૪૬,૭૬૦	૬૩,૬૦૫
ગની બેગલ				૮૮,૬૫,૫૬૫	૬૧,૫૪,૨૫૬
શુણપાટ				૧૨,૭૭,૪૧૮	૫,૦૭,૮૯૦
રેશમ (કાચું)				૧,૨૫,૬૦૦	૩૩,૨૯૦
રેશમ કુલ				૨,૨૩,૨૮૭	૯૬,૬૮૯
દિન કાચું				૩૨,૮૫,૫૦૮	૩૬,૦૬,૧૩૨
દિનની ધાખલીઓ ને ગાટીયા વગેરે				૨,૧૯,૪૬૯	૨,૦૦,૧૭૦
તંબાકુ, બીડી વિગેરે				૨,૧૪,૬૭૮	૨,૩૪,૧૬૮
લાકડા, પાટીયાં વિગેરે				૬,૨૪,૦૦૬	૩,૬૩,૦૮૩

હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલે નિકાશ } મરકાદી ધર્તીની નિકાશ સાથે	...	૧૬,૭૬,૨૦,૧૪૧	૧૭,૧૩,૮૧,૮૨૦
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલે નિકાશ } મરકાદી ધર્તીની નિકાશ સાથે	...	૧૬,૭૩,૦૭,૨૨૩	૩૫,૬૯,૮૦,૪૫૦

COMMERCIAL INTELLIGENCE.

વેપારી બાતમી.

આ મથાળા નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી બાતમીઓ આપશું. અત્રેના કેઇ પણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કેઇ પણ જાતની વેપારી બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હોયે તે પણ આ કૉલમમાં દાખલ કરીશું.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
ધી ઇન્ડિયન ટ્રેડ જર્નલ		
„ એક ૩૦૮	કેલીફોર્નીઆની એક પેટી.	કલકત્તાની જથ્થાબંધ બેંડેપાર કરનારી કેઇ પેટી જે અમેરીકાના યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં એન્ટોનીમવા ઇચ્છતી હોય તેવી પેટી સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
„ એક ૩૧૦	કલકત્તાની એક પેટી	લોખંડની ઠાવરી ધાતુ, લાલ માટી, મેન્ગેનીઝ અને અધ્રખના ખરીદ કરનારા સાથે પત્રવ્યવહાર કરવા ઇચ્છે છે.
„ એક ૩૧૩	મધ્ય હિંદુસ્તાનનો એક ગૃહસ્થ.	ચાવમેલ (અજમામાંથી બનતી એક દવા)ના ખરીદનારા સાથે પત્રવ્યવહાર કરવા ઇચ્છે છે.
„ એક ૩૧૪	આસામ (જલપાઇશુરી)ની એક પેટી	ઇન્દોરની લાકડાં (ચીતાગાંઠ ગુરુ)ના ખરીદનારા સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
„ એક ૩૧૭	બાંગ્લાપેટ (મદ્રાસ પ્રલાકો)માં આરોગિક બાતાના અધિકારી.	વેલ્ટેઇનલ રંગ પુરા પાડનાર સાથે પત્રવ્યવહાર કરવા ઇચ્છે છે.
„ એક ૩૧૮	કોપનહેગન (ડેન્માર્ક)ની એક લીગીટેડ કંપની.	આયાતી અને નિકાશી દરેક જાતનો ઇસ્લાડ, અમેરીકા, રૂશિઆ વિગેરે દેશો સાથે બેંડેપાર માટે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છનાર બેંડેપારીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ક ૨૧ બેક ઓફ દાર્ડ, મુબઇ.

અખર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ	કઈ જાળવતો વેપાર કરવા માંગે છે તે.
ધી ઇન્ડિયન ટ્રેડ જર્નલ , એક્. ૩૧૬	ઓસ્ટ્રેલીઆની એક પેટી.	કેમ્બીરિનો જ્યાળ ધ ધો કરનાર પેટી સાથે “લિનોલીન” નામની ચીજનો નવો બહેપાર હિંદુસ્તાનમાં શરૂ કરવા ઇચ્છે છે આ ચીજનો સેમ્પલ બહેપારી ખાતમીના ખાતાની કલકત્તાની ઓફીસમાં ભેઠ શકાયે.

અમેરીકાના મુંબાઈ ખાતેના કૉન્સલ તરફથી નીચેના ખાતમીઓ મંગાવવામાં આવેલી છે :—

(૧) મીઠો ફેરીક એચ. કોન. (૧૭૬ ફ્રન્ટ સ્ટ્રીટ ન્યુયોર્ક) આજમાના ખીઆ ખરીદવા માંગે છે. માટે એના ભાવો અમેરીકાના કૉન્સલ ઉપર મોકલી આપવા, અથવા આ ચેમ્બરની ઓફીસમાં મોકલી આપવા આ ભાવ સી. આઇ. એક્. હોવા ભેઠએ અને કેપ ઓફ શુઝ હોપ અથવા પનામા મારફતે ન્યુયોર્ક ખંદે શીપમેન્ટ માટેના લગાઈને લગતા જોખમ અને જવાબદારી સાથેના હોવા ભેઠએ.

(૨) અમેરીકાની એક પેટી તજતુ તેલ હિંદુસ્તાનમાંથી નિકાશ કરનારાઓના નામો માંગે છે.

આ ખાતમીઓનો જવાબ પણ ચેમ્બરની ઓફીસમાં મોકલી આપવો.

(૩) ફ્રાન્સના મુંબાઈ ખાતેના કૉન્સલ તરફથી એવી ખબર અમને આપવામાં આવી છે કે લાયોન્સ (ફ્રાન્સ)માં જે બહેપારી પ્રદર્શન ભરવામાં આવ્યું હતું તે પ્રદર્શન ખતમીઓનો જવાબ આપવા સારૂ અને જૂદી જૂદી બહેપારને લગતી માહિતી મેળવવા સારૂ એક ખાસ ખાતું ખોલેલું છે. માટે આ ખાતાને ફ્રાન્સના કૉન્સલ (મુંબઈ) મારફતે કોઈપણ બહેપારી ખાતમી વિના મૂલ્યે પુછાવી શકાયે.

ઉપરની ખાતમીઓમાં જે ઠેકાણે ‘ ઇન્ડિયન ટ્રેડ જર્નલ ’ લખેલું છે તેના સંબંધમાં સ્પીધુ કાયરેક્ટર જનરલ ઓફ કૉમર્સિયલ ઇન્ડેસ્ટ્રીઝ, કલકત્તાને પુછાવી ભેલું. (આ ચેમ્બરનું નામ તે કાગળમાં લખ્યું).

નોટ.

“ ધી ઇન્ડિયન ટ્રેડ જર્નલ ”ના નંબરની ખાતમીઓના મળાઈમાં તે ખાતમી માગનાર વેપારી યા પેટીએ જેકે રેકરમ અથવા મારી એજાખાલતુ પત્ર મોકલવું પડેલે તે સિવાય તેવી ખાતમીઓનો જવાબ આપવામાં આવશે નહિ.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૦મું VOL. X. AUG. 1917. No. 2. ઑગષ્ટ, ૧૯૧૭, અંક ૨ જો.

અનુક્રમણિકા.

વિષય	પાકું
૧ અધિપતિની નોંધ	૫૦
૨ ઈન્ડિયન ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ કોન્ફરન્સ વિભાગ	૫૪
૩. સામાર સ્વીકાર	૫૫
૪. જહેપારી વિષયો	૫૮
(અ) હી ફની આર્થિક સ્થિતિ	૫૮
(બ) દિન્દુરયાનના ઔદ્યોગ સીડમ	૬૨
૫. ચેમ્બરનો વિભાગ	૬૮
૬ ચાહુ લડાઇને પ્રસંગે જહેપાર સંબંધી ખબાર પટેલાં વધુ સરકારી જાહેરનામાં.	૭૧
૭. જહેપારી ખબરો	૭૭
૮. જહેપારી ખાતમીઓ અને આંકડાઓ ..	૮૬

INDEX.

Subjects.	Page.
1. Editor's Study... ..	50
2. Indian Industrial Conference Section	54
3. Reviews	55
4. Commercial Subjects	58
(a) India, Her resources and her economics	58
(b) Oil Seeds of India	62
5. Chamber's Section	68
6. War and Trade. Government Notifications	76
7. Commercial Notes	77
8. Commercial Intelligence and Statistics	81

અમે પોતે.

આ માસીકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસીકનું લવાજમ સુબંધના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂ. ત્રણ તથા બાહ્ય ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂ. ૩—૬—૦ ત્રણ છ આના પોસ્ટેજ સુધાં સંખવામાં આવ્યું છે. છુટક નફાં એકના આના ૪ આર. નમુનાની કૅપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસીકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઈ ફેરફાર સુચવવો હોય ચા તે કાઢી નાખવી હોય તો આવી જાવની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઈએ. નહિતર તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિં.

EDITOR'S STUDY.

અધિપતિની નાંધ.

૬ મી મે ૧૯૧૭ ને રોજ રાષ્ટ્ર ઝોન-રેખલ મી. એચ. એલ. એ. કીશર એમ. પી. કેળવણી ખાતાનાં પ્રધાન શંભુભા, લન્ડન, લીવરપૂલ, બર્મિંગહામ, લીડઝ, શેફીલ્ડ અને ન્યુકેસલના ચેમ્બર ઓફ કૉમર્સનું એક ન્હાતું પણ ઉપયોગી ડેપ્યુટેશન વ્યાપારી કેળવણીના પ્રચારાર્થે અમુક સૂચનાઓ રજૂ કરવા ગયું હતું. આ ડેપ્યુટેશન ન્યુકેસલના ચેમ્બરે ગોઠવ્યું હતું.

ડેપ્યુટેશનના સભાસદોએ સૂચનાઓ કરી કે યુનીવર્સિટીના જૂઠાં જૂઠાં શિક્ષણ સાથે વ્યાપારી શિક્ષણને પણ ઉચ્ચ સ્થાન મળવું જોઈએ અને સ્ત્રીવીર સર્વોચ્ચના જેવીજ અધરી અને તેજ પ્રકારની પરિક્ષા વ્યાપારી કેળવણીને અંગે સંખવી જોઈએ અને તેમાંથી પાસ થનાર વ્યક્તિને એક વ્યાપારી કેળવણીની ડીગ્રી મળવી જોઈએ.

લીવરપૂલના પ્રતિનિધિ મી. મોન્ટગોમરી, સીડી ઓફ લીવરપૂલ સ્કુલ ઓફ કૉમર્સના

ડિરેક્ટરે એ મતલબની સૂચના કરી કે જુદી જુદી હાલતી લાખા શીખવવા વરફ આજીવન અપાય તેવી કાંઈક ગોઠવણ કરવી. કૉમર્શિયલ કૅચ, રપેનીશ, જર્મન, રશીયન, ઇટાલીયન, પોર્ચુગીઝ વગેરે લાખા શીખવવાની હમણા જે પૃથા લીવરપૂલમાં ચાલે છે, તે પ્રત્યે તેણે મી. કીશરનું ધ્યાન ખેંચ્યું. તેણે એવી પણ સૂચના કરી કે વહેપારની ડીગ્રી સ્થાપવાનું ચોગ્ય અને સખળ યથ પડે એટલા માટે ટેકનીકલ અને એ જાતની ખીજ સ્કુલો પણ યુનીવર્સિટીની સાથે જોડાઈ જવી જોઈએ. યુવેલીંગ સ્કૉલરશીપોથી થના કાયદાઓ વિષે પણ ડેપ્યુટેશનના ઘણા સભાસદો બોલ્યા હતા. શહેરી સત્તાવાળાઓ, યુનીવર્સિટી અને ચેમ્બર્સો વચ્ચે પણ અમુક પ્રકારનો મળઘડોવો જોઈએ કે જેથી વ્યાપારી શિક્ષણ લેતા વર્ગને અનેક પ્રકારની મદાય મળે.

રાષ્ટ્ર ઝોનરેખલ મી. કીશરે જવાબ આપતાં જણાવ્યું કે હવે વ્યાપારી આદમ

ફાઇન મેટ્રેક ટાઇટલની ચારી ડીઝર્મિના ક્યાં જોવા મળશે ?

ઇંડીયન કૉલ્ડન ઑઇલ કંપની, લીમીટેડ.

હમમ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ તથા વિજલપુર, નવસારી.

આ કંપનીના કારખાનામાં નીચે મુજબ માલ તૈયાર થાય છે:—

કપાસીઆનું તેલ. અમારે ત્યાં તૈયાર થતું તેલ મુખમાં વેચાતાં ખીજાં તેલો કરતાં ચઢીઆતું હોવાની અમે ગૅરંટી આપીએ છીએ ખાવામાં ધીની ખરાબરી કરે છે.

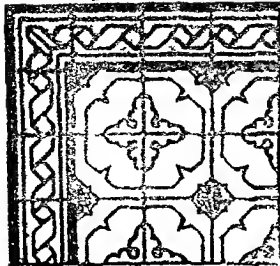
કપાસીઆનો મગજ. ગાય, ભેસ, બળદ, ઘોડા, ચેંઢાં, બકરા વગેરેને માટે ખરેખરે તાકાતવાન ખોરાક, દુબળા જાનવરને થોડા વખતમાં ટટાર બનાવે છે.

કપાસીઆનાં છાલાં. અમારી મીલનાં છાલાં પુના, મઉ, કરાચી, સુરત વગેરે સ્થળોએ ડેરીઓમાં તેમજ ખાનગી ખેતરોમાં રફેજ (roughage) તરીકે પ્રુક્ષણ વપરાય છે.

ભાવતાલ તથા વધુ વીગત માટે લખો:—

કાઠારી સુતરીઆની કંપની,

મેનેજિંગ ઓફીસ.

GARLICK & CO.,

Engineers Iron Founders & Tiles Manufacturers

JACOB CIRCLE, BOMBAY Tel 1001

આગે લાદીઓ હ મેશના વપરાસથી લીસી તેમજ ચમકદાર થાય છે. અમારી લાદીઓને ભેવી હોય તેા મુળભૂતી પગીક બાઈડીંગમા બેસાડેલી છે જેઓને રપ વરસ થવા આવ્યા છે પણ તદ્દન સલામત હાલતમા છે. વગર મ ગાવેલી સ ખ્યાબાધ સરટીફીકેટો અગેને મળી છે રગ, તરેહ અને ટકાઉપણામાં પરદેશી લાદીઓ કરતાં શ્રેષ્ઠ છે. આ લાદીઓ એક ખાસ મશીનમા બનાવવામા આવી છે હરેક લાદીને ૩૦ ટન પ્રેસરને ટેરટ પ્રથિલે છે. પરદેશી લાદીઓની કીમત કરતાં અરેડી કીમતથી પણ ઓછી રાખેલી છે કેટલેક મ માવવાથી મોકળી.

THE SAJAN

TAMARIND LANE,

KNOWN FOR—
QUALITY

REPUTATION

PRICE

Telegrams.—

TILE MART.

FORT, BOMBAY

SERVICE

COURTESY

PROMPTITUDE

"Sajan Co."

બી. જીન. ભાથેનાની હું.

પ્રચારાધે એમક ૧
હતું. આ ડેપુટે-
ગેલેન્ડ હતું

સેન્ટરી એન્ડ હારડવેર મરચાટસ.

૨૫૧ નંબર ૩.

ડેપુટેશનના સલાસદોએ સૂચનાઓ કરી
કે યુનીવર્સીટીના નૂદા નૂદાં શિક્ષણ સાથે
વ્યાપારી શિક્ષણને પણ હિચ્ચ સ્થાન મળવું
જોઈએ અને સીવીલ સર્વિસના જેવીજ અવધી
અને તેજ પ્રકારની પરિક્ષા વ્યાપારી કેળવણીને
અંગે રાખવી જોઈએ અને હેમારી પાસ
થનાર વ્યક્તિને એક વ્યાપારી કેળવણીની
ડીગ્રી મળવી જોઈએ.

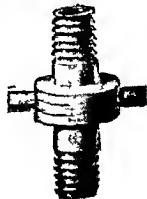
લીવરપૂલના પ્રિનિપિ બી. મોન્ટગોમરી,
સીડી એન્ડ લીવરપૂલ સ્ટુડેન્સ એન્ડ ટ્રેનિંગના

પ્રેસીડેન્ટ
જોડ્યા સા સર્વે સામાન.
અને એન્જી, બોયલર ટ્યુબો, બીરની
સળખ ડોલો પ્રદ્યામાં મળશે.
લેતા વર્ગને મા. વવસો, અને ટાકસો.

સાઈટ ઓ

આપતા વજાણુ વાસણો, લેવેટરીઓ,

બ્રિટન મોટેક ટાઈલનાની માની લીકળેના ક્યાં જલ્લેનો માલ બચાવ્યા

વ્યાપારી શિક્ષણની જરૂરીયાત સ્ક્રમજવા લાગી છે અને હાલમાં ચાલતાં વ્યાપારી શિક્ષણમાં કેવી જાતની ખોટ છે, તે ચેમ્બરોએ સ્ક્રમજ લીધું છે અને તેથી હેને જેમ જાને તેમ જોડી પૂરી પાડવી એમ વિચાર કરે છે એથી જાતે ઘણો સુશી થયો છે. જુડી જુડી યુનીવર્સિટીઓએ રેપ્રેનીશ અને રશીયન ભાષા શીખવવાને લેકચરશીપો રાખેલી છે. આપણે પરલાશ્ચ શીખવા માટે જોઈતાં સાધનોથી જાહુ પછાત છીએ એમ આપણી વ્યાપારી ચાલમને હવે જણાયું છે.

મોટી મોટી પેટ્રીઓના વડાઓને હવે એમ લાગવા માંડ્યું છે કે સારામાં સાડું અને ઉંચામાં ઉંચું શિક્ષણ લીધેલ યુવકોને રાખવા એ કાયદાકારક છે. પણ હજી કેળવણીની આલમને અને વ્યાપારી ચાલમને સમજાવવા જાહુ જોઈ છે તે ગાંઠ ધવો જોઈએ. દેશની બંદે પારી પેટ્રીઓએ કેળવણી ખાતાના વધુ નિકટ સમજાવવામાં આવવાને પ્રયાસ કરવા જોઈએ કે જેથી કેળવણીખાતામાંથી તરત પેટ્રીઓમાં માણસો આવી શકે, અને ઉભય પક્ષને અરસ-પરસ જ્ઞાન મળી શકે. યુનીવર્સિટીઓમાં ફેકલ્ટી ઓફ કૉમર્સ સ્થાપવાથી એક નવું આશાજનક ક્ષેત્ર ઉઘાડ્યું છે, પણ હજી આપણે ધંવજનમાં આ જાળતમાં જાહુ બાદ્યવસ્થામાં છીએ અને આપણને ઘણું શીખવાનું છે.

આપણ અને મજૂરીની પરસ્પર સહાયકારક મંડળી.

૬૪, વીક્ટોરીઆ સ્ટ્રીટ, લન્ડન ખાતે જનરલ કમીટી ઓફ ધી નેશનલ અલાયન્સ ઓફ એમ્પ્લોયર્સ એન્ડ એમ્પ્લોયડની એક સભા નવા કાનુને સ્વીકારવા મળી હતી અને સભામાં ફેટવુંક વિવેચન થયા પછી તે કાનુને સ્વીકારવા હતા. સભાનું પ્રમુખસ્થાન ઑન, ફ્રેડરીક ઈથ. જેકસને લીધું હતું.

સભામાં જનરલ ફ્રેડરેશન ઓફ ટ્રેડ યુની-અન્સ, નેશનલ યુનીઅન ઓફ લેબર, પાર્ટ-લેન્ડ સીમેન્ટ મેન્યુફેક્ચરર્સ, સીગાર મેકર્સ,

નેશનલ સેઇલર્સ એન્ડ કાયરમેન્સ યુનીઅન વિગેરે અનેક જાત જાતના મંડળોના પ્રતિનિધિઓ હાજર હતા.

પ્રમુખે બાપણ કરતાં જણાવ્યું કે હમણાં એકલા મજૂરોમાં નહીં પણ થાપણવાળા અને બેંકોપારીઓમાં પણ પ્રસરેલો અસંતોષ ગંભીર છે; અને તેથી આ સંસ્થાએ જેમ જાને તેમ જોડીથી પોતાની શાખાઓ વધારવી જોઈએ અને પોતાનું કાર્ય ચાહોમ આગળ વધારવું જોઈએ. આ પ્રમાણે કરવાથી આપણે આ ગંભીર સ્થિતિમાં સરકારને મદદ આપી શકીશું એટલું જ નહિ પણ પ્રચલિત આંધે હેમને અમૂક માર્ગે દોરવી શકીશું. પ્રજાના ઔદ્યોગિક જીવનમાં જેને કાંઈ પણ સંબંધ હોય હેમને આ સંસ્થામાં જોડવા જોઈએ. પ્રથમના કરતાં શેઠો અને મજૂરવર્ગ વચ્ચે એજલાસ વધતો જાય છે તે પણ એમ કહેવું પડશે કે હજી ઘણીવાર મજૂરોને પોતાના કામને યોગ્ય જાહેસો મળતો નથી. માલિકોએ એ જાણવું જોઈએ કે ભવિષ્યમાં મજૂરોને વધારે પગાર આપવાની, હેમને સારાં ઘરોમાં રાખવાની અને હેમને સાડું શિક્ષણ આપવાની જોઈવણ હેમને કરવી પડશે. હેના જાહેસામાં મજૂરોએ પણ જાણવું જોઈએ કે સારો પગાર પ્રમાણમાં સાડું કામ લેવાનો હક્ક ધરાવે છે. અને જ્યાં આખા દિવસનો રોજ જરાજર મળતો હોય ત્યાં આખા દિવસનું કામ કરવું જ જોઈએ. તે પછી પ્રમુખે એક બંધારણ રજૂ કર્યું જેના મુખ્ય નિયમો નીચે મુજબ છે:—

મજૂરી અને ચાકરીને લગતા સવાલોની ચર્ચામાં માલિકો અને મજૂરોની પરસ્પર સહાય એજવધી, અને તે પ્રમ્તે કાંઈ વધુ પ્રમાણમાં મંડુલાવું રૂપ ધારણ કરે તે પહેલાંજ આ પગલાં લેવાની જોઈવણ કરવી.

દેશના મજૂરોની સ્થિતિ અને દેશના ઉદ્યોગો સુધરે હેને માટે યોગ્ય પગલાં લેવાં.

ધી જોગે દાઇલ માઈ ૨૧ જાંઠ ઓટ, ફ્રેડ સુજાઈ.

આ બધી દિશામાંની પ્રવૃત્તિ ઉપરથી આપણા રાજ્યની વસ્તુઓના ખરીદનાર કોણ કોણ અને ક્યાં ક્યાં હોય છે તેનું સામટું લીસ્ટ છપાવવામાં આવે છે અને તેમાં વાર-વાર જે ફેરફાર થતો હોય તે ફેરફાર કરવામાં આવે છે.

* * *

આપણા બંહેપારને માટે બીજા દેશમાં શી શી તક છે તેની પણ સંભાળ રાખવામાં આવે છે. પરદેશના બંહેપારને લગતા નિયમો વગેરેની અસલ તેમજ ભાષાન્તર કોપીઓ રાખવામાં આવે છે અને તેમાં થતા ફેરફારની પણ બરાબર કાળજી રખાય છે. આપણા માલ સાથેની હરીફાઈ કરનાર પરદેશી માલના નમૂનાઓ એકઠા કરવામાં આવે છે. યુનાઇટેડ કીંગડમમાંની જે પેટીઓને ઇચ્છા હોય તેમને અમે એક સ્પેશલ લીસ્ટ રાખ્યું છે તેમાં દાખલ કરીએ છીએ. આ સ્પેશલ લીસ્ટમાં દાખલ થયાથી એમને જે ભાતના બંહેપારની ખાસ ખબર ભેંધતી હોય તે પૂરી પાડવામાં આવે છે. અમે મેળવેલી ગાતમીઓ જેમ વધારે ઠેકાણે પ્રસારે તેમ અમે ખૂશી છીએ, પણ આ ગાતમીઓના ઉપયોગ આપણા બંહેપારીઓ કરે તેમ કરવાની અમે ગોઠવણ કરીએ છીએ.

* * *

દરહાઇ પછી જર્મન માલની જગ્યા આપણા માલ લે તેને માટેની કાળજી રાખવામાં આવી છે. આચાર કરવા ઉપરના અંકુશોને લીધે ઇંગ્લેન્ડ ખૂંટમાંજ અમૂક વસ્તુઓની

જરૂર જણાઈ, આ વસ્તુઓ દરહાઇ પહેલાં જર્મનીથી આવતી હતી. આ ઉપરથી ઝોર્ડ ઝોર્ડ ટ્રેડ માલ બનાવનારા અને ખરીદનારાઓ વચ્ચે પત્ર વ્યવહાર કરાવ્યો એટલુંજ નહિ પણ એકમચેજ સભાઓ બોલાવી એકઠને લેગા કર્યાં.

* * *

ઝોર્ડ ઝોર્ડ ટ્રેડ એક બ્રિટિશ ઉદ્યોગોનો ફેર (મેળો) પણ શરૂ કર્યો. આનો મૂળ ઉદ્દેશ બ્રિટિશ વસ્તુઓ બધાની નજરે ચડે એવો છે. સાથે સાથે જર્મન માલના નમૂનાઓ પણ એકઠા કરીને બતાવવામાં આવે છે, જેથી કરીને માલ બનાવનારાઓ કેવી ભંતનો માલ ઉત્તમ કરવો તે જાણી શકે.

હમણાં હમણાં ઝોર્ડ ઝોર્ડ ટ્રેડ જર્મન અને ઑસ્ટ્રીઅન કેટલોગ લેગા કરવા માંડ્યા છે કે જે ઉપરથી કંઈ કંઈ વસ્તુઓ બનાવાય છે અને તેને માટે કંઈ કંઈ ક્ષેત્ર છે તે ખબર પડે. હમણાં ૭,૫૦૦ કેટલોગ લેગા કર્યા છે. એની અનુક્રમણિકા પણ છપાવવામાં આવી છે અને તેની એક આવૃત્તિ ખપી પણ ગઈ છે. થોડા વખતથી જૂઠા જૂઠા જર્મન અને ઑસ્ટ્રીઅન સ્ટોર્સના કેટલોગ એકઠા કરવામાં આવે છે, તે બિચાય બ્રિટિશ માલ બનાવવાનું એક મોટું લીસ્ટ રાખવામાં આવ્યું છે અને તેમાં જૂઠા જૂઠા ૧૦,૦૦૦ બ્રિટિશ માલ બનાવનારાઓના નામો આવી ચૂક્યા છે

ધીમે ધીમે આ લીસ્ટો ઝોર્ડ ઝોર્ડ ટ્રેડ, ગોતાના દેડ કમીશનરોમાં બંહેવા માંગે છે.

INDIAN INDUSTRIAL CONFERENCE SECTION.

ઈન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સ વિભાગ.

The Journal of the Indian Merchants' Chamber, Bombay.

The Readers of the Journal are already aware that by Resolution No. VII passed at the last session of the Conference held at Lucknow on 30th December 1916, the office of the All India Industrial Conference which was formerly located at Amrota has now been transferred to Bombay. In Part II of the Annual Report that is presented by the Conference Office every year, very useful information appears giving a synopsis of the industrial and educational activity on the part of the Imperial and Provincial Governments, the Rulers of the principal Indian States and also of the private

capitalists all over India. As this information however valuable does not reach the masses, and is published only once in the year in a collective form, it was deemed advisable to lend the columns of the Journal of the Indian Merchants' Chamber for short notes on industrial topics. We hope this idea will meet the approval of our numerous readers and constituents. This section will for the present supply the place of Bulletin which the Conference proposes to issue later on when sufficient funds and an adequate staff become available.

ઈન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સ વિભાગ.

લખનારોના બરાચથી ઇન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સની એક વખતે પમાર થયેલ ન. હમા હાથ પ્રમાણે ઇન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સની ઓફીસ ગામરાવતીમાં હતી ત્યારી બદલીને મુંબઈ રાખવામાં આવી એ વાત આ પત્રના વાચનારને વિદિત હશે.

જે વાર્ષિક રીપોર્ટ દર વર્ષે કોન્ફરન્સમાં રજૂ કરવામાં આવે છે, તે રીપોર્ટમાં બીજા ભાગમાં ઇન્ડિયન ગવર્નમેન્ટ અને પ્રિન્સિપાલિટીઓના તેમજ પ્રિન્સિપાલિટીઓ અને પ્રાંત તરફથી ઇન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સની સહાયતા અને તેની નોંધ લેવામાં આવે છે, પણ આ

નોંધ ગમે તેવી કિમતી છતાં પણ વર્ષમાં એક વખતે પ્રસિદ્ધ થાય છે એટલે તે બધા લોકોના વાચવામાં જવડે આવે છે એટલે આ માસિકની કટાર એ નોંધને માટે ખુદની મુકવાતુ વ્યાજબી લાગુ છે ભવિષ્યમાં નાણાની સગવડ થતા આ વાતની ખબર એક 'ગુલેટીન'ના આકારમાં કોન્ફરન્સની ઓફીસ તરફથી પ્રતિ માસે છપાવવા વિચાર છે, પણ તે હાથમાં આ પત્રના દ્વારા વાંચનારાઓને લખાઈક થકી પડશે એવી આશા હોય અખીએ છીએ.

ધી સેંદ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણુ રૂ. ૩૦ લાખ.

પગાર થયેલી થાપણુ રૂ. ૧૫ લાખ.

રીઝર્વ રૂંડ રૂ. ૧ લાખ.

આ બેંકમાં ડીપોઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ
ગોઠવણુ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ આ
બેંકના હિસાબો અને જામીનગીરીઓ દર અઠવાડીએ તપાસે છે.

ગ્રેસીડંસી બેંકો માફક આ બેંક ચેતાના હિસાબનાં પખવાડીક

સરવૈયાં બહાર પાડે છે.

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં ટુકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરો માટે મેનેજરને મળવું.

ચેકા તથા બેંકને લગતો પત્ર વ્યવહાર ગુજરાતીમાં પણ થઈ શકે છે.

વડી ઑફીસ:-એલાઈસ બીલ્ડીંગ, કોટ, મુંબઈ.

શાખા ઑફીસો:-ઝવેરી બજાર, મુંબઈની માંડવી, તથા શેરબજાર.

આણુ ખાતાં ઉપર.

રોજની બાકી ઉપર.

જાનેવારીથી જુન..... ૩ ટકા.

જુલાઈથી ડીસેમ્બર..... ૨½ ટકા.

૧૨ માસની ડીપોઝીટ..... ૪½ ટકા.

રૂ. ૩૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે... ૫ ટકા.

ટુકી મુદતના ભાવો અરજ કરવાથી માલમ પડશે.

વધુ વીગતો માટે મેનેજરને મળવું.

સોરાબજી ન. પોચખાનાવાલા

મેનેજર.

ન્યુ કિવન્સરોડ ઉપરના

ચોપાટીના જુના રેલ્વે શાટકની સામેના

મહારાં શો રૂમ્સ

તમને ઘણી મનગમતી ચીજો આપશે.

સુંદર નવી ડીઝાઇનના પલંગો

ભેટ આપવા લાયક

અનેક નાની મોટી કિમતી ચીજો

તેમજ

ફરનીચર માટેના ઉત્તમ રંગો

વિગેરે, વિગેરે.

જરૂર એક વાર શો રૂમ્સ પર પધારો.

L. Roy Sampat

70, APOLLO STREET, FORT; BOMBAY.

ખાસાર સ્વીકાર.

(રિવ્યુઅર—J. L. D. B.)

રેલ્વે કાયદા.

લેખક:—જીવરાજ ગોકલદાસ નેણસી.

કિંમત ૦-૧-૨

થોડા સમય ઉપર અમારા વાંચવામાં એક જાહેર ખબર આવી હતી. તેમાં લખવામાં આવ્યું હતું કે “કર્તાના ફાટા સાથેનું પુસ્તક કિંમત—” તેજ સમયે અમને કુદરતી વિચાર ઉત્પન્ન થયો હતો કે વાચકો પુસ્તક વાચવા માટે ખરીદતા હશે કે કર્તાના ફાટા માટે? પરંતુ આ પુસ્તકના ઉપરનું ચિત્ર નેતાં અમને જૂઠાજ પ્રકારનો ભાસ થાય છે. પૂઠાં ઉપર રેલ્વેના ડબ્બાઓ છાપવામાં આવ્યા છે, જે માહેલો એક થઈ કલાસ જે અંગ્રેજો માટે રીઝર્વ રાખવામાં આવ્યો છે તેમાં માત્ર એકજ જણ અંગ્રેજી પોષાકમાં સજ થયેલો બીડી કુંકનો ચિતરવામાં આવ્યો છે, જ્યારે તેની પાસેનાજ ડબ્બામાં હદ ઉપરાંત માણસો બેઠેલાંજ છે છતાં ગાર્ડ વધુ માણસને ધકેલે છે, અને તે નિહાળતાં લેખક ઉભા ન્હેલા છે રેલ્વેને લગતા જે અંગ્રેજી કાયદા છે તે મર્વ ગુજરાતી ભાષામાં (સાદારી નથી) છાપવામાં આવેલા છે. અંગ્રેજી ભાષાથી અપરિચિત માણસોને માટે રેલ્વેના કાયદા સમજાવવા અર્થે આ ચોપડી આવશ્યક છે એમા કશોએ શક નથી, પરંતુ અમારા ધારવા મૂજબ તેથી જોડાએ તેવો કાયદો નિહાળી શકે એમ નથી. કાગળ કે કાયદા વાંચ્યા પછી, ચોતાનો હક શો છે તે ઉતાડી જાણે છે, અને ત્યારબાદ તેનો અમલ કરવા જવા રેલ્વેના અમલદારો સાથે પંચાતી કરવી પડે છે, અને તેમા જો પોલીસ ઠાંડોને

ખટલો થયો તો રેલ્વે કંપની તો સમર્થ હોય છે, પણ ઉતાડનો કેસનો અધો આધાર હોની સ્થિતિ ઉપર રહે છે. આવી મતલબની ફરીઆદોમા મદદ કરવા માટે “પેસેન્જર્સ રીલીફ ફંડ” કાઢવામાં આવ્યું છે, તે અમે જાણીએ છીએ પરંતુ જ્યાં સુધી સઘળી ફરિયાદોને સંપૂર્ણપણે પહોંચી વળવા નેટલું તે ફંડ થયું નથી ત્યાં સુધી આવા પુસ્તકોથી તેના લેખક જે અસર કરવા માંગે છે તેવી અસર થઇ શકની અસંભવિત છે. છતાં ‘પેસેન્જર્સ રીલીફ ફંડ’ ના આગેવાનો અને આ ચોપડીના લેખકની દેશી ઉતાડ પ્રત્યે જે દાઝ છે તેની પ્રશંસા કરતા અમે તેઓનું ધ્યાન એક અન્ય વસ્તુ તરફ દોરીશું વિદેશી લાંઠોને ઉભી થઈ દિશી અધિકારીઓના હાથ નિચે કાર્ય કરનારી સંસ્થાઓમા દેશીઓને ધંસાક કદાચિત ન મળે તો એ બહુ આશ્ચર્ય કરનાર નથી.

ગુજરાતી પ્રાયમરી ટીચર્સ ફંડ—

મુંબઈના ઉદ્દેશ અને નિયમો.

ઉપરનાં નામનું ફંડ જે મુંબઈ મધ્યે સ્થાપવામાં આવ્યું છે, તેની કારોબારી મહાશીના પ્રમુખ સ. રા. હિમવલાલ ગણેશજી અંબરિયા એમ એ, એલ.એલ. બી. તરફથી તેના ઉદ્દેશ અને નિયમો દર્શાવનારી ચોપડી મળી છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે પ્રસ્તુત ફંડ મુંબઈની મ્યુ. ગુજરાતી શાળા તેમજ રેલ્વેસ્ટર થયેલી ગુજરાતી શાળાના શિક્ષકો, શાળાને લગતી અન્ય ઓશીમના અધિકારીઓ અને કારકુનો

જેઓ આ કુટુંબમાં દાખલ થાય તેમની હુયા-
તીમાં માંદગી અગર બીજે કોઈ જરૂરીઆતને
પ્રસંગે તેમને પોતાને તેમજ તેઓની હુયાતી
પછી તેમનાં છોકરાંઓને મદદરૂપ થવાને અને
અન્ય રીતે મદદ કરવાને અંગે સ્થાપવામાં
આવ્યું છે. ઉદ્દેશ અલિનંદનિય છે અને
આ નાના પ્રમાણમાં છ'દગીના અને અકસ્મા-
તના સામટા વિમા ઉતારવા જેવું કાર્ય કરનાર
કુટુંબમાં પોતાને માટે લાભ આપનારી સંસ્થામાં
શિક્ષકો, અધિકારીઓ, અને કારકુનો વધુ
સંખ્યામાં ભેડાય અને પોતાનું શ્રેય ધૃષ્ટે એ
બનવાબેગ છે. સંસ્થાનો જેમ ઉદ્દેશ પ્રસંશ-
નિય છે તેમ તેના નિયમો પણ ઉદાર રીતે ઘસ-
ચેલા છે, અને હિન્દુસ્થાનમાં આવાં ખાતાં જે
એકચુઅરીઓના અભાવે વધુ જનમતાં નથી,
તેવા વખતમાં આ ખાતું સ્થાપવા માટે અમે
તેનાં ચેન્જકોને અલિનંદન આપ્યા વગર રહી
શકતા નથી.

શ્રી આનંદ કાવ્ય મહોદધિ.

મૌકિતક (પુસ્તક) ૫ મુ.

સંપ્રકરનાર-જીવણચંદ્ર સાકરચંદ્ર ઝવેરી.

પ્રકાશક:-નગીનભાઈ ઘેલાભાઈ ઝવેરી.

વેનન (કિંમત) ૦-૧૦-૦૦

પ્રાચીન જૈન કાવ્યના સંપ્રદાયના આ
લગભગ ૪૦૦ પાનાનું દળદાર પુસ્તક છે અને
તેમાં પ્રમુખ દોહનની રીતીએ અસલવાદેના
જૈન પદોનો સારો સંપ્રદાય કીધેલો જોવામાં
આવે છે. ચોપડીની શરૂઆતમાં ગુજરાતી
ભાષા ઉપર એક લંબાણ નિર્મળ આપવામાં
આવ્યો છે, જેમાં લેખકે કેટલીક વિગત બહુ
સ્પષ્ટ રીતે લખાણથી સમજાવવાની કોશિષ
કીધી છે. કવ્ય કે લેખક જેનું ધ્યન કરવા
માં છે તેનાં મુખ ઉપરથી તેમનાં વિદ્યાસ રી
રીતે થયાં તે જેમ પોતે માને છે તેમ યથાર્થ
રીતે સમજાવે છે, જેનો એક જ ઉદાહરણ લેશું:-

ઉંચી પીડીમાં કરેલા ટેબલ ટોચ ખરીદ કરવા ક્યાં જશે ?

“ભાષા શબ્દ મૂળ વ્યક્ત બોલવા અર્થ-
વાળા માણે ધાતુ ઉપરથી નીપજ્યો છે. આર્યા-
વર્તના સમર્થ વૈયાકરણો (પાણિનીય, પતંજલિ
અને હેમચંદ્ર) એ પોતપોતાના સંગ્રહમાં
વ્યક્ત બોલવા અર્થવાળો ભાષિ ધાતુ અને
અવ્યક્ત બોલવા અર્થવાળો ‘સંસ્કૃત’ ધાતુ
મૂક્યો છે.” આ સિવાય પ્રાકૃત અને સંસ્કૃત
અને ગુજરાતી શબ્દોનાં રૂપાવરો પણ તેમાં
આપેલાં છે. તે સમગ્ર જોતા પુસ્તક ઉપયોગી
માહુમ પડે છે. અમે જેમ સંસ્કૃત વ્યાકરણના
કેવેર નથી, તેમ જૈન સાહિત્યથી પરિચિત
હોવાનો દાવો પણ કરવા માંગતા નથી. ઉલ્લેખના
અભાવે પુસ્તકનો સારાસાર જોવા કરતાં અમે
ખુલાં અંતઃકરણે કહીએ છીએ કે જૈન સાહિ-
ત્ય સંબંધી અમને આ પુસ્તક કંઈક અજવાળું
પાડે છે. સંશોધકનો પ્રયાસ જોતાં આ પુસ્તક
જૈનને માટે અતિ ઉપયોગી થઈ પડે એમ
માની શકીએ છીએ.

પુસ્તકાલય.

લેખક:-કેશવપ્રસાદ છોટાસાલ દેશાધ, ૧

બી.એ. એલ.એલ. બી.

દીર્ઘત ૦-૮-૦૦.

પુસ્તકાલયો (લાયબ્રેરી) ને લગતા વિષયો
ઉપર ચર્ચા તેમજ સુચના કરનારું આ એક
નાનું પુસ્તક છે. સુદાપ, અમેરિકા વગેરે
ખંડોમાં જેમ દરેક ચીજ તેની શ્રેષ્ઠતા ઉપર
લગ જવામાં આવી છે, તેમ પુસ્તકાલયો પણ
દરેક રીતે સંપૂર્ણ કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં
આવ્યો છે, અને તેને લગતી સુચના કરનારી
માહિતીઓ પણ પૃથક પૃથક પ્રકટ કરવામાં
આવે છે પ્રાચીન કાળમાં આપણે ખરું સાહિત્ય
કંઈય જ કરવામાં આવતું અને તેથી પુસ્તકોનો
સંપ્રદાય કરવામાં કેવી વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ
તેથી આપણે ઘણા માહિતગાર ન હોવાથી આવાં
પુસ્તકો જે પ્રકટ થાય ને આવકારદાયક
લેખાય. આપણી વરફ પુસ્તકાલયનો પ્રચાર

ચાલુ કરવામાં વડોદરા શાલ્ય મોખરે આવે છે, અને તેથી વડોદરા પ્રાંત, ઠડી, નવત્રારી, અમરેલી વગેરે પ્રાંતોના પુસ્તકાલયો વગેરેની માહિતીના ઠેઠાઓ આપી આ વિષયમાં લેખકે સારી સમજણ અને ખબર આપવાનો પ્રયાસ કીધેલો. અમરોટી દ્રષ્ટિએ પડે છે. આ દિશામાં આ વિદ્વાન લેખકે જે પ્રયાસ આદર્યો છે તેમાં અમે તેમની કૃત્તિ હૃદયથી ધન્ય છે.

દેવચંદ લાલભાઈ જૈન પુસ્તકોદ્ધાર- નો અહેવાલ.

શ્રી આનંદ સાગરજીના ઉપદેશથી સ્વ-ગૌરવ દેવચંદ લાલભાઈ ઝવેરીએ ધર્મોદ્ધારમાં કાઢેલી રકમમાંથી તેઓના સુપ્રતાકાર (ટ્રસ્ટીઓ) એ એક પુસ્તકોદ્ધાર ઇ. -ચ. ૧૯૦૯ માં સ્થાપેલું તેનો સંપત્ત ૧૯૭૨ નો અહેવાલ અમને મળ્યો છે. વર્ષ દરમિયાન આ સંસ્થાના હસ્તક એકંદરે રૂ. ૧૦૨૩૬-૬-૫ આવ્યા હતા અને વ્યાજ વગેરે તથા પુસ્તકોના વેચાણની આવેલી રકમ દોતાં ખર્ચ અને વ્યાજ કાઢતા આ ખાતું પોતાનો નિલાવ ઠીક કરી શક્યું છે. આવી સંસ્થાઓની ઉત્પત્તિ તેઓના સુર આહારો ઉપર છે, તે વિચાર જૈન બધુઓ દ્રષ્ટિ મર્યાદામાંથી હુર નહિ કરે તો આવા ખાતાઓ વધુ લભ કરી શકે એમાં શક રહેતો નથી.

મુંબઈ ઇલાકાનું ખેતીવાડી ખાતું.

હસ્તપત્રક નં ૦૯ (૧૯૧૪)

ગોળ બનાવવાની ચુલ.

આ હસ્તપત્રકમાં ખેતીવાડી ખાતાંએ ગોળ બનાવવાની સુધરેલી ઢાળની ચુલ એક

ચીત્ર અને બે આકૃતિના દર્શનપત્રો સાથેનો નિબંધ બાહેર પાડ્યો છે.

હસ્તપત્રક નં. ૧૪ (૧૯૧૪).

મુંબઈ ઇલાકામાં આળાવાડીઆ ઘણા અગત્યના છે અને તેને ઉછેરવાની ઉત્તમ જગ્યા, હવા, પાણી અને ઉછેરવાની રીત દર્શાવનારૂં આ પત્રક છે.

હસ્તપત્રક નંબર ૧ (૧૯૧૬).

સુધારેલી ચેણ.

પશ્ચિમ હિંદની ઢેઠાળીઆવાળી જમીન સપાટ કરવા માટે સુધારેલી લોખંડી ચેણ બળદથી સહેલાઈથી કેમ બે ચી શકાય અને તે કેવી રીતની હોવી જોઈએ તે દેખાડનારૂં આ પત્રક છે.

હસ્તકપત્રક નં. ૫. (૧૯૧૬).

શુજરાત માટે મોનસુન એમાંસાંતું હળ. વર્ષાદના વખતમાં ઉત્તર શુજરાતની જમીન નને અનુકુળ થઈ પડે એવા મોનસુન હળ માટે વિગત આપનારૂં આ પત્રક છે.

હસ્તકપત્રક નં. ૧૭ (૧૯૧૬).

એક બળદી ધુસરી

મનુરીની વધતી જતી મોઘવારીને અશાયે ખેડુતને કરકમર કરવાની જરૂર પડે છે અને તેથી એક બળદની સાદ્યતાએ કેવી ધુસરી દ્વારા કાર્ય સારી રીતે થઈ શકે તેની આકૃતિ દેખાડનારૂં આ ઉપયોગી પત્રક છે.

COMMERCIAL SUBJECTS.

વેપારી વિષયો.

INDIA HER RESOURCES AND HER ECONOMICS.

હિંદની આર્થિક સ્થિતિ.

(માસિક માટે ખાસ લખનાર—શ્રી જે. લ. દુ બારભાયા).

વિભાગ બીજો.

પ્રકરણ ૫ મું.

The Population હિંદની વસ્તી અને લોકો.

આગલાં પ્રકરણોમાં આપણે જાણ્યો ગયા તે મુજબ કુદરત અને મનુષ્યની અકલ અને તે સાથે જોડાયેલી ઠોરે તેમજ હથીઆર તેમજ ચત્રોની સાહ્યતાએ પ્રત્યેક તેમજ દેશ લક્ષ્યની સંપત્તિ પેદા કરી શકાય છે એટલા માટે જે મનુષ્યની બુદ્ધિ આ કાર્ય કરવા તરફ આવી રહી છે, તેના જરૂરનાં પરિપૂર્ણ અવલોકન આવશ્યક છે.

હિંદની વસ્તી. હિંદની એકઠેર વસ્તી લગભગ એકત્રીસ કરોડ પચાસ લાખ મનુષ્યની ગણાય છે. એટલે કે આખી પૃથ્વી ઉપરની મનુષ્યની વસ્તીમાં હિંદની વસ્તી પાંચમાં ભાગે આવે છે. આગાથી લગભગ ૨૩,૫૦,૦૦,૦૦૦ જેટલી મનુષ્ય માત્ર એ એક સરહદમાં રહેલી છે જે વસ્તીના ભાગ સારાસરી નિચે મુજબ વહેંચાવા પામશે છે.

ટકા.

(આસામ સિવાય) બંગાળ ઇલાકામાં	૨૬.૬
સંયુક્ત પ્રાંતોમાં	૧૬.૫
મદ્રાસ ઇલાકામાં	૧૩.૨
ગુજરાત ઇલાકામાં	૮.૭
બીજા બધા ભાગોમાં સાથે	૩૫.૦

અર્થશાસ્ત્રી જહુનાથ સિરકારે ૧૯૦૧ ના વર્ષની ગણતરી આપી છે, તેમાં હિંદમાં ફરેક ચોરસ માઇલના હિસાબે બ્રીટીશ હિંદુસ્થાનમાં વસ્તી ૨૧૩ માણસની હતી. અર્થશાસ્ત્રી પ્રમથનાથ બેનરજીએ હિંદની વસ્તીની એકઠેર સરેરાસ ફરેક ચોરસ માઇલે ૧૮૪ માણસની આપી છે. જેનો ૬ ભાગ બ્રીટીશ હિંદમાં અને ૬ ભાગ દેશી રજવાડાઓમાં રહે છે એમ તેઓનું કહેવું છે. એટલે કે હિંદમાં ફરેક ચોરસ માઇલની વસ્તી ફ્રાન્સના જેમજ વહેંચાયેલી છે. છતાં હિંદમાં લોકો બધે સ્થળે સરખી રીતે વહેંચાઇને રહેલા નથી. જ્યાં પાણી પુષ્કળ જગ્યામાં મળી શકે છે, પછી કુદરતી રીતે હોય કે અકુદરતી રીતે હોય—ત્યાં તેમજ જ્યાં જમીન અતિશય ફળદ્રુપ હોય ત્યાં લોકોની વસવાટ વધુ હોય છે. વસ્તીના વધુ જથ્થો બંગાળા દેશના ભાગમાં છે, જ્યાં દર ચોરસ માઇલે ૫૫૨ માણસ વસતા મળી આવે છે. ત્યાર બાદ અનુક્રમે બીજું સ્થળ સંયુક્ત પ્રાંતોમાં ગંગાના કિનારા ઉપરના દેશો છે. વસ્તીના ક્રમમાં ક્રમ સાગ બર્માના ઉત્તર ભાગમાં, ઉત્તર પશ્ચિમ હિંદના મગહ બાગીના ભાગમાં, અને ગુજરાતના ભાગમાં વસાવેલા છે.

હિંદમાં લોકો મેંટે બાગે ગામડાંઓમાં વસવાટ કરે છે. ઇંગ્લેન્ડમાં વસ્તીને અધી અર્ધ ગામ જગ્યાએ એકઠેરમાં વસે છે, ત્યારે હિંદમાં

કોઈક મોઝેક ટાઇલની ટીકાઈને ક્યાં જવા મળશે ?

જેમ સોના ઉપર હોળ ચડાવવાની જરૂર નથી

તેમ ઓટો-પરસ્તાન વીશે હવે તમેને વધુ ખાતરી આપવાની જરૂર નથી. એ તો બહુલીતી વાત છે કે

મેટનો મહેનગાહ

ઓટો પરસ્તાન

આજ કાલ પ્રગત પ્રશંસા પામી ચુક્યું છે.

ઓટો-પરસ્તાન ગાટ યોગસર અને ચળેલીના તાગ ફેલોની ખુશખોથી ભરપૂર દીલને આગ-આગ કરનારુ સર્વાત્તમ સેટ છે તેના માત્ર બેથી ત્રણ ટીપા રૂમાલમા નાખવાથી તમારું અને તમારી આસપાસનાઓનું દીવ ખુશી ખુશી થઈ જશે

ભગવા નામથી હમારો નહી ખરીદતી વખતે “ઓટો-પરસ્તાન” નામ બરા બરા વાંચી લેજો

દીમત અડધા આઉચની બાંટલીના રૂ. બે એક ડ્રામની સુદર ટયુબના આના બાર. અડધા ડ્રામની ટયુબના આના આઠ.

ખનાવનાર થી પરસ્તાન પરચુઅરી ફાં,
નાં ૧ પાચધોની, સુ ગાંધ નાં ૩

‘હુનીઆ હેર એઈલ માટે વાંચવું જોઈએ.

હુનીઆ હેઅર એઈલ જે કોઈએ વાપર્યું છે તેઓએ એકજ અવારે / વખાણ્યું છે એજ એની ગેરંટી છે એકદમ લાંબા અને ચોળા લખાણ નહી કરતા એટલ જ જલાલીએ છીએ કે હુનીઆ હેર એઈલ બલ માટે ઉત્તમ ગુણગરં છે અને બીજા નેક ફાયદા છે જેવા કે હીખ તથા જી તથા માથામા થતો ખોડાનો તો ઢટો દુશ્મન છે તે શીવાય આખમા થતી બળતરા તથા આખને ઓઝ આવી હોય તેને દુર કરે છે સ્ત્રીઓના તેમજ પુરુષોના તથા વિદ્યાર્થીઓના તથા બન્ધાઓના બાલ સજત હોય તો તેને નરમ કરી મગજને થકુ કરી જાનામ આપે છે એકજ બાટલી વાપરી ખાતરી કરો

ગોલ્ડ થા. નગ તા રૂ. ૦-૨૨-૦ અપડી મા. નગ

૧ ના રૂ. ૦-૮-૦ નાની ગા. ૧ ના રૂ. ૦-૫-૦

તાજી કલમ-હમારી દુકાને અત્તર તથા બીજી ઘણી જાવના માથામાં નાખવાના તેડો તથા અત્તર તથા લાજુ જેન્ટ તથા એ ધ પાટનવા લાની બનાવેલી પેન્ટ દવાઓ પણ અમારે ત્યા મળશે.

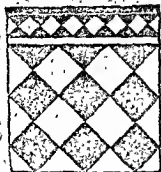
Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Sculptors.

15, BANK STREET, FORT BOMBAY.
Largest Importers

Marble Tiles and slabs Fountains,
figures, Vases, white glazed and other
tiles.

Also Portland Cement, etc.

“ઇનકમટેક્સ.”

ઇનકમટેક્સને લગતાં કોઇ પણ પ્રકારનાં કામની સમજ મેળવવી હોય તો મળે
અથવા લખો:- બી. એલ. થોસર, બોમ્બે કોમર્શીયલ કોલેજ, ૪૨, કાલબાદેવી રોડ મુંબઇ.
ચોપડાઓમાંથી આવકવેરા માટે હીસાબનાં પત્રકો તૈયાર કરી આપીએ છીએ.

બી. એલ. થોસર,
એફ. એલ. એ. એ. (લંડન.)

સરટીફિકેટ એકાઉન્ટન્ટ એન્ડ પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ.

પોર્લેન્ડ પોર્ટલેન્ડ સીમેન્ટ

“ગણપતી” છ.પ.

દરમિયાન સીમેન્ટ હોંડવાનમાં આવ્યા વગર સત્તામાં આવી સીમેન્ટની બરોબરી કરે છે, અને બહુમાં જાતનાં
વપરાય છે. મિત્ર પોર્લેન્ડ સીમેન્ટ દરમિયાન મળતુ કાચાઓમાં આવે છે, જેની પાપ મેલા પરીતર સુદેશીથી
ઉચ્ચ સમય છે.

વધુ વિગત તથા બાબ માટે લેખો.

ધી ઇન્ડિયન સીમેન્ટ હાંડો લીં

તાતા મન્સ એન્ડ હાંડો

એજન્ટ

વીસમો લાગ શેહેરોમાં વસવાટ કરે છે.* હિંદમાં માત્ર ૨૯ જ એવાં શેહેરો છે કે જ્યાં એક લાખ માણસની વસ્તી કરતાં વિશેષ વસ્તી હોય. પરંતુ ૫,૦૦૦ થી માંડીને ૯૯,૦૦૦ ની વસ્તી સુધીમાં વસાયેલાં એવાં એકંદરે ૨,૨૨૫ શેહેરો હિંદમાં વસાયેલાં છે. તે પછી ગામ-હાંઓની સંખ્યા ૭,૩૦,૦૦૦ કરતાં ઓછી નથી. અને આનું કારણ એજ છે કે હિંદમાં ખેતી-વાડીના ધંધો એજ મૂખ્ય વ્યાપાર છે. યથા-સ્થિત કુદરતી અનુકૂળ ઝનુને લીધે જ્યારે હિંદ આખી પૃથ્વી ઉપર ખેતીવાડીના જ પ્રદેશ છે, ત્યારે અન્ય દેશો યાંત્રિક ઉદ્યોગમાં આગળ પડેલા છે. આથી કરીને હિંદમાં શેહેરી હાંદગી ગાળનાગ અને ગામડાંની હાંદગી લોગવનારાઓ વચ્ચે અબાવની લાગણી હોતી નથી. પરંતુ આવી લાગણી અમેરિકા અને ઇંગ્લંડમાં જ વિશેષ જણાય છે. હિંદમાં તે છતાં પણ એક વખત એવો હતો કે જ્યારે શેહેરોમાં વસ્તી વિશેષ હતી અને શેહેરો સંસારિક કાર્યો માટે અગ્રગણ્ય લાગ લેતા હતાં. પણ હુદ્દ-શોધાગના વધારા સાથે તે કમી થતું ગયું અને લોકો ગામડાંની હાંદગી ગાળનારા વધુ ચંદ પડ્યાં. સ્વર્ગસ્થ ન્યાયમુર્તિ રાનરેએ આવી રીતના પરિવર્તન માટે પોતાના આર્થિક લેખોમાં ઘણું સખ્ત રીતે લખ્યું છે. શોડા સમયથી વળી પાછું ચક્ર ફર્યું છે, અને શેહેરો વધુ પ્રમાણમાં વસાવા માડયાં છે. વ્યાપારના કેન્દ્ર સ્થાન રૂપે, તેમજ હુદ્દર, ઉદ્યોગ અને સંસ્કરણ સંબંધી વળી શેહેરો પોતાનું અગ્રપદ ધારણ કરવા માંડ્યા છે.

જાતિ અને ઉમ્મરનો ભેદ વ્યાપારી દષ્ટિએ આપણને જો અને પુરૂષનો જાતિ ભેદ લેખાવો પડશે કારણ કે જિય અને મધ્યમ વર્ગના લોકોમાં સ્ત્રીઓ કામ કરવાનું દુષણ રૂપ લેખે છે અને તેથી સંપત્તિના સાદ્યક રૂપે

* ૧૯૧૧ ની 'વર્લ્ડ ઓફ રેકર્ડ યહો બુક' ઉપરથી જાણાય છે કે હિંદમાંની શેહેરીવસ્તીનું પ્રમાણ ૭૧ ૩ ૮૬૫ અને અમેરિકાના યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં ૩૩ ૩ ૮૬૫ હતું.

જ ગામમાં શેહેરીવસ્તીનું પ્રમાણ માત્ર ૨ ૮૬૫ આવે છે.

લાગ્યેજ આપણે સ્ત્રીઓની ગણના પુરૂષ સાથે કરી શકીશું. આખા હિંદમાં માત્ર બારોતોજ લાગ એવો છે કે જ્યાં સ્ત્રીઓજ વ્યાપારમાં સાદ્યકરી હોય છે અને તેઓનું પદ પુરૂષો કરતાં વિશેષ હોય છે.

ઉમ્મર અને સંપત્તિ, વૃદ્ધ અને બાળકો એ સંપત્તિના વ્યય કરનારા છે. હિંદમાં સરેરાશ રીતે આપણે મંપત્તિમાં માદ્યકારી થનારા માણસોની ઉમ્મર ૧૫ થી ૬૦ સુધીની મૂકી શકીએ. કારણ કે શેહેરી હાંદગીમાં ઘણું ખર્ચ ૧૮ વય સુધીની ઉમ્મર સાધારણ રીતે વિદ્યલયાસમાં વ્યતિત થાય છે શકિત હોય તેઓ તેથી આગળ શિખે છે અને શિખવામાંજ અર્ધો ઉપર હાંદગી વ્યર્થ જાય છે. ચાલીસ અને પીસતાળીશ વર્ષની ઉમરે મુળાઈમાં સોલીમીટરો થાય છે. ગરીબોના બાળકો ઘણા વર્ષથી મનુરી ઉપર લાગે છે, અને ખેડુતોના બાળકો નહાનપણથીજ ખેતીએ વળગે છે. અને તેથી ઉપર મૂજબ ૧૫ અને ૬૦ વર્ષની વચ્ચેના લોકોનો જો અડસટો ગણીએ તો તે ૧,૭૦,૦૦,૦૦૦ કહેતાં વસ્તીના પ્રમાણમાં ૫૫ ટકા થવા જાય છે. હવે આ પ્રમાણમાંથી સ્ત્રીઓ, નાતવાનો, અને જન્મથી ખેડવાળાની સંખ્યા બાદ કરીએ તો ખરેખરા કામ કરનારા મનુષ્યોની ખારી સંખ્યા મૂકી શકીએ.

સુખાકારી. એકંદરે પ્રમાણ જોતાં લોકોની સુખાકારી હિંદ મધ્યે ઘણી અફસોસ-કારક છે. ગામડામાં લોકો રોગચાળાથી પીડાય છે. કોલેરા, સિતળા, મરકી વગેરે દુષ્ટ રોગો ગામડાઓમાં જ્યારે ત્યારે ફેલાય છે. વળી દુકળના સમયમાં પણ રોગોની વૃદ્ધિ થાય છે. આ બધાનું કારણ પાણીની તગાસ અને સુખાકારી સાચવવા તરફ લોકોનું બેદરકારપણું એજ મૂખ્ય કારણ છે. બાળકોનું મરણ પ્રમાણ પણ હિંદમાં વિશેષ છે તેના ઘણા કારણો છે. ગરીબોને લીધે બાળકોને પુરતા પ્રમાણમાં દુધ આપવામાં આવતું નથી. મામાપોની બેદરકારી, રોગચાળાનો ઉપદ્રવ અને મામાપોની નહાની ઉમરમાં છોકરાંઓના નાતવાન તરફના જન્મ.

લગ્ન. દરેક સ્ત્રી પુરૂષે પરણવું એ હિંદમાં આવશ્યક તેમજ ધર્મના નિયમો મૂજબ અગત્યનું છે. પરણવા વગર માણસ ગૃહસ્થ થઈ શકતો નથી, અને ગૃહસ્થ હોવા વિના ધર્મની કેટલીક ક્રિયાઓ કરી શકાતી નથી. હિંદનો દેશ ગરમ છે, તેથી સ્ત્રીઓ અને પુરૂષો ધર્મગ્રંથ કરતાં હિંદમાં પરણવાને લાયકના ઘણા જલદી થાય છે. તે પછી કન્યા માટે પરણવાનો કાળ તેર વર્ષથી માંડીને વીસ વર્ષ સુધી લેખાય છે. જેમાં ફેરફાર થઈ ૧૬ થી ૨૦ થવાની જરૂરી આવે છે. પુરૂષ માટે અઢારથી પચીસનો કાળ લેખાય છે, જે પછી વધીને ૨૦ થી ૩૦ સુધી થવાની જરૂર છે.

પુનરલગ્ન. ઉંચ અને મધ્યમ ગણાતી જાતિઓમાં હિંદ મધ્યે સ્ત્રીઓ માટે પુનરલગ્નનો નિયમ છે, જ્યારે પુરૂષો વગર આંચકે ગમે એટલી વખત પરણી શકે છે. જંગલ અને ઉત્તર હિંદની ઉંચી જાતિઓમાં, તેમજ હલકી જાતિઓમાં જીવતી સ્ત્રીઓએ પુરૂષો સામગ્રી બે ત્રણ સ્ત્રીઓ પરણી શકે છે. માત્ર જ્યાં જ્યાં સ્ત્રીઓ પોતાની મરણ્ય ગમે એટલા પુરૂષોને પરણી શકે છે, તે સિવાય ગમે કેટલા હિંદમાં આ રિવાજ નથી છે. આથી જાણ વિધવાની સંખ્યા દર વર્ષે વધતી જાય છે. વિધવાઓ વધવાથી બાળકોનાં કબોને મળું હિંદમાં થાય છે, જે કે તેવાં બાળકોને ઉછેરના માટે હિંદમાં બે ચાર ખાતા સારા પ્રયાસ કરી રહ્યાં છે. અમુક ઉત્તરની સ્ત્રીઓને પુનર્લગ્ન કરવાની છૂટ આપવી એ હિંદ માટે હવે આવશ્યક છે.

જન્મ પ્રમાણ. દર હજારે બાળકનું જન્મ પ્રમાણ ૩૮૫ ટકાનું આવે છે. સ્ત્રીઓ કંઈ ઉંમરે ગર્ભ ધારણ કરે છે તેના આકાંક્ષા મળતા ન હોવાથી મરેલા આંદા આપી શકાતા નથી. અને જન્મ પ્રમાણના પછી ખરા આંદા મળી શકવા નથી.

મૃત્યુ પ્રમાણ. વસ્તીના વધારા અથવા ઘટાડાનું પ્રમાણ જન્મ પ્રમાણ ઉપર રહેતું નથી, પરંતુ મૃત્યુ પ્રમાણ ઉપર રહે છે. છેલ્લા ચોવીસ વર્ષોમાં હિંદ મધ્યે મૃત્યુ પ્રમાણ અસાધ્ય

રણ વધી ગયું છે. ૧૮૬૬ થી ૧૯૦૮ ના વર્ષોમાં દર હજારે મૃત્યુ પ્રમાણ ૩૪૫ ટકા હતું. સુધરેલા મુલકોમાં મૃત્યુ પ્રમાણ ૧૭ થી ૨૧ ટકા આવે છે, તે જોતાં હિંદમાં મૃત્યુ પ્રમાણ ઘણું જ વધારે છે. જેનું કારણ દુષ્કાળ, રોગ-આળો, પાણી અને પુરતા ખોરાકની તંગાસ, અસુખાકારીવાળી જગ્યાઓ, અને અવપણમાં લગ્નમાં એ મૂખ્ય છે.

વસવાટની ફેરબદલી. મૃત્યુ પ્રમાણ વધવાનું બીજું કારણ વસવાટની ફેરબદલી છે. ધંધા અથવા નોકરીને લીધે લોકો ગામડાંઓમાંથી શહેરોમાં રહેવા જાય છે, જ્યાં પાણી માફક આવતું નથી. શહેરની મોઢાઈને લીધે બાળકોને દુધનો પુરતો ખોરાક આપી શકાતો નથી. મોઢા લોકોએ લીધે ગામડાંઓની જેટલી કુસાદે અને હવા ઉભસવાળી જગ્યા મેળવી શકાતી નથી. આવા લોકોએ શહેરો પાસે ગામડાંઓમાં વસવાટ કરવો જોઈએ. આવો વિચાર દિન પ્રતિદિન લોકોમાં વધુ ફેલાવા લાગ્યો છે. છતાં હિંદમાં વસવાટની ફેરબદલી ધણે ભાગે તેના તેજ ભાગમાં રહેલી છે. જો કે પંજાબ અને ઉલકતા તરફ લોકો અન્ય ધર્માઓમાં અને દેશોમાં ઘણા મોટા પ્રમાણમાં વસવા લાગ્યા છે. મોરોશીઅસ, નાતાલ, બ્રિટિશ ગીની, ફીજી વગેરે દેશોમાં જઈ વસનારા હિંદીઓની સંખ્યા ૧૯૦૮-૦૯ માં માત્ર ૧૨,૦૦૦ હતી જે ૧૯૦૦-૦૧ માં ૨૬,૫૦૮ની હતી. પરંતુ પંજાબીઓ, જંગાણીઓ, અને મદ્રાસીઓ હવે મોટા પ્રમાણમાં અમેરિકા અને જાપાનમાં વસવા માડ્યા છે.

વસ્તીના વધારો. છેલ્લાં દશ વર્ષમાં હિંદની વસ્તી વધી છે અને તે, ત્રીસ કરોડ ઉપરથી એકત્રીસ કરોડ પચાસ લાખની થઈ છે. છતાં વધારો દર હજારે માત્ર ૭ ટકાનો હતો. આ જોતાં બીજા સુધરેલા દેશોના પ્રમાણમાં હિંદમાં વસ્તી વધી નથી. કારણ કે અંગ્લેન્ડ અને વેલ્સમાં ૧૮૬૧-૧૯૦૧ માં ૧૨.૧૭ ટકા અને ૧૯૦૧-૧૧ માં ૧૦.૬૧ ટકાનો વધારો હતો. તે સાથે અરબાવાત

૧૮૯૧-૧૯૦૧ માં હિંદમાં વધારો માત્ર ૨૪ ટકાનો હતો. અલગતાં આ છેલ્લી લગાઈએ દરેક દેશની વસ્તીના મોટા ભાગનો સંહાર કીધો છે, તેમ હિંદને પણ તેમાં ખમવું પડ્યું છે. તેનું ખરું પ્રમાણ તો લગાઈ બંધ પડે અને આંકડા બાહેર આવે ત્યારે જણાય.

સંપત્તિનું સ્થાયીપણું. વસ્તી જે સાધારણ રીતે વધી તેના પ્રમાણમાં સંપત્તિનો વધારો થયો નથી. ખેતીવાડીની જમીન તેટલાજ પ્રમાણમાં રહી છે અને વસ્તીના વધારાના પ્રમાણમાં અનાજની ઉત્પત્તિ ઘટી છે હવે આના પ્રમાણમાં દેશની સંપત્તિ અને અનાજ પેદાશની શક્તિ વધી હોય તો પ્રતિની સંપત્તિ વધતી. આ વિષય ઉપર ટીકા કરતાં ‘ઈંગ્લેન્ડ ગ્રેટ બ્રિટન ઓફ ઇન્ડિયા’ના મી. ઇ. એ. ગ્રેટ કહે છે કે—

“ખેતીવાડીના કરનારા એવા માણસોની વસ્તી જે વધે છે, તે જોતા, વધુ ઝીંચ “વસ્તીવાળા ભાગોમાં જે સુધરેલી રીત મુજબ “સાથનીકીક, ખેતી કરવામાં આવે તો પણ “વધુ ઉપજ કરી શકાય આવા બીજા ઘણા “ભાગો છે અને તેમાં ખાસ કરીને ગર્મી કે “ન્યાં આવી ખેતી કરવાના ઘણાં સાધનો “છે, અને તે શિવાય રજપુતાણાનો પશ્ચિમ “ભાગ કે ન્યાં રેવાળ જમીન છે ત્યાં “નહેરોની મદદે જે ચીજ ઉત્પન્ન કરી શકાય “તે ઉપજાવવી નેધરે.”

પ્રકરણ ૬ હું.

The Social Structure.

લોકાચાર

અગાઉનાં શેહેરો. ઇતિહાસ ઉપરથી જણાય છે કે અગાઉના સમયમાં કોં તો રાજ્ય તરફથી માન પામેલી જગ્યા અથવા તો ધર્મને આંગે માની લિધેવાં ધામ ઉપરથી શેહેરો બનતા હતા. જે જે રથળો મુસલમાન અથવા ખ્રિસ્તીઓના સમયમાં રાજ્ય કોન્ટ્રીઓ

અથવા તો તેઓના સરદારોના મુકામને માટે આદરને પામ્યાં હતાં, ત્યાં પહેલાં, મુકામ માટે વાડાઓ, ગૃહો, મસ્જિદો અને ઠંઠારો માટેના રાજ્યો બંધાતા, ઘોડાઓ અને સરદારોને માટે થોડાક તંબુઓ બંધાતા, પછી ગ્રામને બધી બાબતોથી કિલ્લો બાંધી બંધ કરવામાં આવતું. ત્યાર પછી ત્યાં કારીગરો આવીને વસતા અને તે સ્થાન શેહેરમાં ફેરવાઈ જતું. અથવા તો અમુક રાજાને કે બાણીતા માણસોને જે એક સ્થળ પસંદ પડતું, ત્યાં હેવાલયો બંધાતાં, વખાવ અને સરોવર બોદાતાં અને બંધાતા. લોકોને ઉતરવા શરમથી એટલે ધર્મશાળાઓ બંધાતી ત્યાં યાત્રાળુઓ મોટા પ્રમાણમાં આવતા અને કારીગરો આવીને વસતા અને તે રીતે પણ શેહેર બંધાતું પણ આવાં શેહેરોમાં ખુશીની વાત તો એ હતી કે કારીગરોને પોતાનો બ્યાપાર પ્રસારવા અન્ય સ્થળે જવું પડતું નહિ, પરંતુ જે સ્થળો જે જે ચીજો સારી ધતી હોય, ત્યાં લોકો તે ખરીદવાને આવતા હતા. આને લીધે કાશી, જગન્નાથપુરી, વૃંદાવન, પ્રયાગ, ગયા, નાશિક, વગેરે સ્થળો શેહેરો તરીકે પ્રખ્યાતીને પામ્યા છે. વળી રાજ્યધાનીનાં અને જુની રાજ્યધાનીઓમાં શેહેરો પોતાની ચોક્કસ પ્રકારની કારીગરીને માટેજ પ્રખ્યાતીને પામતાં હતાં. આમાં તાજમહેલ બંધાયા પછી, આરસપહાણના ટુકડાઓની કારીગરી આવી હતી કાશ્મીર તરફ ઠંડી વિશેષ હોવાથી રજવાડાઓ સુશોભિત શાલો બનાવી ઓઢવાનું પસંદ કરતા હતા તેથી ત્યાં શાલોના બ્યાપાર આત્યે હતો અને તે ભાગમાં પસંદો હોને પરંતુ ખ્રીષ્ટી સામ્રાજ્યના ઉદય સાથે મદ્રાસ કલકત્તા, મુંબઈ, કોનપુર. અલ્હાબાદ, હાવરા, રંચન, કોલ્કો, કરાચી અને પેશાવર વગેરે શેહેરો અપાટણ બંધ કુદકે અને ભુરકે વધવા માંડ્યાં. છતાં લોકો અત્યેજ પદ્ધતિ અનુસાર શેહેરોમાં વસવા માંડ્યા નથી

ધી ગોમ્મે ટાઇલ માર્ડ ૨૧ એક સીટ, ફાટ મુંબઈ.

હિંદુસ્થાનનાં ઑઇલ સીડમ

ધૂળમાંથી ધન.

મૂળ અંગ્રેજીમાં લેખક:—આર. એલ. સુતરીયા બી. એ.

ઇંગ્લીરીયલ ટ્રેડ સપ્લીમેન્ટને માટે તેલના બીયાં કચરાવાના ઉદ્યોગને માટે એક લેખ લખી મોકલવાનો ધી “ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા”ના વિનંતિપત્ર મહેં કબૂલ રાખ્યો. ત્યારે મહેં કાંઈક ચિંતા ઉભી થઈ હતી. આ ઉદ્યોગને માટેનું મહારૂં જ્ઞાન બહુ વિશાળ નથી, કારણ કે કપાશીયામાંથી તેલ કઢાડવાના ઉદ્યોગ સાથેજ મહારૂં સમગ્ર ન્ધ છે. અને તેથી જે વિષય હું બરાબર જાણું છું તેજ વિષય ઉચર મહેં લખવાનો વિચાર કર્યો. પરંતુ આમ કરવામાં મહેં બીજી એક મૂડેલી નહી. હું એમ ધારતો હતો કે આ સપ્લીમેન્ટને ઉદ્દેશ હિંદુસ્થાન સુદાન્ત બ્રિટિશ એમ્પાયરના અહિંના અને દરિયાપારના વેપારીઓ તેમજ માલ બતાવનારાઓનો સમગ્ર ન્ધ વધુ ગાઢ કરાવવાનો હતો, અને તેથી આ વિષય ‘ઇંગ્લીરીયલ’ દક્ષિણીન્દુથી લખાવેા જઇએ. આ કાર્ય સરળ ન હતું તેમ છતાં પણ આજ ઉદ્દેશ ધ્યાનમાં રાખીને લેખ લખવાનો મહેં જાનનો પ્રયત્ન કર્યો છે.

આરંભમાંજ મહારે ઠહી હેવું જોઇએ કે આ લેખનું નામજ ભૂર્ય જવારાવે તેવું છે. કારણ કે હિંદુસ્થાનમાં ગણતરીમાં આવી શકે તેવો કપાશીયાનો ઉદ્યોગજ નથી. આખા દેશમાં ફક્ત એકજ ગીલ છે અને અંગ્રેજી કહેની કહે છે તે પ્રમાણે “એક ચણીથી ઉન્હાળો ગણી શકાય નહિ” તે પ્રમાણે એક મીલ તે શી વિસ્તારમાં? તે કપરથી આ લેખનાં આ ઉદ્યોગની લવિધ્યની શક્યગતિવતા વિશે લખાવ્ય કરવાનો યત્ન કર્યો છે, ખૂા કે વર્તમાન સ્થિતિનો નહિ.

યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરિકામાં કપાશિયાના તેલને માટેની મીલોની ઉત્પત્તિ અને ઉત્કર્ષ, આજ જમાનાની આર્થિક ચળવળમાં એક ચિન્નાકર્મક જાનાવ ક્ષેત્ર છે. છેક દમબા નૂપી બીયાંઓ નકામી વસ્તુ ગણાતાં હતાં અને હેમને કેમ દેશો પાડવા તે એક પ્રશ્ન થઈ

પડ્યો હતો. મોસમ દરમ્યાન બીયાંનો જખરજસ્ત ઢગલો થયા કરતો અને આસપાસના પડોશમાં હેરાનગતિનું કારણ થઈ પડતો. મીલવાળાઓએ આ બીયાં કોઈ બીજી જગ્યાએ ખસેડવાં જોઇએ એવી મતલબના કાયદાઓ પણ ધડાયા અને એમાં એવું પણ સૂચવવામાં આવ્યું કે મીલવાળાઓએ પોતાની મીલો નહીનાળાં પામેજ રાખવી કે જેથી કરીને બીયાં તે પાણીમાંજ ઘસડાઈ જઈ શકે.

જેમ જેમ રૂનો પાક વધારવામાં આવતો ગયો તેમ તેમ કપાશિયાનો જથ્થો પણ વધતો ગયો અને પરિણામે તે બધોજ જથ્થો ફેંકી દેવામાં ફાયદો જણાયો નહિ આ બીયાંનો આર્થિક ઉપયોગ શોધી કઢાડવાની જરૂર જણાઈ. આ દિશામાં અમેરિકાએ પોતાનું લક્ષ દોડાવ્યું અને હેવું પરિણામ અદ્ભૂત આવ્યું. તરતજ એમ શોધાયું કે આ બીયાંમાં બહુ મારી જતનું તેલ છે અને હેમાંથી નીકળતો બોળ અને છોલાં ઢોરોને માટે બહુ મારો ખોરાક થઈ શકે તેમ છે. એક પછી એક કોટન સીડ ઑઇલ મીલો, નીકળવા માંડી અને કાલમાં કમમાં કમ ૯૦૦ મીલો, થાપણ તેમજ મજુરોને ખેત્રે ફાયદાકારક થઈ પડેલ આ સારા હુત્તરમાં ફેલાઈ ગઈ છે. જ્યેઝિયા સ્ટેટની એગ્રીકલ્ચરલ કોલજના ડૉ. સુલના શબ્દોમાં કહીએ તો “કપાશિયા અને હેને એજે કરીને ઊભા થયેલા ઉદ્યોગોનો ઇતિહાસ એક અદ્ભૂત કહાણી જેવો છે. ન્હાના છેલ્લા સંજોગને માટેની વતોમાં લીખારી છેલ્લાંએ મહોટાં મહોટાં રાજ રાણીઓ થઈ જાય છે; પરંતુ મહેં લાગે છે કે કપાશિયા જે નકામી વસ્તુ તરીકે ગણાતા હતા અને હેમાંથી એક અમત્યનો દરમ્મને બે ગવતા થઈ પડ્યા છે તે- મનો ઇતિહાસ આ કથા દહાણીએને પણ વિમરવે તેવો થઈ પડ્યો છે. આ દિવાગને લખને

હવે પોલીસ કસ્ટો ટેબલ ટોચ ખરીદ કરવા છતાં જગો ?

સાઉથલેન્ડને દર વર્ષે ૧૫,૦૦,૦૦,૦૦૦ ડૉલર મળે છે. તેને વડે કરીને ૪૦,૦૦૦ થી ૫૦,૦૦૦ મનુષ્યોને રોજ મળે છે. તે ઉદ્યોગ, આપણા હોશને યોગ્ય પૂરા પાડે છે. આપણા માટે આપે છે, મનુષ્યો યુએચી આરામ લઈ કે તેટલા માટે તળાઈઓ બનાવવામાં કામ ગવાં લીન્ટર બતના છેલાં આપે છે. સાચુ

યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરિકામાં કપાશિયાના ઉદ્યોગની ઉત્ક્રાન્તિ.

(વર્ષ.)	(મીલોની સંખ્યા.)	(બિયાં. ટન.)	(મીલોમાં પીસ્થાં ટન)	(કેટલા ટકા મીલમાં પીસ્થાં.)
૧૮૭૬	૩૦	૧૩,૦૦,૦૦૦	૫૨,૦૦૦	૪
૧૮૮૦	૪૫	૨૬,૦૦,૦૦૦	૨,૮૮,૦૦૦	૧૧
૧૮૯૦	૧૧૫	૩૫,૦૦,૦૦૦	૮,૧૦,૦૦૦	૨૬
૧૯૦૦	૩૫૭	૪૭,૦૦,૦૦૦	૨૮,૨૦,૦૦૦	૬૦
૧૯૧૦	૮૫૬	૪૫,૦૦,૦૦૦	૩૬,૬૮,૦૦૦	૭૩
૧૯૧૪	૮૮૫

કપાશિયામાંથી ઉત્પન્ન કરી શકાતી રતુઓ એકદમ એકલા અમેરિકામાં જ નહિ પણ યુરોપમાં પણ વિખ્યાત થઈ ગઈ અને તે અને યોગને માટેની માગણી ઘણી વધી ગઈ. આથી યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સની પાછળ પાછળ બાજુ દિશામાં કામ કરવાને યીન્ટ રાજ્યો પણ રૂલગયા. નીચેના આંકડા ઉપરથી આ વાત સ્પષ્ટ થશે:—

૧૯૧૪ માં દુનિયામાંની કૉટન સીડ મીલો.

યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરિકા	૮૮૫
ઇંગ્લેન્ડ	૫૦
રશિયા	૩૨
પેરુ	૧૧
જર્મની	૮
ચીન	૮
બ્રાઝીલ	૭
ફ્રાંસ	૪
ઇટાલી	૪
ટર્કી (એશિયાટીક)	૪
એકમીકે	૧
આસ્ટ્રીઆ	૧
ચીલી	૧
હિન્દુસ્તાન	૧

ફેલે. ૧,૦૧૯

બનાવવાને માટે જોઈતી વસ્તુ પૂરી પાડે છે અને જો જરૂર પડે તો 'લીન્ટર' માંથી નાઇટ્રોગ્લીસ-રીન પણ પૂરું પાડી શકે છે."

ઉદ્યોગનો ઉત્કર્ષ.

નીચેના આંકડા આ ઉદ્યોગ અમેરિકામાં કેવી ત્વરાથી ખીલી નીકળ્યો છે તે વાંચનારને ખરાબર જણાવી આપશે —

ઇંગ્લીશ અને ફ્રેન્ચમાંની કેટલીક મીલો એકલીજ કપાશિયા માટે નહિ હોય અને સાથે સાથે બીજાં બીજાં પણ કચરતી હોય એ શક્ય છે.

કપાસ પેદા કરનાર દેશ વરીકે હિન્દુસ્થાન યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ કરવાજ ઉતરતો ગણાય છે. અને તેથી કરીને સ્વાભાવિક રીતે કપાશિયાના ઉદ્યોગમાં પણ તેને દરજ્જે તેવોજ હોવો જોઈએ-પણ તે દરજ્જે, જેકે ઇંગ્લેન્ડમાં એક પણ રૂનો છોડ નથી અને કપાશિયાને માટે તેને હિન્દુસ્થાન અને ઇટાલી ઉપરજ આધાર રાખવો પડે છે તેમ છતાં પણ તેણે લીધો છે એ ખરેખર આશ્ચર્યજનક છે. હિન્દુસ્થાનને રશિયા, ઇંગ્લેન્ડ ચીન અને તુર્કીએ પણ પછાત પાડી નાખ્યું છે. તુર્કસ્તાન જેવા હિન્દુસ્થાન કરતાં ઘણા પછાત પણ સાહસીક સ્વભાવના-કૉટન સીડ ઓધલ મીલના ઉદ્યોગમાં તો ખરાબ-દેશમાં રશિયાની ઘણી ખરી મીલો આવેલી છે. હરકોઇને એમ સહજ પ્રશ્ન ઉદ્ભવે કે હિન્દુસ્થાન આ શરતમાં આટલું બધું પાછળ કેમ ?

આ પ્રશ્નનો સંતોષકારક ઉત્તર આપવાને માટે, હિન્દુસ્તાન પોતાના કપાશિયાની શી

ધી બોમ્બે ટાઇમ માર્ક ૨૧ એપ્રિલ ૧૯૧૪.

વ્યવસ્થા કરે છે તે આપણે જોઈએ. દરવર્ષે સરેરાશ ૧૬,૦૦,૦૦૦ ટન કપાશિયા હિન્દુસ્થાનમાં થાય છે. આમાંથી દરેક ટકા વાવેતરના કામમાં જાય; બાકીમાંથી ૨,૫૦,૦૦૦ ટન દર-વર્ષે યુરોપમાં નિકાસ થાય છે અને તેનો મોટો ભાગ ઇંગ્લંડમાં જાય છે. બાકી રહેલા ૧૨,૦૦,૦૦૦ ટન ક્યાં જાય છે તે જોવાનું રહ્યું. આ મોટા જથ્થાનો શો ઉપયોગ થાય છે તે જાણવાને માટે કોઈ પણ જાતના આંકડાનો આપણને આધાર નથી પણ જો આપણે એમ ધારીએ કે આ મોટો જથ્થો ઢોરના ખોરાક તરીકેજ વપરાય જાય છે તો આપણે સત્યથી બહુ વેગળા નહિ થઈએ. એટલે પરિણામ એમ આવે છે કે જેમ અમેરિકામાં કપાશિયા ફક્ત નકામી વસ્તુ તરીકે નાખી દેવામાં આવતા હતા તેમ હિન્દુસ્થાનમાં થતું નથી અને તેથી નકામી વસ્તુનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરે? તે શોધી કઢાડવાના પ્રયાસનો પ્રશ્ન હિન્દુસ્થાનમાં કોઈ દિવસ ઉપસ્થિત થયોજ નથી. હમણા પણ પ્રશ્ન ફક્ત એક ઉપયોગને બદલે બીજા ઉપ-યોગ કરવાનો છે અને તેથી કરીને થાપણવાળા-ઓને માટે બહુ આકર્ષક નથી. આથી હિન્દુ-સ્થાન આ ઉદ્યોગમાં આટલું પછાત પડી ગયું એમાં કાંઈ નવાઈ જેવું લાગતું નથી.

પરંતુ જે પ્રમાણે હિન્દુસ્થાન હમણા કરે છે તેજ પ્રમાણે કપાશિયાને ઢોરના ખોરાક તરીકેજ ભવિષ્યમાં પણ વાપર્યો કરે તે સલાહ-કારક છે? સ્વર્ગસ્થ મી. નોએલ પેટનના શબ્દોમાં કહીએ તો “હિન્દુસ્થાનમાં આખા કપાશિયાજ ઢોરને ખવડાવવામાં આવે છે અને ઘણી વાર એમ પૃથ્થકમાં આવે છે કે એ કપાશિયાને પીણવાથી વધુ લાભ શો? લાભ એટલોજ કે નકામો વ્યય થાય છે તે બચી જાય અને જે તેલ, ઢોરને કપાશિયા આખા ખવડાવવાથી તેમને પચી શકતું નથી તે તેલ, જો કપાશિયા પીણાય તો પૈસા બચત કરી શકે. ઢોરને જો કપાશિયા ખવડાવવામાં આવે તો અંદરના તેલનો મોટો ભાગ તેમને પચી શકતો નથી અને બહાર

નીકળી જાય છે.” કેટલાકો એવી દલીલ લાવે છે કે જો હિન્દુસ્થાનમાં કોટન સીડ આપલ માટે મોટી મોટી મીલો થાય તો ઢોરો માટેના ખોરાકની તંગી પડે. પણ આનો ઉત્તર એટલોજ કે ગમે તેવી સારી રીતે પણ જો તેલ કઢાડવામાં આવે તો ૧૨ ટકા કરતાં વધારે તેલ નીકળી શકતું નથી; એટલે બાકી ૮૮ ટકા ઢોરોને માટે રહે. તેથી તેલની મીલો ઉભી કરવાથી ઢોરના ખોરાકને માટે તંગી પડવાની ધારતી નાપાયાદાર છે અને જે તેલ નીકળે છે તેનાથી દેશની દોલત વધેજ. આ હકીકત નીચે આપેલા આંકડા ઉપરથી વાંચ-નારને સ્પષ્ટ સ્પર્શબળે :—

૧૨,૦૦,૦૦૦ ટન કોટન સીડ રૂ.
(કપાશિયા) ૧,૨૦,૦૦૦ ટન
તેલ કઢાડી શકે; એટલે

દર એક ટન દીઠ રૂ. ૪૫૦-૦-૦

એ લેખે:— ... ૫,૪૦,૦૦,૦૦૦

૫,૩૦,૦૦૦ ટન ખોળા; એક

ટન દીઠ રૂ. ૫૦-૦-૦ ૨,૬૫,૦૦,૦૦૦

૫૫૦,૦૦૦ ટન છોતરાં; એક

ટન દીઠ રૂ. ૨૦-૦-૦ ૧,૧૦,૦૦,૦૦૦

કપાશિયાની કુલ કિંમત:— ૯,૧૫,૦૦,૦૦૦

૧૨,૦૦૦,૦૦૦ ટન કપા

શિયાની કિંમત: એક

ટન દીઠ રૂ. ૫૦-૦-૦ ૬,૦૦,૦૦,૦૦૦

બન્ને વચ્ચેનો તફાવત દેશને

ચોખ્ખો ફાયદો ૩,૧૫,૦૦,૦૦૦

આ આંકડો—રૂ. ૩,૧૫,૦૦,૦૦૦ દેશને

કપાશિયા આખા ને આખા ઢોરના ખોરાક તરીકે

વપરાય છે તેથી દર વર્ષે જતી ખોટ બતાવી

આપે છે.

આ ઠેકાણે એ બીજી જાણ જોઈતી નથી કે

કપાશિયા મધ્યકે કુપમાં ખોરાક છે અને આ

જાતનો ખોરાક કુપમાંજના વખતમાં કામ લાગે

એવો નથી. મધ્યકે જોવાં નો કપાશિયાના જે

છાલાં અમેરિકામાં ‘દલ’ તરીકે ઓળખાય છે

તેની જરૂર છે. આ ‘દલ’ કપાશિયા કરતાં

મોંઘો પણ છે. આ છાલાંની ખોરાક તરીકેની

મોટેલીક મીલીંગથી બીલીંગનો ખોરાક બને છે.

કિમત સરકારી ફાર્મોમાં અખતરા કરીને પુરવાર થયેલી છે. ૧૯૧૨ અને ૧૯૧૫ ના ગૂજરાતના અને ૧૯૧૩ ના અહમદનગરના હુકામમાં તે છાલાં ઘણું ઉપયોગી નીવડ્યાં હતાં. સુબાઇ સરકારના હમણાના એક પ્રસિદ્ધ થયેલાં ચોપાનિયાં:—“Fodder problem in the Bombay Presidency”માં કપાશિયાના છાલાં વિશે નીચલી ટીકાઓ પ્રસિદ્ધ થયેલી છે:—

“ જે પ્રમાણમાં રૂ ઉગાડવામાં આવે છે તે પ્રમાણમાં ઢોરોના ખોરાકની તંગી આ ધલાકામાં અને સુખ્યત્વે કરીને ખાનદેશના રૂના પ્રદેશમાં જણાય છે. અમેરીકામાં આવા રૂના પ્રદેશમાં કપાશિયાનાં છાલાં ઢોરોના ખોરાક તરીકે વપરાય છે. ૧૯૧૨-૧૯૧૩માં નવસારીની કૉટન ઓઇલ કંપનીની સૂચનાથી ગાયો તેમજ બળદો વગેરેને માટે આ છાલા ખોરાક તરીકે વાપરવાના અખતરા કરવામાં આવ્યા હતા. અખતરાઓથી એમ સાબીત થયું હતું કે કપાશિયાનાં છાલાં કડગના જેટલાંજ ખોરાક તરીકે ચાલે તેવાં છે. સુરત ફાર્મમાં જણાયું હતું કે ગૂજરાતના ૧,૧૫૦ ચેર વજનના બળદો ફાર્મ ૨૦ ચેર છાલાં અને ૩ ચેર કપાશિયા ઉપર સારી રીતે રહીને કામ કરી શકતા હતા.

નવસારીથી મોઠલવાથી સુરતમાં ૧૦૦૦ ચેર છાલાંના ફાર્મ ૧૧-૧૪-૬ પડે છે. કપાશિયાને બદલે તેનાં છાલાં ખવડાવવાથી સાથી મહોટા ફાયદો એ છે કે કપાશિયામાંથી પહેલાં તેલ અને ખોળ કઢાડી લીધા પછી તે ઢોરોને આપવામાં આવે છે. અને તેથી આ પ્રદેશમાં કપાશિયાને બદલે છાલાં વાપરવાથી બહુ મહોટા આર્થિક લાભ થઇ શકે તેમ છે.”

આ ઉપરથી ભેદ શકાયે કે આ ઉદ્યોગથી ઢોરોને ખોરાક ખૂટી જવાને બદલે ખરી રીતે ભેતા વધારે સારા થશે.

પણ ઢોરોને ખવાડનાર પુરૂષોને કપાશિયા પ્રત્યે ઘણો પક્ષપાત છે. અને તેથી પ્રથમ મીલિ: કઢાડનાર વ્યક્તિઓને આ ઢોરોને પાળનાર પુરૂષોની સહાય મળવાને બદલે કપાશિયાની ખતરમા હરીફાઈ મળશે. પરંતુ આથી ગભરાવા જેવું નથી. કારણકે જ્યાં સુધી કપાશિયા પ્રત્યેનો પક્ષપાત કેળવણીથી નાશ નહિ પામે ત્યાં સુધી દુનિયાના બીજા દેશોમાંથી મીલવાળાઓને પુરતી ધરાઈ મળી રહેશે. નીચલા આંકડા ઉપરથી જણાયે કે સુનાઇટેડ કીંગડમનું તેલ તેમજ ખોળ મહા મહોટા જથ્થામાં લે છે:—

કપાશિયાનું તેલ	૧૯૧૧. ટન.	૧૯૧૨. ટન.
કાચું.	૩,૫૫૭	૬,૧૬૮
” ” સુધારેલું.	૨૧,૬૦૯	૨૧,૬૬૬
” ” ખોળ.	૧,૯૯,૦૨૭	૨,૮૧,૮૯૦

મહાનગરના બીજા ભાગોમાં કપાશિયામાંથી ઉત્પન્ન થતી વસ્તુઓની શી ખપત છે એના ખાસ આંકડા હું બાબુને નથી, પણ મહારા જતલી અનુભવથી હું કહી શકું છું કે સુનીઅન આદિ સાક્ષ્ય આંકિકામાં તેમની સારી ખપત છે. મિત્રગળ્યો અને બીજાં વસ્ત્ર ગળ્યોમાં હોલડ અને ખેલજીઅમમાં તેમની સારી ખપત છે અને ડેનમાર્ક અને સ્વીડનમાં ખોળની સારી ખપત થઇ શકે તેમ છે.

હિન્દુસ્થાનના કપાશિયામાંથી મહોટા ભાગ સુનાઇટેડ કીંગડમમાં લઇ છે. ત્યાં હિન્દુસ્થાનમાંથી મળાવેલ કપાશિયામાંથી જે

૧૯૧૩. ટન.	૧૯૧૪. ટન.	૧૯૧૫. ટન.
૧,૦૭૦	૩,૧૧૪	૪,૦૮૦
૧૬,૫૮૬	૧૯,૮૬૬	૩૩,૭૭૧
૨,૩૬,૭૨૩	૧,૮૩,૧૬૯	૨,૧૭,૪૬૪

તેલ કઢાડવા આવે છે તે તેલ ઉત્પન્ન પ્રકારનું હોય છે અને સાબુ ગનાવવાના કામમાંજ વપરાય છે. સારી વસ્તુનું તેલ મહાત કે અમેરિકાના કપાશિયામાંથી ગનાવવામાં આવે છે.

સુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી સુધારેલાં કપાશિયાની તેલના આંકડા નીચે આપેલા છે:—

નિઠાશ.	ટન.	સી-એકસપોર્ટ. ટન.
૧૯૧૧	૨૨,૩૬૯	૭૮૭
૧૯૧૨	૧૯,૮૮૨	૧,૧૭૪
૧૯૧૩	૨૫,૦૧૩	૭૭૩
૧૯૧૪	૨૭,૦૬૨	૧,૮૧૧
૧૯૧૫	૨૧,૫૦૫	૯,૮૭૫

ધી જાગે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેઠ ઓટ દોર્ટ સુબધ.

ઉપરના આંકડા ઉપરથી જણાયે છે કે યુનાઇટેડ કીંગડમના સુધારેલા તેલના આયાત અને નિકાશના આંકડા લગભગ સરખા છે, તે ઉપરથી હું એમ અનુમાન કરું છું કે મીલિ-માંથી બનાવેલ ખરાબ બતનું તેલ નિકાશ થતું હશે અને અમેરિકામાંથી સારી બતની તેલની આયાત પોતાના “મારગેરીન ટ્રેડ” ને માટે થતી હશે.

હિન્દુસ્થાનના કપાશિયામાંથી સારી બતનું તેલ કહાડવાને ઇંગ્લીશ મીલો અશક્તિવાન થઇ તેથી સાધારણ રીતે એમ-ધરાયું કે એમાંથી સારું તેલ નીકળી શકેજ નહિ. ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયાના કેમીસ્ટ્રે ડૉ. લેધર અને ડૉ. હુપરના અખતરાઓએ આ ધારણાને પુષ્ટી આપી. પણ ઇન્ડિયન કૉલન ઓઇલ કમ્પની લીમીટેડે આ ધારણા ખોટી છે એમ પૂરવાર કરી આપ્યું. તેઓનું બનાવેલ આઇ. મી. ઓ. મેલેડ ઓઇલ જે હવે આખા હિન્દુસ્થાનમાં આટલું બધું બજારીતું થઇ ગયું છે તે વડન ગંધ વગરનું અને મીઠું છે અને કોઇ પણ રીતનું બદલવા નથી. ઇંગ્લીશ મીલો સારી બતનું તેલ કહાડવાને અશક્તિવાન નીવડી એનું કારણ એમ હોઇ શકે કે હિન્દુસ્થાનથી ઇંગ્લેન્ડ જતાં માર્ગમાં કપાશિયા ગરમ થઇને હેમની બત બગડી જતી હશે. આ રીતે બત બગડવાથી તેલની બત પણ બગડતી હશે. પરિણામે એમ સિદ્ધ થાય છે કે ને હિન્દુસ્થાનમાંના વાઘ કપાશિયા લઇને તેલ કહાડવામાં આવે તો અમેરિકા કે ઇંગ્લેન્ડના ઉત્તમ તેલ કરતાં કોઇ પણ રીતે ઉત્તરું નહિ થાય.

પ્રગતિના માર્ગમાં વિદ્યા.

દરમિયાન કાટયા પછી થોડા એક માસ પછી કેમરશિયલ ઇન્ટેલીજન્સ લીપાર્ટમેન્ટ તરફથી “Vegetable oil, Oil seeds, and Soap” એ નામનો મોનોગ્રાફ બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. તેવ કહાડવાની મીલિના ઉદ્યોગની હિન્દુસ્થાનમાં પ્રગતિ થાય તેના માર્ગમાં ત્રમ્ સિત્ત છે:—

૧. યુરોપના દેશોના (ઇંગ્લેન્ડ સિવાય) બનાવેલ માલના કરતાં કાચા માલની આયાતને ઉત્તેજન આપવા અર્થે “હાઇ પ્રોટેક્ટીવ ટૅરીફ” ની રદી

૨. તેલના કરતાં અને જોળાના કરતાં કપાશિયા ઉપર સરતું ક્રેઇટ.

૩. પેટ્રોલ કરવાની મુશ્કેલી.

જ્યાં સુધી હિન્દુસ્થાન ફી ટ્રેડને વળગી રહેશે ત્યાં સુધી પહેલી મુશ્કેલી દૂર થઇ શકે તેમ નથી. આ પ્રશ્ન ઇમ્પીરીયલ જર્મીયાતનો હોવાથી દહાડા પૂરી થયા પછીથી થનારી ગોઠવણોમાં એ પ્રશ્નને જરૂર ધ્યાન આપવામાં આવશે.

ક્રેઇટ વિશે તો એમ છે કે તેલ અને જોળાના કરતાં કપાશિયા ઉપર ક્રેટ સરતું ફક્ત દેખાઇતું જ છે. ને જ્યાં જ્યાં ટનેજનાં કોલ્ટકો લઇએ તો જણાયે કે ક્રેટનો તફાવત બહુ જીજ છે. દાખલા તરીકે, લડાઇ પહેલાં જોળાને માટે એક ટન દીઠ ૧૭ શીલીંગ ક્રેટ હતું અને કપાશિયાને માટે ૧૩ શીલીંગ ક્રેટ હતું. પણ કપાશિયા બહાણના એક ટન એટલે ૧૩ હાંડવેટ એટલે એક ટનના ૨૦ શીલીંગ ક્રેટ પડી પડી રહે. તેજ પ્રમાણે બહાણનો એક ટન એટલે જોળાના ૧૭ હાંડવેટ એટલે હોતું ક્રેટ પણ ૨૦ શીલીંગ—જારાબર કપાશિયાના જેટલુંજ ક્રેટ પડી રહ્યું. મૂળ મુશ્કેલી ક્રેટના સંબંધમાં નથી પણ બહાણવાળાઓ જોળાના કરતાં કપાશિયા લઇ જવાનું વધુ પસન્દ કરે છે. બતી અનુભવ ઉપરથી હું કહી શકું છું કે મને એ બતની મુશ્કેલી તેલ સિવાય બીજા કશામાં નહીં નથી.

ત્રીજી મુશ્કેલી—પેટ્રોલની તો જેમ જેમ અનુભવ મળતો જશે અને બરાબર સાધનો દશે તેમ તેમ અને જેમ જેમ ઉદ્યોગ ખીલતો જાય છે તેમ તેમ પોતાની મેળે દૂર થઇ જશે.

પ્રબલી દાલતમાં વધારો.

છેવટે, હિન્દુસ્થાનમાંજ બોટન મીઠા ઓઇલ મીલો, રચાપવાને માટે હું દલીલ કરું છું ને નીચલાં કારણોને લઇને કરું છું:—

દીવાલના માટે ફેન્સી ટાઇલ્સનો ઉપયોગ લીપાર્ટમેન્ટે નોંધા કરી

૨૪ એ.

હુખી અને દરીદ્રી
અનાથોને
સુખી અને સ્વતંત્ર શહેરીઓ
અનાથનાર,
કાઠીયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ
ને નીચેને શિરનામે તુલ્ય મહાથ ગોકળે

ગોળ સેક્રેટરી,
કા હિ. અ. આશ્રમ.
વડવાણ કેમ્પ,

કર્ણિક

તાવ માટે એક અકસીર દવા.
એક વખત વાપરીને ખતરી કરજો.
કિંમત એક બાટલીના આના ૧૦.

અગ્રયુ મિક્શર

૮. ખ લુહા
દરેક દુકાને વેચાતું મળશે. નહિં તો લખો,
કર્ણિક બ્રધર્સ—ગીરગામ અંબલ

નિરાશ થવાની જરૂર નથી.

પરંતુ તે અન્ય વીરીઓગા, લોબન ગુહોમા કે લયકાકાર લોબોમા, અને ખુદ પોતા
ઘેર પણ, અહીંના નેવી સ્વાદિષ્ટ યાને ટેસ્ટકુલ રસોઇ જમવાની આશા રાખશે તો જ
નિરાશ થવું પડશે. એક વખત પ્રધારો અને ખાતરી કરો.

શ્રી
આનંદરામ
બા. કી. જી. હા. હિ. સ.

૬ મુગમદેવી પોસ્ટની પાછળ મુંબઈ નં. ૨

૧. દર વર્ષે દેશને રૂપિયા ત્રણ કરોડનો ફાયદો થાય; જે હમણા કંપાશિયાને જ દોરોના ખોરાક તરીકે વાપરવાથી ફક્ત નકામા જ ગૂમ થઈ જાય છે.

૨. એથી સાફ, વાપરવાલાયક તેલ, હમણાં મેણું ધી વાપરવું પડે છે ત્હને બદલે વાપરવા માટે ઘણા મોટા જથ્થામાં મળી શકે.

૩. એથી છાલોના રૂપમાં દોરોને માટે મોટા જથ્થામાં ખોરાક મળી શકે અને એથી કરીને હમણાના ખોરાકના જથ્થામાં બહુ સારો વધારો થાય.

૪ એથી જોળ દોરોને માટે બહુ મોટા જથ્થામાં મળી શકે.

૫. એથી કરીને જૂઠા જૂઠા ઘણી જાતના પેટા હોગો જેવા કે ઑઈલ રીફર્મીંગ, સોપ મેકીંગ, ઑલકેલી બનાવવાનું, શીર્ડીંગ રટફસ અને ફ્રીડીલાઈઝર્સ બનાવવાનું કૃત્રીમ માખણ (આરથુરીન) બનાવવાનું વિગેરે ઊભા થાય.

જે પ્રમાણે અમેરિકામાં થાય છે તે પ્રમાણે અહિં થાય તો દરેક મીલ વર્ષ દિવસે ૬,૦૦૦ ટન કંપાશિયાં ખીસે એવી ૨૦૦ મીલો ચાલી શકે તેટલો પાક અહિંથી મળી શકે તેમ છે. જે નોંધ્યે છીએ તે ફક્ત ચાપલ અને માહસ છે અને આપણે આશા રાખીશું કે દેશને જીનીંગ ફેક્ટરીઝ, પ્રેસો અને કોંટન મીલ્સથી ઉભારાવી નાખવા કરતાં આવી તક જરૂર મળે છે ત્યારે ગૃમાવાશે નહિ. આપણને હમણાં માટે તો આવી મીલો (જીનીંગ વિગેરે) ઘણી થઈ ગઈ છે અને તેથી હમણાં તો ચાપલવાળાઓનો મુદ્રાલેખ “ફેરફાર” (diversion) હોવો જોઈએ.

આપણે ઘણીવાર એમ ફરીયાદ સાંભળીએ છીએ કે દુધાળાના વખતમાં જે ખોરાક અને દોરોના ખોરાકની લંગી પડે છે તે રૂના વાવેતરના વધતા જતા જથ્થાને લઈને છે. કીવીઝનલ કમીશનર જેવા મોટા ઓફીસરને પણ એમ જણાયું હતું કે આ પ્રમાણેના રૂના વાવેતર નુકશાનકારક છે અને ૧૯૧૨ ના દુધાળાના રીપોર્ટમાં પ્રોવિન્શીયલ ગવર્નમેન્ટને લેણે જણાવ્યું હતું કે અનાજના ભોગે થતાં રૂના વાવેતર ઉપર સખત અંકુશ મૂકવો જોઈએ. પરંતુ આ અનાજના ભોગે થતું રૂતું વાવેતર એક ભતતની આર્થિક ભરતી છે અને ત્હને કૃત્રિમ પગલાંથી અટકાવી શકાય તેમ નથી અને તેમ કરવું સલાહભર્યું પણ નથી ખરી રીતે તો એમ છે કે કંપાશિયાને પરદેશ મોકલવાને બદલે ત્હને વધારે સારો ઉપયોગ કરવો અને સારી રીતે ચાલતી મીલોમાં મનુષ્યોને, પ્રાણીઓને અને વનસ્પતિને માટેના ખોરાક બનાવીને દુધાળાના વખતમાં આવી પડતી વિતરણના દૂર કરવી જોઈએ. આ બધું કરવાને જો કોઈ પણ ભોગ આપવો પડે તો તે ફક્ત એટલો જ છે કે ઘણા વખતથી ચાલ્યો આવતો અણગમો દૂર કરવો. એક વખત હિન્દુસ્થાનમાં, કંપાશિયામાંથી ઉત્પન્ન થતી વસ્તુઓ પ્રિય થઈ એટલે પછી રૂતું વાવેતર ગમે તેટલું થાય તો પણ હરકત કરતી થઈ પડવાનું નથી એકજ પાકમાં મનુષ્ય અને દોરોના ખોરાક સાથે સાથે થયા કરશે, અને હમણાં જેને લીધે ચિંતા થયા કરે છે તે એક ભતતું સુખ થઈ પડશે. ત્યારે આપણે નિરાશાવાદીની ખૂમ “રૂને બદલે અનાજ” સાંભળીશું નહિ.

CHAMBER'S SECTION.

ચેમ્બરના વિભાગ.

ધી ઇન્ડિયન મર્ચન્ટ્સ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સની કમીટીની એક સભા મંગળવાર તા. ૧૦ મી જુલાઈ ૧૯૧૭ને રોજ ૧૨ વાગ્યે નામદાર હિન્દી સરકારના વહેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતાના સભાસદ ધી ઓનરેબલ સર જ્યોર્જ બાર્ન્સ માથે કેટલાક પ્રશ્નો ઉપર વાદવિવાદ ચલાવવા મળી હતી, તે પ્રસંગે કમીટીના સભા-સદાઓની નીચલા સભાસદો હાજર હતા:—

૧. ધી ઓન. મી. લક્ષ્મીલાલ શામળદાસ સી. આઈ. ઇ. (પ્રમુખ.)
૨. સર વિઠ્ઠલદાસ ડી. ઠાકરશી (ઉપપ્રમુખ.)
૩. ધી ઓન. સર કાન્નલલાલ કરીમભાઈ.
૪. " " " રીનશાહ એલલલ વાઘ્લા.
૫. " " " મી. મનમોહનદાસ રામલ.
૬. " " " ચુનીલાલ મિત્રભૂખણદાસ મેહતા.
૭. " " " પુરુષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ.
૮. એક ચતુરભૂજ શિવજી જે. પી
૯. " મોરારજી વેલજી.
૧૦. " એમ પી. માદન.
૧૧. " લેકાલાલ વાલજી.
૧૨. " પી. જે. બીલીમોરીયા.
૧૩. " રેવાશંકર જગજીવન.
૧૪. " મુળજી હરિદાસ.
૧૫. " દેવીદાસ માધવજી ઠાકરશી.
૧૬. " લક્ષ્મીચંદ માલેચંદ ખેખાણી.
૧૭. " મોતીલાલ વલ્લભજી.
૧૮. " મોતીલાલ કાનજી.

ધી ઓન. મી. પી. આર. કેલ અને એક વિશ્વનાથ પ્રભુરામ વધ બાર. એટ હા પણ હાજર હતા.

પ્રમુખ ધી ઓન. એક લક્ષ્મીલાલ શામળ-દાસ સી. આઈ. ઇ. એ પોતાનું ભાષણ શરૂ કરતાં જણાવ્યું:

શુરૂઆતમાં ઓનરેબલ મી. લક્ષ્મીલાલ શામળદાસે કમીટી તરફથી સર બાર્ન્સને આવકાર દેતાં જણાવ્યું કે આ ઇલાકાના વેપાર ઉદ્યોગોના સવાલ વિષે મારી કમીટીને અંગત મસલહત ચલાવવાની તક આપવા માટે હું તમારો આભાર માનું છું. હુથીઆર ખાતાની બોર્ડ સીમેન્ટ જેવી કેટલીક આર્થિકીક પેઢારો ખરીદી લેવાનો હક પોતાની મરજી ઉપર રાખ્યો છે. એ ખાતું લશ્કર અને જહીર બાંધકામ ખાતાની જરૂરયાતો માટેજ નહી પણ રેલવે, મ્યુનીસીપેલિટી, ખાસના ઘર અને શેડર, સુધારા ઘર તરફથી પણ તેમ કરવા માંગે છે. લાગતી વળગતી કંપનીઓને સરકારી ખાતાઓ માટે બોર્ડ કરાવે તે ભાવે સીમેન્ટ વેચાતો આપવા સામે કશો વાંધો નથી, પણ તે સિવાયના ઉપલાં ખાતાઓ સાથે પોતાને ફાવે તે ભાવે સોદા કરવાનું છુટાપણું તેમને પ્રાં નહી મળે તે સમજી શકાતું નથી. ખામ કરીને રેલવે કંપનીઓનો નફો ભાગીદાર વચ્ચે જતો હોવાથી તેઓના સંબંધમાં આવી રીતે શા સારૂ કામ લેવાનું જોઈએ? સીમેન્ટ કંપનીઓની વધુ ફરયાદ એ છે કે બોર્ડ નથી કરેલા ભાવ જનરૂ ભાવ કરતાં ઓછા છે. એટલુંજ નહી પણ તે જો મધ્યો માલ ઉપાડી લે તો તેઓ પોતાના આહુકોની સગવડ સાચવી ચકશે નહી, જેથી તેઓ પરદેશ સીમેન્ટ વાપરવા લાગશે અને એવી રીતે આ દેશમાં પરદેશી માલ ચાલેજ હોમવામાં આવશે. ખરીદામ એ આવશે કે લશ્કર બંધ થતાં સરકારની ખરીદી બંધ પડશે, તે વેળાએ સીમેન્ટ કંપનીઓને પોતાનો માલ બજારમાં

મેટેલીક શીટીંગની બીલીંગનો એવડો એક છે.

પાછો ચાલુ કરવાનું બહુ ભારે થઈ પડશે. આથી તે કંપનીઓ એવી અરજ કરે છે કે બોર્ડે લશ્કરી અને બહાર બાંધકામ ખાતાની હાજતો પુરતો જ સીમેન્ટ ગરીદવો અને ખાડીને માલ તેમને બજારમાં બહાર હરી-કાંઈથી વેચવા દેવો. નેઓની આ સુચનાઓ બોર્ડે હવે મેળાવવામાં આવી છે અને મારી કમીટી આશા રાખે છે કે સ્થાનિક ઉદ્યોગોના લાભ ખાતર તમે આ સુચનાને ટેકા આપશો. ગઈ વેળાએ મારી કમીટીને તમારી સાથે મેળાવ થયો તે વેળાએ તેણે કાઠીયાવાડના બંદોબેસથી પરદેશી નીમકના બેટલી જગત ભરીને પણ છીટીંગ હદમાં નીમક આયાત કરવાની મુશ્કેલીઓ ઉપર ધ્યાન ખેંચ્યું હતું આ બાબતમાં મારી કમીટી તમારા ધ્યાન ઉપર લાવવાનું વાજબી વીચારે છે કે કાઠીયાવાડી નીમકમાંથી બટલીયોગ પાઉંગ, કલોરાઈડ એક મેગનેશીયમ અને એવા બીજાં રસાયણો ગંનાથી શકાય તે હિંમત છે અને આશા રાખે છે કે જગત ભરવા બાદ બીજા કોઈ પણ અટકાવ મિવાય એવી ગનાવટી જણસોને બ્રીટીશ હિંદમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

મારી કમીટી આ તકે તમોને વધુ અરજ ગુજારવાની રત્ન લે છે કે વીરમગામ ખાતે હોવાતી કસ્ટમ્સ જગત કહાડી નાખવાને નાણાં ખાતાને સમજૂતી આપવી, કેમકે એ જગત કાઠીયાવાડના વેપાર ઉદ્યોગ ઉપર બોજા સમાન હોવા ઉપરાંત બહાર ઉતાડ પ્રજાને પણ બહુ કંટાળાકાર થઈ પડે છે.

મારી કમીટી એક બીજી વાત ઉપર તમારું ધ્યાન ખેંચે છે તે આપણાં નવા ઉદ્યોગમાનાં એકને ખીલવવા માટે અગત્યની છે. હિંદી સરકારે પોતાના ગર્જ તા. ૮ મી જાનવારીના પત્રમાં જણાવ્યું હતું કે વંધારના ઉદ્યોગ માટેના ભંધારો દેશી દારૂ બનાવી શકાય તેટલા માટે સ્થાનિક બનાવટના ડીનેચર્ડ સ્પીરીટ (Denatured Spirit) ઉપરની તેની હિંમત ઉપર લેવામાં આવતી ડાઁ ટકાની એકલાઈ જગત કાઠી નાખવામાં આવશે. આ હદ મર્યાદા ખાતેની એલેગ્રીક કેમીકલ વર્ક્સ કંપનીને પણ આપવામાં આવ્યો હતો. પણ હેટલે મુંબઈ ઇલાકાના જગત ખાતાના અને આબકારા કમીશનરે નેમને પોતાના ગઈ તા. ૨૨મી જુનના પત્રમાં

જણાવ્યું છે કે હેમને ગઈ તા. ૧૬ મી મેના પત્રમાં જે હક બક્ષવામાં આવ્યો હતો તે પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો છે કારણ કે સરકારે એવું કારણ છે કે દેશી રાજ્યમાંથી તેવો જે દારૂ આયાત કરવામાં આવે ત્યાં તે હકની બંધેશ નહીં કરવી અને વડોદરા એક તેવું રાજ્ય હોવાથી તે હક પાછો ખેંચી લેવામાં આવે છે. આથી એક નવા શુદ્ધ થતા ઉદ્યોગને આગળ વધવામાં કેટલી મુશ્કેલી નડે તે સમજી શકાય તેવું છે. જો કે મજકુર કંપનીનું કારખાનું વડોદરાની હદમાં છે છતાં તે બ્રીટીશ હિંદમાં રજીસ્ટર થયું છે. મારી કમીટી આશા રાખે છે કે મજકુર અટકાયત કહાડી નાખવામાં આવશે.

હેટલે મારી કમીટી હુંડી ઉપરની અટકાયત દુર કરવાનાં સંબંધમાં લક્ષ્ય ખેંચવાનું દુરસ્ત કારે છે. ચેમ્બરની કમીટી વતી મેં અઠ તર, નાણા ખાતાના સભાસદ ઉપર મોકલી આ વિષયના સંબંધમાં તા. ૧૩ મી એપ્રિલના દીને હુંડી ઉપરનો અટકાવ કહાડી નાખવાની સરકારને અરજ કરી હતી. માંડે એવું માનવું છે કે હિંદના બીજા ભાગોમાંથી પણ તેવી માગણી કરવામાં આવી છે. હિંદની વેપારી ચાલમની એકમતી છતાં હિંદી સરકારને જવાબ માંલગી હિંદને ઘણી નાસીપાસી ઉત્પન્ન થઈ હતી. મારી કમીટીને આ વાતની ખબર છે કે આ સવાલને નાણાં ખાતા સાથે અવલગનો અર્થ છે તેમ છતાં તેણે મજકુર સવાલના એકલા નાણા વીપચક સ્વરૂપને લઈને તમને કંટાળો આપવા માગતા નથી, પણ નાણા અને વેપાર એકમેકથી છુટા નહીં પડે તેવા હોવાથી આની અસર હિંદના વેપાર ઉપર કેવી થઈ છે તે જાતાવવાની મને રત્ન આપશો.

ગયા ડિસેમ્બર માસથી સરકારે એકસ-ચેન્જ ખેંકાને હુંડીઆમણના ભાવ નડી કરવા જણાવ્યું હતું અને પ્રલક્રીય અગત્યની ચીજો કંઈ તે વિષે સૂચના આપી હતી. ચાદીમાં જે જે ચીજોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો ન હોતો તેને લગતી હુંડીઓ ખેંકાએ કવરથી સ્વીકારવા માંડી હતી. પહેલાં કેટલાક મહીનાઓ સુધીની નીકાશ કરનારા વેપારીઓએ

ધી જોમ્બે ટાઈલ માર્કેટ નોંક સીટ ફોર્ટ મુંબઈ.

એવાં ઠવર બળરમાં લાવી બેઠાને આપવા માંડ્યાં; પરંતુ પાછળથી બેઠાએ બીજાં કોઈનાં નહીં પણ નીકાશ કરનારનાં પોતાનાં જ ઠવર માંગવા માંડ્યાં. એનો અર્થ એવો થાય છે જે પહેડીએ આયાત તેમજ નિકાશ બેઠ પ્રકારનો ધંધો કરતી હોય તેઓજ માત્ર પ્રત્યક્ષ અગત્યની ચીજોની યાદીમાં નહીં હાથલ કરેલી ચીજોનો વેચાર કરી શકે. સરકારે હુંડી લખનારનું પોતાનું જ ઠવર હોવું જોઈએ એવો અંકુશ શા સારું મુક્યો છે તે મારી કમિટી સમજી શકતી નથી અને તેઓ એમ માને છે કે જેમ બને તેમ તાકીદે એ અંકુશ દુર કરવો જોઈએ. કેમકે એ અંકુશથી જે નીકાશવાળાઓ આયાતનો ધંધો કરવા ન હોય તેમને નુકસાન પુગે છે, ત્યારે બીજાઓ લાભ પામે છે, હીંદની ઠાથી પેદાશ યુરોપ ખાતે નીકાશ કરવા ઉપર સરકારે આ પ્રમાણે અંકુશ મુક્યો છે, તે મુખ્ય કદાચ હિંદુસ્તાન ખાતે સોનું આયાત થવાની બ્રીટીશ સરકારની કાળજીને આભારી હોય અથવા નોલની ઠરક-સરને હુંડીયામણના હાલના ભાવ ટકાવી રાખવાને માટે હોય, પરંતુ બપાન તેને જોઈતું રૂ હિંદુસ્તાન ખાતેથી ખરીદ કરે તેના સંબંધમાં આ અંકુશ એણે કરવામાં આવ્યો છે અને બપાનના એ ધંધાથી રૂના બજારમાં સંદી આવતાં ક્રાંધક અટકી છે. જો કે યુરોપ ખાતે રૂની નીકાશ કરવા ઉપરના અંકુશો બપાનના સંબંધમાં કાણુ રાખવાનું મેલવવાનું સાધન થઈ પડે છે. કમિટી એ વાત સમજે છે કે બની શકે ત્યાં સુધી સ્ટીમરો સરકારનાં તાકીદનાં કામો માટે ફાજલ પાડી આપવી જોઈએ. પરંતુ મારી કમિટી એમ ધારે છે કે, સરકારને ખાસ દરથી સ્ટીમરો મેળવવાની સત્તા મળેલી હોવાથી પ્રત્યક્ષ અગત્યની ચીજ તરીકે નહીં ગણાયત્વી ચીજોની નીકાશ ઉપર આગ વધારના અંકુશ મુક્યા વગર સારી રીતે ચલાવી શકાય. હુંડીઆગણની સગવડ ઉપર આ અંકુશ હિંદી વેપારને મોટો ગેરલાભ પુગાડે છે અને તેથી આખરે એકદવ વર્ગને ગેરલાભ થાય છે.

મારી કમિટી આ વીગતો અને પોતાના વિચારો એવી ઉમેદથી રજુ કરવા ઇચ્છે છે કે આપ તેમને આ સલાને સરકારના આવા અંકુશો મુકવામાં શો હેતુ છે તે વિષે માહુતી આપો. અમે નથી માનતા કે હિંદી સરકાર હિંદના વેપારને હાની પુગાડે એવું કાંઈ પણ પગલું ભરે. પ્રત્યક્ષ જરૂરીઆતની ચીજ તરીકે નહીં ગણાયત્વી ચીજો હિંદમાં સંબંધી રાખવાથી ટ્રેડ ઓટન અને તેનાં મિત્ર રાજ્યોને કાંઈ લાભ થઈ શકશે નહીં. હિંદને જે સોનું મળવું જોઈએ તે પણ જો તેના નીકાશ વેપારના જોખમે તેની ઠાથી પેદાશ પરદેશમાં જોઈએ છે તે વખતે પણ નહીં આપવામાં આવે એ હિંદને ન્યાય આપવા બરાબર લાગેજ ગણાય. આવી કદંગી રાજનીતી હિંદ જેવા મોટા દેશ માટે અખત્યાર કરવાથી તેની નીપજનાં સંબંધમાં ભારે જોખમ ઉભા થાય છે અને મારી કમિટી આ બાબત હિંદી સરકાર પ્રત્યે સંપૂર્ણ માન ધરાવીને પણ પુર જોમ સાથે તમારાં ધ્યાન ઉપર લાવવી એ પોતાની ફરજ સમજે છે.

છેવટે સાંજેન તમેએ આ બાબત મારી કમિટી સાથે વાંઘવિવાદ ચલાવવાને અને આવવામાં જે મહેનત ઉઠાવી છે તે માટે હું તમારો ફરીથી ઉપકાર માનું છું.

એનરેબલ સર ન્યૂઝર્ બાન્સેનું લાપણુ.

તે જાહ એનરેબલ સર ન્યૂઝર્ બાન્સેનું લાપણુ કરતાં જણાવ્યું કે, પ્રથમ તમે મને આપેલા આવકાર માટે હું તમારો ઉપકાર માનું છું. આપણું કામકાજ આપણે શરૂ કરીએ તે આગમજ તમારા માણ પ્રમુખ મર દીનશા વાચાને નામદાર શહેનશાહ તરફથી મળેલાં માન માટે જો તમારી રજા હોય તો મુબારકબાદી આપવાની મહારી ઇચ્છા છે. એ માન એવું છે કે, ધરખમ પ્રમાણીક સ્વાર્થત્યાગ કરી બન્નવવામાં આવેલી બહેર સેવથી વાજબી રીતે મેળવી શકાયું છે. તેજ પ્રમાણે એ માનને હું એવું ગણું છું કે જે તમારી ચેમ્બરના સલાહકારો અને સર દીનશાહ જે હજમને અત્યાર આગમજ ધરાવતા રતા તેને મુબારકબાદી આપવા સરખું ધારવામાં આવ્યું છે અને મને લાગે છે કે સર દીનશાહ પણ તે તરફ ગમશે.

એટલીક શીઘ્રી ગયી બીરડીંગના એમરો શોભે છે.

ગ્રાહકોની જખરી ધમાલ.

ત્યારથી અમોએ આર ભરતતું કામ વેપારી ભાવે ગ્રાહકોને આપવાનું ચાલુ કર્યું છે ત્યારથી અમારું ભરતકામ ઘટલું સત્તુ પડે છે, એ અમારા ગ્રાહકોની ધમાલ ઉપરથી સમજશે.

ભાવ પણ નીચે પ્રમાણે બહેરમાં મુક્યા છે —

કસબ ગામઠી મુબઈનો વપરાય છે.

સોનેરી તોલા એકના રૂ. ૨૥

ફેરી તોલા એકના રૂ. ૨)

પરી નાનાલાલ ગોરધનદાસ,
ભુલેશ્વર શ્રીરંગીના દેવળ સામે—મુબઈ.

તાજે કલમ—અમારૂં બોર્ડ જોઈને પાછા ન જતા પહેલે માંગે પધારજો.

પ્રમાણિકપણું અને વેપારી કુનેહ

મુબઈની કાર્યકુશળ પ્રજાનો વિશ્વાસ

જલદી છૂટી શકે છે એ

તમે માનો છો?

ખાત્રી કરવા નાંધી દ્યો:—

મેશર્સ ગાંધી એન્ડ કું.

લીલાંઉવાળાઓ અને કમીશન એજન્ટો.

પર, મેટા સ્ટ્રીટ-કોટ, મુબઈ.

રેફ એ.

ટાઇ ૫૭ જાતના ઇલેક્ટ્રીસીટીનો સામાન ખરીદતા પહેલાં એક
વખત હુમાન શોફમની મુલાકાત લઈ જુઓ.

લાલ તહેમનેજ છે.

ઇલેક્ટ્રીસીટીનું 'મીલ ખચાવવું' હોય તો જગપ્રસિદ્ધ ફીક્ષીખ ૩ વોટના લેમ્પો વાપરો.

ઇલેક્ટ્રીક લાઈટીંગ સેટ.

અગલાંચા અને મકાનો માટે ખાસ. ઘાસલેટ અને ગ્યામના, કગ્તા
બેઠક સસ્તા કિં. રૂ. ૬૫૦ થી રૂ. ૯,૦૦૦ (લેમ્પની મધ્યા અમાણિ)

તે સીવાય મોટરો, પંખો, ફળવાની અને તેલની ઘડીઓ અને તમામ જાતનો

ઇલેક્ટ્રીક સામાન હમારે ત્યાં મોટા જથ્થામાં તૈયાર છે.

ધી આરીયન્ટલ એન્જનીઅરીંગ એન્ડ ટ્રેડીંગ કું.

ફેવલીન સ્ટ્રીટ, હોનૅબી રોડ,

મુંબઈ.

ઘડપણમાં સુખી થવું હોય

તે

ખાલ ખરચ્યાંઓને સુખી કરવાં હોય

તે

લખો, એમ. વી. મરચન્ટ.

ગ્રાન્ય મેનેજર.

ધી ગ્રેટ ઈસ્ટર્ન લાઈટ એસ્યુરન્સ કુંપની,

સ્ટ્રેટ સેન્ટલમેન્ટમાં સ્થપાયેલી

ઇંગ્લાંડમાં ૧૯૦૨ થયેલી,

૧૨-૧૪ ચર્ચિલ સ્ટ્રીટ—મુંબઈ.

તમારાં લાવણ્યમાં તમે હુંડી ઉપર અંકુશને લગતા સવાલ અને આ અંકુશોની હુંડયામણના વપાર ઉપર થતી અસર વીશે જણાવો કરો છો. હાલમાં શરૂ થઈ ત્યારથી વેપાર ઉપર અનીયાર્થ જુદા જુદા અંકુશો મેલવામાં આવ્યા છે ત માટે મને જટલી દલ-ગીરી લાગે છે તેથી વધુ કેટલેને લાગતી ન હશે. કમનસીબે સીધી મનાઈ કરીને અંકુશો મેલવામાં આવ્યા છે. વહાણોની તંગીને લીધે અંકુશો અને છેવટે તમે જણાવેલા હુંડીયામણ ઉપરના અંકુશો મેલાયા છે. આપણ સઘળા જાણીએ છીએ તેમ વહાણોની તંગી હાલમાં છે અને આપણી નિકાશનાં નાણાં પગાર કરવા માટે જોઈતી હુંડીની તંગી છે. પ્રત્યક્ષ અગત્યના માલ માટે વહાણો પ્રથમ કાજલ પાડવાની અગત્યે ફરજ પડે છે અને સરકારને પણ કાજલ નાણાં પ્રત્યક્ષ અગત્ય માટેના સઘળા માલ માટે વાપરનાં પડશે. એકસરે જોડે ડી. ડી. ને માટે ૧૪૬૬ અને રીમાન્ડ ક્લાર્ટને માટે ૧૪૬૬ દર રાખવાનો હેતુ એટલે જ કે જે પૈસા મળી શકતા હોય તે સઘળા પ્રત્યક્ષ અગત્યની વસ્તુઓને માટે જ વાપરી શકાય. તમે જે જણાવો છો તે ઉપરથી હું સમજી શકું છું કે તમારી એજન્ડા હુંડીપરના અટકાવ કહાડીનાખવાનો આગ્રહ કર્યો છે. હું આ બીનાનો એક પણ વાર લીચાર કરવાને જણાવીશ કે જે વર્ગનો માલ વહાણ ઉપર ચઢાવવી શકાય તે ઉપર હુંડીયામણનો અટકાવ કહાડી નાખવામાં આવે તો શું પરીણામ આવે. અલગત પરીણામ એ આવે કે જે માલ ઘણા નફાકારક હોય તે ઘણાજ અગત્યના માલને બાજુએ મેલીને પહેલો વહાણ ઉપર ચઢાવવામાં આવે. સુલેહના વખતમાં તે ધોરણે કામ બરાબર ચાલી શકે પણ કમનસીબે આપણ સઘળાને યાદ રાખવાની જરૂર છે કે એલેક્ઝાન્ડ્રા લંડનમાં રોકાયેલું છે. તમે એ દેખાડ્યું છે કે જે કેએ હાલમાં જે માલ પ્રત્યક્ષ અગત્ય ધરાવનારી ટીપમાં નહીં હોય તે માટે હુંડી નહીં ખરીદવાનો ઠરાવ કર્યો છે, શિવાય કે જે દાખલાઓમાં માલની નીકાશ કરનાર પોતાની અગત્ય જાણીતીરી આપે. વધુ જણાવ્યું છે કે, આની અસર એ થાય છે

કે, એક પહેડી જે નીકાશ આયાતનું કામ કરતી હોય તે પ્રત્યક્ષ અગત્ય ધરાવનારા માલની ટીપમાં નહીં હોય, એવા માલ નિકાશ કરી શકે. જ્યારે નીકાશનું કામ કરનારી પહેડી તેમ કરી શકે નહીં. આ તદ્દન ખરું છે અને કબુલ રાખું છું કે આ અનીયમીતપણું ગેરવાજગી છે અને જે કે હાલમાં જે ઠરાવ ઉપર આવી છે તે પાછો ખેંચી લઈને દુર કરવું જોઈએ. મને ભય છે કે આ અનીયમીતપણું હીંદી પ્રધાનના હેતુ બાદ લાવવાનું પરીણામ છે, કે જે હેતુ એ છે કે, હીંદી માટેની જે કોનાં નાણાં પ્રથમ પ્રત્યક્ષ અગત્ય ધરાવતા માલની ટીપ માટેલા નીકાશના માલ માટે ખર્ચવામાં જોઈએ, આપણે એક દાખલા આપણી સનમુખ લઈ તેની તપાસ લઈએ. જો એક પહેડી જેને આપણે (એ) કરીને જોળખાવીશું કે જે બંને નીકાશ અને આયાતનું કામ બજાવે છે. તે એક જે કને પ્રત્યક્ષ અગત્ય ધરાવતા માલની ટીપમાં નહીં હોય એવા માલ માટે હુંડી આપે અને તેજ વેળા તાર મારફતની હુંડી પોતાને હીંદીએ ખરીદવાની માંગણી કરે તો જેક (એ)નાં નાણાં (એ)ની હુંડી ખરીદવામાં વાપરે છે અને જો જેક એ ની હુંડીએ નહીં ખરીદે તો જેક એની તારની હુંડી મેલવે નહીં, કેમકે એ પોતાનાં નાણાં પોતાનો હુંડીમાં જ વાપરે અને આપણે બીજા દાખલા તથા. જો બીં ૦ કે જે એક નીકાશ કરનાર પહેડી છે તે પ્રત્યક્ષ અગત્ય ધરાવનારા માલની ટીપમાં નહીં હોય એવા માલ સામે હુંડી આપે છે અને તેજ વેળા જે કને તારની અથવા દર્શનની હુંડી એક બાહેરના આયાત કરનારની આપે છે કે આયાત કરનારને આપણે કવર તરીકે સીં ૦ નામથી જોળખાવીશું ત્યારે જેક આ બાહેરના આયાત કરનારના નાણાં બીં ૦ ની હુંડી ખરીદવાને ઉપયોગમાં લે છે. આ બાહેરના આયાત કરનારનાં નાણાં કોઈ પણ રીતે જેક લે એટલે કે, જો જેક બી. ની હુંડી ખરીદવાને ના પાડે તો તે જેક અથવા બીં ૦ કોઈ જેક બાહેરના આયાત કરનાર સીં ૦ ના નાણાં મેળવશે અને જે માલ પ્રત્યક્ષ અગત્ય ધરાવનારી ટીપમાં હોય તેની સામે હુંડીએ

ધી જોડે દાખલ થાઈ ૨૧ જેક સીટ ફાઈ મુખ્ય.

ખરીદ - કરશે. હવે હું તમને જાતરી આપું છું કે, જે અંકુશો મેલવામાં આવ્યા છે તે શેડિનશાહતના લાલના છે અને આપણે સઘ-જાના લાલોને નુકસાન કર્યા વગર તે અંકુશો ખસેડી શકાય તેમ હશે તો તે તરતજ ખસેડવામાં આવશે જે એકસએજ હાલમાં મળી શકે છે તે જ્યાં સૂધી અને ત્યાં સૂધી પ્રલ-ક્રિય અગત્યની વસ્તુઓને માટેજ વાપરવાં જોઈએ એ અગત્યનું છે. સેક્રેટરી ઑફ રેટે જે ભાવ ઠેરવેલા છે તે ભાવના કરતાં વધારે ભાવે હુંડીઆમણુ ખતરમા વેચાય છે એમ હું જાણું છું, પરંતુ હું તમને બધાને વિનવિત કરું છું કે તમારે આ જાતના સોદાને મદદ નહિ કરવી અને સેક્રેટરી ઑફ રેટે જે ભાવ ઠેરવેલા છે તેજ ભાવને વળગી રહેવાને ચત્ત કરવા જોઈએ.

હીંદી માલનો કમલો.

હું સીમલા ઊડવાની તૈયારીમાં હતો ત્યારે હીંદી માલ કળજે લેવાની જાખવમાં ચર્ચા ચલાવવાની તમારી ચેમ્બરની ધમ્મ છે એવો મળ્યો હતો. આ જાખવ મારાથી તાર કરતા તમારા સેક્રેટરીને તે સીમેન્ટને માં મારી પાસે વીગતોને રાખ-જીએ

ધડપણ

ખાલ ખચ્યાંઓને

લખો, એમ. વી. મરખાલ જનાવવાથી ભાવો વધેલ નથી. આ દેશમાં પ્રાન્ય મેનેજર.

ધી ગ્રેટ ઈસ્ટર્ન લાઈફ એસે. નુરના ભાવો વધારે હવાથી પ્રીટીશ સીમેન્ટ રેટ રેગેશો અને જાન તથા પ્રીમલ હુંગાં આ દેશના સીમેન્ટનાં કાર-૧૨૨૧૫ મળશે

હું જાણું છું કે સીમલા જાતે હીંદી ઘાટગોળા ખાતાંની ગોડેનો પ્રમુખ સર થોમસ હોલેન્ડ ચોક્કસ સીમેન્ટ જનાવનારાઓને મળ્યો હતો અને મને યાદ છે તે મુજબ ટેનનો રૂ. ૪૨-૮-૦ ભાવ તેણે ઠરાવ્યો હતો. અત્તરના ફ્રેન્ચિઝ ભાવથી આ ઓછો છે, તોપણ સર થોમસ હોલેન્ડ એમ માને છે કે તેથી ત જનાવનારાઓને વાજબી નફો મળે તેમ છે, તેજ પ્રમાણે પોલાદના સંબંધમાં નામદાર સરકાર અને મેરાસ તાતાની વચ્ચે પણ ઠરાવ થયો છે હું જાણું છું ત્યાં સુધી સરકારી જરૂર સાફ હીંદી માલ કળજે કરવામાં આવ્યો નથી પણ દરેક વખતે ઠરાવ કરી તે કામ થયું છે. પણ જાહુ નફો લેવા જતાં સરકાર માલ કળજે કરવાની સત્તા ધરાવે છે એ ખીના માલ-વાળાઓ જાણતા હોવાથી પોતાને પણ લાભ થાય અને સરકારને પણ વાજબી ભાવે માલ મળે એવી ગોઠવણ થાય છે હું ફરીથી યાદ આપીશ કે મારે ચાહદારત હાથ આધાર રાખવો પડે છે અને જાતી અનુભવ નથી. તોપણ આટલી વાત નકી છે કે ગાંધી વીગ-તોનો વીચાર ચલાવ્યા પછી ખંને જાણુની સંમતીથી વાજબી ભાવો ઠરાવવામાં આવ્યા હતા.

લગાઈ પછી સીમેન્ટની સરકારને વધુ જરૂર પડશે નહીં એમ તમે ધારો છો, પણ મને લાગે છે કે તે લાય નકારો છે લગાઈ પછી તો સરકારને સુલેહને સમયે સીમેન્ટની વધારે જરૂર પડશે અને આ દેશનાં સીમે-ન્ટનાં કારખાનાંઓ જાહેરની આયાત વગર પુરો પાડી શકશે. પંજાબની ત્યારે દેશમાં જનનો લગભગ

તો મળ્ય તેમ છે. પણ આવા મોટા પસરના ભાવોની જરૂર છે. પરિસ્થિતિ નથી. આ દેશમાં જે મોટું કોચ છે અને મારો તેના વેપારે પેતાનો

ખાનાંઓનેજ ગંધા સરકારી હોકમો મળશે. હું ધારું છું અને તે પણ મારી સાથે મળતા થશે કે આ દેશના ઉદ્યોગોને ટેકો આપવા માટે બને ત્યાંસુધી સરકારી જરૂરીઆત માટના હોકમો તેને મળવા જોઈએ. વડાધર્મી ઘણી નુકસાની યથા છે તેમ ઘણું શીખવાનું મળ્યું છે. તેણે શીખવ્યું છે કે ગાહરથી માલ લાવવાને બદલે આ દેશમાં જાને તેટલો માલ જનાવવો જોઈએ. હિંદી હાજીગાળા ખાતાની યોર્ડની એજ રાજનીતિ છે કે આ દેશમાંથી જાને તેટલો માલ મેળવવો અને અને તેને ઉત્તેજન આપવા માટે સરકારી હોકમો તેને આપવામાં અમારો હેતુ હિંદને આગળનાં કરતા લવીણમાં પોતા ઉપર વધારે આધાર રાખતું કરવાનો છે, અને નવા ઉદ્યોગોની અપથી ખીજવણી કરવા માટે સરકારને જોઈતા માલના હોકમો અર્જુન આપવાનો છે.

બ્લીચીંગ પાઉડર.

કાઠીયાવાડમાં થતાં મીઠાંમાંથી કપડાં રંગવાનો “બ્લીચીંગ પાઉડર” અને બીજા રસાયણીક પદાર્થો થોડા વખતમાં બનવાની તમે આપેલી ખબરથી મને આનંદ થયો છે. સાધારણ જઠાતનો દર લઘુ તે પદાર્થોને ક્રીડીશ હિંદમાં દાખલ થવા દેવામાં આવશે એવો તમે ભરૂસો રાખો છો. મીઠાની નીકાશ ઉપર નાંખવામાં આવેલી અટકાયતથી આ બાજતમાં તમને શંકા રહેતી હશે, પણ મારે જણાવવાનું જોઈએ કે તે અટકાયત સરકારને મીઠામાંથી મળતી આવક બાળી રાખવા માટે નાખવામાં આવી છે, પણ હું તમને ખાતરી આપીશ કે તે નીચમ બ્લીચીંગ પાઉડર કે બીજા રસાયણીક પદાર્થો તરફ લંબાવવા આવશે નહીં.

વીરમગામની જઠાત.

તમારાં બાપણુમાં તમે વીરમગામની જઠાતની બાજત હાથ ધરી છે હું હિંદમાં આગળ પેહેલાનો આ ઘણું વરસનો સ્વર્ગી યુક્ત યર્ષ પડેલો સવાલ છે. તે સત્રાલમાં નાની મોટી ઘણી મુકેલીએ સમાયલી છે અને ભુતકાળમાં તેને માટે દીલ ઉપર દીલ થયા કરી છે, છતાં હું માનું છું અને આજના રાષ્ટ્ર છુ કે ભુતકાળની દીલોનો હવે સેવરનો અત આગ્યો છે. હું તમને જણાવીશ કે હાલની રૂઢીથી ઘણા લોકોને

ભારે અગવડ પડે છે તેથી નામદાર વાહ સંરોધને ઘણું લાગી આવે છે અને તેઓ આ સવાલ તરફ તેથી અંગત ધ્યાન પણ ઘણું આપે છે. મને જણાવતાં પ્રુથા ઉપર છે કે આ મુશ્કેલ સવાલ બીપેના સંદેશાઓનો છેડો આવવા લાગ્યો છે અને ઘણાં નજદીકનાં લવીણમાં જાને બાજુને સંતોષ આપે એવો નાણ્ય થવાની નામદાર હિંદી સરકાર આશા રાખે છે. તમે ખાતરી રાખો કે સરકાર આ બાજતમાં ખતથી પ્રયત્નો કરશે અને તેને જેમની તેમ રહેવા દેશે નહીં.

ડીનેચર્ડ સ્પીરીટ (Denatured spirit).

દેશી રાજ્યોમાં જનતા ડીનેચર્ડ સ્પીરીટ બીપે તમે બોલ્યા છે અને ખાસ કરીને વડોદરાના એલેગ્રીક કેમોકલ વર્કસ બીપે તમે ઇશ્વાર કશે છે તમારા કહેવા ઉપરથી સમન્વય છે કે મુંબઈ સરકારે નાખેલી અટકાયત વગર જરૂરની છે. આ બાજતમાં શી હકીકતો છે અને સ્થાનીક સરકારે શા કારણથી તેવું પગલું ભર્યું છે તે હું જાણતો નથી પણ હું તમને વચન આપું છું કે સ્થાનીક સરકાર સાથે મળીને હું આ બાજતની તપાસ કરીશ. આજકારી ખાતાની મેકેમુલ માટે જ્યાં જરૂર ન હોય ત્યાં કોઈ પણ જાતની અટકાયત કે અગચ્છ હોવી જોઈએ નહીં એવી આપણી સાથે તેની પણ ધરજા હોવી જોઈએ એવી મારી ખાતરી છે. તમને અને તમારા એગ્રના સહાસદોને મળવાની તક મળવાથી આજે મને ઘણો આનંદ થયો છે, અને મારું કહેવું તમે ખીરજથી સાંભળ્યું છે તેને માટે હું તમારા ઉપકાર માનું છું.

તે પછી સલા જરૂર્યાસ્ત યથા હતી.

ધી મન્ડીઅન મર્ચન્ટસ એગર એન્ડ બુસેની કમિટીની એક ખાસ સલા બુધવાર તા. ૯ મી મે ૧૯૧૭ ને રૉજ રહાજના ૨ કલાકે (અં. ટા.) મળી હતી જે વખતે નીચે જણાવેલા ચુદરથો હાજર હતા:—

(૧) સર વિઠ્ઠલદાસ ડી કાકરશી.

(ઉપ-પ્રમુખ.)

(૨) એન શેઠ મનમોહનદાસ રામભ.

(૩) “પુરોષોત્તમ કાકરદાસ.

(૩) શેઠ જેઠાભાઈ વાલભ.

(૫) “લક્ષ્મીચંદ માલુકચંદ યોખાણી.

ધી બોમ્બે ટાઇલ યાર્ડ ૨૬ મે ૧૯૧૭ મુંબ.

- (૬) „ રતનશી મુળજી.
 (૭) „ ચતુર્ભુજ શિવજી
 (૮) „ દેવીદાસ માધવજી.
 (૯) „ રેવાશંકર જગજીવન.
 (૧૦) „ મોરારજી વેલજી
 (૧૧) „ મોતીલાલ કાનજી.
 (૧૨) „ મોતીલાલ વલ્લભજી.

પ્રમુખની ગેરહાજરીમાં ઉપ-પ્રમુખે પ્રમુખસ્થાન લીધું હતું.

(૧) નાણું બજારમાં જે લીઝ ચાલે છે તે ઉપર તથા કાઉન્સિલ બીલોનાં વેચાણના ઉપર મુકાબેલા અંકુશ બાબત વિચાર કરવામાં આવતાં તે બાબત ઘટવાં પગલાં લેવાને નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થાની એક સભા-કમિટી નીમવામાં આવી હતી:—

(૧) આન. શેઠ લલ્લુભાઈ શામળદાસ સી. આઇ. ઇ. (પ્રમુખ)

(૨) સર વિક્રમદાસ ડી. કાંકરસી

(૩) આન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી.

(૪) „ „ પુરુષોત્તમદાસ કાંકરદાસ.

(૫) આન. સર રીનશાહ એલજી વામ્બા.

(૬) સર આપુરજી બી. ભટ્ટાચાર્ય.

(૨) સી.ગે.કોર્ટની ચોજના ઉપરનો વિચાર સુદતવી રાખવામાં આવ્યો હતો.

ગાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી

ધી ઇન્ડિયન મર્સન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુલેની કમિટીની એક સભા શાનવાર વા. ૨જી જુન ૧૯૧૭ ને રોજ સ્થાપના ૨ કલાકે (ચુ. ટા.) મળી હતી જે મળતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા—

(૧) આન. શેઠ લલ્લુભાઈ શામળદાસ.

સી. આઇ. ઇ. (પ્રમુખ)

(૨) „ „ મનમોહનદાસ રામજી.

(૩) શેઠ જેઠાભાઈ વાલજી.

(૪) „ લક્ષ્મીચંદ માધુકચંદ ગોખાળી.

(૫) „ મોતીલાલ વલ્લભજી

(૬) „ મોરારજી એલજી વાંરદન.

(૭) „ ગોપાળજી વાલજી સુંદરજી.

(૮) „ રેવાશંકર જગજીવન

(૯) „ એમ. પી. માદન

(૧) આગલી મહાઓની ગીટીંગની સીનીટ જે મહાસદોમાં દેવવામાં આવી હતી તે મસાર કરવામાં આવી હતી

(૨) સીટી કોર્ટની ચોજનાના ઉપર વધુ વિચાર મલાવવામાં આવતાં એમ જણાવું હતું

કે કમિટીના સભાસદોમાં તે બાબે બે મત હતા. એક મત કે જે તરફ વધુ સભાસદો હતા તે એ હતો કે કાયદા લઘવાના અર્થતું પ્રમાણુ આપું કરવાને માટે મુળમાં મદ્રાસની માફક એક જુલીજ દીવાની કોર્ટ સ્થાપવી જોઈએ જેને પાંચ હજાર રૂપીયા સુધીના મુકદમાઓનો નિકાલ કરવાની સત્તા હોવી જોઈએ. બીજો મત એવો હતો કે આવી ભતની કોર્ટની કાંઈ જરૂર નથી પણ સેલેક્ટેડ કોર્ટની સત્તા બે હજાર રૂપીયા ઉપરથી વધારી પાંચ હજાર રૂપીયા સુધીની કરવી જોઈએ

કમિટીએ એવો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો કે આ બાબે મત ના. સરકાર ઉપર મોકલી આપવા તથા બીજી કેટલીએક સચનાઓ જે બાબે કમિટી એકમત હતી તે પણ તેઓ ઉપર મોકલી આપવી.

(૩) ના સરકારે કમિટીને એક પત્ર લખી જણાવ્યું હતું કે હાલની આવતી ચલણી નોટોના કદ તથા ડીઝ ધન વિગેરેમાં ફેરફાર કરવાની તેઓને ઇચ્છા છે અને આ નવી ડીઝા ધનના નમૂનાઓ કમિટીને જેવા માટે તેઓએ મોકલાયા હતા આ બાબતનો વિચાર બીજી સભા ઉપર સુદતવી રાખવામાં આવ્યો હતો.

૪ જુનાં ન્યુસપેપરોની આધાર ઉપર જે પ્રતિબંધ નાખ્યો હતો તે બાબત કમિટીએ તેઓના ઉપર જે તાર મોકલ્યો હતો એનો ના મરકાર તરફથી જવાબ આપ્યો હતો કે હાલમાં તે બાબે કાંઈ પણ ફેરફાર થઈ શકે એમ નથી. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

(૫) પ્રયોરિટી કમિટીની બાબતમાં કમિટીએ જે છેલ્લું લખાણ ક્યું હતું તે મંજૂર ના. સરકારનો જવાબ આપ્યો હતો કે આ ચેમ્બરને તે કમિટી માટે એક પ્રતિનિધીનું નામ સૂચવવાનો હક આપવામાં આવ્યો છે તથા તે પ્રમાણે ચેમ્બરના એક પ્રતિનિધીનું નામ સૂચવવાનું કમિટીને જણાવવામાં આવ્યું હતું. આ બાબતમાં ના સરકારનો આભાર માનવામાં આવ્યો હતો અને ચેમ્બરના પ્રતિનિધી તરીકે આન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજીનું નામ સૂચવાયું હતું.

(૬) કાંચી ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ તરફથી ચોર ભેન તથા પ્રિમિયમ ઓન્ડસ બાબત મત આપ્યો હતો, જેની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

ઉચ્ચ પોલીસ કલેક્ટર ટેન્ડલ દોષ ખરીદ કરવા કયા જશે ?

સીવીલ સરજન્યન

તથા એમ ડી ની ડીમી ધરાવનારા મોટા પા ટાપ, રાજ મહારાજઓ, નનાઓ, નામદાર સરકારના ધારાસભ્ય ઓનરેબલ મેગિસ્ટ્રેટ, સેરાન્સ જલો, પોલીસીકલ એજન્ટ, સરકારી સીવીલીયન ઓફીસર અને દેશી તથા યુરોપીયન અમલદારો અને ચુદ્ધરોના આદેશાણી ચાકુતી નામની વિશ્વવિખ્યાત હવા દિવસે દિવસે બહુ વખતે છે એન તેની વધતી જતી ફોટોમદી અને ઉપયોગીતાની નીરાળી છે ગવર્નમેન્ટ હોમોરેટરીમા આ રજવાડી હવા એનાલાઇઝ થયેલ છે એ તે ખામતલુ સરગીફેટ પંજુ મળેલ છે

આદેશાણી ચાકુતી

ગમે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે પુરુષાતન કાયમ રાખે છે સ સાર સુખ ભોગવવા માટે દેશી અને લુન ડી હવામા હવામા હ ની હવા મેળવે તે આ આદેશાણી ચાકુતી અને ગ વિલાસ છે આ રાજવંશી ચાકુતી વીચી વીકારના તમામ વ્યાધી મટારે છે અને વીચી વટ બનાવી ખર પુરુષાતન આપે છે રાન રજવાડામા તથા શ્રીમત લોકોમા આ હવા બહુ વખતે છે ખરી મરદાંધ આપનાર અને નખળા માણસને પણ જીવાનની માફક લેરાવર બનાવનાર આ હવાનો લાભ લેવા અનુરી ખાસ બહુમત છે—આ હવા અતિ ઉત્તમ દેશી હવાઓમાથી બનાવવામા આવે છે આ હવા ચાહુ ટોપ ત્યારે તમામ જો રાજ ગાવાની તથા બધી તરફની છુ છે ૪૦ ગોળીની ૬૫૫ એકના રૂપીયા દર

આદેશાણી ચુનાની લેપ.

અખીર ઉમરાઓમા વપ્પણની ઉમદા હવાઓમાથી આ લેપ બનાવેલ છે અને તે નસોને પુરતી તાકાત આપે છે નખળી પડી ગયેલ નસોને પુરતુ ત્તર આપી પુરુષાતન લાવવા મટે આ લેપ ફોટોમદ હવામા છે આદેશ એકની ૬૫૫૫૫ રૂપીયા આદેશ

ડાક્ટર કાલીદાસ મોતીરામ-રાજકોટ-કાઠીયાવાડ.

ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ હું. લી.

મુખ્ય અને વડોદરા.

આયુર્વેદના બાલ પ્રકારા નામના અથવા આધારે તૈયાર કરેલી હવાઓ —

વેલ્ડેબન ટોનીક સીરપ—(દેશી આપધિઓમાથી સ્થાયી રીતી અતુસાર બનાવેલી શક્તિની હવા આ હવા નકારાણી મુધારી પાચનશક્તિ વનાર છે અને શરીરને અખુર કોવત આપે છે (એ ખાસ ધ્યાનમાં) રાખવું કે વેલ્ડેબન ટોનીક સીરપથી શરીરમા આવતી શક્તિ ઉત્તેજક અને ઉન્માદક હવાઓથી દુક સમય મટે જણાતી હવાની શક્તિ જેવી નથી પણ કાયમની ફરતી શક્તિ છે)

(૨) લીવરને પોતાનું કામ બજાવવાને વિવશીત બનાવી શરીરને નિરોગી બનાવે છે

(૩) અલ્જીની બ્યાધીનો નાશ કરે છે, અને અત્ર માગને તાવત આપે છે

નોટ—ગર્ભવતી તેમજ સુવાહી સીઓને પણ આ હવા આપી રાકાય છે, તેથી મુલાગેગ લાગુ થઇ રાકતો નથી, અગર લાગુ થયા હોય તો મગી નાંચ છે કિમત દર બાટલીના રૂ ૧—૨—૦

ગ્લીસેરો ફોસ્ફેટ કેમ્પાઉન્ડ સીરપ—(સાનનનું શક્તિ આપનારી અતુલ્ય હવા) માણસના જ્ઞાન-તનુઓમા અને મગજમા મુખ્ય પદાર્થ તરીકે ગ્લીસેરો ફોસ્ફેટના તત્વો રહેલા હોય છે અને જ્યારે તેનું મેમ્બ્રુ ધરી નાંચ છે, ત્યારે સાધારણ આદેશના અને શક્તિ જતી રહે છે અને અશક્તિને લઈ જતા હોવા સંખ્યામાં હરેરો જતન થાય છે તેથી શરીરો ફરતી રીને માફક આવે તેવા તત્વોમાથી બનાવેલી આ નિર્દોષ હવાનો ઉપયોગ કરવાથી પોરી જોડ પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્વોની વૃદ્ધિ થાય છે જેઓને માગનો કે અંગનો ધરસોરો નિરોગ જતાનો હોય તેમજે અચુક આ હવા વાપરવી કિમત દર બાટલીના રૂ ૧—૬—૦ (મોડી સાઇઝ) ૦—૧૪—૦ (નાની સાઇઝ)

ખીજ બનાવેલ માટે ફેટલોગ મંગાવો.

મળનાનું કેનાલુ—ધી એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ હું. લી.

પ્રીન્સેમ સ્ટ્રીટ—મુખ્ય

રૌયલ ટૉનીક પીલ્સ.

તાકાત આપનારી શુદ્ધ વનસ્પતીની ગોળીઓ.

આ ગોળીઓ દરેક પ્રકારની નબળાઈ દૂર કરી પુરૂષાર્થને આપે છે. સ્વપ્નામાં કે પીશાબમાં જતી ધાતુ બંધ કરી વીર્યવીકારના શુભ દરદો મટાડી પાચનશક્તિ વધારી તાત્કાત આપે છે.

કેળવણી લેતા વીધાર્થીઓનાં મગજને પુષ્ટી આપી તેમની ઓછી થએલી યાદદાસ્ત વક્તીને પુરજોશમાં ખિલતી રાખે છે.

કેશ, કરતુરી, અગર વીગેરે દેશી વનસ્પતીની બનેલી “રૌયલ ટૉનીક પીલ્સ” લોહી વધારી અવયવોને તાકાત આપે છે. લુપ્ત વધારી શરીરનું પોષણ કરે છે એટલુંજ નહીં પણ ફક્ત ત્રણ દીવસમાં પોતાની અદ્યુત શક્તિ આબેહુબ બતાવે છે. સ્ત્રીઓના અનિયમીત રૂતુઆવને અટકાવી ગર્ભસ્થાનને સુધારી તંદુરસ્તી બક્ષે છે.

રજીસ્ટર નંબર ૧૮૦ તપાસી લેજો. નકલી માલથી ખુબ સાવચેત રહેજો.
ફીમત ૩૦ ગોળીની રૂ ૧-૪-૦

ગોવીંદજી દામોદરની કું

જ્યાબંધ તથા છુટક દવાઓ વેચનારા,

નં. ૩ સુતાર આલ, માન્કેટ, મુબંબ નં. ૨

૧૧-૬

અતિ સસ્તું સાહિત્ય! અપૂર્વ વાંચન!

વાર્ષિક રૂ. એમાં ૧૫૦૦ પૃષ્ઠ

ગોપબ્રહ્મ ઐતિહાસિક સામાજિક નવલકથાઓના વાચનથી મનુષ્ય ધર્મ અર્થ કામ મોક્ષ, પ્રાપ્ત કરે છે.

આજેનાં આડક થાઓ

સસ્તી—વાર્તામાળા.

ચિકણા કાગળ, સ્વચ્છ છાપ, લાટા મજબૂત
ચુકર પૂર્કાં, આંખ વર્ષમાં નીચડી નવલ
કથાઓ—

૧ હ શાંતિ નિકેતન અથવા મુખ્ય પ્રાપ્તિનો મહામંત્ર, સામાજિક, ધાર્મિક પૂજા ૩૭૨. ૨ જી રાજા હનુમાલ ઐતિહાસિક હાસ્ય નવલકથા ૩ જી સુરેષપને રજુરંગપુરને ક્ષત્રી અસરકારક વાર્તાઓ ૪ થી સુધરેલી મીલા અથવા સુધારાને નામે કુધારા ૫ થી જમા નામા સુધારાની અદ્યુત લીલા ૬ અવરંચ વાર્તા ૭ થી લપાની લતમુખ-લપાની દિગ્ગામી સ્ત્રી. ઇતિહાસિકા અદ્યુત પદ્યમ મુદિ આતુર્યનો બહાર, સર્વ પ્રગ્નાની બંદુ હાસ્ય છે દરેક સમજને માલક યજ્ઞ સુક નતિ.

વાર્ષિક ભૂલ્ય—ગાંધી નંદી મનુજ પૂર્ણા રૂ. એ પાકા રૂ. ૧ પૂર્ણા રૂ. ૩ અધિકા મટિ કાચા પૂર્ણા રૂ. ૨-૧-૦૦ પાકા પૂર્ણા રૂ. ૪-૦-૦૦

સર્વત્ર એન્ડેસ લેઝે છે એ પત્ર વ્યવહાર—

હાથાભાઈ રામચંદ્ર મહેતા.

મેરેન—મસ્તી વાર્તામાળા—અમદાવાદ

ફિગોરાઈન

અથવા

સીરપ ઓફ ફરપાઉડ ગ્લીસેરાફાસફેટ.

મગજ, જ્ઞાનતત્ત્વ અને શારીરિક નબળાઈ, પગની અથવા આંખની બળતરા તેમજ બીજા કોઈ પ્રકારની કમ તાકાતની દરદો-વધા યાદશક્તિ ઓછી થવાથી તથા મીઠી પીસાબ, ઘડપણની નબળાઈ, જડમુળથી દૂર કરવામાં નહીં સાધન થતી કીમતી દવા છે તેમજ માણસો તરત મજબૂત બને છે અને વચનમાં પણ વધે છે

૧ બાટલીની ફીમત રૂ ૧) ૮ ખ. ૫ આના.

ધી હારર્ષીજર વર્કસ

મેન્યુફેક્ચરીંગ કોમ્પાની.

મુંબઈ નં. ૭

એ સિવાય બીજા કોઈપણ-જેવા કે ફીવરફેસીલીક અથવા તાવ વગેરે અસહ્ય કોલેન વોટર લેને-૨૨, કુચ પાઉટર બુટપાલીશ વગેરે બીજા પદાર્થ હમતા કારખા નામાં નેપાત મળે છે મફતી સાથ કેટલોમ મળે.

(૭) ઇમ્પ્રુવેમેન્ટ ટ્રસ્ટના બોર્ડમાં આ ચેમ્બર તરફથી એક પ્રતિનિધી હોવો જોઈએ, એ બાબતનું એક બીલ મુખાધ કાઉન્સીલમાં લાવવા માટે મી. હાલાઈ તરફથી જે સૂચના કરવામાં આવી હતી તે સૂચના ઉપાડી લેવાની, કાઉન્સીલમાં ખીરાજતા ચેમ્બરના પ્રતિનિધી ઓન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજીને વિનંતિ કરવામાં આવી હતી.

(૮) એકચેન્જ બાબત એકલેલા તા. રનો જવાબ ના. હીંદી અકારના ખજાનચી તરફથી આવ્યો હતો જેમાં એમ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે હાલ તુરત એ બાબતમાં કંઈ બની ગયે અમ નથી. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

(૯) ઝાઝીમાના ઇન્ડિયન નંશનલ એનોસીએશને આ ચેમ્બરના ચલાસદ થવાની અરજી કરી હતી. તેના સંબંધમાં જાંતર બેંકસ યુનિટી રાખવાના દીવસે તા. ૨૨ મી જુન ૧૯૧૭થી ૨૯મી જુન ૧૯૧૭ સુધીના રાખવામાં આવ્યા હતા, અને સ્કુટીનીઅર તરીકે શેઠ એમ. પી. માદનની નીમણૂક કરવામાં આવી હતી.

ગાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

ધી ઇન્ડિયન અર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ યુદોની કમિટીની એક આસ સભા શરૂવાર તા. ૧૪ મી જુન ૧૯૧૭ ને દીવસે સાંજના ૭ કલાકે (સુ. ટા.) મળી હતી જે વખતે નીચે જણાવેલા ગુરૂદયો હાજર હતા:—

- (૧) સર વિઠ્ઠલદાસ ડી. કાકરશી (ઉપ પ્રમુખ)
- (૨) ઓન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી.
- (૩) " " સુરેષ્વરભદાસ કાકરદાસ.
- (૪) શેઠ જેઠાભાઈ વાલજી
- (૫) " એસ. બી. બીલીમોરીયા.
- (૬) " એસ. ઇ વોરડન.
- (૭) " નારણજી હરીભાઈ.
- (૮) " મોતીલાલ કાનજી.
- (૯) " મોરારજી વેલજી.
- (૧૦) " ગોપાળજી વાલજી સુંદરજી.
- (૧૧) " ચતુર્થજી શિવજી

આ ઉપરાંત નીચેના કેટલાક રૂના બહેપા-રીએ પણ હાજર હતા:—

- (૧) શેઠ લક્ષ્મીદાસ નેમીદાસ.
- (૨) " મામરાજ રામભગત.
- (૩) " લક્ષ્મીદાસ હરીદાસ.

(૧) પ્રમુખની ગેરહાજરીમા સર વિઠ્ઠલ-દાસ ડી. કાકરશીએ પ્રમુખપદ લીધું હતું.

(૨) પ્રમુખે આ સભા બરવાનો હેતુ સમ-લવતાં જણાવ્યું હતું કે લાંબા તારનો કપાસ કાયદાથી ચેચવા માટે શા ઉપાયો કરવા જોઈએ એ સવાલ મુખ્ય છે. નામદાર નિઝામ સર-કારના ખેતીવાડી ખાતાના ડીરેક્ટર મી. કેની, જેમની મુલાકાત માટે આ સભા બોલાવવામાં આવી હતી, તેઓએ પોતાના તાળાના અદેશોમાં હુંકા તારના કપાસને બદલે લાંબા તારનો ચોકળો ગોરાણી કપાસ ઉગાડવા માટે શાશા પ્રયાસો કર્યા હતા તે વિસ્તારથી જણાવ્યું હતું. એઓએ કહ્યું કે આ પ્રયત્નોમાં ગયે વરસે કેટલેક ફરજતે એમને નિષ્ફળતા મળી હતી. ખાત્ર કરીને બાલના છટકામાં આ નિષ્ફળતા વધુ પ્રમાણમાં હતી, કારણ કે ત્યાંના મારવાડી બેપારીઓએ અમની સહામા પડી હલકી બતના કપાસનો ભાવ ચઢાવી દીધો હતો. મુખાધી જે કેટલાક કપાસ ખરીદવા માટે એજ ટો મોઠ-લવામા આવ્યા હતા તેમાંના કેટલાકને પચ્ચ આ મારવાડી બેપારીઓ પોતાના પક્ષમાં લઈ ચક્રવા હતા અને જે હેતુથી એઓને મુખા-ધી મોઠલવામાં આવ્યા હતા તે હેતુ એ એજ ટોએ પાર પાડ્યો ન હતો. એઓએ વધુમા જણાવ્યું કે જે મુખાધના મીલમાલીકા પૂરતી સહાય આપે તો આવત વર્ષે લગભગ ૭૫,૦૦૦ એકર જેટલી જમીનમાં ગોરાણી કપાસ ઉગાડી શકવાની તેઓ આશા રાખે છે.

(૩) ત્યાર બાદ ઓન. શેઠ પુરેષ્વરભદાસ કાકરદાસે જણાવ્યું કે ત્યાં સુધી લાંબા તારનો કપાસ, લેખવવાના કામ માટે પૂરતા જથ્થામાં નમ્દીકમાંથીજ મળી શકે ત્યાં સુધી પ્રજને હુંકા તારના કપાસના વાવેતરમાંજ કાયદો રહેશે.

મી. કેનીએ આના જવાબમાં જણાવ્યું કે એમના રાજ્યમાં હુંકા તારના કપાસને લાંબા તારના કપાસનાં છતોવાળા ભાગમાં ન જવા દેવા માટે ખાત્ર એકેમાઈ કરવામાં આવે છે. એઓએ બીજાં કેવી રીતે બેચવાગા આવે છે તે વિષે વિગતથી સ્કમબળવ્યું હતું અને વિનંતી કરી હતી કે તારની ચોખવટની ખાતરી માટે કપાસ ખરીદવો.

સર વિઠ્ઠલદાસ ડી કાકરશીએ મી. કેનીને કમિટીની મુલાકાત માટે પારા મુખાધ આવવા લીધેલી તરતી માટે આભાર માન્યો હતો.

ગાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

(વ) કોઈ પણ પરદેશી પુરૂષ, સંસ્થા કે એસો-સીએશનને કેળવણીના, સુધારાના કે ધાર્મિક કામને માટે લાઇસન્સ વિના કામ કરવા દેવાં નહિં.

(ક) લાઇસન્સોને નીચલા કાયદા લાગુ પાડવા જોઇએ:—

(૧) પ્રતિ વર્ષે નવા આપવા.

(૨) કોઈ પણ લોકલ ગવર્નમેન્ટ કાંઈ પણ કારણ આપ્યા વિના તે રદ કરી શકે.

(૩) ગવર્નમેન્ટ જે પ્રમાણે ઠરવે તે પ્રમાણે નફા કે વહેપાર ઉપર અમૂક જાતનો ઇન્કમ ટેક્સ કે કોઈ બીજો ટેક્સ ઠરવે.

(ઢ) પરદેશીઓને જરાજર પારસ્પરિક પાયા ઉપરજ નીચે જણાવેલ વહેપાર સમજાવે લાઇસન્સ આપવા —

(૧) ખાણો માટેના હક્ક લેવા કે વધારવા

(૨) ઍરટેટ ખરીદવી કે રાખવી

(૩) બેંકો ચલાવવી.

(૪) વિમાન કામ કરવું

(૫) પ્રજાના કામના કાર્યોના વહીવટ ઉપર જેવાં કે ટ્રામ ગાડી, ઇલેક્ટ્રીક મપ્પાઇ કમ્પની, હાઇડ્રો ઇલેક્ટ્રીક કનસેગને વિગેરેના સમજાવે

(૬) મીલા બધાવવી અને ચલાવવી

હવે એમ ધારીએ છીએ કે પરદેશીઓને આ પ્રમાણેના વહેપાર કરવા દેવાની રજા સરકારે લાઇસન્સ આપીનેજ આપવી અને તે સિવાય બીજા કાંઈક અંદુશો સરકાર વારંવાર ચોખ્ખા ધારે તે અંદુશો નીચેજ રજા આપવી. ખાણોનો ઉદ્યોગ કે એજ જાતના એવા બીજા મુખ્ય ઉદ્યોગો પરદેશીઓના હાથમાં સરકારે જવા નહિ દેવા. લુહા પૂરી થયા પછી અમૂક વર્ષો સુધી સરકારે અનુસરણોના માણુઓને ઉપર વધુવિલા વહેપારો ચલાવવા લાઇસન્સ આપવા નહિં.

લાઇસન્સ આપતી વખતે નીચલી બાબતો ધ્યાનમાં લેવી.—

(ઝ) અરજી કરનારના દેશમાં બ્રિટિશ રૈયત સાથે તેવાજ સંબંધોમાં ચલાવવાનું વર્તન.

(ચ) હિન્દુસ્થાનના સામાન્ય લાભ.

આ બાબતમાં સરકારના કરાવો એવા હોવા જોઈએ કે જેથી કરીને કોઈ પણ જાતનો વહેપાર આ હુક્મ પરદેશીના હાથમાં જાય નહિં.

વતનીપણું અર્પવાના કાયદાઓ.

હુમાસ મત પ્રમાણે જૂતકાળમાં વતનીપણું અર્પવાના કાયદાઓ હતાં તેને બદલે વધુ સખત થવા જોઈએ અને નીચે સુચવેલાં પગલાં લેવાં ઘટીત છે:—

બ્રિટિશ રૈયત તરીકે વતનીપણું લેવાની અરજીઓ નીચલી ગીના ધ્યાનમાં રાખીનેજ સ્વીકારવી:—

(ઝ) અરજી કરનારે પોતાના દેશમાંથી વતનીપણું અરજી કર્યા પહેલાં ત્યજી દીધેલું હોવું જોઈએ.

(ચ) અમૂક વર્ષો સુધી બ્રિટિશ મૂકમાં તેણે વસવાટ કર્યો હોવો જોઈએ.

(ક) બ્રિટિશ રોડેનશાહતના લાભો પોતાને આપે છે એમ સાબીત કરવું હોવું જોઈએ.

(ઢ) વિગ્રહ સમયે કોઈ પણ માણુમને, ગમે તેવા દરજ્જાવાળાને પણ વતની પાણું બક્ષવું નહિં અને નામ પણ ફેરવવા દેવું નહિં.

નોટ—બ્રિટિશથી જન્મેલી વિધવાઓના કેસને (ઝ), (ચ), (ક), અને (ઢ) માં અપવાદ રૂપે ગણવી.

હાલી નખખાહ.

હાલના જમાનામાં સેકંડે ૯૦ ટકા જેટલો ભાગ કમતાક્રતીનાં છુરાં દરદશી પીકાય છે, અને પછી સલામત રીતે ધલાજ કરાવાને બદલ ચક્રચક્રીત બહેર ખળદો વાંચીને ગભરાટના મારેલા, મોટી મોટી કીમતની દવાઓ અને તેવીજ ગંભીર અને નુકશાનકારક પરીણા ૧૫૫રીને કાંઈજ શુભ તો નહાજ થતાં પોતાના શરીરની અને પદ્ધતિની ખરાબી કરીને પીચારા આગરૂને લીધે ગીરક્રતારીમા ક્યારે કરે છે. અને ઘણીક વખતે પોતાની કીમતી છુંદળીનો કમોતે અત પછુ લાવે છે. બાળક વીચારવા જેવી છે ખરા, પણ એના નથી કરતું જે તે પીચારાઓએ તેવીજ હાલતમાં સળકયા કરવું માટે હાલમાં બાળીતા ડાકટરે, ઘણાજ ચોક્કસ, ખાતરી પુર્વક, અને રામખાણ ધલાજ શોધી કાઢ્યો છે, જે ધલાજ કરવાથી તે માણસ પાછી તાકાત જોળવી શકે છે. છેટલા (૫) વરસમાં આ ધલાજ રકમખંધ પાંચ્વી, ખોળ, લાટાયા, મેમણ, વોહરા, ધંચેજ, ખ્રીસ્તી તથા ચાદુદી ગૃહસ્થોના કરવામાં આવ્યો હતો અને તેનું પરીણામ સેકંડે ૭૫) ટકા લાભકારક આવ્યું હતું. ઉપલા લાભ કારક પરીણામ પછી ધલાજ ગહાર પાડવામાં આવ્યો છે, માટે એક શુદ્ધ ગમે તેવી કમતાક્રતીથી પીકાતો હશે. નાદાનીયતની ગફલતીથી અથવા કાંઈખી કાગળથી તાકાત જતી રહી હોય, અસલ કરતાં એાધી માલમ પડતી હોય, તો નીચે તખેલે ઠેકાણે પહેલા ૧ કાગળ લખીને વીગતવાર છાપેલું ખુલાસાપત્ર મંગાવવું. તે ધ્યાનથી વાંચીને સાથે ખીટલા સવાલ પત્રક ભરીને દવા ભ મંગાવવી હોય તો કાંઈખી શરગાવા વગર મોકલી આપવું, જે ખુલાસા પત્રમાં દરેક બાળદનો સંતોષકારક ખુલાસો દવા શું છે, દવા શું કામ કરે છે, દવાની કીમત શું છે, દવા વાપરીને આરામ પામેલા ગૃહસ્થો શું મરટીકીકેટ આપે છે વીગેરેના મર્વ ખુલાસો કાંઈખી ટપાલ અર્થ લીધા વગર તદનજ મફત મોકલી આપવામાં આવશે, પછી તે આવેલી કીમત પ્રમાણે દવા બનાવીને મોકલવામાં આવશે જેથી કરીને શરમાવાનું કારણ રહેશેજ નહી. ખાતરીથી માનવું જે દરેક દરદીની હકીકત તદનજ ખાનગી રાખવામાં આવશે, એક દરદીનું નામ ખીલ દરદી આગળ ખાંડા કુંકવાની મતલબથી દવામાં આવશેજ નહી. ખાનગી રાખવાની યાગદ વકીલને બારણે ચએલા લખત બરાબર અમજવી જે ગૃહસ્થોએ મોટા મોટા ડાકટરો તથા રાજવંશી હકીમોની સુલાકાત લીધી હોય રોકડો રૂપીઆ બગાડયા હોય, તેવા ગૃહસ્થોને પણ આ દવાથી ફાયદો તો થશેજ દવામાં રસાયણ મારેલી ખાક, ધાતુ. શામલ, પારો, અશીષુ, વછનાગ અથવા તો શરીરપર પુટી નીકળે એવી અથવા તો દવા વાપરવા પછી આગરૂને નુકશાન પહોંચે તેવી કશી પણ ચીજ વાપરવામાં આવતીજ નથી, જ વીપેની ખાતરી માનવંત ગુંગળ સરકાગી ગવરમેંટ લેગેરેટરીમાં વીદાન સરકારી ડાકટરે આ દવા તપાસીને અપેલી સરટીકીકેટ ખુલાસા પત્રમાં વાંચવાથી પુરેપુરી ખાતરી થશે, જેથી પરેજી કરવાની પણ જરૂર નથી. દવા નીલંય છે, દવાની કીમત સેકંડે રૂપીઆ નથી. કીમત પણ નહી, શકતીની દવાની બહેરખળદો તો હાલમાં ઉભરાઈ તંગાઈ ભર્યે છે, પણ હવે તે લોકો વાપરીને કંટાળી જઈને સમજવા લાગે છે જે એકજ પેટ દવા સવે ની તળીઅતને માફક આવતી નથી અને પદ્ધતિની ખરાબી થાય છે, અને તેટલા માટેજ આ દવા ફક્ત ગુંગળગાંજ નહિ, પણ આખા હિંદુસ્થાન, શુજરાત અને લખાણ દુર દેશાવરોમાં પણ આશકારા થઈને વીધાસ પામ્યા છે, એજ તેની ખરાબણાની સાબિતી છે. ખુલાસા પત્ર વાંચીને દવા મંગાવવાનીજ જરૂર નથી, પણ એ યાગદના ધલાજની જરૂર હોય તો ખુલાસા પત્ર મંગાવીને વાંચવાની ખાસ લાભમણ કરવામાં આવે છે. ગહારગામ તથા મુખના ગૃહસ્થોએ ધંચેજ અથવા તો શુજરાતીમા કાગળ લખીને ખુલાસાપત્ર મંગાવી વાંચી પોતાની આત્મો કરવી.

ડાકટર પેતરીક.

લાલમોહ બીલડીંગ લોહાર ચાલનાં
નાંક ઉપર કાપડ-મારકેત સાંચે-મુખબ.

પાંચ બોલ્યા તે પરમેશ્વર.

આત્મપ્રશ્ન સાંભળે તે રીતે કરીએ તે દોષને પાત્ર છે. “ જ્વરખિંદુ તાપપર રામળાણુ છે. ” એમ હમે એકસરખું કહ્યા કરતા હોતા તો પણ હમારા કહેવા પર કોઈએ વિશ્વાસ રાખ્યો નહોત. જ્વરખિંદુ લઈને વાપરીને યા વપરાવીને મહારાષ્ટ્રમાંના પ્રસિદ્ધ પુરુષોએ “ આ દવા તાપપર ઘણી ગુણકારી છે ” એમ જે અભિપ્રાય આપ્યો છે તે જોઈ તમારો વિશ્વાસ પણ તે પર જરૂર એસશે.

જ્વરખિંદુની સીફારસ કરનારા મહારાષ્ટ્રમાંના કેટલાક પ્રસિદ્ધ પુરુષોનાં નામો.

લોકમાન્ય આળ ગંગાધર તિલક.

પ્રોફેસર ધોડા, કેશવ કર્વે, પુના.
પ્રોફેસર એન. જી. વેલિનકર, મું.
ગંધના પ્રસિદ્ધ સ્ટુડન્ટસ પ્રધરહુંડના
સ્થાપક.

ડૉ. હંસેલક. એચ. મેન, પુનાની
સરકારી ગેતીવાહીની કોલેજના પ્રિન્સિપાલ.
નાગદાર ડી. બી. ગેળવી ગેળગાંવ.
રા. રા. અનંત નીલકંઠ પિટકર, મું.ગંધ.
રા. રા. ગજનન ભારકર વૈદ્ય.
રા. રા. લક્ષ્મણ બાળકૃષ્ણ રાજે.

લો. અણ્ણાસાહેબ પટવર્ધન, પુના.
રા. રા. બી. આર. શિંદે, નિરામિત
સહાયકારી મંડળીના સેક્રેટરી.

પ્રી. વાસુદેવ ગળવંત પટવર્ધન.
કર્ણસન કોલેજ, પુના
પ્રો. નીલકંઠ સદાશિવ વાઢખાવ, વી.
લસન કોલેજ, મું.ગંધ.

પ્રો. શામરાવ રામચંદ્ર ધરાધર, સેંટ
એવિઅર્સ કોલેજ, મું.ગંધ
રા. રા. નાનાલાઈ એન. નાઇક મું.ગંધ.

બાટલીની કિંમત ૧૦ આના વિ. પી. થી ૪ આના વધુ વિગત માટે પત્ર વ્યવહાર કરો.

દરેક ટેકાણે એજન્ટ જોઈએ છે.

ગોવંડે ઍન્ડ સન્સ નં. ૧૧૦. નવો નાગપોરો. ભાયબાળા—મું.ગંધ.

શ્રી શાહુ છત્રપતિ મહારાજ કોલેજાપુરના ઉદાર આશ્રય લેકળ

ડૉ. ગોવંડેનું

“ જ્વર ખિંદુ. ”

(ઢ) ૧૮૯૪ ની ચાલ પછી વતનીપણું જે લોકોએ લીધું હોય તે લોકોના વતનીપણું પાછું લઈ લેવાં અને (ચ), (ઢ), અને (ક) માં સુચવેલી ખિનાઓ શામેલ કરવાનું હોય ત્હેમને ફરીથી અરજી કરવાની છુટ આપવી.

(અપુર્ણ).

અમેરિકામાં બહાણુનું બાંધકામ.

જર્મન સળમરીનોથી અમેરિકાને એક રોતે લાભ થયેલો છે. બહાણુના ઉદ્યોગમાં શો લાભ મમાયેલો છે તે વિશે અમેરિકાના થાપણુવાળાઓને ત્હેમલેજ જ્ઞાન કરાવ્યું નવી નવી કમ્પનીઓ આગળ ઉપર દોષ વળત ન થઈ હતી તેવી ઝડપથી નીકળતી જાય છે. સળમરીનોથી નાશ પામતા બહાણુથી અને હજી દુકાઈ અટપ કાળમાં બન્ધ નહિં થઈ જાય એવી વસ્તુસ્થિતિથી બહાણુ બાંધવાની કંપનીઓમાં નાણા રોકવાની પડાપડી થાય છે.

લગાઈ શરૂ થયા પછી “જર્નલ ઑફ કોમર્સ” ની ગણતરી મુજબ આશરે ૧૮૪, ૬૪૨,૦૦૦ ડૉલર શીપીંગ કંપનીઓમાં રોકવામાં આવ્યા છે. આમાંના એક ત્રિતયાશ જેટલી રકમ તો અમેરિકાએ પોતાનો સંબંધ જર્મનીથી તોડી નાખ્યા ત્યાર પછી રોકાઈ છે ફ્રેજીઆરી, માર્ચ અને એપ્રિલ માસમાં નવી બહાણુની કમ્પનીઓમાં આશરે ૩૩, ૦૦૦,૦૦૦ ડૉલર કરતાં વધુ વધારે પૈસા ભરાયા છે.

દનેજને માટે અઢત્તલ કંઈ નહિં કરે એટલી કિંમત થઈ ગઈ છે અને હજી વધતી જાય છે. એક મુઆફરીમાંજ બહાણુની કિંમત ઉપજી રહે છે. અગાઉના શીપયાડઝ છેલ્લા એ વર્ષ થયાં પોતાની ચકિત છે એટલી ચકિતથી કામ કર્યા જાય છે. ૧૯૧૪ ના મેઝ્ઝાં પાંચ

માસમાં ૧,૮૪૪,૦૦૦ ડૉલર શિપિંગ કંપનીઓમાં ભરાયા. ૧૯૧૫ માં ૩૭,૬૬૨,૦૦૦ ડૉલર ભરાયા. ૧૯૧૬ માં ૬૯,૪૬૬,૦૦૦ ડૉલર ભરાયા અને ૧૯૧૭ ના ચાર મહિનામાં અગલાં આખાં વર્ષોમાં પણ નહિં ભરાયેલા તેટલા ૭૫,૬૭૦,૦૦૦ ડૉલર ભરાઈ ચૂક્યા છે.

જેમ જેમ સળમરીનોનો ત્રાસ વધુ કે ઓછો થતો ગયો તેમ તેમ બહાણુ બાંધવાના કામમાં પણ થતું ગયું. ગયા વર્ષના ડીસેમ્બર માં અને આ વર્ષના, બન્ધુઆરીમાં બહુ ઓછી રકમ બહાણુની કમ્પનીમાં ભરાઈ હતી પણ સળમરીનોએ પોતાનું કામ ફ્રેજીઆરીમાં શરૂ કર્યું એટલે તેજ માસમાં ૩૦,૫૨૫,૦૦૦ ડૉલર ભરાયા. માર્ચમાં જે કે જરમની સાથેનો સંબંધ તૂટ્યો હતો પણ ફ્રેજીઆરી મૂલતવી રહી હતી અને જર્મની સાથે દુકાઈ બહાર કરવામાં નહોતી આવી એટલે તે માસમાં ફક્ત ૧,૩૦,૦૦,૦૦૦ ડૉલર ભરાયા. એપ્રિલમાં દુકાઈ બહાર કરવામાં આવી એટલે પાછું તે દિશામાં લોકોનું ધ્યાન દોર્યું અને તે માસમાં ૨,૬૪,૪૫,૦૦૦ ડૉલર ભરાઈ ગયા.

આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે આખરે થાપણુવાળાઓને બહાણુ બાંધવાના ઉદ્યોગનું મહત્ત્વ સ્થગતવા લાગ્યું છે. ૧૯૧૧ની સરકારે પોતે પણ ૫,૦૦,૦૦,૦૦૦ ડૉલરની થાપણુ સાથે એક કમ્પનીને લાકડાના બહાણુ બાંધવાને માટે માર્ટર કરી છે. આ પણ સાથે ગણીએ તો ૧૯૧૭ માં નવી કમ્પનીઓની થાપણુ ૧૨,૫૦, ૦૦,૦૦૦ ડૉલરની થવા જાય છે.

ડીપાર્ટમેન્ટ ઑફ સ્ટેડીમટીકસ તરફથી હમને ફિન્ડી સરકારની ઑફીસ તરફથી થયેલા નવા કોન્ટ્રેક્ટરનું લીસ્ટ મળેલું છે. આ કોન્ટ્રેક્ટો એપ્રિલ, ૧૯૧૭ માં કરવામાં આવ્યા છે. બોટલ-બ્રાઉન કોપર કમ્પની. માનચેસ્ટર કેમ્પ્રીક-સ્ટેટલે એન્ડ કમ્પની. વૅલ્થમ સ્ટ્રીટ,,

પીપ=એ વાંકર, ૪૭, માર્શિયેટ લેન. સ્ટ્રેટ્ક્રૅડ ઇ.
પીપ (ટ્રીમ્ડ)=જે. એકહામ એન્ડ સન્સ. શ્રી
ક્રાઉટસ લેન, એથનલ ઓન ઇ.

પીપ (ગુકોગ)=ટી. ડબલ્યુ. ટાઇરી, હાલી રીટ
ગ્રામલી રોડ, ડબલ્યુ રાયન
એન્ડ કમ્પની, ઇમ્પીરીઅલ
સ્ટ્રીટ શ્રી મીલ્સ લેન. ગ્રામલી-
બાઇ-બાઉ.

કાપક=વીન્ટરગ્રાઉન્ડ યુક કલોથ કમ્પની. ન્યુટન
સ્ટ્રીટ, માનચેસ્ટર.
એલીમેન્ટસ=જનરલ ઇલેક્ટ્રીક કમ્પની, ૬૭,
કવીન વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ઇ. સી.

એક્સચેન્જ=ઓટોમેટીક ટેલીફોન મેન્યુફેક્ચર-
રિંગ કમ્પની, બ્રોન્કસ હાઉસ, નોર્થ-
ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ, રૂઝવુડ.

હિશીયન=જે. પલેકવેલ એન્ડ સન્સ, વૉક્સ
હૉલ સ્ટ્રીટ, માનચેસ્ટર.
લેલ (સાંચાકામનુ)=જે. એલ. વેડ એન્ડ કમ્પની,
૬૨, નાઇટ એલ્મ્સ લેઇન,
એસ. ડબલ્યુ.

માવરકોટ ઇત્યાદિ=ટી. હુમન્ડ લીમીટેડ, ૧૧૮,
ચાર્લ્ડ રોડ. લેમ્બેથ. એસ. ઇ.

વાળાં=ચળ એન્ડ સન્સ, લોક કમ્પની, ૧૨૮,
કવીન વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ઇ. સી.

કાગળ=એલ્મ્સ કુલીક્ટર કમ્પની, ૧૨, કીંગ
સ્ટ્રીટ, ચીપ સાઇડ, ઇ. સી.

કાગળો (કોફરેટેડ)=થોમ્સન એન્ડ નૉરીસ મેન્યુ-
ફેક્ચરિંગ કમ્પની, વૉર્પલ
વે, અક્સપ્રીન્સ રોડ, ડબલ્યુ.
સ્ટીવન્સ એન્ડ સન્સ, સમર્સ
ટાઉન, લોઅર હુટીંગ, એસ
ડબલ્યુ.

સળીયા=મેકેની પ્રપર્સ, રૉટર્ન પાર્ક સ્ટ્રીટ,
બરમિંગહામ.

ટીન સીલીન્ડર્સ=ઇ. એસ. રનેલ લીમીટેડ ૪૧,
ગ્રેટ પ્રેસકોટ સ્ટ્રીટ, શુડમેન્સ
પ્રીલ્ડઝ, ઇ

ટીનલાઇનિંગ=એક્સેલ કમ્પની, કારપેન્ટર્સ રોડ,
સ્ટ્રેટ્ક્રૅડ. ઇ.

ટોરડાં=જે. એન્ડ ઇ. રાઇટ, ગેરીસન સ્ટ્રીટ,
બરમિંગહામ. વેઇટસ, સન્સ, એન્ડ
ગ્રેટ હીસન્સ, ૪૭, વૉલથુક ઇ. સી.

વૉટરપ્રુફ કાગળો=જે. પલેકવેલ એન્ડ સન્સ,
વૉક્સ હૉલ સ્ટ્રીટ, માનચેસ્ટર.

વાર=લંડન ઇલેક્ટ્રીક વાયર કમ્પની એન્ડ સ્મીથ્સ,
ચેલ્સ હાઉસ યાર્ડ, ઇ. સી.

COMMERCIAL INTELLIGENCE & STATISTICS.

વેપારી ખાતરીઓ અને આંકડાઓ.

TARIFF VALUATION OF SUGAR.

ખાંડની જગાત વખતે આંકેલી કિંમત.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

ઇ. સ. ૧૯૧૧ ની સાલના ઇસ્ટમ સરકયુલર નંબર ૫ માં માળતાવેલી રૂઢી પ્રમાણે ઇ. સ. ૧૯૧૬ માં ખાંડ ઉપર કેટલી જગાત થશે, તે અંદાજ કાઢવો સહેલો થઈ પડે તેવા હેતુથી આ ટેબલ તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. તેમાં પ્રથમ સપ્ટેમ્બર માસ દરમ્યાન કેટલી આયાત થઈ પડી હતી તે તથા ઇસ્ટમ હાઉસના રીટર્ન પ્રમાણે તેની એક હાંદ્રવેટની સરેરાશ ની કિંમત હતી તે આપવામાં આવ્યું છે, અને બીજા કોલમમાં વરસની ચક્રઆતથી આજ સુધી થયેલી કુલ આયાત તથા તેટલા વખત દરમ્યાન તેનો સરેરાશ કિંમત શી રહી છે તે પણ આપેલું છે.

ખાંડની જાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૭ ના મે ૧૯૧૬ ની પહેલી અક્ટોબર માસમાં થયેલી આયાત સુધી થયેલી આયાત.
જરૂરો દર હાંદ્રવેટની જરૂરો દર હાંદ્રવેટની
સરેરાશ કિંમત. સરેરાશ કિંમત.
હાંદ્રવેટ રૂ. આ. હાંદ્રવેટ રૂ. આ.

ખાંડ ગાગડીવાળી બીટ જાતની	૨	૨૦—૦
" " સુવાળી ચીનમાં સુધારેલી	૧,૬૧૦	૧૮-૧૨	૬૫,૧૧૩	૧૬-૦
" " બીજાનમાંથી	૨૨,૭૧૮	૧૭-૪	૨,૫૭,૫૨૪	૧૮-૪
" " સુવાળી ઇન્જીનમાંથી
" " જાવાની ૨૩ ડચ રેન્ડની તથા ઉપરની	૩,૦૮,૦૮૩	૧૬-૧૨	૩૭,૦૬,૬૭૯	૧૭-૮
" " જાવાની ૧૬ થી ૨૨ ડચ રેન્ડની	૭૦,૮૪૪	૧૫-૪	૧૮,૪૧,૪૧૪	૧૬-૦
" " જાવાની ૧૫ ડચ રેન્ડની અને હલકી
" " મોડીસીયમની ૧૬ ડચ રેન્ડની તથા ઉચી ચારી	૧૨૬,૭૨૮	૧૬-૧૨	૪,૨૭,૨૯૭	૧૭-૦

ધી યોરએ ટાઇલ માર્ક ૨૧ થોડે ઓટ ફ્રાંટ મુખે.

IMPORT OF COTTON YARN.

સુતરની આયાત.

ઈ. સ. ૧૯૧૭ ના મે મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા તેથી ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું.

નંબર અને નંબર.	ગ ગાળા.	સુ.બર્ડ.	સિ.ધ.	મદ્રાસ.	બમો.	ટોટલ.
મ્યુલ ઓન્ડ વોટર નં. ૩૧ થી ૪૦	પાઉન્ડઝ. ૧,૧૭,૮૬૮	પાઉન્ડઝ. ૨૪,૬૦૦	પાઉન્ડઝ. ૫૪	પાઉન્ડઝ. ૬૪,૦૦૦	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ. ૨,૦૬,૫૫૨
નં. ૪૧ થી ૫૦	૩૧,૮૦૦	૫૪	૩૧,૮૫૪
ન ૫૦ થી ઉપર	૩૨,૭૩૦	૬,૧૮૧	૨૦૬	૬,૦૦૦	૪૫,૧૮૭
ઓરિજન, રેડ અને બીજા રંગોવાળું નં. ૩૧ થી ૪૦	૪,૩૨,૨૩૭	૧૬,૮૦૦	૪,૨૦૦	૨,૬૮,૪૮૪	૭,૫૪,૭૨૧
નં. ૪૧ થી ૫૦	૬૬૦	૧૨,૦૦૦	૧૨,૬૬૦
નં. ૫૦ થી ઉપર	૪,૦૦૦	૧,૧૬૧	૨૨,૦૦૦	૧,૪૬૫	૨૮,૬૫૬
ટોટલ	૬,૧૬,૬૫૫	૫૦,૫૮૧	૫,૭૪૫	૪,૦૨,૪૮૪	૧,૪૬૫	૧૦,૭૬,૬૬૦

COMPARATIVE STATEMENT OF TRAFFIC AT THE PORT TRUST WAREHOUSES FOR THE MONTH OF MAY 1917.

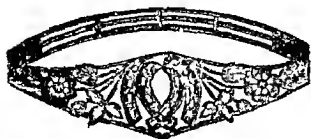
ઈ. સ. ૧૯૧૭ ના મે માસ માટે પોર્ટ ટ્રસ્ટની વેરહાઉસીઝમાંના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા.

	૧૯૧૭ ના મે	૧૯૧૭ ના મે	૧૯૧૭ ના ૧ લી જુન	૧૯૧૬ ની ૧ લી જુન
માલની જાત. તા. ૧ પહેલી	ને દિને સ્ટોક	ચથેલી ડીલીવરી	તાદીયે સ્ટોક	ને દિને સ્ટોક
રૂના કાપડની ગાંસડી	૨૫,૪૫૧	૫,૨૭૩	૨૮,૧૫૭	૨૬,૬૩૬
" " પેટી	૨૮,૬૧૭	૭,૭૪૮	૨૩,૨૪૪	૨૫,૧૨૩
રેશમ તથા ઉનની પીસસાડ ગાંસડી	૮૨૨	૬૪	૭૪૭	૩૪૦
રેશમ તથા ઉનની પેટી.	૧,૫૨૫	૧૦૧	૧,૫૩૧	૮૨૬
ટવીસ્ટ અને યાર્ન (મુતરાઉ) પેકેજીઝ	૫,૭૨૭	૧,૨૪૦	૪,૬૮૧	૭,૦૭૩
" રેશમ તથા ઉનના પેકેજીઝ	૨,૫૮૨	૮૮૨	૨,૪૪૭	૨,૭૬૫
ત્રાંગાના ટન	૧,૬૪૨	૬૪	૧,૫૫૧	૨,૮૩૪
ખીતળજાના ટન	૬૨૨	૧૩૬	૫૪૮	૧,૧૧૦

પોલીસી કરેલા ટેગલ ટોપ જારી કરવા કયા જગ્યા ?

મુંબઈના પ્રદર્શનમાં સોનાનો ચાંદ મેળવનારા ઝવેરીઓ

અમોને અમારા સોનાના દાગીનાના સુદર અને વીલાયતી જેવા સપ્રાધાર કામ માટે છેલ્લાં પ્રદર્શનમાં સોનાનો ચાંદ આપવામાં આવ્યો છે.

મોહનલાલ

એન્ડ

કમ્પની ઝવેરીઓ.

દરેક બતના સોના, ચાંદી, અને ઝવેરાતના Up-to date દાગીના ગબર બચ્ચામાં તૈયાર મળશે.

ટેલીફોન નં. ૧૭૬૫

૧૯૭-૨૦૧ રોકમેન સ્ટ્રીટ—મુંબઈ

નવું ગુજરાતી મુસ્તક.

બહાર પડ્યું છે.

જેને માટે “સાહિત્ય,” “ધી મૉડર્ન રીવ્યુ.”

“દેશી બહેપારી ચેમ્પરનુ માસિક વિગેરે માસિકોએ સારા સારા અભિપ્રાય આપેલા છે —

મેટરલિકના નિબન્ધો.

અનુક્રમણિકા:—૧. પ્રસ્તાવના. ૨. મેટરલિકનું જીવન. ૩. મૌન.

૪. પૂર્વજીવન. ૫. સ્ત્રીઓ વિષે.

(આ મુસ્તક માટે ગુજરાત કાર્ણચ સભા તરફથી રૂ. ૨૫૦ નું ધંનામ લેખકને મળ્યું છે.)

કિંમત ૦-૬-૦ ત્રી પી સાથે. ૦-૮-૦.

લખો:—ધનસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતા એલ્. ઇ. ઇ.

કુળાશનો બગલો:—સાન્તાકુઝ.

શ્રી વર્ણના હિન્દુ ગૃહસ્થો માટે
તબીયત સુધારવાનું સર્વોત્તમ સાધન.

આરોગ્યતા માટે
સર્વોત્તમ
સ્થળ.

શ્રી
મહીકાંઠા
ઉત્તમ

સુંદર હવા
અને
ભવ્ય ભુવન.

ધરના કરતાં
ઉત્તમ
સગવડ.

ભોજન ગૃહ

વીજળીક
ભળકાદાર
લાઇટ—પંખા.

ભુલેશ્વર

પ્રમાણીક,
ખંતીલા,
નોકરો.

અનંતવાડી

સ્વચ્છ
ઊંચામાં ઊંચો
ખોરાક.

નાકે

માલીકની
ભતી
દેખરેખ.

પ્રિય
દિ. ૧૬
૨૫, ૪૫
૨૮, ૬૯

ખાસ પધારો
અને ભતો
ખાત્રી કરો.

પુ. નં. ૦ ૨

વધુ ખુલાસા માટે મેનેજરને રૂબરૂ મળો યા લખો
વ્યવસ્થાપક—ઊમીઆશંકર બહેચરલાલ ત્રીવેદી,
મેનેજર અને માલીક.

SPINNING & WEAVING RETURNS.

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

ધ. સ. ૧૯૧૭ ના એપ્રિલ માસમાં હિન્દુસ્તાનની મીલોમાં નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં. સુતર (રતલ)

બ્રિટીશ ઈન્ડિયા	૧૯૧૬	૧૯૧૭
સુગંધ	૪,૦૧,૨૯,૬૬૩	૪,૦૭,૯૭,૯૮૪
મદ્રાસ	૩૧,૬૬,૫૫૭	૩૫,૩૫,૬૨૨
બંગાળ	૧૮,૦૬,૬૦૬	૨૫,૩૧,૩૮૮
સુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ	૩૫,૪૪,૫૧૮	૩૨,૬૮,૬૨૦
અન્ધ્ર પ્રેશ મેવાડ	૨,૭૦,૭૦૨	૨,૦૫,૫૨૦
પંજાબ	૪,૧૬,૫૩૪	૨,૪૪,૬૪૫
દીલ્હી	૨,૩૩,૮૧૫	૨,૨૨,૪૬૩
મધ્ય પ્રાંતો તથા બિસર	૩૦,૭૫,૨૪૭	૨૮,૬૬,૬૦૩
બ્રિટીશ ઈન્ડિયામાં કુલ	૫,૨૬,૪૬,૬૪૨	૫,૩૭,૦૬,૧૫૨
દેશી રાજ્યો	૩૩,૩૫,૬૮૧	૨૭,૬૦,૭૭૬

એકંદર કુપ	૫,૫૬,૮૫,૬૨૩	૫,૬૪,૬૬,૬૩૧
કાપડ		

બ્રિટીશ ઈન્ડિયા	૧૯૧૬	૧૯૧૭
સુગંધ { રતલ	૨,૪૦,૦૧,૧૧૦	૨,૫૩,૧૮,૩૧૧
{ વાર	૧૦,૨૧,૧૪,૬૩૬	૧૦,૬૬,૭૫,૫૭૭
મદ્રાસ { રતલ	૧૦,૦૩,૬૪૨	૧૩,૩૫,૦૬૪
{ વાર	૨૬,૧૧,૭૪૧	૩૫,૩૮,૬૭૪
બંગાળ { રતલ	૧,૮૬,૮૫૫	૪,૫૬,૭૧૮
{ વાર	૧૦,૭૦,૫૫૩	૨૩,૪૧,૧૨૫
સુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ { રતલ	૮,૬૭,૨૧૫	૬,૭૩,૨૭૬
{ વાર	૨૫,૫૬,૮૬૯	૨૭,૬૭,૫૬૦
અન્ધ્ર પ્રેશ મેવાડ { રતલ	૧,૫૫,૮૩૩	૧,૪૨,૦૫૬
{ વાર	૭,૪૩,૨૬૬	૫,૧૩,૭૮૮
પંજાબ { રતલ	૧૦૦,૩૩૮	૬૫,૧૩૦
{ વાર	૩,૭૪,૭૬૬	૨,૪૩,૬૦૧
દીલ્હી { રતલ	૮,૨૦૪	૩૪,૪૩૪
{ વાર	૧૫,૪૭૫	૬૪,૬૩૫
મધ્ય પ્રાંતો અને બિસર { રતલ	૧૧,૫૨,૬૦૭	૧૨,૫૪,૭૩૧
{ વાર	૪૪,૬૭,૦૬૨	૪૬,૦૧,૧૧૦
બ્રિટીશ હિન્દુસ્તાનમાં કુલ { રતલ	૨,૭૪,૭૬,૧૦૪	૨,૬૫,૭૬,૭૫૩
{ વાર	૧૧,૪૨,૬૪,૪૩૧	૧૨,૪૦,૪૬,૬૭૦
દેશી રાજ્યો { રતલ	૧૮,૭૪,૮૩૮	૧૮,૨૧,૪૮૦
{ વાર	૭૧,૩૬,૦૧૨	૬૭,૭૬,૩૮૧
એકંદર (ટોટલ) { રતલ	૨,૬૨,૮૩,૬૪૨	૨,૧૪,૦૧,૨૩૩
{ વાર	૧૨,૧૪,૩૩,૪૪૩	૧૩,૦૮,૨૬,૦૫૧

ધી બોમ્બે ટાઇલ ગાર્ડ ૨૧ એક સીટ ફોર, સુગંધ.

IMPORTS & EXPORTS OF GOLD & SILVER.

સોના રૂપાની આયાત અને નિકાશના આંકડા.

ઈ. સ. ૧૯૧૭ ના એપ્રિલ મહિનામાં થયેલી સોના રૂપાની આયાત અને નિકાશના આંકડા નીચે આપ્યા છે:—

IMPORTS OF GOLD સોનાની આયાત.

દેશનું નામ.	૧૯૧૬ રૂ.	૧૯૧૭ રૂ.
બંગાળા { ખાનગી	૪,૮૪,૮૪૬
{ સરકારી	૪૪,૬૫,૨૬૨	૧,૩૧,૫૦,૭૫૮
મુંબઈ { ખાનગી	૩૮,૨૭,૨૨૨	૨૨,૫૮,૧૮૮
{ સરકારી	૭૨,૬૪,૮૨૪	૧,૪૭,૦૩,૩૬૨
સિંધ { ખાનગી	૩,૭૧૪	૧,૫૦૩
{ સરકારી	૫૮,૨૦૦
મદ્રાસ	૫૦૭	૧૦,૩૪,૨૦૧
બર્મા	૫૬
કુલ { ખાનગી	૪૩,૧૬,૩૪૫	૩૨,૬૩,૮૬૨
{ સરકારી	૧,૧૮,૧૮,૩૧૬	૨,૭૮,૫૪,૬૨૦

EXPORTS OF GOLD.

	સોનાની નિકાશ.
બંગાળા { ખાનગી	૬,૦૫૪
{ સરકારી	૬,૨૫૪
મુંબઈ { ખાનગી	૩,૮૦,૦૦૦
{ સરકારી	૬,૦૧૭
સિંધ { ખાનગી	૩૩,૬૫,૦૦૦
{ સરકારી	૨૬,૭૧,૬૩૩
મદ્રાસ	૩,૮૮,૬૨૩
બર્મા	૬,૫૦૦
કુલ { ખાનગી	૬, ૦૭,૦૦૦
{ સરકારી	૨૫,૦૦૦
કુલ { ખાનગી	૩૦,૨૧,૫૭૮
{ સરકારી	૩,૨૬,૧૬૪
	૩૩,૫૧,૬૩૩

IMPORTS OF SILVER.

	રૂપાની આયાત.
બંગાળા { ખાનગી	૧૩,૪૦,૮૩૯
{ સરકારી	૨,૬૭,૫૯૮
મુંબઈ { ખાનગી	૪૪,૬૫,૨૬૨
{ સરકારી	૧,૩૧,૫૦,૭૫૮
સિંધ { ખાનગી	૧,૧૦,૨૦,૭૮૩
{ સરકારી	૧,૧૪,૪૫,૬૬૩
મદ્રાસ	૭૨,૬૪,૮૨૪
બર્મા	૧,૪૭,૦૩,૮૬૨
કુલ { ખાનગી	૩,૭૧૪
{ સરકારી
કુલ { ખાનગી	૫૮,૨૦૦
{ સરકારી
કુલ { ખાનગી	૫૦૭
{ સરકારી	૧૦,૩૪,૨૦૧
કુલ { ખાનગી	૫૬
{ સરકારી	૧૦,૦૫૧
કુલ { ખાનગી	૧,૨૩,૬૫,૮૬૯
{ સરકારી	૧,૨૬,૮૬,૩૧૬

EXPORTS OF SILVER.

	રૂપાની નિકાશ.
બંગાળા { ખાનગી	૨૦,૦૦૮
{ સરકારી	૧૫,૧૩૪
મુંબઈ { ખાનગી
{ સરકારી	૩,૮૦,૦૦૦
સિંધ { ખાનગી	૨૧,૫૦,૧૮૪
{ સરકારી	૬,૦૧૭
મદ્રાસ	૩૩,૬૫,૦૦૦
બર્મા	૨૬,૭૧,૬૩૩
કુલ { ખાનગી	૩,૦૦,૭૦૦
{ સરકારી	૨,૮૮,૬૨૩
કુલ { ખાનગી	૬,૫૦૦
{ સરકારી
કુલ { ખાનગી	૬,૦૭,૦૦૦
{ સરકારી	૨૫,૦૦૦
કુલ { ખાનગી
{ સરકારી
કુલ { ખાનગી	૩૦,૭૭,૮૬૨
{ સરકારી	૩,૩૫,૦૭૪
કુલ { ખાનગી	૩૪,૧૧,૬૩૬

IMPORTS OF SUGAR.

પરદેશી ખાંડની આયાત.

ધ. સ. ૧૯૧૭ ના મે માસમાં હિંદુસ્તાનમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઈ હતી

જે દેશોમાંથી આયાત થઈ હોય તેનું નામ.	૧૯૧૬.	૧૯૧૭.
	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.
યુનાઇટેડ કીંગડમ	૧૩૮	૧૬૬
જર્મની
હોલ્લેન્ડ
બેલજિયમ
ફ્રાન્સ
આસ્ટ્રીયા હંગેરી	૬૦૪
સ્વિટ્ઝર્સ સેટલમેન્ટસ.	૩૧,૪૬૭	૭૬,૯૬૧
બ્રાસિલ	૧,૮૬,૮૭૦	૩,૦૨,૦૪૬
ચીન	૮,૪૨૭	૨,૬૮૩
ફિલીપાઇન્સ
જાપાન	૫,૭૪૨	૨૨,૭૫૬
ધર્મ	૧૫૧
મોરીશિયસ	૮૬,૮૬૦	૧૨૭,૦૬૬
વેસ્ટ ઇન્ડીઝ
સાલિથ અમેરિકા	૨	૮૦૦
આસ્ટ્રેલીયા	૭૭	૨૧
બીજા દેશો	૧
કુલ—	૩,૨૨,૬૪૪	૫,૩૩,૨૫૭

(બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનના બ્રહ્મ બ્રહ્મ પ્રતિભા નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઈ હતી.

નામ	બ્રિટીશ ખાંડ.		ચેરડીની ખાંડ.		ટોટલ.	
	૧૯૧૬	૧૯૧૭	૧૯૧૬	૧૯૧૭	૧૯૧૬	૧૯૧૭
	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.	હ'દ્રવેટ.
બંગાળ	૧,૮૧,૩૬૪	૧,૪૬,૩૮૬	૧,૮૧,૩૬૪	૧,૪૬,૩૮૬
બુધ	૬૭,૬૫૮	૨,૪૨,૦૨૨	૬૭,૮૧૬	૨,૪૨,૦૨૨
સિંધ	૩૫,૮૧૬	૬૬,૮૨૭	૩૫,૬૫૮	૬૬,૮૨૭
મદ્રાસ	૩૭૭૦૦	૩૬,૪૪૬	૩૭,૭૦૦	૩૬,૪૪૬
બર્મા	૧૦૩	૪૧,૫૭૬	૧૦૩	૪૧,૫૭૬
કુલ	૩,૨૨,૬૪૪	૫,૩૩,૨૫૭	૩,૨૨,૬૪૪	૫,૩૩,૨૫૭

ધી મોર્ગે ટર્મલ માટ ૨૧ ઝેક્ટ રીટ દોટ, મુંબઈ.

JOINT-STOCK COMPANIES.

લૅંધન-સ્ટૉક કંપનીઓ.

ઈ. સ. ૧૯૧૭ ના એપ્રિલ મહિનામાં નીચેની લૅંધન-સ્ટૉક કંપનીઓ બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં રજીસ્ટર થઈ હતી.

નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	શાપલ. રૂ.
૧. બેંકીંગ, લોન, અને ઇન્વેસ્ટમેન્ટ.			
૧. ક્રેડિટ યુનિયન બેંક.	શીલોંગ, આસામ	નાણું ધીરવાનો ધંધો	૨૦,૦૦૦
૨. ખુલના કાયદા બેંક.	બંગાળ	ચરાણી ધંધો.	૨૫,૦૦૦
૩. ભાંગા લોન ઓફીસ.	ભાંગા, બંગાળ	" "	૨૦,૦૦૦
૪. નેટોર યુનાઇટેડ બેંક.	નેટોર	" "	૧,૦૦,૦૦૦
૫. ગંગરી લોન ઓફીસ.	સોના ટેળી, રાંગપુર, બંગાળ	" "	૩૦,૦૦૦
૬. બેલકા લોન ઓફીસ	બેલકા, બંગાળ	" "	૩૦,૦૦૦
૭. કોઈમટુર મહાજના બેંક.	કોઈમટુર, મદ્રાસ	નાણું ધીરવાનો ધંધો.	૨,૦૦,૦૦૦
૮. નાયર બેંક.	ટ્રીપાથર	" " "	૪૦,૦૦૦
૨. ટ્રેડીંગ.		બેંકીંગ લોન અને ઇન્વેસ્ટમેન્ટ કુલ.	૪,૬૫,૦૦૦
(અ) રેલ્વેઓ અને ટ્રામો			
૯. નાસીક ટ્રામવે કું.	મુંબઈ	ટ્રામવે બાબતનું સંબંધ કામકાજ ઉભું કરવા.	૧,૦૦,૦૦૦
(બ) વહાણમાં માલ ચઢાવવા કિનારે માલ ઉતારવા અને ગોદામમાં માલ ભરવા.			
૧૦. મેથર્સ ફ્રેજર એન્ડ કું.	કલકત્તા, બંગાળ	વહાણમાં માલ ચઢાવવા કિનારે માલ ઉતારવા વગેરે.	૫,૦૦,૦૦૦

મેટેલીક શીલોંગની ચારી રીજાઇન ગમચે કે ?

દાવડાની ચીમની.

લઠાઈ શરૂ થયા સાથે જાપાની કાચની ચીમનીઓ આવીને તે માલ વાપરવામાં ઘણો ખર્ચ કરાવે છે. તે ચીમની પડી નથી, તેમજ નવા નધુ ભરી ચાંચ તેજી દવા લાગે તથા પાણી પડે કે તરત ભાંગી નાંખે છે. ને રોગની બે ત્રણ ચીમનીઓ તમને લેવી પડે છે.

અગાડી પેટન્ટ ચીમની તમે વાપરો. જે પડી જવાથી ભત્તી વધી જવાથી રોગની આપત્તી ચીમની ઉપર પાણી પડે તોપણ ભાંગતી નથી. ને દર વરસે તમારા રૂ. ૨૦) નો અગાડી એક ચીમની વાપરવાથી બચાવ થશે.

દરેક જાતની ચીમનીઓ જાનાવનાર—

દાવડાની કું

મુંગાદેવાના કુવાત પાસે આવ્યા કુચરના માલામાં પોસ્ટ નં. ૩.

પ્રાઇઝ લીસ્ટ મફત—વેપારીઓને બરપુર કમીશન જલદી મંગાવો.

બસો રૂપિયામાં અન્નદાન સાથે

અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આર-સની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોઢવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વખે નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના રમરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં ગૌદાન !!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક "ગૌદાન" ગણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામાં આવે છે. તથા દાતાના નામનું લીસ્ટ ગોડપર લખી બહેર લાગમાં મુકી રમારક રખાય છે. એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોના નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રિપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

જે

તલમારે ગ્રીલ નર્મના કુટારાઓની દાઝભરી અને નુવમ અટકાવનાં હોય, હીંદી જુદાપર જુદાવને થતી દાની બંધ કરતી હોય, દરવરે લાગભાગ ૧,૫૬,૪૭,૨૬૭ પૈસાનો હિંદુસ્તાન ઉપર પડતો ધસારો અટકાવતો હોય, હીંદી ૧૬ મટે રહેવામાં સારા પગારની નોકરીઓ ભેળવી હોય, હીંદી જુદાવ દીંદાના લાભ મટે ખીલવતો હોય, બહેર પ્રમળી સગવડ મટે પૂરતી કાળજી રાખનાર સત્તા-ભેળવી હોય અને હીંદીઓની લાગણી અને અભિપ્રાયને માન આપે એવો અમલ ભેળવતો હોય,

તો

રહેવનો સરકારી વહીવટ માંગો.

(ખાસ ઉંચ વર્ણના હીંદુ ગૃહસ્થો માટે)

મનને પસંદ પડતી જમવાની

ઉમદા સગવડ

શ્રી અંબીકા ભોજનશાળા

૨૭૪ કાલબાદેવી રોડ—વીઠ્ઠલવાડી સામે

મુંબાઈ.

આ ભોજનશાળા, માલીકોની જાતી દળરેળ નીચે
છેલ્લામાં છેલ્લી પધ્ધતિ મુજબ ચલાવવામાં આવે છે.
ધર્મરક્ષણ, સ્વચ્છતા, પ્રમાણિકતા, ઉંચો ખોરાક અને
ખંતીલા નોકરો એ આ ભોજનશાળાનાં મુખ્ય લક્ષણ છે.

સગવડતાના પ્રમાણમાં ભાવ ઘણાજ મધ્યમ રાખવામાં
આવ્યા છે.

વધુ ખુલાસા માટે મેનેજરને મળો યા લખો.

નામ અને જાત	કેશણું.	હેડ.	ચાપણુ રૂ
(ગી) બીજાઓ.			
૧૧. મેશર્સ ચેરી એન્ડ કું.	કલકત્તા, બંગાળ	ચામકું કેળવણું અને બનાવનાર વગેરે.	૫૦,૦૦૦
૧૨. બંગાળ પ્રેક્ટીંગ ગ્લાસ ફેક્ટરી.	" "	પ્રવાહી કારખાનીક એસીડ ગ્લાસ અને એકસીજન બનાવનાર.	૬,૫૦,૦૦૦
૧૩. એ વહેન્ટે એજન્સી (ઇન્ડિયા.)	મુંબઈ	સામાન્ય ધંધો અને એજન્સી.	૧,૦૦,૦૦૦
૧૪. યુડી પીટી કૃષ્ણ દ્રાન્સપોર્ટ કું.	માંગલોર, મદ્રાસ	ઉતારાઓ અને માલોને લઈ જનાર વગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૧૫. ટાઇલ અને સેનીટરી વર્ક્સ.	ટીરથહલ્લી, માંદ્રાસોર	માટીના વાસણ બનાવનાર.	૧,૦૦,૦૦૦
		બીજાઓ કુલ	૧,૦૦૦,૦૦૫
		ટ્રેડીંગ કુલ	૧૬,૦૦,૦૦૫
૩ મીલો અને ગ્રેસીસો			
૧૬. મેશર્સ મારીયાટ મીલીંગ કું.	માગાલગર, વીહાર અને એરાસા	ઉગાડનાર, ચોખાની મીલો, ખાંડ બનાવનાર વગેરે.	૧,૫૦,૦૦૦
૪. ચા અને બીજી વાવેતર કરનારી કંપનીઓ.			
(અ) ચા.			
૧૭. સાશોડાટી કુંપની.	જાલ પશુરી, બંગાળ	ચા ઉગાડનાર વગેરે.	૩,૦૦,૦૦૦
૧૮. મીસ્ઝાપોર ટી કુંપની.	કલકત્તા	" "	૨,૦૦,૦૦૦
૧૯. મેન્સવતી પુર ટી કુંપની.	જાલપશુરી	" "	૨,૦૦,૦૦૦
૨૦. હરટર્ન ડાવર્સ ટી કુંપની	કલકત્તા	" "	૩,૦૦,૦૦૦

પી ભાગે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ એક ઓટ હાઉસ મુંબઈ.

નામ અને જાત.	ઠેકાણું.	હેતુ.	ધાપણ રૂ.
૨૧ સીડલી ડાવસ ટી કુપની.	કલકત્તા	આ ઉગાડનાર વગેરે આ કુલ	૩,૦૦,૦૦૦ ૧૩,૦૦,૦૦૦
(બ) બીજાઓ.			
૨૨. બારદવાન પેલેટીંગ ટીગબર અને ટ્રેડીંગ કુપની.	બેનાકુરી, બરદ- વાન બંગાળ	હરેહાં ઝાડો ઉગાડનાર વગેરે. ચહા અને બીજા વાવે- તર કંપનીઓ મળી કુલ	૧,૦૦,૦૦૦ ૧૪,૦૦,૦૦૦
૪. ખાણ ખોદવા અને પ ત્યરની ખાણો.			
૨૩ કોસ્ટ કોલ્લરીઝ.	કલકત્તા, બંગાળ	કોલસાની ખાણો વગેરે.	૮,૦૦,૦૦૦
૨૪. નીગાવેલી કોલ્લરીઝ.	, "	" "	૧,૦૦,૦૦૦
		ખાણ ખોદવા અને પ ત્યરના ખાણો મળી કુલ.	૯,૦૦,૦૦૦
૬. બીજાઓ.			
૨૫. ધી બીનાઉ.	કલકત્તા, બંગાળ	થીએટરના માલીદો તરીકે ધંધો કરનાર. એકંદર કુલ	૨,૦૦,૦૦૦ ૪૭,૧૫,૦૦૫

SEA-BORNE TRADE OF INDIA.

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

૪૦ સં ૧૯૧૭ ના મે માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી.

ચીજનું નામ.

Imports.

આયાત.

	૧૯૧૬ માં	૧૯૧૭ માં
	રૂ.	રૂ.
જીવતાં જનાવરો	૯,૯૩,૦૮૭	૧,૯૩,૦૭૦
દારૂગોળો હથીયાર વિગેરે	૪,૭૨,૨૪૭	૧,૫૬,૧૭૨
છાપેલી ચોપડી, નકશા વિગેરે	૪,૪૪,૬૬૯	૪,૬૯,૨૬૪
બુટમ અને શુભ	૩,૬૭,૫૧૭	૨,૭૯,૦૦૨
ઘર બાંધવાનો સામાન	૭,૭૭,૩૪૫	૬,૫૫,૩૧૩
મીઝુબત્તી	૨૬,૬૬૯	૧૧,૭૩૮
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ	૮૨,૮૯૨	૩૩,૪૪૦
રસાયણિક પદાર્થો	૨૨,૧૧,૧૯૨	૧૪,૭૩,૪૩૬
ઘડીયાળો	૧,૬૭,૩૮૬	૧,૩૮,૩૮૦
ઢોલસા	૩૨,૬૫૬	૨,૭૦,૮૬૧
કોદી	૧,૭૭૨	૫૪,૦૫૯
કાથો (સીંદરી)	૨૪,૫૭૬	૨,૬૪૯
દોરડાં	૧,૦૭,૫૭૭	૧,૬૪,૬૭૩
કટલરી (કાપડપ કરવાનાં હથીયાર)	૯૧,૭૯૮	૧,૪૫ ૧૬૬
સાઈકલો	૧,૭૮,૫૯૦	૨,૨૩,૮૬૭
કપુર	૨,૨૯,૮૦૦	૧,૨૮,૬૧૮
બીજી જાતની દવા મળી કુલ	૧૫,૨૦,૭૩૭	૧૦,૩૬,૮૦૦
હુગડા રંગવાની ચીજો	૧,૦૫,૬૩૦	૧૧,૨૮,૭૪૧
કુટાકકાં	૫૦,૩૮૧	૫૬,૩૫૩
ફરનીચર	૧,૩૪,૪૧૮	૧,૨૫,૫૪૦
ઠાચનો સામાન	૧૪,૨૪,૭૫૩	૧૪,૦૮,૭૫૧
ચોખા	૨,૭૨,૧૭૭	૪૦,૩૮૦
ધઉં	૪૦
ધઉંનો હોટ	૪,૧૩૨	૭૬૪
બાઈવેર	૨૫,૦૫,૬૪૩	૨૬,૬૭,૫૭૫
ધુપ	૨૦,૮૮૯	૨૭,૩૮૬
ચામડાં બિન કેળવાયલાં	૩,૧૪,૭૬૨	૧,૦૨,૯૮૮
કલિકટ્ટીસીટીને લગતાં હથીયારો	૧૩,૬૬,૬૧૧	૧૨,૧૩,૩૧૫
સંગીત વિગેરેને લગતાં હથીયારો	૧,૦૬,૫૮૨	૧,૩૦,૫૩૦
કાચીદાંત	૨,૯૮,૧૮૮	૧,૩૦,૬૭૪
અવેરાત	૩,૬૨૨	૧,૩૧,૭૬૨

ધી બોમ્બે ટાઈલ માર્કેટ ૨૧ બેંક ઓફ ફાઈન મેન્યુ.

ચીજતુ' નામ.

૧૯૧૬

૧૯૧૭

	૩.	૩.
કેળવાએલાં આમણં... ..	૩,૮૫,૫૩૯	૮,૧૨,૫૪૭
દારૂ	૧૩,૩૩,૮૪૩	૧૨,૯૦,૮૭૪
મશીનરી અને મીલ સ્ટોક્સ	૫૫,૩૨,૭૨૪	૩૭,૯૦,૫૧૯
નીવાસણી	૭,૪૭,૪૫૪	૧૭,૯૪,૫૨૧
પીત્તાળ	૨,૨૮,૧૬૫	૪,૦૬,૧૬૬
ત્રાંબુ	૨,૫૫,૬૦૮	૨,૬૧,૫૬૮
જમન સીલ્વર	૧૬,૩૯૯	૯,૨૩૫
લોહ	૨,૨૫,૩૨૭	૬,૮૪,૮૫૭
લોહ અને સ્ટીલ	૯,૮૬,૮૫૦	૧૫,૫૯,૫૭૧
સ્ટીલ	૯,૧૦,૯૪૫	૫,૮૪,૬૬૮
મીસુ	૨,૧૧,૬૫૮	૨,૦૮,૬૮૪
મોટર ગાડીઓ અને સાધકલા	૧૬,૪૨,૧૨૭	૧૫,૭૪,૨૮૦
કેરોસીન તેલ	૧૯,૩૨,૬૨૮	૨૦,૩૧,૬૬૮
અળસીતુ' તેલ	૬૫,૧૪૭	૯,૭૮૪
બીજી બાતનાં તેલો મળી કુલ	૩૦,૧૯,૬૦૧	૩૬,૯૭,૬૬૦
રંગ રોગાન વિગેરે... ..	૧૩,૨૯,૧૦૬	૧૦,૮૭,૭૮૦
કાગળો	૧૩,૭૨,૬૩૧	૨૩,૬૮,૦૪૭
રેલ્વે ગાડીઓ તથા સામાન મળી કુલ	૩૪,૬૨,૪૫૦	૫,૭૬,૭૭૦
રબર	૧૧,૧૩,૧૬૮	૧૦,૩૪,૮૬૭
મીઠું	૧૬,૩૩,૧૨૮	૫,૦૦,૬૮૨
સાબુ	૯,૪૧,૬૮૫	૬,૪૬,૩૧૮
સોપારી	૧૫,૮૬,૫૨૦	૮,૮૬,૩૯૮
તેઓનો કુલ	૭,૫૯,૦૮૭	૫,૮૬,૦૪૭
સ્ટેશનરી	૫૨,૩૮,૮૭૩	૮૮,૬૬,૦૪૫
ખાંડ	૫૯,૩૪,૬૮૯	૯૫,૨૬,૪૮૩
સુતર ઠાચું	૫,૬૭૫	૧૫,૬૨૭
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૩૨,૩૬,૬૦૯	૨૩,૬૧,૦૦૨
વગર ઘોઘેલા પીસ ગુણ	૧,૮૪,૦૧,૮૫૬	૧,૩૨,૮૩,૮૧૪
ઘોઘેલાં પીસ ગુણ... ..	૧,૨૦,૫૧,૪૫૯	૭૬,૫૪,૫૧૫
રંગીન અને છાપેલા પીમ ગુણ	૧,૧૪,૬૭,૭૦૮	૮૫,૩૮,૪૬૬
શીવવાના દોરા	૬,૪૭,૮૯૬	૩,૮૬,૬૦૩
સુતર એકંદર	૪,૮૯,૭૦,૧૫૫	૩,૪૪,૩૧,૫૦૪
દેશમ ઠાચું	૭,૧૬,૬૯૫	૮,૭૦,૧૩૬
દેશમના પીસ ગુણ... ..	૧૭,૮૩,૭૧૫	૧૭,૭૨,૬૩૬
ઠાચું ઉન	૧,૬૨,૭૧૫	૧,૭૩,૧૭૫
હોઝીઅરી	૪૪,૪૫૧	૧,૦૩,૬૫૦
ઉનના પીસ ગુણ	૯,૪૮,૬૬૬	૯,૮૦,૫૩૩
ઉન કુલ	૧૫,૨૦,૬૭૦	૧૪,૨૬,૫૪૮
તંબાકુ	૮,૬૧,૭૦૮	૧૩,૭૧,૭૦૩

મેટેલીક શીલીંગની સારી રીઝાઇન મમશે કે ?

તીજેરીવાળાઓની જુઠી સરટીકીકેટો.

થોડા વખત ઉપર લુલેશ્વરનાં એક ઘરમાં આગ લાગી ઘરમાં પહેલા માળ ઉપર મીંઠ મગનલાલ નામે એક માણસ સાળરકાંઠા લોજ નામે હોટલ ચલાવતા હતા. એઓ પાસે મુંબઈના મીંઠ કનૈયાલાલની બનાવેલી તીજેરી હતી. એઓની જગ્યામાં આગ એટલી થોડી હતી કે રૂનાં ગાદલાં પણ સલામત રહ્યાં હતાં તેમ તીજેરીનું લાકડાનું સ્ટેંડ પણ જેહુંને તેહું રહ્યું હતું. આટલું છતાં મીંઠ મગનલાલે તીજેરી બનાવનારને એવી સરટીકીકેટો લખી આપી હતી કે આખા ઘરમાં સૌમાં સખત આગ મારી જગ્યામાં હતી અને તમારી તીજેરીમાં સર્વ સલામત રહ્યું હતું.

ગોદરેજે ખરી હકીકત બહાર પાડી અને જણાવ્યું કે મીંઠ મગનલાલની સરટીકીકેટ જુઠી હતી અને તેઓએ પોતાના લાઇ માટે એક તીજેરીનો ચોર્ડર ગોદરેજને આપ્યો હતો. આ ઉપરથી મીંઠ મગનલાલે છપાવ્યું કે ગોદરેજ જુઠું બોલે છે. ગોદરેજે આ ઉપરથી મીંઠ મગનલાલને રા. ગા. સેતલવડ મેજિસ્ટ્રેટ આગળ ઉભા કર્યા. મેજિસ્ટ્રેટ સામે જુઠાની એવી પડી કે મીંઠ મગનલાલની જગ્યામાં ગાદલા સલામત હતાં તેમજ તીજેરીનું સ્ટેંડ પણ સલામત હતું. આ જોતાં મીંઠ મગનલાલ વિચારમાં પડી ગયા અને મારી માગી અને લખી આપ્યું કે મેં જે વાતો છપાવી તે સર્વ જુઠી હતી.

જાણીતા મોટા મેકરોની તીજેરીઓ લીલામમાં.

મુંબઈમાં થોડા વખત ઉપર જુદે જુદે ઠેકાણે આગો થઇ તેમાં જુદા જુદા મેકરોની તીજેરીઓના કેવા હાલ થયા તે જાણવા પછી કેટલાકોએ હજારોની કિંમતની બીજા મેકરોની તીજેરીઓ લીલામમાં મોકલવાનો ઠરાવ કરી ગોદરેજને નવી તીજેરીઓના ચોર્ડર આપ્યા છે.

૧ સર સામુઅલ જે. દેવીડે પોતાની હજારોની તીજેરીઓ લીલામમાં મોકલવાનું ઠરાવ્યું અને ગોદરેજને મોટા ચોર્ડર આપ્યા છે.

૨ મેક્સ જીડગરીની કંપનીએ પણ એ મુજબ કર્યું છે.

ગોદરેજ એન્ડ બાઈસ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની.

કારખાનું:—જેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઈ.

ચીજનું નામ.

૧૯૧૬

૧૯૧૭

રૂ.

રૂ.

અળસીનું તેલ	૪૨,૨૨૩	૪૮,૨૦૭
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ	૧૭,૩૫,૬૩૧	૨૪,૩૫,૬૫૪
ખોળ	૬,૫૨,૮૮૬	૪,૬૨,૨૧૬
અરીજી	૩૦,૨૬,૦૬૫	૫,૧૪,૫૩૦
ઘી	૨,૨૪,૬૪૪	૨,૧૧,૧૨૦
ઘીવેલી	૨૧,૦૮,૫૮૩	૯,૮૯,૬૭૬
ટોપરાં	૧,૬૬,૩૪૬	૧૧,૭૬૬
કપાસીયા	૧૫,૨૬,૭૮૧	૫૧,૩૦,૨૪૭
ભોંયસીંગ	૪૧,૨૦,૮૨૫	૨૬,૮૧,૬૪૧
અળસી	૨,૧૨,૦૮૧
ખસખસ	૧,૮૦૧	૨,૬૧,૪૦૫
સરસવ	૧૩,૦૧,૩૫૬	૮,૭૭,૭૭૫
તલ	૩૦,૪૨,૩૪૨	૩,૫૨,૫૨૧
તેળનો	૭,૮૬,૬૬૧	૧૧,૫૮,૭૪૪
ખાડ	૨૭,૦૮૭	૧,૫૬,૦૭૧
ચા	૫૦,૬૧,૪૧૦	૧,૧૪,૫૧,૭૦૧
કાચું રૂ	૨,૬૮,૩૬,૬૮૭	૨,૬૭,૩૧,૩૬૮
ટવીસ્ટ અને ચાર્ન	૫૦,૬૫,૬૧૬	૮૮,૨૭,૦૬૬
રૂમાલ અને શાલો	૨૩,૫૨૫	૬૫,૩૭૩
પીસ શુઝ	૨૬,૮૨,૫૬૫	૪૪,૪૩,૭૬૮
શણ	૬,૬૫૫
જ્યુટ કાચું	૬૬,૪૬,૨૪૭	૭૪,૭૨,૨૭૪
ટવીસ્ટ અને ચાર્ન	૧,૧૭,૪૭૦	૩૬,૧૦૬
ગની બેગઝ	૧,૧૮,૭૫,૮૬૩	૬૬,૫૬,૬૮૩
શુષ્કપાટ	૬,૨૪,૩૫૩	૩,૩૦,૮૮૧
રેશમ (કાચું)	૧,૪૪,૩૪૪	૬૬,૦૧૬
રેશમ કુલ	૧,૬૬,૬૧૬	૧,૪૬,૭૬૨
ઊન કાચું	૩૩,૧૪,૬૬૭	૧૮,૧૭,૭૩૭
ઊનની ધાબડીઓ ને ગાલીચા વગેરે	૨,૬૩,૨૫૬	૧,૪૭,૬૩૬
તંબાકુ, બીડી વિગેરે	૪,૦૨,૬૬૮	૨,૬૪,૬૧૧
લાકઘં, પાટીયાં વિગેરે	૫,૨૧,૮૫૩	૭,૦૨,૭૬૧

હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલ નિકાશ } સરકારી ઘઉંની નિકાશ સાથે	૧૮,૮૬,૫૮,૬૬૬	૧૮,૬૪,૧૨,૫૫૦
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલ નિકાશ } સરકારી ઘઉંની નિકાશ સિવાય.	૧૮,૮૬,૫૮,૬૬૬	૧૬,૪૮,૫૧,૨૫૬

જેથી પોલીમ કદેલા ટેમલ ગાય ખરીદ કરવા કંઈ જાયો ?

NEW PATENTS.

નવાં પેટંટો.

ઠલકસાની પેટંટ જ્ઞાકીસમાં નવી શોધા માટે પેટંટ મેળવવા માટે માર્ચની ૧૦ મી તારીખ અને તે પછીથી નીચે મુજબ અરજીઓ કરવામાં આવી હતી.

અરજી કરનારનું નામ.	શા માટે.
વીકર્સ લીમીટેડ.	શીવવાના સાંચામાં સૂધારા.
જી. કાન્ટેન ટીનેસ્કો અને ડબલ્યુ હુંડન.	આલટરનેટીંગ ફ્લુઈડ કન્ટેનરથી ચાલતી રોટરી મેટરમાં સુધારા.
જી. હોનેગાર.	ડુપ્લેક્સ સ્ટીમ પમ્પના એક્સપાન્શન વાલ્વ ગીઅરમાં સુધારા.
પી. સી. સેકેગીઓ, અને એફ. એ. લેથેન્જ.	સ્પાર્ક એરેસ્ટરમાં સુધારા.
સોસાયટી ડુ કારથુરેતર, ઝેનીથ.	એક્સપ્લોઝન મોટરમાંના કારથુરેટરમાં સુધારા.
ડબલ્યુ. ડબલ્યુ. એચ. સીલ્ક.	મુસાફરોના સામાન.
ટી. જી. એલન.	કમ્પ્રેસ અથવા ડીસેલ એસોસીએટીડ ગેસ રાખવાના સાધનો.
એચ. એસ. કેન્સ.	પેટ્રોલના ક્વાને માટેના સૂધારેલા પંપો.
કે. એસ. સંઘાની.	પોતાની મેળે બન્ધ થઇ જાય તેવા કાંક (નળા)
એમ. વ્હીટકોફ્ટ.	તેલ સુધારવાની રીત.
વી. એમ. માથુરામન ચેટ્ટી.	પાણી કઢાડવાને માટેના સાધનોમાં સૂધારા.

COMMERCIAL INTELLIGENCE.

વેપારી ખાતમી.

આ મથાળા નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી ખાતમીઓ આપશું. અત્રેના કોઈ પણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઈ પણ જાતની વેપારી બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હશે તે પણ આ કૉલમમાં દાખલ કરીશું.

બજાર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે
ધો ઇન્ડિયન ટ્રેડર્સ		
" જી. ૪૮	લન્ડનમાં એક પેદી.	ગોતાનો નિકાશ ઓંડેપાર વધારવા ઇચ્છે છે અને તેને માટે અહિંની કોઈ પેદી સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે.
" " ૪૯	લાહોરની એક પેદી.	ગોતાની બનાવટના રખર સોલ્યુશનને ખરીદે તેવી પેદીઓ ભેડે સમબંધ બાંધવા માગે છે. આ સોલ્યુશન ગાઈડીકલના ટાયરો વગેરે સાધવાના કામમાં આવી શકે છે.
" " ૫૦	ભેડિયા પ્રાન્તની એક પેદી	સુખડ અને તે જાતનાં બીજાં તેલ ખરીદનારાઓની સાથે બોળબોળ કરવા ઇચ્છા ધરાવે છે.
" " ૫૨	સ્વીટઝરલેન્ડની એક પેદી.	ચામડાં, ખૂટ, ઘડિયાળ, ઝવેરાત, કાપડ, સાચાકામ વગેરે સ્વિટઝરલેન્ડની બનાવટની વસ્તુઓના નિકાશને માટે એજન્ટ થવા રાજી છે.
" " ૫૩	મીકન્ડ્રાબાદમાં એક ઓંડેપારી.	થાઇમૉલ અને અજમાના તેલના ખરીદનાર ઓંડેપારીઓ સાથે પચ વ્યવહારની ઇચ્છા ધરાવે છે.
" " ૫૪	સ્પેનની એક પેદી	ગોતાના હાફને માટે સ્પેનના મીલાગા ગામની એક પેદીને અહિં એજન્ટો ભેડવે ઇચ્છે.
" " ૫૫	બ્રિટિશ હોલમબીબા, વાકુઅરની એક પેદી	અમેરિકાના પશ્ચિમ કોસ્ટથી આયાત અને નિકાશથી પચવ્યવહાર કરવા માટે કોઈ કલકત્તાની પેદી ભેડે સમબંધ માગે છે.

મટેલીક શીલીગમી બીલીંગનો એરડો ચોસે છે.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ જાખતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે.
ધી ઇન્ડિયન ટ્રેડ જર્નલ		
" ૭ ૫૬	કલકત્તાની એક પેઢી	હરડાના ઠંડેપારીઓ (ખરીદનાર) જોડે સમ્બન્ધ માંગે છે.
" " ૫૭	સીઆલકોટ, પબ્લિશની એક પેઢી.	રીનોસરસ (ગે ડે) અને બાઇસનના ચા મકાના ઠંડેપારી જોડે સમ્બન્ધ માંગે છે.
" " ૫૯	કેનેડાની એક પેઢી	રંચુનથી બહાઈટ ધીન રહુડાવનાર ઠંડે પારીનો સમ્બન્ધ માંગે છે.
" " ૬૦	કરાંચીની એક પેઢી.	સીગરેટ, સુતરાઈ અને ગરમ કાપડ, રહા, તેલો, ખોરાકની વસ્તુઓ વગરને માટે સિન્ધ, બલુચીસ્તાન, પર્શ્યાન ગઠક, પંજાબ વિગેરે સ્થળોના એજન્ટ તરીકે કામ કરીને માલ ખપાવી આપવા સંજો છે.
" " ૬૧	પ્રાંજિલમાંના રીચો ડાઇનેરી-ઓની એક પેઢી.	હંદ્રી વિગેરેની આયાત કરનાર સાથે કામ પાડવા આતુર છે.
" " ૬૨	મુબાઇનો એક રેલ્વે અમલદાર.	મહોટા કદના ધુચ લેવા માંગે છે.
" " ૬૪	લાયન્સની એક પેઢી.	પોતાની બનાવટની લેસ, ફોર વગેરેને માટે એજન્ટ નીમવા ઇચ્છે છે.
" " ૬૮	અગરતલાનો એક ઠંડેપારી.	કચોલા, છાલમોગરા અને હરડાના ખરીદનારની સાથે કામ પાડવા માંગે છે જેની કને ૧૦૦ મણ, ૨૦૦ મણ, અને ૨૦૦ મણ એમ અનુક્રમે વેચવાને માટે છે.
" " ૬૯	એસ્ટ્રેલિયાની એક પેઢી.	પોતે લેનોલીની રીફાઇન કરનાર છે એટલે હિંદુસ્તાનમાં કોઈ હોલસેલ કેમીસ્ટ અને ડ્રગીસ્ટ આ જાખતનો ઠંડેપાર ખીલવવા માગતો હોય જેની સાથે સમ્બન્ધને માટે આતુર છે.
" " ૭૧	લન્ડનની એક પેઢી	હિંદુસ્તાનમાં પોતાના ચાહર, પલંગ પોશ, ટેબલ કલેથ વિગેરેને માટે એજન્ટ નીમવા માંગે છે.
" " ૭૨	કેનેડા, વીનીપેગની એક પેઢી.	લાકડાનું રક્ષણ કરે તેવી વસ્તુઓના ખરીદનારની સાથે સમ્બન્ધ માંગે છે.
" " ૭૭	મદ્રાસની એક પેઢી	સ્વદેશી કાપડના મદ્રાસના એજન્ટ થવા ઇચ્છા ધરાવે છે.

ખાખર મોઠલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કંઈ બાબતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે.
ધી ઇન્ડિયન ટ્રેડ જર્નલ		
" " ૮૦	પારિસની એક પેટી.	કોઈ શણના વહેપારીને પારીસમાં એજન્ટ જોઈતો હોય તો કામ કરવા ખૂશી છે.
" " ૮૨	અમૃતસરની એક પેટી.	સ્વદેશી કાચની વસ્તુઓ, સીમેન્ટ, કાપડ, વહોડાંના સામાન વિગેરેના એજન્ટ થવા ખૂશી છે.
" " ૮૩	મુઝફરપુર (વિહાર અને આંધ્રીસા)ની એક પેટી.	હાજીગતના પ્રશ્નમાં વાપરી શકાય તેવા વાળ તથા છરીના હાથો બનાવી શકાય તેવી શીપોના વેચનાર સાથે સંબંધ ઇચ્છે છે.
" " ૮૬	બાર્બેડોસની એક પેટી	ગરમ પ્રદેશમાં પહેરી શકાય તેવાં કાપડના બનાવનાર સાથે સંબંધ માંગે છે.
" " ૮૯	કલકત્તાની એક પેટી.	શીપોના વહેપારી સાથે સંબંધ પાડવા માંગે છે.
" " ૯૦	દક્ષિણ હિંદુસ્થાન, કોકોનડાનો એક વહેપારી.	કલકત્તા તથા તેલોય (બર્મા)માં ઘી અને ચોખાના ખરીદનાર સાથે સંબંધ પાડવા માંગે છે.

ઉપરની ખાતરીઓમાં જે ઠેકાણે 'ઇન્ડિયન ટ્રેડ જર્નલ' લખેલું છે તેના સંબંધમાં સીધું કાયરેક્ટર જનરલ ઓફ કોમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછાવી જોવું. (આ ચેખરનું નામ તે કાગળમાં લખવું).

નોંદ.

"ધી ઇન્ડિયન ટ્રેડ જર્નલ"ના નંબરની ખાતરીઓના સંબંધમાં તે ખાતરી માગનાર વેપારી યા પેટીએ જેક રેકર્ડ્સ અથવા સારી ચોખાખાલવું પત્ર મોકલવું પડશે તે સિવાય તેવી ખાતરીઓનો જવાબ આપવામાં આવશે નહિ.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૦મું VOL. X. OCT. 1917. No. 4. ઓક્ટોબર ૧૯૧૭. અંક ૪થો.

અનુક્રમણિકા.		INDEX	
વિષય	પાનું.	Subjects.	Page.
૧ અધિપતિની નોંધ	૧૪૧	1. Editor's Study... ..	146
૨. ચેમ્બરનો વિભાગ	૧૪૮	2. Chamber's Section	148
૩ સામાન સ્વીકાર	૧૫૨	3. Reviews	152
૪ ઇન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સ વિભાગ	૧૫૫	4. Indian Industrial Conference	
૫ બેંચારી વિષયો	૧૬૨	Section	155
(અ) રોલા	૧૬૨	5. Commercial Subjects	162
(બ) બેંચારી સમાજોની તરફ અને તેઓએ		(a) Service	162
શું કરવું જોઈએ ?	૧૬૩	(b) Need of Commercial asso-	
(ક) દિવસની આર્થિક સ્થિતિ	૧૬૬	ciation and what they ought	
૬ સાલુ લડાઈને પ્રસંગે બેંચાર સંબંધી		to do?	163
ખબર પડેલાં વધુ સરકારી જાહેરનામાં	૧૭૩	(c) India, her resources and	
૭ બેંચારી ખબરો	૧૭૫	her economics.	169
૮ બેંચારી ખાતરીઓ અને આંકડાઓ ..	૧૮૩	6. War and Trade. Government	
		Notifications	173
		7. Commercial Notes	175
		8. Commercial Intelligence and	
		Statistics	183

હમે પોતે.

આ માસીકમાં જહારથી આવેલા લેખો માટે હમે જવાબદાર નથી.

આ માસીકનું લવાજમ મુંબઈના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂ. ત્રણ તથા ગાહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂ. ૩—૬—૦ ત્રણ છ આના પોસ્ટેજ સુદમાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૪ ચાર. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસીકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઈ ફેરફાર સુચવવો હોય ત્યાં તે કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ર૦મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઈએ. નહિતર તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિં.

હમારા જૂના કૉન્ટ્રેક્ટો પૂરા થયા જાદ, રીડીંગ મેટરમાં હમે જાહેર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ જાહેર ખબર આપનાર જુદરથોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે જેમણે પોતાની જાહેર ખબરો મેટરની આગળ થા પાછળ છપાવવા માટે આપવી.

EDITOR'S STUDY.

અધિપતિની નાંધ.

આ માસિક પ્રસિદ્ધ થયે આજ આશરે દસ વર્ષ થયાં. આ દસ વર્ષના અરસામાં તે માસિકે જનસમાજની શી શી સેવા બજાવી છે, પ્રજાના જીવનને વહેપારના ક્ષેત્રમાં ઉત્તર જનાવવા શા શા પ્રયાસો આદર્યા અને જેમાં કેટલે જાશે વિજય મેળવ્યો, આ બધા પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવાનું કાર્ય આ અઢના માસિકના વાંચનારનું છે; પરંતુ જે ઉદ્દેશોને લક્ષમાં રાખીને આ માસિક પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું હતું તે ઉદ્દેશોનો યત્નિચિત્ત વાગ પછુ જો પાર પડ્યો હોય તો હું પોતાને કૃતાર્થ માનું છું.

આ માસ પછી આ માસિક સાથેનો રહારો સંગ્રહ બંધ થાય છે. આ દાહિકામાં વાંચનાર

આલગે મહારા પ્રત્યે જે મમતા જાતાવી છે તેને માટે આભાર પ્રદર્શિત કરું તો અયોગ્ય નહિં ગણાય.

યૂરોપમાં આલતા મહા વિગ્રહને લીધે વહેપાર ઉદ્યોગની આલમમાં પણ અશાન્તિ પ્રસરે એ સ્વાભાવિક છે અને તે અશાન્તિને લઈને અનેક જૂના સિદ્ધાન્તો, નવાં દરિણિન્દુથી જોતાં ખોટા ઠરે છે, ખોટા ઠરેલા સિદ્ધાન્તો સાચા નીવડે છે વિગ્રહની સમાપ્તિ પછી બ્રિટિશ સામ્રાજ્ય વહેપાર સંગ્રહની શાં પગલાં લે છે તે ઉપર હિન્દુસ્થાનના વહેપાર ઉદ્યોગના ભવિષ્યનો આધાર રહેલો છે. બ્રિટિશ પ્રજા હિન્દુસ્થાનની સેવા ભૂલવાની નથી એટલે એ સંગ્રહને ઝાઝી ચિન્તાની મરૂર

(ખાસ ઉંચ વર્ણના હીંદુ ગૃહસ્થો માટે)

મનને પસંદ પડતી જમવાની

ઉમદા સગવડ

શ્રી અંબીકા

ભોજનશાળા

૨૭૪ કાલબાદેવી રોડ—વીઠ્ઠલવાડી સામે

મુંબાઈ.

આ ભોજનશાળા, માલીકોની જાતી દેખરેખ નીચે
છેલ્લામાં છેલ્લી પધ્ધતિ મુજબ ચલાવવામાં આવે છે.
ધર્મરક્ષણ, સ્વચ્છતા, પ્રમાણિકતા, ઉંચો ખોરાક અને
ખંતીલા નોકરો એ આ ભોજનશાળાનાં મુખ્ય લક્ષણ છે.

સગવડતાના પ્રમાણમાં ભાવ ઘણાજ મધ્યમ રાખવામાં
આવ્યા છે.

વધુ ખુલાસા માટે મેનેજરને મળો યા લખો.

Engineers, Iron Founders & Tiles Manufacturers

JACOB CIRCLE, BOMBAY Tel 1001

આમે લાદીઓ હમેરના વપરાસથી લીસી તેમજ ચમકારા
યાય છે. અમારી લાદીઓને જોવી હોય તો મુળદંતી પબ્લીક-
ખીટીંગિયા ગેસડેલી છે જેઓને ૨૫ વરસ થવા આવ્યા છે
પણ તદ્દન સલામત હાલતમાં છે. વગર મગાવેલી સખ્યા-
બધ સરટીફિકેટો અમેને મળી છે ૨૦, તરેહુ અને
ટકાઉપણામાં પરદેશી લાદીઓ કરતા શ્રેષ્ઠ છે આ લાદીઓ
એક ખાસ મશીનમાં બનાવવામાં આવી છે દરેક લાદીને ૩૦ ટન
પ્રેશરને ટેકા કાઢેલા છે પરદેશી લાદીઓની કીંમત કરતા અમરી
કીંમતથી પણ ઓછી રાખેલી છે કેટલાંક મગાવવાથી મોકળીશું

જ્ઞાન સાથની ગમતનું મુખર્ણનું મુખ્ય મથક.

દર અઠવાડિયે રજુ થતા આખી દુન્યાના સર્વથી મોટા અને નોંધી
લેવા જોગ બનાવોના ચીત્રનો સુક્ત દેખાવ.

બે વાર ઉદ્યોગ અને સાયન્સનું શીક્ષણ સીનિમા મારફતે જોળવવાની દરરોજ મળતી તક.

ગાયનકળા અને અગાળનની કસરતથી ગળા અને બદનની ખીલવણીના દર
અઠવાડિયે રજુ થતા દાખલા.

યુરોપ અને અમેરીકાના નાટક તખ્તાના સુધારા વધારાની નજર પડતી વીગત
એક્સેલસીયર થીએટર.

ખી. એન. ભાથેનાની ફાં.

સેન્ટરી એન્ડ હારડવેર મરચંડસ.

નાગદેવી સ્ટ્રીટ, મુળર્ષ નાં ૩

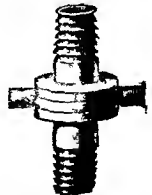
રેલીફ નાં ૩૧૫૫.

સેન્ટરી છત્ર એન્ડ રેલવેને લગતો સર્વે સામાન.

લોખંડની, કલાઇની, પીતલની, તાંબાની, સીસાની, બોયલર ટ્યુબો, ખીરની
રેનવોટર પાર્થિસો અને તેની ફીટીંગો — દરેક આપની મોટા જથ્થામાં મળશે.

તેસતેડ પીતલના રત્તાવ કૉક, ખીબકૉક, સીતના વીલ વાવવમો, અને 'દાકસો —
દરેક જાત અને આપના.

ચીનીની ગટરના પાર્થિસો અને ફીટીંગ્સ, વોટર-કલોઝના વાસણો, લેવેટરીઓ,
બાય તખ્મો, ફ્લસગી ટાંકીઓ વગેરે પ્લમ્બરોને લગતો દરેક જાતનો માલ જથ્થાબંદ
તથા છુટક મળશે.

નથી. હિન્દુસ્થાનની પ્રજામાં નવું ચેતન આવ્યું છે, હિન્દુસ્થાનના પૈમાદાર ગતુષીમાં નવો ઉત્સાહ વ્યાપી રહ્યો છે એટલે યુદ્ધની પૂર્ણદૃષ્ટિ થતાં ભૂતકાળની મહત્તા-ભૂતકાળની જાંઝાજલાલી પાછી ધીમે ધીમે આ દેશમાં પોતના પૂનિત પગલાં પાડે અને પરિણામે આ દેશની પ્રજા આગેવાન પાંડિતમાત્ર્ય પ્રજાઓ જેવી ઉત્પત્તિ લોગવતી થાય એવાં આશાભર્યાં ચિહ્નો સ્થિતિમાં દૃષ્ટિગોચર થાય છે નિરાશાવાદને હવે અહિં સ્થાન આપવું જોઈતું નથી. હવે તો આશાવાદજી જોડાયે.

૪

૪

૪

અમેરિકામાં ફાંડ છે, રાકેડેટર છે, એન્ડર કારનેગી છે. આપના ગરીબ દેશમાં એવાઓ નથી જો ખરૂં છે પણ આપણે ત્યાં પણ તાતા છે, કરીમખાંદ હયાદિમ છે, સાસુન છે એ દાક્તરી

સ્થિતિ એવાં થોડું નથી. સમય ચાલુકા છે એટલે દેશ જોપાર કંધાગમાં પ્રયત્નો કરે આગળ વધે તેમજ છે. જોપારસતિ વિના દેશના સ્થિતિ અશક્ય છે એટલે એકેએક દેશમાં જો ને દિશામાં આગળ વધવાના મતનો ફરવા ઘટે છે. આ આગના મનિક આજ સુધી તેજ દિશામાં ગમન કરતું આવ્યું છે અને યથાશક્તિ દેશમેવાના મદા કાર્યમાં ભાગ લેતું આવ્યું છે. અવિશ્વમાં ઉત્તરોત્તર તેજ પ્રમાણે માસિક પોતાની ફરજ બજાવતું રહે એવી આશા બાળવી વિરમ્ય છે.

૪

૪

૪

બાળના અંકમાં ધી ઓરગન એટી મ સાવિત્ર કા. નો અંકે ૭ પણ છાપવામાં આવ્યો છે તે પ્રત્યે હું ચાલનારનું ધ્યાન ખેંચું છું.

CHAMBER'S SECTION.

ચેમ્બરના વિભાગ.

ધી ઇન્ડિયન મર્ચન્ટ્સ ચેમ્બર ઍન્ડ
બુરોની કમિટીની એક સભા તા. ૧ લી ઑગષ્ટ
૧૯૧૭ ને બુધવારને રોજ ૨ કલાકે (સુ. ટા.)
મળી હતી જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો
હાજર હતા.

સર વિક્ટર દાસ ડી. ઠાકરશી (ઉપપ્રમુખ).

શેઠ મોતીલાલ વલ્લભભા.

„ મોતીલાલ કાનભા.

„ રેવાશંકર જગજીવન.

„ પી. જે. બીલીમોદીઆ.

„ જેઠાભાઈ વાલભા.

„ મોસારભા વેલભા.

„ એમ. પી. માદન.

„ એસ. ઇ. વર્ડન.

સભાનું પ્રમુખસ્થાન પ્રમુખની ગેરહાજરીમાં ઉપપ્રમુખે લીધું હતું.

(૧) આગલી સભાની મીનીટો જે સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

(૨) હિન્દુસ્થાન અને રશિયા વચ્ચેના વેપારની ખીલવણી માટે રશિયા ખાતે જે ડેપુટીશન ગયું હતું તેના વરફથી તૈયાર થયેલો રીપોર્ટ આ કમિટી ઉપર મોકલવામાં આવ્યો હતો તથા તેમાં જણાવેલી સૂચનાઓ ઉપર કમિટીનો મત માગવામાં આવ્યો હતો. આ બાબત ઉપર વિચાર ચલાવવાને નીચે લખેલા ગૃહસ્થોની સખ કમિટી નીમવામાં આવી હતી:—

પ્રમુખ.

ઉપપ્રમુખ.

શેઠ એસ. ઇ. વર્ડન.

ઑન. શેઠ ચુનીલાલ મિ. મહેતા.

શેઠ મોતીલાલ વલ્લભભા.

(૩) ઇન્ડિયન રેલ્વે કૉન્ફરન્સ એસોસીએશનના સેક્રેટરીના પત્ર આવ્યો હતો કે પૂના ખાતે શુદ્ધ કલાસીફિકેશન કમિટીની એક સભા મળનાર છે, તે પ્રસંગને માટે વિચાર કરવા માટે આ ચેમ્બર પાસેથી સૂચનાઓ મંગાવી હતી. તે બાબતમાં ચેમ્બરના સઘણા સભાસદોમાં એક સંરકથુલર ફેરવવામાં આવ્યો હતો અને આ બાબતમાં સભાસદો તરફથી સૂચના મંગાવવામાં આવી હતી. આવી જાતની કેટલીક સૂચના આવી હતી જે ઇન્ડિયન રેલ્વે કૉન્ફરન્સ એસોસીએશનના સેક્રેટરી ઉપર મોકલી આપવાનો ઠરાવ થયો હતો.

(૪) મુંબઈ ટેલીફોન કું પોતાના આડેકાના ટેલીફોનો એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ બદલી આપવાની પધ્ધતિ ના પાડે છે, તે બાબતમાં કમિટી તરફથી તેઓ પાસે કેટલોક ખૂલતો માગવામાં આવ્યો હતો જેના જવાબમાં તેઓએ જણાવ્યું હતું કે તે ફરીયાદ હવે હરતી ધરાવતી નથી.

(૫) હરખની સુધારણા માટે ના. સરકાર તરફથી પૂછાવવામાં આવ્યું હતું કે તે ધરખ-

મેટેલીક શીર્શંગથી બીલીંગનો ઓરડો રોસો છે.

નધમાં કાંઈ પણ કાયદાના પગલાંની જરૂર છે કે કેમ? હેના જવાબમાં એમ લખવાનો ઠરાવ થયો હતો કે, કમીટીના મત મૂજબ આવી જાતના પગલાં લેવાની કાંઈ પણ જરૂર નથી.

(૬) ના. હિન્દિ સરકારના આંકડા ખાતાં તરફથી ૬૨ મહિને પ્રકટ થતાં આંકડાના પુસ્તકોમાંથી કેટલીક જાણતો કાઢી નાખવાની (લુકા-ધના હિંગામને લીધે) ખજાનર આપવામાં આવી હતી. આવી જાતની ખજાનર બ્રિટિશ બોર્ડ ઓફ ટ્રેડ તરફથી પ્રકટ થતાં પુસ્તકોમાંથી પણ કાઢી નાખવામાં આવી છે તે માટે કમીટીને કાંઈ વાંધો લાગ્યો ન હતો અને તે પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

(૭) મિસિસ ગિસેન્ટને તથા હેમના બે સાથીઓને નજરકેદ રાખવા જાણત તથા સ્વરાજ જાણતમાં હોર્ડ પેન્ટલેન્ડના ભાષણ જાણત પ્રોટેસ્ટ કરવા માટે મી. રાજકુ. ટી. હાલાઈએ કમીટીને સૂચના કરી હતી. જેના સમજાવવામાં એમના સોલીસિટરને મત લેવાનું હતું હતું કે આવી જાતની રાજદ્વારી જાણતો ઉપર કમીટી વિચાર ચલાવી શકે કે નહિ?

(૮) મેસર્સ વૉલેસ ફલાવર મીલ કું. તરફથી પત્ર આવ્યો હતો કે વહારફેજના નિયમોને લીધે હેમને કેટલીક અગવડ પડે છે અને મૂજબતે કરીને એમ સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે જે જાણતમાં અમૂક માલ સમજાવી બે માર્ટીઓ વચ્ચે વાંધો પડે તો વહારફેજની સુધનમાં એક દિવસનો વધારો કરવો તેઓને એમ લખી જણાવવાનું હતું હતું કે આ સવાલ વહેપારી વહેપારી વચ્ચેનો હતો અને નહિ કે રેલવે તથા વહેપારી વચ્ચેનો, અને કે તેથી કમિટી દિલગીર છે કે તેઓ વચમાં પડવાનું હરફત ધારતી નથી. વધુમાં એમ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે જે તેઓના પત્રમાં નહિ જણાવેલી કાંઈ પણ ઉપયોગી જાણત રહી ગઈ હોય તો આ કમિટી જાણણ કરીથી લાવવાથી તેઓ તે જાણત કરી વિચાર ચલાવશે.

(૯) મેસર્સ જે. એન. સીંગ કું. તરફથી એક પત્ર આવ્યો હતો જેમાં “લુકાધ પછીના વહેપાર” જાણત જંગાળ એમના ઓફિસમાં કરેલાં રેપ્રેઝેન્ટેશન તરફ કમિટીનું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. અને જણાવ્યું હતું કે કાગળની આયાત ઉપર જે ૨૦% ની જકાત નાખવાની જંગાળ એમને સૂચના કરી હતી તે જાણતમાં આ એમની કમિટીએ પણ લખ્યું. અને એમ સૂચના કરવી કે આવી જાતની જકાત નાખવી હાય તો તે સારા માલ ઉપર નાખવી, હલકા ઉપર નહિ. આ પત્ર ઉપર વિચાર કરતાં એમ લખવાનો ઠરાવ થયો હતો કે કમિટીએ આ જાણતમાં પોતાનો મત આપી દીધો હતો અને કે હેમાં જણાવ્યા પ્રમાણે આયાત તથા જકાતના ધોરણની વિગતોમાં તે ઉત્તરવા માગતી નથી, કારણ કે હેમના મત મૂજબ સૌથી અગત્યનો સવાલ તેમ છે કે આવી જાતનું ધોરણ નક્કી કરવાનું સત્તા હિન્દુસ્થાનને જ હોવી જોઈએ.

(૧૦) નવા સભાસદો:—

નીચે લખેલા ગૃહસ્થાની આ એમનારમાં સભાસદ થવાની અરજીઓ આવી હતી હેના સમજાવવામાં ગેલટ બોર્ડસ ખુલ્લી રાખવાના દિવસો સોમવાર તા. ૧૩ મી ઓગસ્ટ, ૧૯૧૭ ના રોજથી સોમવાર તા. ૨૦ મી ઓગસ્ટ, ૧૯૧૭ હરવવામાં આવ્યા હતા. સ્ક્રુટીનીઅર તરીકે શેઠ એમ. પી. માદનને નીમવામાં આવ્યા હતા:—

૧. શેઠ એમ. સૂરેદાર.
૨. „ માણિકલાલ મણીલાલ પરિખ.
૩. „ ઇસમાયેલ એ. એમ. ગુસા.
૪. „ જમનાદાસ વસનત મનહ.
૫. „ ગોરધનદાસ ભીમજી.
૬. મેસર્સ દોલતરામ કાશિરામની કું.

(૧૧) શેઠ જોષાજી વાલજી સુન્દરજીના અકાળ મૃત્યુ માટે શેઠ પ્રદર્શિત કરવામાં આવ્યો હતો તથા હેમના કુટુંબ ઉપર દિલાસા-પત્ર મોકલવાનો હરાવ થયો હતો.

(૧૨) એન્ટી ટ્યુબરક્યુલોસીસ લીગ તરફથી મદદની માગણી કરવામાં આવી હતી જે માટે દિલગીરી સાથે ના પાડવામાં આવી હતી.

બાદ સભા બરબારત થઈ હતી.

ધી ઈન્ડિયન મર્ચન્ટસ એન્ડ બુરોની કમિટીની એક ખાસ સભા તા ૧૫-૮-૧૯૧૭ ને બુધવારને રાજ રહાડે ૨ કલાકે (મું. ૮૧) મળી હતી જે પ્રસંગે નીચે જણાવેલા બૃહદ્દેશી હાજર હતા —

૧. સર વિઠ્ઠલદાસ ડી. ઠાકરશી (ઉપપ્રમુખ)
૨. એન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી.
૩. શેઠ જેઠાભાઈ વાલજી
૪. „ જગન્નાથજી.
૫. „ પી. જે. બીલ્લીમોરીયા.
૬. „ કેવીદાસ માધવજી ઠાકરશી.
૭. „ સોગમજી એદલજી વાડન

પ્રમુખની ગેરહાજરીમા ઉપપ્રમુખે પ્રમુખસ્થાન લીધું હતું

(૧) શેઠ ડબ્લ્યુ ટી હાલાઈના એક પત્ર આવ્યો હતો જેમા મિસિસ જેઝાન્ટને નજર-કેદ રાખવા બાબત તથા બીન કેટલાક સવાલો બાબત આ ચેરમની કમિટીએ કાંઈક પગલા લેવા એવી સૂચના કરવામાં આવી હતી તે પત્ર ઉપર ચેમબર્નના મોડીગ્રીટસેનો મત આગલી સભાના હરાવ પ્રમાણે લેવામાં આવ્યો હતો. મોડીગ્રીટસેનો મત એ હતો કે શેઠ

હાલાઈની સૂચનાઓ રાજ્યદ્રારી બાબતને લગતી હોઈ ચેમબર્નના નિયમ નં. ૨ ના પ્રમાણે કમિટી તે બાબત કાંઈ પણ કરી શકે નહિ, આ સંબંધી બાબત ઉપર વિચાર કરી એવો હરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે શેઠ હાલાઈને લખી જણાવવું કે કમિટી દિલગીર છે કે તેઓની સૂચના કમિટી અગત્યમાં મૂકી શકતી નથી.

(૨) 'કોલ કમિટી' બાબત ચુનાઈટેડ પ્રોવિન્સીસ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સનો પત્ર, જેના ઉપર આગલી સભામાં વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો અને જે બાબતમાં વધુ વિગત મગાવવામાં આવી હતી તેના ચમ્બર્નમાં તે ચેમ્બર તરફથી જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ના. સરકાર પોતેજ કોલમાંની વ્યવસ્થા બધે ઠેકાણે હાથમાં લેનાર હોવાથી તેઓને એ બાબતમાં કશું વધુ કહેવું નથી. આ પત્રની નોંધ લેવામાં આવી હતી

(૩) આગલી સભામાં રજૂ થયેલા શેઠ ડબ્લ્યુ. ટી. હાલાઈના કાચ ઉપરના રેડવેના નૂર બાબતના પત્રના સબ ધમા તેઓની પાસે વધુ હકીકત મગાવવામાં આવી હતી જેના જવાબમાં તેઓએ બી. બી. એન્ડ બી. આઈ. રેડવેના મેનેજર સાથે ચલાવેલા પત્રવ્યવહારની નકલ મોકલાવી હતી. આ બાબત ઉપર વિચાર કરતા એમ હરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે તેઓને પૂછાવી જોવું કે છૂટક કાચ મોકલવાનો તથા આખાં વેગનોમાં મોકલવાનો દર કેટલો છે તથા દર વર્ષે કેટલો કાચ અત્રેથી વટોદરે જાય છે

(૪) કમિટીના ધ્યાન ઉપર શેઠ સતારાદ તરફથી લાવવામાં આવ્યું હતું કે મોટરને લગતી બમ્બી ચીન્નિ (ટાયર ચિંગ) બેંગ્લોરમાં મળે આવત થવા દેવાની પ્રાચીની કમીની તથા ગુનુનીયન્સ ઓર્ડર લાક્ષમ્ય કરી શક્યા નથી.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયલી થાપણુ રૂ. ૩૦,૦૦,૦૦૦

પગાર થયેલી થાપણુ રૂ. ૧૫,૦૦,૦૦૦

રીઝર્વ રૂ. રૂ. ૧,૬૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપોઝીટ મુકેલી દરેક પાઇની સલામતી માટે ખાસ

ગોઠવણુ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કુાં. ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટસ આ

બેંકના હિસાબો અને બીનબીનગીરીઓ દર અડવાડીએ તપાસે છે.

ગ્રેસીડંસી બેંક માફક આ બેંક પોતાના હિસાબનાં પખવાડીક

સરવૈયાં બહાર પાડે છે

દરેક રીતનું બેંકને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં ટુંકી તેમજ લાંબી મુદતના વ્યાજના દરો માટે મેનેજરને મળવું.

ચેક્ક તથા બેંકને લગતો પત્ર વ્યવહાર શુભગતીમાં પણ થઈ શકે છે.

વડી ઓફીસ:-એલાહાબાદ બીહારી, કોટ, મુબંબ.

શાખા ઓફીસ:-ઝવેરી બજાર, મુબંબની માંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતા ઉપર.

રોજની ખાકી ઉપર

બનેવાઈથી જીન ... ૩ ટકા.

જીલાઈથી ડીસેમ્બર..... ૨૧ ટકા.

૧૨ માસની ડીપોઝીટ..... ૫ ટકા.

૧. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે... ૫ ટકા.

ટુંકી મુદતના ભાવો અરજ કરવાથી માલમ પડશે.

વધુ વીગતો માટે મેનેજરને મળવું.

સોરાબજી ન. પોચખાનાવાલા

મેનેજર.

ન્યુ કિન્સરોડ, ઉપરના

ચોપાટીના જુના રેલ્વે શાટકની સામેના

મહારાં શો રૂમ્સ

તમને ઘણી મનગમતી ચીજો આપશે.

સુંદર નવી ડીઝાઇનના પલંગો

ભેટ આપવા લાયક

અનેક નાની મોટી કિમતી ચીજો

તેમજ

ફરનીચર મોટેના ઉત્તમ રંગો

વિગેરે, વિગેરે.

જરૂર એક વાર શો રૂમ્સ પર પધારો.

L. Roy Sampat

70, APOLLO STREET, FORT; BOMBAY.

એના સમ્બન્ધમાં એમ લખવાનો ઠરાવ થયો હતો કે મોટરને લગતી ચીજો જે આ દેશમાં ખનાવી શકાતી નથી તેની આયાત અમૂક પ્રમાણમાં ઠેકાણીએ માટે પણ થવા દેવી.

૫) નિકાશને માટેની કેટલીક ચીજોમાં થતી ભેજભેજ તરફ ના. સરકારે આ કમિટિનું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું તથા તેમને મત મંગાવ્યો હતો તે બાબતના કાગળીયાં સભાસદોમાં ફેરવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૬) મુંબાઇ પ્રાન્તને માટે 'રીકુટીંગ બોર્ડ' નિભાયાની બખર ના. મુંબાઇ સરકારે આપી હતી જેની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૭) ઓન. રા. બ. એન. ટી. વૈદ્ય જેઓ ગૂજરી ગયા છે તેમનું નામ ચેમ્બરના સભાસદોમાંથી કમી કરવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૮) મેથર્સ તાલેર એન્ડ કું. ની આ ચેમ્બરમાં સભાસદ થવાની અરજી આવી હતી. તેમના સમ્બન્ધમાં બેલ્ટ બૉક્સ ખુલ્લી રાખવાના દિવસો તા. ૨૫ મી ઑગષ્ટ, ૧૯૧૭ થી તા. ૧ લી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૭ સુધી ઠેરવવામાં આવ્યા હતા સ્કુટીનીઅર તરીકે શેક એમ. પી. માદનને નીમવામાં આવ્યા હતા.

તે બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

પુસ્તકો તથા ચોપાનીયાં.

નીચલાં પુસ્તકો તથા ચોપાનીયાં ચેમ્બરને ના. સરકાર તરફથી અને—અન્ય સંસ્થાઓ તરફથી ઑગષ્ટ તથા સપ્ટેમ્બર માસમાં મળેલાં છે :—

ના. સરકાર તરફથી મળેલાં પુસ્તકો :—

1. Land Revenue Administration Report, Part I of the Bombay Presidency including Sindh for the year 1915-1916.

2. Land Revenue Administration Report, Part II of the Bombay Presidency including Sindh for the year 1915-1916.

3. Report of the Working of the David Sassoon Industrial and Reformatory Institution for the year 1916-1917.

4. Annual Report of the Lunatic Asylums for the year 1916.

5. Annual Statement of the Seaborne Trade of British India with the British Empire and Foreign countries for the fiscal year ending 31st March, 1916. Vol. II.

6. Memories of the geological Survey of India. Vol. XIV Part I.

અન્ય પુસ્તકો.

1. The Chemistry of Commerce.
2. Trade products of British India
3. Fair of Lyons 1917.
4. Report of the Bombay Mill Owners' Association for the year 1916.

સાહ્યાર સ્વીકાર.

(રિવ્યુઅર—J. L. D. B.)

જંગે યુરોપ અથવા કયસરના
મોતનો ઘંટ.

તૈયાર કરનાર:—

શંકરલાલ મણીશંકર ગોવિંદજી ખી. એ.
કિં. ૦-૨-૦

આધુનિક લઢાઇનાં જે સાહિત્યે છપાયા છે અને તેમાંથી લઢાઇને લગતાં કારણોનો સાર-સાર કાઢી આપણે જે અનુમાન કંઈપી શકીએ તેવાં અનુમાનો ઉપરથી નાટ્યના સ્વરૂપમાં સંવાદ દેખાડનારી આ ઉપ પાનાની ચોપડી છે. ઑસ્ટ્રીયાના યુવરાજ અને યુવરાણીનું ખુન થયું તેના સમાચાર મંત્રી રાજને આપીને પેઠે છે અને લઢાઇની શરૂઆત થાય છે ત્યારથી જર્મનીએ લીજનો કિલ્લો સર કીધો અને ત્યાં હાખલ થઇ જર્મન સિપાહીઓ મોજ મારે છે ત્યાં સુધીનું વર્ણન આ ચોપડીમાં આપેલું જણાય છે.

રીસિતતાન.

લખનૌ—મ. એ. શેહરિયાદજી દાદાભાઈ
ભટ્ટા.

પ્રકાશક:—હોસંગ તેહમુરમ અંકલેસરીઆ.

કિંમત રૂ. ૫.

આ ચોપડી 'ગુનીસ્તાન' કે 'બોસ્તાન' ના જેમ કવિતા નથી, અથવા અફઘાનિસ્તાન કે હિંદુસ્તાનના જેમ સ્થળ વર્ણન કરનારી નથી.

પરંતુ મૃત્યુ પામેલા જરથોસ્તીઓની ક્રિયાનું વર્ણન કરનારી ચોપડી છે. જે તેવી બાબતોમાં સાહિત્યનો પ્રચાર કરનારી "રાહનુમાએ માજદયસ્તાન ચલા" ના હુકમથી પ્રકાશકે છાપી પ્રકટ કીધી છે. મરહુમ એરવઢ શેહરિયારજી જેઓએ આ ચોપડીના મૂળ વિષય લખ્યો હતો તેઓ જરથોસ્તી ધર્મના અભ્યાસી હતા, તેઓએ ઘણાં પુસ્તકો છાપીને પ્રકટ કીધાં હતા અને તેઓએ આ વિષય ઘણી મેળનતે તૈયાર કીધો હતો જે હમણા પ્રસિદ્ધ થયો છે, તે પારસીઓ માટે એક અમૂલ્ય ખજાનો એકાએક ખૂલેલો ઠરે છે આ વિષય પારસીઓના ધર્મ સંબંધી હોવાથી તેને અમે કિંચિત્ પણ ઈન્સાફ ન આપી શકીએ એ સંભવિત છે અને એટલા માટે અમે અન્ય પારસી પત્રો આ પુસ્તક માટે શુક્રે છે તે જણાવી અટકીશું. —

ભામે જમશેદ:—પોતાના ખાસ અગ્લે-ખમા આ ચોપડીની સમાલોચના લેતા કહે છે કે લેખકે કોઈ પણ રીતે પોતાના વિચારો દર્શાવવા વગર બે બાબતો સરખી રીતે વાચક રજુ મૂકી દીધી છે અને સારાસારનો વિચાર કરવો એ સુસ વાચક ઉપર જ છોડ્યો છે. આથી વધુ નસુનેદાર પુસ્તક બીજું કયું હોઈ શકે? ક્યસરે-હિન્દ; પ્રત્યક્ષ અને પારસી; વગેરે પત્રોએ પણ આ પુસ્તકની તારીફ કરવામાં કશુંએ બાકી રાખ્યું નથી. અને સાજ વર્તમાને અમ-લેખકદ્વારા તેમજ પુસ્તક પરિક્ષાના લખાણદ્વારા એમ બે વખતે આ ચોપડી માટે પોતાની ઘણી જગ્યા રીકી છે જે દેખાડી આપે છે કે પુસ્તક પારસીઓને માટે અત્યંત મહત્વનું છે.

ફાયલ સાઈઝનું ૫૦૦ પાનાનું દળદાર પુસ્તક તેના મૂળ લેખકની છાપી સાથે પ્રકટ કરવામાં આવ્યું છે જેનું પુરુ ખાસ ધ્યાન બે બે

છે. ચોપડીની જે તરફ નામ સોનેરી અક્ષરે છાપવામાં આવ્યું છે અને વચ્ચેવચ્ચે અર્થ-સૂચક ચિત્ર સોનેરી રંગમાં આપવામાં આવ્યું છે. આ પુસ્તકતા પ્રકાશકે પોતાનાં સ્વર્ગસ્થ પત્નીને આ પુસ્તક અર્પણ કર્યું છે અને તે વાદગીરી કાયમ રાખવા ખાતર તેઓએ આ પુસ્તક છાપવાનું સાહસ ઉઠાવી ચોપડીની ચીજો મેળવવા જે મેહનત કરી છે, અને વળી પૈસા અચ્છો છે તે તરફ જોતાં અમને આશા છે કે પારસીઓના મોટા ભાગ તરફથી તેના કાર્યની પૂર્ણ કદર જોયશે તો પ્રકાશક પોતાને કૃતકૃત્ય જ લેખશે.

WITHERED MEMORIES.

by Brijmohan Lal

વિશ્વં મેમરીઝ.

લખનાર :—શ્રીજોહનલાલ

પ્રકાશક :—મી હોસંગ તેહમુરરપ
અંકલેસરીઆ.

કિ. ૧-૦-૦.

હૈદરાબાદ હજમનમાથી રજાલરશીપ મેળવી અત્રેની ગ્રાન્ટ મેડીકલ કૉલેજમાં ડૉક્ટરીને લગતો અભ્યાસ કરનાર હસમુખા લેખક રા. શા. શ્રીજોહનલાલે ગ્રાન્ટ મેડીકલ કૉલેજનાં ચોપાનિયામાં રમુજ લેખો લખનાર તરીકે નામના મેળવી છે. ડીસેસકસન રૂમમાં મુઠ-દંખિાને ચિરવામાં આવે, મનુષ્યના શરીરના ભાગો છુટા કરી તેને ચુંચવામાં આવે, હૃદય-ટલમા આવનાર અનેકાનેક વ્યક્તિઓને તપાસી તેના રોગની પરિક્ષા કરવામાં ન્યાં વિદ્યાર્થીઓ મથામથ રહે, ત્યાં રમુજ ટેવી રીતે ઉપજવી શકાય? પરંતુ આવી પ્રણાલીકામાં પણ લેખકે

રમુજ અને તેનું હાસ્યસ્વરૂપ આકર્ષક રીતે દર્શાવ્યું છે અને આ નાનું પુસ્તક તેવી રમુજથી ભરપૂર છે. મીસીસ સરોજની નૈક્યે આ પુસ્તકને પરિચય કરાવ્યો છે અને તેમ કરતાં તેઓ તેની એક લીટીમાં લખે છે કે :—

“આમાં છપાયેલા નિબંધોના શુભો પ્રતિ દૃષ્ટિપાત કરતાં મને જણાય છે કે તેને જો “સમયના વહેવા સાથે ધરોળર પોષણ મળે “તો ઠતાંને પુરૂષ તરીકે નહિં જ પણ એક “વૈદ્યશાસ્ત્રી તરીકે, એક વસ્તુ પરિપૂર્ણ તપા- “સવાની શક્તિ, વ્યક્તિ તરફની હૃદયભરી “લાગણી, ભાવના અને લાગણી પારખવાનું “સ્વરૂપ સ્ત્રી અને મરદમા આવતી આશા “અને નિરાશા, નિર્દોશ રીતિની રમુજ અને “એકાએક ઉપજતો એવો કઝણાસ, કંઈક “ભાવે દિલગીર અને કંઈક ભાગે સ્મિત એવા “દર્શનોનું પ્રયક્ષરણ કરી તેને કેન્દ્રભાવમાં “ઉતારી તેની કલ્પના બાંધી દુ.ખદ વ્યક્તિને “શાન્તિ આપવી એ ખરા વૈદ્યકશાસ્ત્રીનું કાર્ય “છે.” છાપવામા આવેલા નિબંધો વાંચતાં આ અક્ષરશઃ ખરૂં લાગે છે અને તે જોતા આ પુસ્તક વૈદ્ય જ્ઞાન મેળવનારા યુવકો માટે જેટલું વાચવા લાયક છે તેટલું જ દરેક વ્યક્તિ માટે વાંચવા લાયક છે એમ અમે માનિયે છીએ.

અનંગ વિષ.

લેખક :—ભાનુ.

પ્રકાશક :—મે પ્રસં શુક્લ પ્રધર્સ.

મૂલ્ય રૂ. ૨).

આ પુસ્તક લગભગ ૩૦૦ પાનાનું છે. સોનેરી અક્ષરનું પૂઠું અને અંદર છાપવામાં આવેલાં અર્ધો દગન ચિત્રો સાથે પ્રકાશકને આ પુસ્તક આવા સમયમાં બે રૂપિયે પણ વેચવું કેમ શક્ય છે એજ અમને વિસ્મયતા યુગાડે છે.

ધો જોખે ટાઇલ માઈ ૨૧ બેંક આંટ ફોર્ટ મુંબઈ.

પુસ્તકમાં એક વાર્તા છે અને તે નિયોગ કરવો વ્યાજબી છે કે કેમ અને વિધવા વિવાહ સથાજ છે કે નહિ તેની દલીલો કરનારી શૃંગાર (જે કોઈ કોઈ અમર્યાદ થતો જણાય છે તે) થી ભરપૂર છે. દુનિયામાં આપણી સમક્ષ જે બનાવો રોજ જાતે છે તેવાં ઘણાં ચિત્રો તેમાં આપવામાં આવ્યાં છે અને ભાષા સારી છે. ચોપડીમાં સમાયેલી ઉત્તમતાનો વિચાર કરીએ તો તેની ભાષા, તેની ગ્રેક (getup) અને ચિત્રોની સુંદર છપામણી એટલા ખસુસ ધ્યાન ખેંચે છે. લેખકે પુસ્તકમાં ઠેકઠેકાણે જ્ઞાનતાનનો ભાવ જણાવ્યો છે અને તે ઉપરથી અમે એમ માનીએ છીએ કે પઠકા પાછળ રહેનાર આ ચોપડીના લેખકને ગાવાનો અને તાનમાં મશગુલ બનવાનો ભારે શોખ હશે, અને તેમ નહિં તો તેવી વસ્તુની પરિક્ષા કરવા પ્રતિ વધુ આકર્ષક થતા હશે.

જ્ઞાનવર્ધક અને માસિક મિત્ર.

પતેલીના ખાસ અંક.

—:૦:—

પતેલીના ખાસ અંક તરીકે ૨૦૦ પાનાની ચોપડી આ માસિક તરફથી પ્રકટ કરવામાં આવી છે. કાગળોના દુષ્કાળને લીધે હલકી ભતના કાગળો વાપરવામાં આવેલા હોવાથી અને આંદરના ભાગમાં ઠેર ઠેર જાહેર ખર્ચો છાપવામાં આવેલી હોવાથી ચોપડીએ પોતાનું અર્ધું સ્વરૂપ ગળાડું છે. પણ એકંદરે આવડો મોટો પોથી ખજાર પાડીને પ્રમિદ્ધ કર્તાએ વાંચનારી આત્મ ઉપર ઉપકાર કર્યો છે એ નિઃસંશય છે.

આદર્શ ગૃહસ્થ.

અને

જાપાની જાસુસ.

લેખક—શાહુરા શ્રી એમ એમ ભટ્ટ

અને મ હ મહેતા.

પ્રકાશક:—સસ્તી વાર્તામાળા—અમદાવાદ.

કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

સસ્તી વાર્તામાળાનાં ૪ થા વર્ષમાં ૭-૮-૯ પુસ્તક રૂપે આ ચોપડી પ્રકટ કરવામાં આવી છે આદર્શ ગૃહસ્થ તરીકે સાધુ પુરુષ રૂપે નામના ઠાકનાર દુર્ગાચરણ નાગનું જીવન આપવામાં આવ્યું છે, જે વાંચવા લાયક છે. દુર્ગાચરણ નાગ સ્વામી રામકૃષ્ણ પરમહંસના શિષ્ય હતા, અને તેઓએ સાધુ પુરુષ તરીકે ગંગાજીમાં એટલી બધી તો વિખ્યાતિ મેળવી છે કે, સ્વામી વિવેકાનંદે તેમના માટે કહ્યું છે કે:—“જગતમાં હું બહુ ક્યો પણ નાગ મહાશય જેવો સાધુ પુરુષ મેં કોઈ ઠેકાણે જોયો નથી.” આવું ચારિત્ર અવશ્ય વાંચવા અને મનન કરવા ભોગ હોઈ શકે તે કંઈ કેઈ ના પાડી શકશે ?

ત્યારબાદ “જાપાની જાસુસ”ની જે વાત તેજ પુસ્તકમાં પ્રકટ થઇ છે તે પણ જાપાનીય ભાષામાંથી તરજુમા રૂપે બંગાળીમાં પ્રકટ થનાર “જાપાની ગોયેન્દા” નામના પુસ્તક ઉપરથી આ વાર્તા લખવામાં આવી છે, જાપાનીસ ડીટેક્ટીવનું વર્ણન આ વાર્તામાં અત્યંત રીતિએ આપવામાં આવ્યું છે.

જેમ સોના ઉપર હોળ ચડાવવાની જરૂર નથી

તેમ ઓટો-પરસ્તાન વીશે હવે તમોને વધુ ખાતરી આપવાની જરૂર નથી. એ તો બાણીતી વાત છે કે

સેન્ટના સહનશાહ

ઓટો પરસ્તાન

આજ કાલ પ્રજા પ્રશંસા પામી ચુક્યું છે.

ઓટો-પરસ્તાન બટ યોગર અને ચંગેલીના તાબાં ફુલોની સુશોભી લારપૂર દીલને ખાગ-ખાગ કરનારું સુવૈભવ સેન્ટ છે. તેના ગાત્ર બેથી ત્રણ ટાપાં, રૂમાલમાં નાંખવાથી તમારું અને તમારી આસપાસનાઓનું દીલ ખુશી ખુશી થઈ જશે.

લાખતાં નામથી ઠગારો નહીં. ખરીદતી વખતે “ઓટો-પરસ્તાન” નામ ધરા-ખરવાથી લેજો.

કીમત અડધા અંઢિસની ખાટલીના રૂ. બે. એક ડ્રામની સુંદર ટયુળના આના ખાર. અડધા ડ્રામની ટયુળના આના આઠ.

ખનાવનાર ધી પરસ્તાન પરક્યુમરી કું.,
નાં ૧, પાયથોની, સુબધ નાં ૩.

દુનીયા હર ઝોઈલ માટે વાંચવું જોઈએ.

દુનીયા હર ઝોઈલ જે કોઈએ વાપર્યું છે તેઓએ એક જ અવાજ વાખ્યો છે. એજ એની જોરડી છે. એકદમ લાંબા અને ફોટા લખાણ નહીં કરતાં એટલું જ જણાવીએ છીએ કે દુનીયા હર ઝોઈલ ખાલ માટે ઉત્તમ શુભકારક છે અને બીજા અનેક કાર્યદા છે. જેવા કે લીંબ તથા જી તથા માથામાં થતો ખેડાનો તો કદો દુરમત છે. તે શીવાય આંખમાં થતી બળતરા તથા આંખને ઝાંક આવી હોય તને હર પડે છે. સ્ત્રીઓના તેમજ પુરુષોના તથા વિદ્યાર્થીઓના તથા બચ્ચાંઓના ખાલ સુગંધ હોય તો તેને નરમ કરી રાગજન-થાંડું કરી આરામ આપે છે. એક જ ખાટલી વાપરી ખાતરી કરો.

ગોલ બા. નંગ ના રૂ. ૦-૧૨-૦ ચપ્પી બા. નંગ

૧ ના રૂ. ૦-૮-૦ નારી બા. ૧ ના રૂ. ૦-૫-૦

તાલ કલસુ-હંભારી દુકાને અત્તર તથા બીજી ઘણી વતવના માથામાં નાખવાના તેડો તથા અપરો તથા સાંખુ સેન્ટ તથા એ. ઇ. પાટનવા લાની બનવેલી પેન્ટ દવાઓ પણ અમોરે ત્યાં મળશે.

એ. ઇ. પાટનવાલા એન્ડ કંપની, લાલપાટા હેત મુબઈ, પો. નં.

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Sculptors.

15, BANK STREET FORT BOMBAY
Largest Importers

Marble Tiles and slabs Fountains,
figures, Vases, white glazed and other
tiles.

Also Portland Cement, etc.

“ઇનકમેટેક્સ.”

ઇનકમેટેક્સને લગતાં કોઇ પણ પ્રકારનાં કામની સમજ મેળવવી હોય તો મળે
અથવા લખો:- બી. એલ. થોસર, બોમ્બે કોમર્સીયલ ટ્રોલેજ, ૪૨. કાલબાદેવી રોડ મુંબઇ.
ચોપડાઓમાંથી આવકવેરા માટે હીસાબના પત્રકો તૈયાર કરી આ મેં છિએ.

બી. એલ. થોસર.

એક, એલ. એ. એ (લ'ડન)

સરટીફિકેડ એકાઉન્ટન્ટ એન્ડ પબ્લીક એડીટર

પોર્લેન્ડ પોર્ટલેન્ડ સીમેન્ટ

“ગણપતી” છાપ

હંમેશા સીમેન્ટ હી દુસ્તાનમાં આપાત પતા સારામાં સારી સીમેન્ટની બરાબરી કરે છે, અને નક્કીતા આતાઓમાં
વપરાય છે. બિનુ પેરીશ એક એક દરરોજના મંજુર કોપવાઓમાં આવે છે, તેથી પોષ કરના કમીન સહેલાઈથી
દેવડી સમાય છે

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો:

ધી ઇન્ડિયન સીમેન્ટ કું. લી.

તાતા સન્સ એન્ડ કું.

એગન્સ,

નવસારી બી.દર્મીંગ કો. મુંબઈ

INDIAN INDUSTRIAL CONFERENCE SECTION.

ઇન્ડીયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સ વિભાગ.

THE CONSTITUTION FOR THE INDIAN INDUSTRIAL CONFERENCE.

—:—:—

Name.

1. The name of Society of Association is the Indian Industrial Conference.

Aims and Objects.

2. The objects of the Indian Industrial Conference are the promotion and development of agriculture, manufactures and trade of India on sound lines.

- (a) By holding conferences and meetings.
- (b) By issuing books, papers, pamphlets or leaflets.
- (c) By arranging, whenever possible, for exhibitions, demonstrations experiments etc.
- (d) By encouraging the study of technology.
- (e) By making representations to Government and to the Rulers of Indian states on

all matters pertaining to or bearing on agriculture, manufactures and trade.

Composition of the Conference.

3. The Industrial Conference organization shall consist of:—

- (1) The General Assembly.
- (2) The Standing Committee of management or the Governing Body.
- (3) The Provincial Committees.
- (4) The District, Sub-District and local Committees.
- (5) Affiliated Associations.
- (6) Recognised Associations.

General Assembly.

1. The General Assembly shall consist of:—

- (a) Life members.
 - (b) Ordinary members.
- and shall be the chief controlling authority of the Conference organization.

Governing Body.

5. The Governing Body shall be its Executive Committee holding such powers and exercising such functions as are assigned to it by these Regulations and the Bye-laws thereunder or by Regulations of the General Assembly or the Conference.

The Governing Body shall consist of not less than 25 nor more than 30 members selected in this wise.

- (1) The President, who presided over the last previous Conference.
- (2) Secretaries ex-officio.
- (3) Five out of the ex-Presidents elected by them.
- (4) Two out of their body by Life Members.
- (5) Three out of their body by Patrons.
- (6) Ten representatives of the Ordinary Members.

The Governing Body shall be appointed at the Section of the Conference and shall hold office during the year following, provided that if for any reason, the Conference is not held in any year or no appointment of the Governing Body takes place, the Governing Body in office shall continue to hold the office till the next election.

General Assembly and Classes of Members.

6. The General Assembly shall consist of:—

- (a) Patrons.
- (b) Life Members.
- (c) Ordinary Members

Patrons:—Those who pay or have already paid Rs. 2,000 and above.

Life Members:—(a) Those who pay or have already paid total donations to the Conference up to Rs. 500 or upwards.

(b) Those who have made or hereafter make any single donation of Rs. 250 or upwards.

Ordinary Members are those who pay a yearly subscription or donation which is not less than Rs. 5 and does not exceed Rs. 500.

The following gentlemen shall be the first members.—

PATRONS.

LIFE MEMBERS.

ORDINARY MEMBERS.

Provincial, District and Local Committees and their duties.

7. Provincial Committees will consist of persons who accept the

sings, objects and methods of the Conference and give the subscription, as the Provincial Committees may determine from time to time.

District, Sub-District and Local Committees, will be formed on the same lines as the Provincial Committee to which they will be affiliated.

The Provincial Committees and the District Committees will be the Agents of the Indian Industrial Conference for their respective provinces, districts etc., and it will be their duty to organise activity for industrial development within their jurisdiction.

Rights of affiliated and recognised Associations.

8. Affiliated and Recognised Associations will have the right of electing and sending delegates to the Conference.

Sessions of the Conference.

9. There shall ordinarily be a Session of the Conference 1. Id every year about the time and at the place that the Indian National Congress is held. But a Special Session may be called by the governing body for any, very special reason at such time and place as it may fix.

The Conference shall consist of:—

- (1) The members of the General Assembly.

(2) The Governing Body. Privileges of delegates.

- (3) Delegates elected by the Provincial, District, Sub-District and local committees, Affiliated and Recognized Associations.

And it will be only those persons, who will have the right to take part in the deliberations of the Conference and move, second and support propositions or amendments thereon and to vote on the same, provided that the Conference or its executive authorities may call upon any person, whose views, opinions or advice may be sought by them, to address the Conference on any subject and to take part in its deliberations thereon.

Delegate's fees.

10. Every delegate to the Conference shall pay a fee not less than Rs. 2, as may be set off by the Governing Body from time to time.

Half of the fee shall be paid from delegates shall be handed over to the Honorary Secretaries of the Conference.

Presentation of Annual Report.

11. The Honorary Secretaries (ex-officio) will present an Annual

Report on the working of the Conference with audited statement of accounts

Resolutions of the Conference.

12. The Resolutions passed at the Conference shall be binding on all the component parts of the Conference organisation, provided that resolutions, which propose expenditure shall be in the form of recommendations, to the governing body.

Provincial Conference Committees.

13. The Provincial Industrial Conference Committees shall be organised at the Capitals of the several Provinces for the purpose of carrying on the work of the Conference. Thus they shall do by forming District Committees, holding Provincial Industrial Conference and such other means as they deem proper

Duties of the Reception Committee.

14. The work of holding annual Sessions of the Conference and the expenditure in connection therewith shall be performed by the Reception Committee organised annually by the several Provinces where the Conference is to assemble

નામ:—

૧ આ એસોસીએશનની સંસ્થાનું નામ થી ઇન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સ છે.

ઉદ્દેશો.—

૨. ઇન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સનો ઉદ્દેશ હિન્દુસ્થાનના જેતીવાડી અને ઉદ્યોગોના સુદૃઢ પાયા ઉપર ઉત્કર્ષ કરવો એ છે તે ઉદ્દેશ નીચે પ્રમાણેના પગલાથી અમલમાં લાવવો

(અ) કોન્ફરન્સો તથા સભાઓ ભરીને

(વ) પુસ્તકો, ચોપાનીયાઓ, પત્રિકાઓ વિગેરે પહોંચાડીને,

(ક) જ્યાં જ્યાં અને જે વેળા અને ત્યારે પ્રદર્શનો ભરીને તથા અખબારોમાં કરીને.

(ડ). ટેકનોલોજીના અભ્યાસને ઉત્તેજન આપીને

(મ) જેતીવાડી અને ઉદ્યોગ તથા બંહેપા રને લગતા સવ સત્તાઓ સમજાવી હિન્દુસ્થાનના દેશી સંસ્થાઓ તથા ના. સરકારને રેપ્રેઝેન્ટેશનો કરીને

કોન્ફરન્સનું બધારણ —

૩ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સ નીચતા વિભાગોનું બનશે

(૧) જનરલ એસેમ્બલી.

(૨). રેન્ડીંગ કમીટી ઓફ મેનેજમેન્ટ અથવા ગવર્નિંગ બોર્ડી

(૩) પ્રોવિન્સીયલ કમીટીઓ.

(૪). કોમિટીઑફ, સબ-કોમિટીઑફ અન લોકલ કમીટીઓ

(૫) એક્ઝીક્યુટીવ એસોસીએશનો.

(૬). રેગુલાઇઝર એસોસીએશનો

જનરલ એસેમ્બલી —

૪ જનરલ એસેમ્બલી નીચતા વિભાગોની બનશે —

ડા. માકુ દાજી યાચે એશિયાટિક વામ

લોર્ડ કીચનરના ઉત્તમ શબ્દો.

“પૂર્ણ તૈયારી કરો. સવ ખાતામાં સર્વ વહિવટમાં કસ્ટર કરો.” આ ઉત્તમ શબ્દો. આ શબ્દોને આકારક શબ્દો, તે મહાવીર-મહા-યુર્ય-સેનાપતિ લોર્ડ કીચનરના મુખમાંથી તા ૪ થી ઓગસ્ટ સન ૧૯૪૬ ના રોજ બોલ્યા પ કરના અને કુટપટ નીકળ્યા તે સર્વ યોગ્યે સ્વિકાર્યો તેજ પ્રમાણે પોતાના તથા પોતાના હાથમાંની છ દગી મુખી મરવા માટે આવેલું ફૂલ દર કરવા કસ્ટર મરોને પૂર્ણ તૈયારી કરી રાખવી એ હુમેશા કાલે જ. આપણા જગમસિદ્ધ કાકર બાઈ દાજીને અનુભવથી સિદ્ધ થયેલી ફેલી અસરકારકે હવે એશિયાટિક વામ પાસે રાખવાથી દુખ દૂર કરે શકાય.

વાયુ, સર્દી, ધા, કાળ, વગેરેથી ઉત્પન્ન થતા અનેક રોગોપર આ અચૂક રામખાણુ હવા છે ખરીદતી ખતે પેશીય પર અસરકારક છાપ રજીસ્ટરની સીવ તથા આમળ ખાતુપર કા બાઈ દાજીને ફેટાવાણુ એશિયાટિક વામ તપાસીને લેતે આ હવા એ સાર્દશ્મમાં સર્વ ટેકાણુ વેચાતી મળે છે.

તાબડતોખ આગને આગ મ ખાવો.

વનોષધી સાસાપરેલા.

આ સાસાપરેલા એવન ક્યોથી ઉપદેશજન્ય, ગરમીના રોગો તથા રસાયણી સેવન કરવાથી શરીર ઉપર થનારા ભયંક- નીકારો (લોહીનું બગડી જવું) તથા ધાતુના વીકારોને નાબુદ કરીને લોહીને સુધારે છે અને આગડી ઉપર થતા અનેક પ્રકારના રોગોને મટાડે છે.

વળી આ સાસાપરેલા ગમે તે માણસે લીધો હોય તો લોહીને સુધારો કરીને કાવત આપે છે તથા અ-લ્પશક્તિ વધારે છે. ખાટલી એકની કીમત રૂ. ૧.

મહા કુષ્ઠ તથા સફેદ કોઠ ઉપર

એ અતિ ઉત્તમ ગુણદાયક ઔષધી.

સારત મધુવદલી કીમત રૂ. ૧૧ આ હવા પેટમાં લીધાથી અને તેલ ઉપર લગાડવાથી નીચે માગવલી તેલ રૂ. ૨ લખેલા વિકારો ખાતીથી સારા થાય છે. અઠાર પ્રકારના કુષ્ઠ રોગ, જેવા કે શરીરની ત્વચા ઉપર સફેદ, લાલ, કાળા, જાંબુ રંગના ડાઘ તથા સુનલરી ધત્યાદિ દરદો ઉપલી હવા લીધાથી ખાતીથી સારા થાય છે, તેમજ લોહીને સુધારો થઈ કાતિને વધારે છે.

ડા. માકુ દાજી સાણુ સાવંત

રણસવાડી, —મુંબઈ.

४ सुभद्रादेवी पारदनी पाण्डव भुञ्जन्. २

(ઘ). લાઇફ મેમ્બરો.

(વ). ઓરડીનરી મેમ્બરો.

કૉન્ફરન્સ ઉપર તેમની મૂળ સત્તા ચાલશે.
ગવર્નિંગ બોર્ડી:—

૫. કૉન્ફરન્સ અથવા જનરલ એસેમ્બલીના કરાવે તેમજ રેગ્યુલેશનો તથા બાઈ લૉઅથી ફેરવેલી સત્તાનો ઉપભોગ કરી શકનાર ગવર્નિંગ બોર્ડી તેની એક્ઝીક્યુટીવ કમીટી થશે.

ગવર્નિંગ બોર્ડી ૨૫ થી ઓછા નહિ તેમજ ૩૦ થી વધુ નહિ તેવા નીચે પ્રમાણેની રીતે ચુંટાયેલા સભાસદોની બનશે:—

(૧). છેલ્લા કૉન્ફરન્સના પ્રમુખ.

(૨). સેક્રેટરીઓ. (એક્સ-ઓફીશીયો)

(૩). માલ પ્રમુખોમાંથી તેમનાથી ચુંટાયેલા પાંચ સભાસદો.

(૪). લાઇફ મેમ્બરોમાંથી એ

(૫). પેટ્રન્સમાંથી ત્રણ.

(૬). ઓરડીનરી મેમ્બરોમાંથી દશ.

દરેક કૉન્ફરન્સ વખતે ગવર્નિંગ બોર્ડી નિમાશે અને તે એક વર્ષ સુધી કાયમ રહેશે, પણ જો કાંઈ કારણથી કૉન્ફરન્સ પછીના વર્ષમાં નહિં ભરાય અથવા ગવર્નિંગ બોર્ડીની ચુંટણી નહિં થાય તો બીજી ચુંટણી થાય ત્યાં સુધી તે કાયમ રહેશે

જનરલ એસેમ્બલી તથા તેના સભ્યોના વર્ગો:—

૬. જનરલ એસેમ્બલી નીચલા વર્ગની બનશે:—

(અ). પેટ્રન.

(ક). લાઇફ મેમ્બર.

(ક) ઓરડીનરી મેમ્બર.

પેટ્રન:—

રૂ. ૨૦૦૦ કે તેથી વધુ અત્યાર સુધીના જેમણે આપ્યા હોય તે.

લાઇફ મેમ્બર:—

(ઘ). રૂ. ૫૦૦ કે તેથી વધુ જેમણે અત્યાર સુધીમાં કૉન્ફરન્સને આપ્યા હોય તે.

(વ) રૂ. ૨૫૦ એકજ વખતે જેમણે આપ્યા હોય અથવા આપવાના હોય તે.

ઓરડીનરી મેમ્બર:—

રૂ. ૫ થી ઓછા નહિં તેમજ રૂ. ૫૦૦ થી વધુ નહિં એમ જે ગૃહસ્થો વાર્ષિક લવાજમ આપતા હોય તે.

નીચલા ગૃહસ્થો પ્રથમ મેમ્બરો થશે.—
પેટ્રન.

લાઇફ મેમ્બર.

ઓરડીનરી મેમ્બર.

પ્રોવિન્શીયલ, ડીસ્ટ્રીક્ટ અને લોકલ કમીટી—
તેમની ફરજો:—

૭. જે ગૃહસ્થો કૉન્ફરન્સના ઉદ્દેશો માન્ય કરતા હશે અને પ્રોવિન્શીયલ કમીટી જેવે તે લવાજમ આપતા હશે તેમનાથી પ્રોવિન્શીયલ કમીટી બનશે.

ડીસ્ટ્રીક્ટ, મળ-ડીસ્ટ્રીક્ટ તથા લોકલ કમીટી પ્રોવિન્શીયલ કમીટીની ઢળ ઉપર રચાશે તથા તેમની માથેજ 'એક્ઝીક્યુટીવ' થશે.

પ્રોવિન્શીયલ કમીટી તથા ડીસ્ટ્રીક્ટ કમીટી ઇન્ડીયન ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ કૉન્ફરન્સના એજન્ટો રહેશે અને પોત પોતાની હદમાં વહેપાર ઉદ્યોગની ખીજવણીને માટે પ્રયાસ આદરશે.

એક્ઝીક્યુટીવ તથા રેકગનાના નના હક્ક:—

૮. એક્ઝીક્યુટીવ

સીએચએનને કૉન્ફરન્સ હક્ક રહેશે

COMMERCIAL SUBJETS.

જાહેવારી વિષયો.

SERVICE.

સેવા.

એક ન્હાના ગામડામાં ત્રણ ન્હાના છોકરા રહેતા હતા. એતરમાં પાણી એકજ કૂવામાંથી લાવવું પડતું હતું. તે પાણી લાવવાનું કામ આ ત્રણ છોકરાઓને કરવું પડતું. દરેક ફરાએ છોકરાઓ હાથમાં બળે મોટી ડોલ ભરીને પાણી લઈ જતા હતા. આ ડોલનો ભાર હેમના શરિર બેટલોજ હતો.

જો કે આ ત્રણ છોકરાઓને સરખા જ કામ કરવું પડતું હતું તો પણ ત્રણે સરખી વયના નહોતા. એક મોટો, એક એથી ન્હાનો અને એક સાથી ન્હાનો એ પ્રમાણે હતા.

આખા દિવસના શ્રમ પછી સ્થાએ પાણીની ડોલ બહુજ ભારે લાગતી અને એવે વખતે બે મોટા છોકરાઓ કાંઈ પણ યુક્તિપ્રયુક્તિથી કામ ઓછું કરવાને યત્ન કરતા અને પરિણામે સાથી ન્હાના છોકરાને વધુ કામ કરવું પડતું.

બે મોટા છોકરાઓની યુક્તિ પ્રયુક્તિ સફળ થતી. તેઓ ઓછું કામ કરતા અને સાથી ન્હાનાને પ્રમાણમાં વધુ કામ કરવું પડતું. પણ જેમ જેમ બે છોકરાઓ ઓછું કામ કરવા લાગ્યા તેમ તેમ તેઓ આળસુ બનવા ગયા અને તેમ તેમ હેમને પાણીની ડોલ વધુને વધુ ભારે જણાતી ગઈ.

સાથી ન્હાના છોકરા તે છોકરાઓ સ્થાએ સફળ રહેતા પણ કોઈ પણ દિવસ ફરીયાદ કરતો નહિ અને પેલા છોકરાઓ પોતાની દુર-યથાર્થ રીતે બજાવવા નથી અને પોતાની પામે

સાથી વધુ કામ કરાવે છે તે વાત પોતે બહુ-તોજ નથી-સહમજતોજ નથી એમ બતાવતો.

એક દિવસ ત્રણે જણા ડોલ લઈને જતા હતા એટલે પેલા બે મોટા છોકરાઓ એટલા બધા થાકી ગયા અને એમને એટલા ચક્કર આવવા લાગ્યા કે ન્હાના છોકરાએ એમને મદદ કરી ત્યારેજ એમનાથી ઉઠી શકાયું. તેજ વખતે તે ન્હાના છોકરાએ પેલા બે મોટા છોકરાઓને કહ્યું: “ત્હમે બે એમ ધારવા હતા કે ત્હમે મ્હને મૂરખો બનાવો છો પણ તેમ નહોતું. જ્યારે ત્હમે કામ કેવી રીતે નહિ કરવું એના યત્નમાં હવા ત્યારે હું કામ કરતો તેથી દિવસે દિવસે હું મજબૂત બનતો ગયો અને મ્હને દિનપ્રતિદિન તે કામ રહેલું લાગતું ગયું. ત્હમે કામ ઓછું કરતા ગયા તેમ આળસુ બનતા ગયા અને નળણ પડતા ગયા; અને તેથી ત્હમને તે કામ વધારે અઘડું લાગતું ગયું. ત્હમે મ્હને મુર્ખ બનાવવાનો ઠરાવ કર્યો પણ પરિણામે ત્હમેજ મુર્ખ બન્યા. ત્હમે સુસ્ત, બેકરીકરા અને નળણ થતા ગયા અને હું દિવસે દિવસે વધુ મજબૂત બનતો ગયો.”

આ બાતનો અનુભવ આપણા જીવનમાં રોજ અનુભવવામાં આવે છે આ ન્હાની વાતમાં બે જુદી જુદી ભાવના પ્રકૃતિના મનુષ્યો આવે-ખવામાં આવ્યા છે. એક ભાવના મનુષ્યો કામ કર્યા વિના, શ્રમ વેઠ્યા વિના કીર્તિના શિખરે સ્થાપના માગે છે, અને બીજી ભાવના મનુષ્યો કોઈ પણ કાર્ય કરવામાં, કોઈ પણ ભાવના મેવા

ગ્રાહકોની જખરી ધમાલ.

જ્યારથી અમોએ આરીનું ભરતનું કામ વેપારી ભાવે ગ્રાહકોને આપવાનું ચાલુ કર્યું છે ત્યારથી અમારું ભરતકામ ફેટલું સરતું પડે છે, એ અમારા ગ્રાહકોની ધમાલ ઉપરથી સંગજશે.

ભાવ પણ નીચે પ્રમાણે જાહેરનાં શુક્યા છે:—

કસ્ટમ ગામ્લી મુંબઈનો વપરાય છે.

સોનેરી તોલા એકના રૂ. ૨૧

ફેરી તોલા એકના રૂ. ૨)

પરી નાનાલાલ ગોરધનદાસ,

ભુલેશ્વર ફીરંગીના દેવળ સામે—મુંબઈ.

તાજે કલમ—અગાડું જોઈ જોઈને પાછા ન જતાં પહેલે માણે પધારજો.

પ્રમાણિકપણું અને વેપારી કુનેહ

મુંબઈની કાર્યકુશળ પ્રજાનો વિશ્વાસ

જલદી છૂટી શકે છે એ

તમે માનો છો?

ખાત્રી કરવા નાંધી દ્યો:—

મેશર્સ ગાંધી એન્ડ કું.

લીલાંઉવાળાઓ અને કમાશન એજન્ટો.

૫૨, મેડા સ્ટ્રીટ-કોટ, મુંબઈ.

કાંઈ પણ જાતનો ઇલેક્ટ્રીસીટીનો સામાન ખરીદતા પહેલાં એક
વખત હમાગ શેઝમની સુલાકાત લઈ જાઓ.

લાલ હમનેજ છે.

ઇલેક્ટ્રીસીટીનું બીજા બચાવનું હોય તો જગપ્રસિદ્ધ ફીલ્ડીયસ ડુ વોટના લેમ્પો વાપરો.

ઇલેક્ટ્રીક લાઈટીંગ સેટ.

બગલાઓ અને મકાનો માટે ખાસ. ઘાસલેટ અને ગ્યાસના કરતાં

બેઠક સસ્તા (કિ. રૂ. ૬૫૦) થી રૂ. ૯,૦૦૦) (લેમ્પની સખ્યા પ્રમાણે)

તે સીવાય મોટરો, પંખો, ઢળવાની અને તેલની ઘંટીઓ અને તમામ જાતનો

ઇલેક્ટ્રીક સામાન હમારે ત્યાં મોટા જથ્થામાં તૈયાર છે.

ધી જોરીયન્ટલ એન્જીનીઅરીંગ એન્ડ ટ્રેડીંગ કું.

રેવકીન સ્ટ્રીટ, હોનબી રોડ,

મુંબઈ.

ન્યુ લેમીગટન રોડ ઉપરના ચોપાટી ઉપર આવેલા

એન. પોવેલની સામે.

હમારા મોટરકારના કારખાનામાં

તમને ઘણી મનગમતી ચીજો આપશું તથા મોટર કારોનો તુરંત રીપેરીંગ કામ કીકાયત
અને સાફ કરી આપશું કે જે કામના અમે ઘણા—વરસોના અનુભવી છીએ, તે મિત્રોની
નીચેની સારા ચેકરોની સેકન્ડ હેન્ડ મોટર કારો વેચવાની છે —

મોટરના નામ.

મોટરના નામ.

૧. હુચલી
૨. ઓસ્ટ્રેલીયન ટેંગલેર.
૩. સ્ટુડ મોકર
૪. સ્ટેનડ.
૫. ફાઈ.
૬. ગેંગુ.

૭. ગેલમાઇઝ.
૮. રેનોલ્ડ
૯. હોપેમોબાઈલ.
૧૦. શીડની સ્ટ્રેકર રકવાયર
૧૧. લાન્ચુરી.
૧૨. લારેમો.

જરૂર એકવાર પધારી ખાતરી કરો.

The Royal Automobile Engineering Co.

Royal Mansion,

BOMBAY.

કરવામાં ન લેવામાં શીખવાતું છે અને ઘણો ફાયદો છે એમ જાણી લે છે, કારણ કે જે મનુષ્ય પોતે જ કામ કરે છે તેને અનુભવ મળે છે, જ્ઞાન મળે છે અને પરિણામે ફળ પણ મળે છે.

એક સામાન્ય કહિતી છે: “જે કામ હાથે કરવાનું હોય તે હાથે જીવંતને કરવા દો તે અલ્પ સમયમાં એમ જાનશે કે જે કામ પેલા જીવંત હાથને કહેશે તે કામ હાથે કરવું જ પડશે.”

વેપારી સમાજોની જરૂર અને તેઓએ શું કરવું જોઈએ

લેખક:—ધીરજલાલ જગનલાલ મોદી, ખી. એ.

જેમ જેમ સ્વદેશની પ્રગતિના વિચાર ફરીએ છીએ તેમ તેમ અનેક પ્રકારની ઉલ્લુપતા તથા જરૂરીઆતો સમજાતી જાય છે, અને તેવા અનેક પ્રકારની વેપાર ધંધા તથા સ્વદેશના ઉદ્યોગ સાડું જે મોટી જરૂરીઆત મને લાગે છે તે વેપારી સમાજોની છે. આપણા દેશમાં એ પ્રકારના સમાજો, મંડળો, (Chambers Associations) આંગળીના વેદા પર ગણાય તેટલાં જ છે અને મારા ધારવા મુજબ એક માત્ર અથવા ધંધાકામ દરેક જુદા જુદા ધંધાને લગતા જુદા જુદા મંડળો હોવાં જોઈએ. વેપાર ઉદ્યોગના વધવા માથે અને વધારવા સાડું આવવા મંડળો સ્થાપવાની અગત્ય પુરી લક્ષમાં આવશે. ઈન્ડિઅન મરચન્ટ્સ એસોસિયેશન અને બરોડા કે એવી એકાદજ સંસ્થા જામી જાણત જે પુરેપુરું ધ્યાન ન આપી શકે તો નવાઈ જેવું નથી વેપારીઓએ પોતાનું હિત જોઈ પોતાપોતાના ધંધા અનુસાર એવી એકત્રીત સંસ્થાઓ સ્થાપનાનું જેટલું સુલભતરી રાખશે તેટલું તેમના હિતમાં નુકસાન થાય છે એ નીચેની હકીકત પરથી સમજાશે. જીન્ટુ કારણ એ છે કે જ્યાં સુધી એકમત પ્રદર્શિત કરવામાં નથી આવતો ત્યાં સુધી ધાત્રી અચર થતી નથી, એકાદ પેટ્ટો કે માણસનો અવાજ નગાજાનામાં પીપુડી જેવો સંકળ પડે છે અને જાણી તેની કિંમત અંકાતી કે નથી તેનું વજન પડતું. વળી આ જમાનોજ એવો છે કે તમારી ચોથ માગણીઓ, હકો, કે જરૂરીઆત માટે જ્યાં સુધી મોટા પાયાપર

ચળવળ, શોર જોકાર કરવામાં નથી આવતો ત્યાં સુધી અમલદાર વર્ગનું કે જનસમૂહનું પણ લક્ષ એવાનું નથી માટે કરીને એકમતને પડધો પાડી શકાય તે જાતના સભોગો, વેપારી સમાજો સ્થાપી, લાવવા જોઈએ.

ઘણી બાબતોસર જાણી એક સરખું ધ્યાન આપી શકાતું નથી, કેટલાક એવા માણસો જોઈએ કે જે વેપાર ધંધા સંબંધના પ્રશ્નોપર ધ્યાન આપે અને તેનું મનન કરે. પ્રજામત કે વેપારી કોમનો મત મંડળો દ્વારા જણાવવાની જેટલી અગત્ય છે, તેટલી અથવા કેટલીક વખત તેથી વિશેષ જરૂર મનન કરવાની છે અને તે આ પ્રકારના મંડળો વિના થવું જાની શકે એમ નથી.

આટલા ઉપાદ્યાત પછી, વેપારી સમાજોની મુખ્ય પાંચ ફરજો નીચે મુજબની હોય છે.—

- (૧) મનન કરવાની, હકીકત જોગી કરવાની વિ.
- (૨) પ્રજામત એકત્રીત કરવાની.
- (૩) સરકાર સમક્ષ તે રજૂ કરવાની,
- (૪) સરકાર અને પ્રજા વચ્ચે મધ્યસ્થની, ગરજ સારવાની.
- (૫) માલ જનાવનાર—તૈયાર કરનાર તથા વેચનાર વેપારી વચ્ચે મધ્યસ્થનું કામ કરવાની.

(૧) યુરોપ, અમેરીકા, અને જાપાન આગળ વધી રહ્યા છે ત્યારે હિન્દ પાછળ પડી ગયેલું લાગે છે અને તેથી કરીને અનેક પ્રકારની હાની આપણે સોસવી પડે છે, માટે કરીને દરેક જુના કે નવા સ્થપાતા મંડળે સ્વદેશનું શ્રેય સતત ધ્યાન આગળ રાખવું જોઈએ, સ્વદેશ હિત ખાતર હવેશ તત્પર રહેવું જોઈએ. અમારી પ્રગતિના કાળમાં જે કોઈ શખ્સ કે મંડળ સમસ્ત પ્રજાનું-સમસ્ત દેશનું હિત નહીં વિચારતાં સંકુચિત દૃષ્ટિથી પોતાનું જ શ્રેય સાધવા પર દૃષ્ટિ રાખે અથવા આપણુની અધિકારી વર્ગની ખંસરી પ્રમાણે નાચે તેને અમે અમારા હિત-શત્રુ જ ગણીએ છીએ.

મનન કરવું એટલે શું? અનેક સવાલોનો ખારીકાર્થી વિચાર કરવો તે. અને આ કાર્ય ધારીએ તેટલું સરળ નથી. દરેક પ્રશ્નનો વિચાર કરતી વખતે ચારે બાજુના સંજોગો પર નિષ્ઠા પહોંચાડવા જરૂર હોય છે. દાખલા તરીકે ધારે કે 'ખાંડ' તો પ્રશ્ન આવે.

“જર્મન ખતાવટની ખીટ રૂટની ખાંડ અહીંની શેરડીમાંથી બનેલી ખાંડ કરતાં સસ્તી કેમ પડે છે? જર્મન પ્રજાનું શાખીય જ્ઞાન કે ખાંડ બનાવવામાં ઉપયોગમાં લેવાનું સાંચાકામજ તે સસ્તી પડવાનું કારણ નથી. ત્યાં આગળ રાજ્યનીતિ કેવી છે, રાજ્યની મદદ મળે છે કે નહીં, રેલગાડીની શી સરળતા છે, ઝાઝના નૂરનો દર કેટલો રહે છે, તેમાં પણ સરકારની મદદ હોય છે કે નહીં, આપણા દેશમાં ખાંડ આવવાં અહીંની જલાતનીતિ કેવી છે, દેશમાં ખાંડ બને છે તેમાં ખામી શું છે, શું કરવામાં આવે તો તે સસ્તી પડે, હવા પાણી તથા જમીન માફક છે કે નહીં, રેલ્વેનો દર શું છે, જર્મન અને અમેરીકાના રંગ તથા મીઠાશમાં ફેર છે કે કેમ? એ પ્રશ્નોની નાની નાની નજીવી જેવી લાગતી બાબતથી મદદના ગદ્યા પ્રશ્નોનો વિચાર આવા મંથોએ કરવો જોઈએ અને તે ગંધામાં હકીકત ભેગી કરવી જોઈએ. ફક્ત ક્યાંથી ક્યાંથી, કેટલી અને કેટલા રૂપી-

આની ખાંડ આવે છે, આપણે ત્યાં કેટલી બને છે અને હરીફાઈમાં પરદેશી ખાંડ સસ્તી પડે છે એટલી હકીકતથી સંતોષ માની ચલાવી લઈ શકાય નહીં. એક પ્રશ્ન હાથ ધરતાં તે સંજોગો અને તેટલી માહિતી મેળવવા પ્રયાસ થવો જોઈએ અને તે બાબતનું બને તેટલું સાહિત્ય પણ લેશું કરવું જોઈએ.

એક વધુ દાખલો લઈએ.

ઈંગ્લેંડ કરતાં જર્મનીમાં બનેલા કાપડનો પૂર્વ આફ્રિકામાં પ્રચાર કેમ વધ્યો? ત્યાં હકુમત અંગ્રેજ સરકારની હોવા છતાં બીજા રાજ્યની પ્રજા વધારે ફાવી જવાનું કારણ શું? જર્મન લોકોએ આફ્રીકાના રહેવાસીના સ્વભાવ, પસંદગી, ઇચ્છા, માંગણીઓ અને જરૂરીઆતનો ખાસ અભ્યાસ કર્યો; તેમને કેવા માર્કેટ પસંદ છે, કેવી ભાવ ગમે છે, કેવા રંગ માટે વધારે વલણ છે, કેવા માપનું કાપડ માંગે છે તે ધ્યાન પર લીધું; તે લોકોએ પોતાના સ્વદેશમાં જર્મન કારખાનાવાળાને તે સુજબ બજાર આપી મન પસંદ માલ તૈયાર કરાવી પૂર્વ આફ્રીકામાં વસ્તી પ્રજામાં તેનો પ્રચાર કર્યો.

આપણે ત્યાં એવાં મંથો નથી કે જે બાબતોપર વિચાર કરે. મીલો અને કારખાનાવાળા એવા પ્રમાદાધિન થયેલા છે કે પોતે તૈયાર કરેલો માલ બીજે ક્યાં ક્યાં કેવી રીતે ખરી શકે તે સંજોગો નહીં કરે પ્રયાસ કે નહીં જતાવે ખંત! કરીમશાહ કે સામુન મીડલ પોતાના અદ્ય પ્રયાસ પુરતો નફો હાલ મેળવે છે, તેમને અપવાદમાં મૂકીએ તો જોતું નથી.

ઉપર જણાવ્યા મુજબની હકીકત આપણે ભેગી કરી હોત તો આહુ લાગતના પ્રસંગમાં તે કેટલી ઉપયોગી થને? જર્મન માલ આવતો સાવ બંધ થયો, ઇંગ્લેંડ તે હાલ પૂરો પાડી શકે તેમ નથી અને આધાર ફક્ત હિન્દુસ્તાન પર રેખા! છતાં જોઈતા પ્રમાણમાં આપણે તે લાભ વેળાસર લઈ શક્યા નથી.

પરદેશી પ્રજાના ખંત વિગેરે સદ્ગુણોના અભ્યાસ કરવાની હજુ જરૂર યોગી થઈ નથી. તેમની માફક આપણે ત્યાં પશુ સ્વભાવ, પસંદગી, ટેવ, રીત રીવાજ, રંગ, માર્કો, ધર્મ, આચાર વિચાર, વિગેરે બાળતનો અભ્યાસ થવો જોઈએ અને તે પ્રમાણે એકઠી કરેલી હકીકતો લાભ પોતાના સમાજ-સમસ્ત હિન્દી પ્રજાને મળવો જોઈએ.

લંડનમાં Department of Commercial Intelligence of the Board of Trade ઉપર જણાવેલી પદ્ધતિ પર હાલ કામ કરે છે અને તેના હેતુલક્ષમાં જણાવે છે કે 'શરૂઆતમાં લોકો અમારી સંસ્થાનો જોઈએ તેવા લાભ લેતા નહીં પશુ લડાઈ થરૂ થયા બાદ ઘણા ગ્રાણીઓ તથા કારખાનાવાળાઓ અમારા કાર્યની અગત્ય સમજી ધંધા તથા વેપારને લગતી બજાર અંતર જોળવા એક સરખા આવે છે. તેઓને ત્યાં વ્યવસ્થા કેટલી ઉત્તમોત્તમ હશે તેનો એક જ દાખલો આપીશ. અમુક માણસે ઘણા વખત પર એક કારખાનું જોયેલું તેનું નામ યાદ રહેલું નહીં એટલુંજ નહીં પણ તે કયે સ્થળે છે તે પણ તે વીસરી ગયો હતો. સુભાગ્યે તે કારખાનાની એક છબી એની પાસે હતી તે એમને ઉપલી ઓફીસમાં મોકલી એ કારખાનાનું નામ વિગેરે પૂછાવું.'

આ સંસ્થા પાસે જે ચિત્રો હતાં તેમાંથી આ કારખાનાનું ચિત્ર ચોખી કાઢી બધી હકીકત તે સમજાવે પૂરી પાડી. આ તે વ્યવસ્થા અને ગોઠવણી કહેવાય! આપણી સમાજોએ જે ઉપરથી ધંધો લેવાનો છે.

આ ઉપરાંત જગત, નીતિ, કર, વેપાર રાજગારને લગતા કાયદાઓ સંખ્યા આયાવ નિકાશ, વિગેરે બાળતોનો અભ્યાસ ચાલુજ રહેવો જોઈએ.

(૨). બીજી કસ્ટ લોકમત કેળવવાની તથા તે લેજો કરવાની છે. પહેલા સુક્રીમાં જણાવ્યા સુજન હકીકત ભેગી કરી હોય તેનો હાલ જનસમૂહ અને વેપારી કોમને આપવો જોઈએ.

પોતે અનેક પ્રકારના સવાલોના બારીકાઈથી જે વિચાર કર્યો હોય તે લોકોને જણાવવો જોઈએ કે જેથી પ્રજાને શું કરવું અને શું ન કરવું તેની સમજ પડે. ઉદાહરણ ધંધાની વાત હશે તો કેટલીક વ્યક્તિઓના સમજવામાં આવશે કે હીવાસગી, પેનસીલ, કાચ વિગેરે હિન્દના અમુક પ્રાંતમાં બનાવવાનું થરૂ કર્યું હોય તો લાભ છે; બીજા પ્રાંત માટે સુતર કાંતવાની તથા વણવાની મીઠો સ્થાપવાથી લાભ થશે એમ વળી બીજા કોઈના ધ્યાનપર આવશે, આ રીતે સમાજે પોતે જે શ્રમથી હકીકત સંપાદન કરી હોય તે પ્રજા સમક્ષ મૂકી દેશના ઉદ્યોગો વધારવા કારણ બનવું જોઈએ. કારણ કે હાલના માગી જે કોઈના એ બાળતનો લાભ લેવા, ઇચ્છા થશે તે સમાજ પાસે આવી વધારે સલાહ લઈ, શું કાર્ય કરવું તે નિર્ણય પછીથી પોતે કરી લેશે.

જગતનીતિ, કર, વિગેરે બાળત લોકમત કેળવવાની કસ્ટ પ્રથમ તો આજ સમાજનીજ છે. અમુક કરથી પ્રજાને લાભ કે હાની થશે, કેવા પ્રકારની જગત દેશના ઉદ્યોગો વધારવા સાડા હોવી જોઈએ તે બાળતનું જ્ઞાન પોતાના માસિકોદ્ધાર, છુટક લેજો લખાવી, તે બેંકોમાં, મહેર ભાવણા અપાવી તથા ખાસ સમ્મેલનો ભરી આપવું જોઈએ. આ પ્રકારે કામ કરવાથી જે બાળવાનું છે તે લોકોના બાળવામાં આવશે અને પછી મહત્વનું કાર્ય વિચાર કરવાનુંજ રહેશે જે સ્વતંત્ર વ્યક્તિપર છોડવા જરૂર છે. એક વાર પ્રજામત કેળવાયા પછી તે વ્યક્ત થયા વગર રહેનાર નથી. છૂટો છવાયો તે વ્યક્ત થાય તેના કરતાં એક જ બહાર પડે તોજ ધાર્દ અસર થઈ શકે અને તે માટે પણ સમાજો સમ્મેલનો થવાં જોઈએ. સમાજે પોતે પણ પોતાના સજાસંદોના નામે કરાવે કરી તેમનો એક જ મત તે રીતે દર્શાવવો જોઈએ.

(૩) મોટે ભાગે સરકારને અથવા રાજ્ય સેવકોને પ્રજામત જણાવવાનો હોય છે. આપણે હવે એટલું તો સમજતા થયા છીએ કે સરકાર

અવ્યવસ્થિત રીતે દર્શાવાયલા તથા છૂટા છવાયા કરાવેા પર ઝાઝું લેક્ષ આપતી નથી, એટલે કરીને જો સમાજોદ્ધારા વેપારી કોમ પોતાની લાગણી, ઉદ્વેગ, પસંદગી અથવા સહાનુભૂતિ દર્શાવે તો સરકારને તે ઉપર લક્ષ આપ્યા વગર ચાલે નહીં. આપણા દેશમાં હજુ એવો વખત આવ્યો નથી કે સરકાર આપણી હકીકત સામળી તે પ્રમાણે કહું કાર્ય કરે, પણ ખુદ ઇંગ્લાંડમાં વેપારી મંડળ સમાજે, કામ-દારોના મંડળ વિગેરેની સત્તા એવી દૃઢ અને મજબૂત થઇ છે કે પોતાનું કાર્ય કરે સરકાર પાસે કરાવે છે. એમ કરતા કેટલાક રાજ્ય સેવકો લોક લાગણીથી વિરુદ્ધ કામ કરવા જો ઇચ્છા કરાવે છે, તો આ મંડળો એવી તો ચળવળ ચલાવે છે કે આખું રાજ્ય તંત્ર ખાળાળી ઉઠે છે અને એવા રાજ્ય સેવકોને પોતાના હોદ્દાનાં સંજ્ઞાનામાં આપ્યા વગર ચાલતું નથી. આપણે ઇંગ્લીશ્નું કે આપણા મંડળો પણ એવું સગીન કાર્ય કરે કે જેથી આપણુદ સરકાર હોય તો પણ તેની અવગણના કરી શકે નહીં.

(૪) ચોથી કુરજ સરકાર અને પ્રત્યે વચ્ચે મધ્યસ્થ (go-between) તરીકે વર્તવાની છે. જેમ આપણે આપણા વિચાર, મત વગેરે આપણા સમાજે ઠાર સરકારને પહોંચાડીએ છીએ તેમજ સરકારને જ્યારે વેપારી કોમનો સ્વતંત્ર વાગવો હોય છે ત્યારે સમાજે જેવું પીછું દોષ ઉત્તમ (medium) માધન નથી, એટલુંજ નહીં પણ સમાજનું જાંધણુ જો ઘણુંજ ઉંચા પ્રકારનું હોય તો સરકાર અનુક્રમણ વગેરે ઘડતા પહેલાં આવા વેપારી મંડળોની સલાહ લીધા વગર આગળ પગલું લાંબાની હિંગલ કરી શક્ય નહીં. કેટલીક વાર ગેરસમજૂતીના ઘણા દાંડો મળે છે અને પ્રત્યે અને સરકાર વચ્ચે ઘણી ઠવરાશ અને કચવાટ ઉત્પન્ન થાય છે અને તે દૂર કરવા સરકાર પોતાના અધિકારી મારફત કામ કરવા ઇચ્છે છે ત્યારે ફક્ત આવા સમાજોજ તે દંડા પાર પાડવાનું સુગમ કરી આપે છે.

(૫) સ્વદેશીનો વિજય વાવટો હિન્દના ચારે ખુણે ફરકી રહે, અમારી માતૃભૂમિ ફક્ત પારકા માટે કાચી દોલત, કાચો માલજ ઉત્પન્ન કરનાર રહે નહીં, અમારી આર્થિક અયોગ્યતા થતી એટલાવવા, અને પરાવલંબનની બેડી દૂર કરવા સારૂ અમારા વેપાર, ઉદ્યોગ, ધંધાના સમાજોની પાંચગી ફરજ માલ જતાવનાર, તૈયાર કરનાર તથા વેચનાર અને વાપરનાર વચ્ચે મધ્યસ્થ જનવાની છે, અને તે આશય નીચે જણાવ્યા મુજબ પાર પાડવાની અગત્ય છે.

(૬) મંડળે ભેગી કરેલી હકીકત ઉપરથી એક એવું પત્રક તૈયાર કરવું કે જે ઉપરથી (૧) પરદેશથી કંઈ કંઈ એવી સાધારણ પ્રમાણની ચીજો આવે છે કે જે અને સહેલાઈથી જાની શકે (૨) જેને માટે કેટલાક પ્રકારની ખામ આવડત જોઈએ અને અનુકૂળતા કરી આપવાથી અને તે જનાવવી પરવડી શકે (૩) આપણા દેશમાં જે કાચો માલ ઉત્પન્ન થાય છે, તેમાંથી સહેલાઈથી અથવા સામાન્ય કુશળતાથી શું શું જાની શકે એમ છે. અને ચોથું હિન્દુસ્તાનની ઉંચા પ્રકારની કારીગરી, કોતર અને ભરત કામ માટે જે મશહૂરતા આરે ખરડમાં પ્રસરી રહી હતી અને જે ઉદ્યોગોથી કરીને હિન્દનો વસ્ત્રવ અને કીર્તિ વધ્યા હતા તેનું પણ પત્રક તૈયાર કરવું.

આવા પત્રકની સાથે પરદેશથી આવતી ચીજોના નમૂના ભેગા કરવા તથા હિન્દુસ્તાન જે ચીજો માટે પંકાયેલા હોતો તે ચીજોના પણ નમૂના સંપૂર્ણ હકીકત સાથે ભેગા કરવા.

અને ત્યાર પાઠ આપણે ત્યાં જે માલ જનાવનારા હોય, કારજાનાવાળા હોય તેમજ તથા માલ વેચનારોએ ભેગા કરી કરો માણસ અથવા કલેં કારજાનું પરદેશથી આવતો માલ, સહેલાઈથી, આરી રીતે અને ચરતી કિંગતે જાતાવી, શકે તે પુછી તથા વેચનારની કે વાપરનારની તે ઉપર સલાહ લઈ દેશજળ અનુકૂળ જે ફેરફારની જરૂર હોય તે પર ધ્યાન આપી, તેમજ એકમેકના સમાજ-

મમં લાવવા. એક વાર માલ બનાવનાર તથા વેચનાર અન્યોઅન્યના પરિચયમાં આવશે એટલે પછીથી તેઓ આપોઆપ પોતાની અનુ-કૂળતા સુજન કામ કર્યા જશે અને દેશના ઉદ્યોગો ચીલે પડશે. આટલી જરૂરિયાત ઉઠાવવાનું કારણ એટલું જ કે આપણે ત્યાં તેગજ અન્ય દેશોમાં માલ વેચનાર કે વાપરનાર બહુતા નથી કે મનપર લઇએ તો એવી સાધારણ ચીજો સ્વદેશમાં જાની શકે એમ છે. માલ બનાવી બહુનાર બહુતા નથી કે ઘરને આંગણે તેના ઉપાડ થશે; આથીજ કરીને સાધારણ ચીજો માટે પણ આપણે આપણા હુકમ (orders) પરદેશી કુપનીઓને પસારા દેશોમાં આપીએ છીએ. લન્ડનમાં વેપાર ધંધાની ખગર પૂરી પાડનાર મંડળની શાખા ઉપર લખ્યા સુજન કામ કરે છે, અને પરી-ણામ સંતોષકારક આવવાનું જણાવે છે. લકાઈ શરૂ થઈ ત્યાં લગણુ ઘણા બહુતા નહીં કે ડોલી (લીંગ્લી) ના માથાં અને પૈસા મૂકવાની કોથળી, પાછીટો વગેરે ઉપરના ધાતુના ખોખાં જર્મનીથી આવતાં હતાં. લકાઈને લીધે તે માલ આવતો ંધ થયે એટલે પ્રશ્ન ઉઠ્યો કે ઇંગ્લાંડમાં તે બની શકે કે નહીં? તે ઉપરથી બરોએ સંમેલનનો વિચાર કરી, ત્યાં જાધાને નિમંત્રણ કરી જર્મની તથા આસ્ટ્રીઆથી આવતી ચીજો કેણુ બનાવી શકશે તે માટે વાટાઘાટ કરી અને તેને પરીણામે માલમ પડ્યું કે ઇંગ્લાંડમાં તે ચીજો બનાવવાનું કંઈ પણ મુશ્કેલ ન હતું. આપણા દેશમાં આપણે પણ આ ધોરણે કામ કરીએ તો મને આશા છે કે આપણે ફતહમંદ થયા વગર રહીએ નહીં.

જે કળા કૌશલ્ય દેશમાંથી હવે નષ્ટ પામતાં બધે છે તેમને સંરક્ષન કરવા જરૂર છે અને તે કેમ ટકી રહે, પગલાર યાય, અને એ માલનો ઉપાડ ચાલુ રહે તે માટે પણ પગલાં ભરવા જોઈએ.

(જ) બાબતમાં જેવું Imperial-Museum શહેનશાહી સંગ્રહસ્થાન છે, તેવું એક સંગ્રહસ્થાન ઘણા મોટા પાયાપર અને

હોવા ખાસ જરૂર છે; આના મુખ્ય બે ભાગ પાડી નાંખવા જોઈએ. (૧) માલ વેચનારા તથા વાપરનારા માટે સ્વદેશી ચીજોનો એક વિભાગ, કે જેથી એકી વખતે અને શુ' શુ' બને છે તેનો ખ્યાલ આવે; આ સાથે તે ક્યાં બને છે, નામ શુ' છે, કુપનીની શાખ, ધાપણ, વિગેરે પરચુરણ બધી હકીકતો મળી શકે એવી ગોઠવણ હોવી જોઈએ કે જેથી સંગ્રહસ્થાન જોઈ જનાર એટલું જ ન બલ્કે કે અમુક વસ્તુઓ દેશમાં બને છે પણ ક્યાં બને છે, કેણુ બનાવે છે, મળી શકશે કે નહીં, એ પેઠી સાથે સંબંધ રાખવો કે નહીં વિગેરે પણ તે બધી શકે. (૨) બીજા વિભાગમાં, પરદેશમાં બનેલી ચીજો, માલ બનાવનારના લાસાર્થે ખસૂસ કરીને રાખવી જોઈએ, કે જેથી તે જોઈ આવી પોતે બનાવી શકે કે નહીં તેનો ખ્યાલ કરી શકે બીજા સાહચિક માણસો તે જોઈ તેવા માલ અને બનાવવાને પ્રેરાય, જનસમૂહની આંખો ખુલે કે કેવી કેવી કુલ્લક ચીજો માટે તેઓ પરદેશ પર આધાર રાખી રહ્યા છે. આ વિભાગમાં, લોકોનું ખાસ લક્ષ દોરાય તે માટે પરદેશથી આયાત થતા માલના આંકડા મોટા અક્ષરોથી, ધ્યાન ખેંચાય તેવી જગ્યાએ લખાવવા; કેટલીક વાર ઉપદેશો જેટલું નથી કરી શકતા તેટલું આવા ચોક્કાવનારા આચાતના આંકડા કામ કરી શકે છે; આ વિભાગ સાથે પણ એક ઓફીસ રાખવી જોઈએ કે જ્યાંથી પહેલા વિભાગ સંબંધમાં જણાવ્યું તે સુજન, ઘણા પ્રકારની હકીકત મળી શકે.

વડોદરા રાજ્યના વેપાર અને ખેતીવાડી ખાતાના અધિકારી પોતાના ૧૯૧૬ ના હેવાલમાં લખે છે કે વડોદરા રાજ્યમાં જનતી ચીજોનો એક ખાસ વિભાગ ત્યાંના સંગ્રહસ્થાન સાથે જોડવાના છે. અને રીપોર્ટ પરથી એમ માલુમ પડે છે કે સાથે સાથે તે સંબંધી સઘળી હકીકત મળે તે સાડ ઓફીસ પણ રાખવા ઇચ્છા રાખે છે આ પ્રયત્નો ઘણાજ ઇચ્છતા જોગ છે.

અત્રે પણ ચેમ્બર્સ કે સરકાર પોતાની દૃષ્ટિરેખ તળે બે પાંચ લાખ રૂપીયા ખર્ચવી

જેટલા દુકાન સમયમાં આવું સંગ્રહ સ્થાન કરશે તેટલો લાભ દેશને વધારે થશે.

(ગ) સમાજ તરફથી પોતાનું માસિક કે વાર્ષિક ચોપાનીયું નીકળવું જોઈએ કે જે મારફતે સમાજ શું કામ કરે છે તેની ધત્તર જનને ખબર પડે તથા તેમાં આયાત નિકાશ સંબંધી ઉપયોગી હકીકત હર હમેશ આવવી જોઈએ. Trade Products of the British Empire બ્રિટિશ સલ્તનતની વેપારની ચીજો નામનું એક વાર્ષિક ચોપાનીયું ઇંગ્લાંડમાં બહાર પડે છે, તે ધોરણે પણ નિહાન કામ થાય તો સંગીન લાભ થવા સંભવ છે. વળી આ માસિક દ્વારા દેશમાં જે જે વસ્તુ બનતી હોય તે બાબત સ્વતંત્ર અભીપ્રાય હમેશ આવવો જોઈએ. એ અભીપ્રાય ધણેજ અપક્ષપાત હોવો જોઈએ કે જેથી કરીને લોકો તે અભીપ્રાય પર વિશ્વાસ રાખી શકે. વસ્તુ બનાવનારાઓને આથી ઉત્સાહ રહેશે અને પોતાનો માલ એટલો ઉચો હશે તો જ એવા ચોપાનીયામાં સાદા અભીપ્રાય આવશે એમ એક વખત છાપ પડતાં તથા મત દઢ થતાં, પોતાને ત્યાં બનતી ચીજોમાં દિન પ્રતિ દિન સુધારો કરવા કોશીશ ચાલુ રહેશે.

સ્વદેશીના પ્રચાર માટે કંઈક વિશેષ કરવા પણ જરૂર છે. સ્વદેશી અને વિદેશી વસ્તુઓ રાખી ઘણા વેપારીઓ ગરબડ કરી મૂકે છે અને તેથી વાપરનાર મુશ્કેલીમાં આવે છે. વિદેશી વસ્તુઓ સ્વદેશીને નામે વેચનારની શોધ-જોળ કે તપાસ કરી તેમને શિક્ષા કરવાનું બની શકતું નથી. અપ્રમાણિક રીતે પૈસા સત્વર પેદા થાય એવી એમની માન્યતા હોવાથી પ્રમાણિકપણના ઉપદેશથી તેઓ મુધરે એમ પણ સંભવ હોતો નથી, તેથી આપણા હાથમાં જે સત્તા હોય અથવા જે કરી શકીએ તે કરવું જોઈએ. આટલા માટે જે વેપારીઓ-પેદાશો દ્વંત સ્વદેશી માલ વેચતા હોય તેમની તપાસ રાખી, ખાતરી કરીને તેમના નામ સદૈવ પત્રિકા (tabbits lists) માં છપાવવાં. સમાજ તરફથી આવી પત્રિકાઓ છપાવાં તે ભગેસાપાત રહેવાને

લીધે લોકો પણ તેવી પેઢીમાં વિશ્વાસ રાખી શકશે અને સ્વદેશી ચળવળને આથી ઘણો મોટો ટેકો મળવા પૂર્ણ સંભવ છે.

(ઘ) સમાજની દેખરેખ તળે દર વર્ષે જુદા જુદા પ્રાંતમાં સ્વદેશી માલનો મેળો ભરવા ગોઠવણ કરવી આવશ્યક છે. આ મેળાઓથી કરીને બહાર ગામ જવા આવવા જેને પ્રસંગ નથી મળતો, સંગ્રહસ્થાનો જેવા જવાનું બનતું નથી તથા સ્વદેશી વસ્તુઓ સંબંધી કંઈ ખ્યાલ નથી હોતો તેઓને ઘણું જોવા બહુવાનું મળશે તથા ઘરને આંગણે સ્વદેશી માલ વેચાવા આવતાં તે લેવા માટે ઘણુંજ આકર્ષણ થાય તો નવાઈ જેવું નથી. માલ બનાવનારને તેમના માલની બહેરાત માટે પણ આ ઉત્તમ રસ્તો છે.

લડાઈ શરૂ થયા બાદ ઇંગ્લાંડમાં British Industries Fair ગ્રેટ બ્રિટનમાં બનતા માલના મેળા ભરી ત્યાં શું શું માલ બને છે તેની બહેરાત લોકોમાં આપવામાં આવે છે. બ્યારે ઇંગ્લાંડ જેવા દેશમાં સ્વદેશીના ઉદ્યોગો માટે આટલું કરવા જરૂર રહે છે. ત્યારે હિન્દુસ્તાનમાં તેથી શતગણા પ્રયાસો થાય તો પણ ઓછાજ ગણાશે.

(ચ) વળી આવા પ્રતિષ્ઠિત સમાજદ્વારા દેશના ઉદ્યોગો વધારવા તથા પ્રચાર વધારવા સારૂ વર્ષમાં એકાદ અઠવાડિયું એવું મુકરર થવું જોઈએ કે જે વખતે કોઈ પણ દુકાનદાર, સ્વદેશીમાનની ખાતર વિદેશી વસ્તુઓ વેચવી નહીં; અને તે પ્રસંગને અંગ્રેજીમાં જેમ "Swadeshi Week" કહે છે તેમ "સ્વદેશી અઠવાડિયું" અથવા એવું સ્વદેશી ચળવળ ચાલુ અને સતેજ રાખવા સારૂ જમાનાને અંગે આવા પ્રયાસો કરવા પૂરી જરૂર છે.

(છ) સમાજદ્વારા આ ચળવળ ચાલુ રખાવવા ગામેગામ વાપણ અપાવવા સારૂ વાપણ કર્તાઓને ગોઠવવાનું રાખવું હજી છે.

સીવોલ સરજ્યન

તથા એમ ડી ની ડીમી મરાવનારા મોટા ડાક્ટરો, રાજ મહારાજો, નવાબો, નામદાર સરકારના ધારાસભાના એમનેબલ મેમ્બરો, સેપ્ટેન્સ બનો, પો ડીટીકલ એજન્સી, સરકારી સીવીલીયન એપ્રીસર, અને દેશી તથા યુરોપીયન અમલદારો અને શુદ્ધચોમા બાદશાહી ચાકુતી નામની વિશ્વવિખ્યાત દવા દિવસે દિવસે બહુ વપરાય છે એજ તેની વધતી જતી કુતેહમદી અને ઉપયોગીતાની નીશાની છે. ગવર્નમેન્ટ હોમોપેથીમાં આ રત્નવાદી દવા એનાલાઇઝ થયેલ છે અને તે બાબતનું સરડીરીક્ટ પણ મળેલ

બાદશાહી ચાકુતી

અમે તે મારજીથી ગુમાવેલી તાકાત પાળી લાવે છે પુરુષાતન કાયમ રાખે છે સસાર સુખ ભોગવવા માટે દેશી અને યુનાની દવામાં જ આમાં જ ની - રા નેહએ તે આ બાદશાહી ચાકુતી અનગ વિલાસ છે આ રાજવંશી ચાકુતી વીચે ડીગના તમામ વ્હાપી મારો છે અને વીચે બટ બનાવી ખરે પુરુષાતન આપે છે રાજ રત્નવાદીમાં તથા ઔષધ લેવાના આ દવા બહુ વખણાય છે ખરી મરદાંધ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જીવંતની માફક દેશવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ બતાવણ છે—આ દવા અતિ ઉત્તમ દેશી દવાઓમાંથી બનાવવામાં આવી છે આ દવા આજુ હોય ત્યારે તમામ ખોરાક ખાવાની તથા બધી તરેહની છુ છે ૪૦ ગોળીની દબા એકના રૂપીયા દરા

બાદશાહી યુનાની લેપ.

અમારે ઉમરાઓમાં વખણાતી ઉમદા દવાઓમાંથી આ લેપ બતાવેલ છે અને તે નસોને પુરતી તાકાત આપે છે નબળી પડી ગયેલ નસોને પુરતુ ત્વરે આપી પુરુષાતન લાવવા મદદ આ લેપ કુતેહમદ છે છતાંજ છે. બાદસ એકની દબાના રૂપીયા આલ

ડાક્ટર કાલીદાસ મોતીરામ-રાજકોટ-કાઠીયાવાડ.

ધી એલેમ્પીક કેમીકલ વર્કસ હું. લી.

મુખધ અને વડોદરા.

આજુરેહના બાવ પ્રકાર નામના મથના આધારે તૈયાર કરેલી દવાઓ—

વેજીટેબલ ટોનીક સીરપ—(દેશી આયુર્ધિયોમાંથી સાસ્ત્રીય રીતી અનુસાર બનાવેલી શક્તિની દવા આ દવા બકરાહી સુધારી પાચનશક્તિ વધારે છે અને સારીસે અછુટ કોવત આપે છે (એ ખાસ ક્યાનમાં) રાખતુ કે વેજીટેબલ ટોનીક સીરપથી શરીરની શક્તિ ઉત્તેજ અને ઉન્માદક દવાઓથી દુક સમય મદદ મળ્યાની કુમી શક્તિ લેવી નથી પણ કાયમની કુદરતી શક્તિ છે)

(૨) લીવરને ચેતાતુ કામ બનાવવાને નિયમીત બનાવી સારીસે નિરોગી બનાવે છે

(૩) અછૂર્જની વ્યાધીનો નારા કરે છે, અને અજ માગને તાકાત આપે છે

નોટ—ગર્ભવતી તેમજ સુવાવડી સ્ત્રીઓને પણ આ દવા આપી રાખાય છે, તેથી સુવારોગ લાગુ થઈ શકતી નથી, અગર લાગુ થયા હોય તો મરી જાય છે કિમત દર બાટલીના રૂ. ૧-૨-૦

ગ્લીસેરે ફ્રાક્સેટ કમ્પાઉન્ડ સીરપ—(જ્ઞાનતન્ત્રને શક્તિ આપનારી અમુલ્ય દવા) માણસના જ્ઞાન-તન્ત્રમાં અને મગજના સુખ્ય પદાર્થ વતી ગ્લીસેરે ફ્રાક્સેટના તત્વો રહેલા હોય છે, અને જ્યારે તેનું પ્રમાણ ધી ન્ય છે, ત્યારે સાધારણ આરોગ્યતા અને શક્તિ જતી રહે છે અને અશક્તિને લઈ જુદા જુદા સંધ્યાબંધ દરદો ઉત્પન્ન થાય છે તેથી શરીરને કુદરતી રીતે માફક આપે તેવા તત્ત્વોમાંથી બનાવેલી આ નિદોષ દવાને ઉપયોગ કરવાથી ખરેખરી એક પુરી પડે છે, ને શક્તિ આપનારા તત્ત્વોની શક્તિ થાય છે જેઓને મગજનો કે અગળજનો ઘસોરા વિરોધ મળ્યાનો હોય તેમજે અચુક આ દવા વાપરવી કિમત દર બાટલીના રૂ. ૧-૬-૦ (ત્રીપી સાઇઝ.) ૦-૧૪-૦ (નાની સાઇઝ)

બીજી બનાવટો માટે કેટલોગ મંગાવો.

મળવાનું ઠાણ—ધી એલેમ્પીક કેમીકલ વર્કસ હું. લી.

પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ—મુખધ.

રૌચલ ટોનીક પીલ્સ.

તાકાત આપનારી શુદ્ધ વનસ્પતીની ગોળીઓ.

આ ગોળીઓ દરેક પ્રકારની નબળાઈ દૂર કરી પુરુષાતન આપે છે. સ્વપ્નામાં કે પીશાબમાં જતી ધાતુ બાંધ કરી વીર્યવીકારના ગુણ દરદો મટાડી પાચનશક્તિ વધારી તામ્બત આપે છે. કેળવણી લેતા વીધાર્થીઓનાં મગજને પુષ્ટી આપી તેમની ઓછી થએલી યાદશક્તિ શક્તિને પુરબ્બેશમાં બિલતી રાખે છે.

કેશર, કર્તુરી, અંબર વીગેરે દેશી વનસ્પતીની બનેલી “રૌચલ ટોનીક પીલ્સ” લોહી વધારી અવયવોને તાકાત આપે છે. જીખ વધારી શરીરનું પોષણ કરે છે એટલું જ નહીં પણ ફક્ત તે જ દીવસમાં પોતાની અદ્યુત શક્તિ આપેલું જાણીતું છે. સ્ત્રીઓના અનિયમીત રૂતુઆવને અટકાવી ગર્ભસ્થાનને સુધારી તંદુરસ્તી બક્ષે છે.

રજીસ્ટર નંબર ૧૮૦ તપાસી લેજો. નકલી માલથી જીખ સાવચેત રહેજો. કીંમત ૩૦ ગોળીની રૂ. ૧-૪-૦૦

ગોવીંદજી દામોદરની કું

જથાબંધ તથા છુટક દવાઓ વેચનારા,

નં. ૩ સુતાર ચાલ, મારકેટ, મુંબઈ નં. ૨.

૧-૬

ફિગોરાઈન

અથવા

સીરપ ઓફ કમ્પોઝિટ બ્લીમરોફોસ્ફેટસ.

મગજ, શાનન તથા અને શારીરિક નબળાઈ, પથની અથવા આખની બળતરા તેમજ બીજા કોઈ પ્રકારની કમ તાકાતની દરદો-તથા યાદશક્તિ ઓછી થવાથી તથા મીઠી પીસાળ, ઘડપણની નબળાઈ, જડમુગથી દૂર કરવામાં બ્લીગો રાઈન થાઈન કીમતી દવા છે તેમજ માલસો તુરંત મગજ જીત બને છે અને વજનમાં પણ વધે છે

૧ બાટલીની કીમત રૂ. ૧) ૮ બ. ૫ આના.

ધી હાર્બર્થિંગ વર્ક્સ -

મેન્સુફેક્ચરીંગ કેમ્બ્રિજ

મુંબઈ નં. ૭

એ સિવાય બીજા કોઈ-જેવાં કે ફીવરફેસીફિક અથવા તાજ વગેરે અત્યંત ક્રોડીન વેક્ટર લેવેન્ડર, દુધ ખાઉંદર છુટપાલીસ વગેરે બીજા પદાર્થ દવામાં કારખા નામાં વેપાર મળે છે. માહિતી માગ ફરમાવ મનાવે.

INDIA HER RESOURCES AND HER ECONOMICS.

હિંદની આર્થિક સ્થિતિ.

(માસિક માટે ખાસ લખનાર—મી જે લ હ બારલાયા.)

જ્ઞાતિ અને વર્ણ. પ્રાચિન કાળમાં દરેક કુટુંબમાં જ્યારે જુદા જુદા વર્ણના લોકો મળી આવતા કે જેમ હાલમાં દરેક જ્ઞાતિમાં જુદા જુદા વર્ણના લોકો મળી આવે છે. એટલે શ્રાદ્ધભૂતિમાં જો કોઈ રસોઈ કરવાનું કાર્ય કરે તો જેમ પતિત થતો નથી, તેમ વૈધ્યમાં જો કોઈ ખાટકીની દુકાને મહેતાગીરી કરે તો વાંધો આવતો નથી આથી હરિદ્રાધ અનહુદ વધી જાય છે, અને લોકોને પોતાની સ્થિતિ સુધારવા માટે જોઈએ એટલો અવકાશ મળતો નથી. વળી અરપર્ષ જ્ઞાતિમાં કોઈ અક્ષલવંત અને કારીગર ઉત્પન્ન થાય તો તેને ઈચ્છી પંક્તિએ ચઢવાનો રસ્તો મળતો નથી. અંગ્રેજ સમ્રાજ્યના ઉદયે અને અંગ્રેજ દેશવર્ણના સંસ્કારે આ વિચારો નષ્ટ પામતા જાય છે. પણ તે ભૂંસાઈ જવા પામ્યા નથી. એક ‘જ’ ધારાસલાના સભ્ય છે અને તેઓ પોતાને ઈચ્છી પંક્તિના માને છે. એક બીજા ‘વ’ પણ ધારાસલાના સભ્ય છે અને તે નીચી પંક્તિના લેખાય છે. જો ‘જ’ સુધારકમાં ખપતા હશે તો ગવર્નરની પાર્ટીમાં જઈ ‘વ’ જોડે બેસીને ખાશે, પણ જો બીજાકણ હશે તો ‘વ’ જોડે બેસીને ખાશે નહિ. એટલું જ નહિ, પણ ધુવડ જેવું મોડું કરી બીજાઓને ખાતા જવાનો બાળકરૂપી ફારસ કરશે. સુધારક ‘જ’ ‘વ’ ને જો પોતાને ઘેર લાવશે તો પોતે કાચના ખાલામાં પાણી પીશે; અને ‘વ’ ને રૂપાનો ખાલો આપશે, કારણ કે ગૃહદેવી પાસે પોતાના સુધારાના વિચારો આકાશની દેવડી સમીપ ઉડી જશે હવે સુધી જે દેશમાં આવા વિચારો પ્રવર્તે છે ત્યાં તે ‘એપ્રાહામ લીન્કન’ (કે જે મજૂરનો પયરા ઉપાડનાર છોકરો હોઈ અમેરીકા ખડેનો પ્રમુખ થયો હતો); સર રીચર્ડ આર્ક રાઇટ (જે હજારો હોઈ મહાન શોધક અને વ્યાપારી થયો હતો); કે જ્યોર્જ ડેમની (જે સુધા

રનો છોકરો હોવા છતાં ચીનકળા માટે પ્રખ્યાતિને પામ્યો હતો) જેવા નરો આ દેશમાં તે પેદા કેમ થાય? જે સમયે આવા વિચારો હિંદમાં પ્રવર્તતાં નહોતા ત્યારે તે શ્રેષ્ઠતાને પામ્યું હતું. તેના ઉદાહરણ મહાભારત જે હિંદુસ્તાનનું મહાન નીરસતું કાવ્ય છે, તેમાથી મળે છે. તેના પ્રખ્યાત કર્તા વ્યાસજી તે પરાશરના પુત્ર, ખલાસી જ્ઞાતિની સ્ત્રીથી ઉત્પન્ન થયા હતા. તેના પિતા પરાશર આકાશીના પુત્ર હતા. શ્રાપિ વસિષ્ઠજી શુણ્ઠીકાના પુત્ર હતા. વિશ્વામિત્ર ક્ષત્રિયના પુત્ર હોવા છતાં શ્રાદ્ધભૂતને પામ્યા હતા. આવા ઘણા દાખલાઓ પુરાણો ઉપરથી દ્રશ્યમાન થાય છે. એટલું બધું છતાં સત્ય વસ્તુના અજ્ઞાનને લીધે અને લોકોમાં જોઈએ એટલું નીતિધૈર્ય ન હોવાને અંગે જ્ઞાતિ રિવાજ ચાલુ છે, અને તે ઘણી રીતે આર્થિક સ્થિતિને હરકત કરનાર થઈ પડે છે.

જ્ઞાતિ રિવાજનો શુણ્. જ્ઞાતિ રિવાજનો એક શુણ્ એ છે કે તેથી નબળા અને જે દુનિયાની ગણતરીમાં કોઈ પણ રીતે ન લેખાય એવા માણસો અન્ય સાથે પોસાઈ શકે છે. ‘જ’ એક ઈચ્છી પંક્તિમાં આદર પામેલો માણસ હોય, અને તે ‘જ’ નો લાભે ‘ક’ દલાવી કરનાર મામાની સાહ્યતાએ અક્ષત ન છતાં પાચ પૈસા કમાતો હોય, અને તેવાની ગણતરી જે ઈચ્છી પંક્તિમાં બીલકુલ ન થાય, તે જ્ઞાતિ રિવાજને લીધે ‘જ’ લાંબા લાભે તરીકે જ્ઞાતિમાં મોટો માણસ ગણાય

સુસારો કરાવનારાં મહાજનો—સર વિલીયમ હંટર હિંદી પ્રજાના ઇતિહાસમાં કહે છે:—
“હિંદની જ્ઞાતિ બહુ જોતા મળી ગયેવળ
“ભરેલી છે. કારણ કે તે વિષે અટકળ કરવી
“એ પણ કઠણ છે. દરેક જ્ઞાતિના જુદા

“નામો છે. અને તેઓ એકબીજાને નોખા
 “વર્ગો રૂપે લેજો છે. કોઈ કંઠાણે ખાનપાનનો
 “વ્યવહાર હોય, તો પણ કન્યાવ્યવહાર નથી.
 “વ્યવસ્થાનાં નામ, જાતિ અને ધંધા એ ઉપ-
 “રથી જ્ઞાતિઓ ઉદ્ભવી છે.” ખરી રીતે
 “અસલ દરેક માંતમાં દરેક જુદા ધંધાર્થીઓએ
 “પોતાની જ્ઞાતિઓ બનાવી હતી જ્ઞાતિઓ
 “ધંધાનું મહાજન છે. જ્ઞાતિ બંધારણથી
 “લોકના ઉદય ઉપર ઘણી મત્તા થાય છે.
 “જ્ઞાતિ એ વ્યાપારી મહાજન છે. તેઓ
 “પોતાના ધંધાના નિયમો ઠરાવે છે. મલમલ,
 “રેશમી કાપડ, લાપે, મીનાકારી હથીઆરો
 “અને સુંદર જડાવ એટલા ધંધાઓ આગળ
 “જ્ઞાતિઓ દ્વારા આલ્યા હતા. મહાજન પોતાના
 “આસામીઓને માંડિમાંડિ લલતાં અને જ્યારે
 “પોતાને ધીજા ધંધાવાળાઓ જોડે વાધો ઉઠે
 “ત્યારે વલતાં અટકાવે છે. દાખલા તરીકે
 “સન ૧૮૭૩ માં અમદાવાદમાં કેટલાક કરિયા
 “જોડેજગારી થયા. એ ધંધામાં સાધારણ
 “રોજ ઉપચિંત સવારમાં બેઠા જઈ કામ
 “કરવા માટે સવાઈ મળતી હતી. હવે જે
 “આસામીઓને તેથી રોજ નહોતી મળતી તેની
 “ફરીઆદ ઉપરથી કડીઆના મહાજને મળી
 “ઠરાવ દીધો હતો કે ‘હાલમાં બધાને કામ
 “મળતું નથી માટે કોઈએ ગવાઈએ જવું નહિ’
 “તેજ ચેરેડમાં ૧૮૭૨ માં કાપડિયા લોકે
 “સુતરાઈ કપડાં ઉપર આર દેનારાઓનો કર
 “ઓછો કરવા માંડ્યો, આથી આર દેનારા
 “મહાજને ઠરાવ દીધો હતો કે કોઈએ કામે
 “જવું નહિ. અતે તેથી કાપડિયાઓને
 “પોતાનું મહાજન બોલાવવું પડ્યું. જે
 “મહાજનના મૂળીઓ મળ્યા [મોટાં રાજ્યના
 “એલચીઓ શું મળશે?] અને વાધો

“પતાવ્યો. મહાજનનો ધારો કોઈથી તોડાય
 કેમ? કારણ જ્ઞાતિ પાસે પેલી સર્વોપમા જોગ
 સત્તા “જ્ઞાતિબાહ્યર.” [આ પ્રમાણે એટલું
 તો સિદ્ધ થાય છે કે અસલનાં મહાજનો અર્થ-
 શાસ્ત્રના નિયમો સમજતા હશે કોઈ સાક્ષ-
 રશ્રી આ ઉપર અજવાળું પાડશે.]

જ્ઞાતિ બંધારણની થતી ખોટી અસર.
 આવી રીતનાં જ્ઞાતિ અથવા મહાજન બંધા-
 રણોને લીધે હાલના સમયમાં જ્યારે દરેક ધંધા-
 વાળાઓએ સાથે મળી પોતાના મંડળદ્વારા
 કાયદાનુસાર પોતાના લાલો સાચવવાના હોય
 છે. ત્યારે આવા જુનાં બંધારણની અસર એ
 થવા પામે છે કે, આજુ સ્થિતિને લાજુ પડતાં
 એવાં મંડળો ઊભાં થઈ શકતાં નથી. સુસ-
 લમાન કારીગરોમાં પણ જ્ઞાતિનાં જેવીજ પ્રથા
 છે. અને કારીગરો સાથે મળીને એ ઠરાવ કરે
 તે આજુ રખાવોજ જોઈએ. નહિં તો કે તોડનાર
 મહાજન બાહ્યર થાય.

પ્રકરણ ૮ મું.

Joint Family=સમાજ કૈદુંબી રચના.

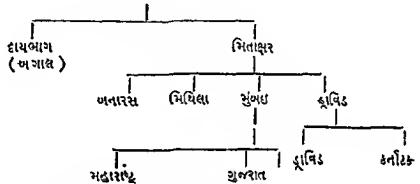
કુટુંબ એજ સમાજ વ્યક્તિ. પ્રત્યેક
 વ્યક્તિનું જિજ્ઞાસુ કુટુંબ નહિં. પણ આખા
 કુટુંબની જુદી જુદી વ્યક્તિના સંગઠનથી
 બનેલું આખું કુટુંબ એજ હિંદમાં સમાજ
 કિંતુ જ્ઞાતિ વ્યક્તિ છે. અને તેથી આખું કુટુંબ,
 (ધણી, સ્ત્રી, છોકરાઓ, માતાપિતા, પુત્રો, પોત્રો,
 ઉપરાંત અન્ય સગાંઓ) પાળવાની જોખમદારી
 એકાદ જે કમાનાર આસામીઓને શીર છે.
 પોતાની કમાણીનો વ્યય સરખે હિસ્સે કરવો પડે
 છે, અને તેથી જમીનદારીનો કાયદો પાત્રાત્ય
 દેશો કરતાં હિંદમાં લિખિત પામે છે. બ્રિટીશ
 સામ્રાજ્યના ઉદય પછી ‘હિંદુકાયદો’ (Hindu Law)
 કરવામાં આવ્યો છે, તેમાં અમુક
 ફેરફાર દીધા છે પરંતુ અસલના સમયમાં
 મિલકત એ જોમ આખા કુટુંબની માલિકીની

* જનિ શુન્દરની બાપા અને જનિ સાદિલ્યના
 જાણવામાં આવ્યું છે કે જેઓ શ્રીમાજના રહેતા અને
 સોની, મુયાર અને વાણીજ્ય કરતા તેઓ અનુક્રમે
 “શ્રીમાજી સોની, શ્રીમાજી મુયાર અને શ્રીમાજી
 વાણીયા” રહેવાયા આ રીતે જ્ઞાતિઓ જન્મ પામી છે

વસ્તુ હતી. તેમજ તે અવિભાજ્ય હતી. (Mayne on Hindu Law pp. 293). હાલમાં જે સુધારા કરવામાં આવ્યો છે તેમાં મીલકતની વહેંચણી કુટુંબની વ્યક્તિઓ ઉપર નહિ પણ વ્યક્તિની કુટુંબમાં શી અગત્યતા છે તે ઉપર કરવામાં આવે છે. હિંદુકાયદાને

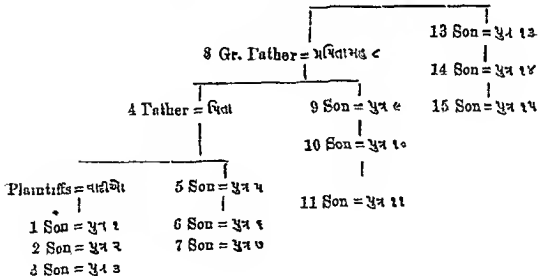
અંગે જૂઠા જૂઠા કેશમાં ભુદી ભુદી જાતની નિશાળો પ્રવર્તે છે. અને તે નિશાળના કાયદાનુસાર ત્યાં અમલ કરવામાં આવે છે. છતાં કાયદાગ નિશાળ ઈંગ્લાન્ડમાં ચાલુ છે, અને મિતાક્ષરી નિશાળ બીજા ભાગોમાં છે. જો કે તેના પણ ભેદ છે અને તે નિચે મુજબ છે —

Hindu Law = હિંદુ કાયદો.

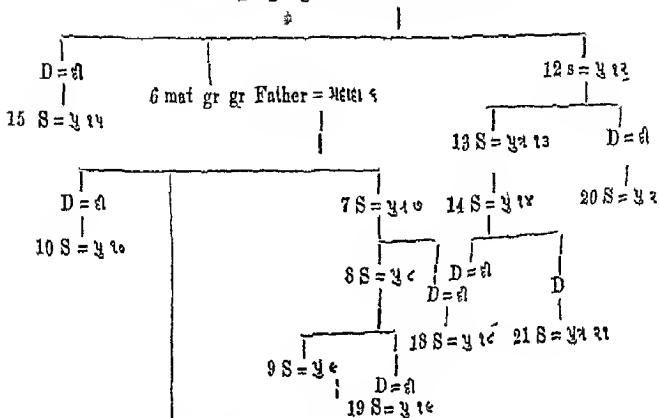
આ પ્રમાણે દાયબાગ નિશાળાનુસાર નિચે મુજબ વહેંચણી થતા પામે છે —
નમુનો ૧. લો

12. Gr. Gr. Father = અગ્ર પિતામહ ૧૨.

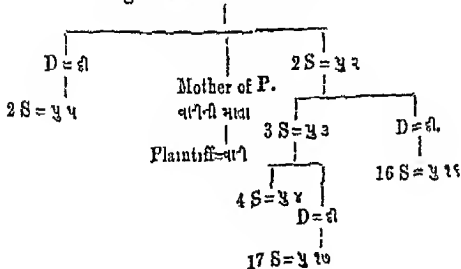

ત્રુતો ૨ જો.

11 mat. gr: gr gr. Father = મપ દાદા = ૧૧

1. Mat gr Father = માદાની દાદા ૧

S=Son, D=Daughter, પુ=પુત્ર દી=દીત્રી

WAR AND TRADE.

GOVERNMENT NOTIFICATIONS.

ચાલુ લહાઈને પ્રસંગે વહેપાર સંબંધી બહાર
પડેલાં વધુ સરકારી જાહેરનામાં.

મુંબાઈના કલેક્ટર ઑફ ટરટસ, મી.
આર. એફ. એલ. બ્રીટી, આઇ. સી. એસ.
તરફથી હુમને, ચુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ ઑફ અમે-
રિકા ખાતે કાચાં ચામડાંના કનસાઇનીનાં
લીસ્ટમાં વધારો કરવાનું લીસ્ટ મળ્યું છે, જે
આ એગ્રાઇની ઑફીસમાં રાખવામાં આવ્યું છે.
(૨૭-૮-૧૯૧૭).

ના. મુંબાઈ સરકારના અન્ડર સેક્રેટરી મી.
એ. એફ. એલ. બ્રીટન, આઇ. સી. એસ. તર-
ફથી હુમને, ચુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ ઑફ અમેરિકા-
માં કરાંટ (current) અને ગુઝમેરી (goose-
berry) ના પેન્ટ એશિયામાંથી આયાત કર-
વાની બંધી કરનારા કરાવની એક કૉપી મળી છે.
(૧૩-૮-૧૯૧૭)

ચીનમાં આયાત તથા નિકાસ કરી શકાય
તેની પેટીઓનાં નામમાં સૂધારો કરનારું લીસ્ટ
હુમને ના. હિન્દ સરકારના અન્ડર સેક્રેટરી મી.
જી. એસ. હાર્ડી, આઇ. સી. એસ., તરફથી
મળ્યું છે. (૧૩-૮-૧૯૧૭)

ના. હિન્દ સરકારના અન્ડર સેક્રેટરી મી.
જી. એસ. હાર્ડી, આઇ. સી. એસ. તરફથી એક
પત્ર દ્વારા જાણવામાં આવ્યું છે કે પ્રાકીય
અગનની ચીજોના લીસ્ટમાં હર મારે ૧૫૦૦
ટન રૂનો નિકાસ ઇટાલીયન ગવર્નમેન્ટને માટે
ગોઠવવાનું હાથત કરવામાં આવ્યું છે.
(૨૮-૮-૧૯૧૭)

ના. હિન્દ સરકારના અન્ડર સેક્રેટરી મી.
જી. એસ. હાર્ડી આઇ. સી. એસ. તરફથી એક
પત્ર અને સીયામમાં આયાત તથા નિકાસ થઈ
શકે તેવા વહેપારીઓના લીસ્ટમાં વધારાનું લીસ્ટ
મળ્યાં છે. (તા. ૧-૯-૧૯૧૭)

વધારાનું નામ:—

રેનોંગ ટીન ફેબ્રિક કંપની, સીયામ.

મુંબાઈના કલેક્ટર ઑફ ટરટસ, આર.
એફ. એલ. બ્રીટી, એક્સચાંજર, આઇ. સી.
એસ. તરફથી સેક્રેટરી ઑફ સ્ટેટના એક તારની
નકલ મળી છે:— (તા. ૫-૯-૧૯૧૭)

તારમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે લાકડાં
ઠાપવાને લગતું સાંચાકામ તથા ફે હોર્સ પાવર
સૂધીનાં ગોટરોની ચુનાઇટેડ કીંગડમમાં આયાત
બંધ કરવામાં આવી છે.

મુંબાઈના કલેક્ટર ઑફ ટરટસ, આર.
એફ. એલ. બ્રીટી, આઇ. સી. એસ. તરફથી,
બ્રિટિશ હિન્દુસ્તાનમાંથી નિકાસની જે વસ્તુઓ
ઉપર અંકુશ મૂકવામાં આવ્યો છે અને જે
વસ્તુઓની અટકાયત કરવામાં આવી છે તે વસ્તુ-
ઓની નિકાસને માટેની રજૂ મેળવવાની અરજી
કરવાના સલાહ વિશે જે મોટીસ દ્વારા કરવામાં
આવેલી છે તેની એક નકલ એગ્રાઇની ઑફીસ
સમક્ષ મોકલાયેલી છે. (તા. ૨૬-૮-૧૯૧૭)

ના સુબાઇ સરકારના અન્ડર સેક્રેટરી મી. એ. એફ. એલ. બ્રેઇન, આઇ. સી. એસ. તરફથી હમને, યુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી નિકાશને માટે મૂકાયેલા અંકુશના લીસ્ટમાં સૂધારા વધારાનું લીસ્ટ મળ્યું છે. (૬-૯-૧૯૧૭)

પ્રાયોરીટી કમીટીના પ્રમૂખ તરફથી નીચેલા પત્રની એક નકલ હમને મળી છે.—

(૨૧-૮-૧૯૧૭)

હિન્દિ દારૂગોળાના ખાતાના સેક્રેટરી તરફથી, સુબાઇના પ્રાયોરીટી કમીટીના પ્રમૂખને મળેલા તા. ૧૩ મી ઑગષ્ટ, ૧૯૧૭ ના પત્રની નકલ:—

પ્રાયોરીટીની મહત્ત્વને માટે 'પીકર્સ' ની આયાતના સમગ્રન્યમની અરજીઓ એવી લાભમણુ સાથે પાછી વાળવામાં આવેલી છે કે અરજી કરનારાઓએ અમદાવાદમાંથી કે મદ્રાસમાં પલવરમ કોમ લેધર કંપની પાસેથી દેશી ગનાવટના 'પીકર્સ' મેળવવા. કદાચ એમ ગને કે અહિંની ગનાવટના 'પીકર્સ' પૂરતાં નહિં થઈ પડે અને જો નીચે લખ્યા પ્રમાણે અહિં બનાવવામાં નહિં આવે તો પ્રાયોરીટીની મહત્ત્વ કેટલેક અંશે 'પીકર્સ' આયાત કરવામાં આવવી પડશે. હમણા બંગાલામાં જ્યુટ મીલોને માટે પીકર્સ પૂરાં પાડવાનો સવાલ ચર્ચાય છે અને બોર્ડને એમ ખબર આપવામાં આવી છે કે હમણા એક પેઠી પીકર્સ ગનાવે છે જે જ્યુટ મીલોની હાજત ગણગણ પૂરી પાડી શકે છે. આયાત થતા માલને ગદલે દેશમાં બનાવેલો માલ વાપરવાની આવી જરૂર જોતાં જો હમારી કમીટી રથાનિક વેડેપારીઓને આ સવાલની અગત્યતા સ્પષ્ટમનરૂએ અને તેથી પરિણામે જો જેમ બીજા ઇલાકામાં ગળ્યું છે તેમ અહિં પણ સ્પષ્ટમનરૂ રીતે પીકર્સ ગનાવવામાં આવશે

તો બોર્ડ ખુશી થશે. આ દેશ કાચો માલ બધોજ ઉત્પન્ન કરે છે અને ફક્ત સાહુસ અને પ્રયોગજ આ અગત્યના ઉદ્યોગને ખીલવવાને જરૂરનાં છે. બંગાળ વિભાગના દારૂગોળાના કંટ્રોલર કલકત્તાના પ્રયોગની માહિતિ તેમજ બીજી રીતે જો કાંઈ મહત્ત્વ જોઈતી હશે તો તે આપવાને ખુશી થશે.

ના. હિન્દિ સરકારના અન્ડર સેક્રેટરી મી. એ. એસ. હાર્ડી, આઇ. સી. એસ. તરફથી હમને, ચીનમાં આયાત થતા નિકાશ થઈ શકે તેવી પેઠીઓના નામના સૂધારા વધારાનું લીસ્ટ મળ્યું છે. (૧-૯-૧૯૧૭.)

સુબાઇના કલેક્ટર ઑફ કસ્ટમ્સ મી. આર. એફ. એલ. બ્લીટી, આઇ. સી. એસ. તરફથી હમને, ના. હિન્દિ સરકારના યુનાઇટેડ કીંગડમમાં આયાત થવા દેવાની બંધી થયેલા માલ સમગ્રની એક તારની એક નકલ મળી છે. તારની નકલ:—

૨૯ મી ઑગષ્ટને દિવસે ખુદાર પડેલ જાહેરનામાં મૂજબ લાઇસન્સ સીપાય યુનાઇટેડ કીંગડમમાં બેકન, માખણ, હુંમ અને લાર્ડની આયાત બંધ કરવામાં આવી છે.

(૧૪-૯-૧૯૧૭.)

સુબાઇના કલેક્ટર ઑફ કસ્ટમ્સ મી. આર. એફ. એમ. બ્લીટી, આઇ. સી. એસ. હમને લખી જણાવે છે કે ના. સરકારના હુકમ પ્રમાણે હવેથી યુનાઇટેડ કીંગડમમાં કોપી આયાત કરવામાં બોર્ડ ઑફ ટ્રેડના લાઇસન્સની જરૂર નથી; ફક્ત મદ્રાસ ગવર્નમેન્ટ, માઇસોરના રેસીડન્ટ કે કુર્ગના ચીફ કમીશનરના સરટીફિકેટની જરૂર પડશે. (૧૩-૯-૧૯૧૭)

તહેવારને માટે ટોપી ક્યાંથી લેશો ?

એક જ ભાવવાળી જુની
અને બાણીતીમારવાડી
બજાર
મુંબઈ.

મહાલે એન્ડ કંપની,

વીલાપતી
કીરતી મેકરની લાપીતી
થયલી હાથી છાપની હુગેરીઅન
એગસેર, સાઈકલ, મીરજાપુર, વીગેરે
તથા બચ્ચાના ફેસ્ટી ડરેસો તેમજ સાચી મરીની તથા
નવી તરાહની ઇલેક્ટ્રિક તથા વીદ્યોત્રીયા કંપ, સાદી ટોપીઓને
વજનવર નજરો હમારે ત્યાં હરહ મેગ તઈકાર છે તે જોઈ
જવાને શુક્રો નહીં હૈં

અહારગમના ઓર્ડર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે

હીરિટરિયા-વાયુ મુક્તા-

કી. રૂ. ૪-૧૦-૦ પો. જુડ.

મૃગી-રેક્ટર કે વાધથી આકડી, તાણુ, એચ કે કાકણી આવતા એશુદ્ધિ, હાતખીવી શ્વાસ
રૂધાવો, થંડાગાર બનવુ, કીચુના શીસોટા, પેટના દુખાવા ઇંબ નવા કે જુના ઇંબ માટે રામબાણુ, છે
વળી ચિત્તમ-ઉન્માદ કે ચેલછાને લીધે, રડવુ, કુટવુ, ધુણવુ, નાસવુ, બકવુ, મોંબત્તા,
વિચિત્ર જોવુ, પ્રેતાદિચેષ્ટા વગેરે લક્ષણો ઉપર તેજહાર વરતુ છે.ઉપયોગ કરેથી ખાત્રી. દવા મહિનાભરની-વનસ્પતિની-ગિજાપ પત્રે જવાબ. વ્યાયામ
કળાશાસ્ત્ર-ગરીર કેળવવા ૩૫૦ કહડું રૂ. ૨, પો.)-દેશીનામું-નામું શિખવાતુ ગર્ધનમેન્ડ
ટેક્સ જુક કી ૦)જી. પો.)-

છગનવાસ લલ્લુભાઈ શાહ દેશીનામાવાળા. સ શોષિત હીરિટરિયા-નિગપુર-ચુગરાત.

નવાં પુસ્તકો.

હુલર માલીકા-ભાગ ૧ કો-દેર જોઈલ, લખ ડર, એહામખ, કોકોનકપોમેડ, લાઇમખડ, બામ,
દવાન મંદમ, એચુમીસચર, દુધ પાવડર, રોઝ સીરપ, ઈન્ક, જુક પોલીસ, વીગેરે "અનુભવિક દુતરની
ગેરન્ટીવાળી જુક કી મન હ આનાહુલર માલીકા-ભાગ ૨ જો-પરકયુમ કુલસાધન, દોઝ જોઈલ, ગ્લીસસાઈન સાઈમખડ, લેમન
સીરપ બાલામુલ, સ્પીરીટ કેમ્ફર વીગેરે અનુભવિક દુતરની ગેરન્ટીવાળી જુક કી ૦ હ આનાહુલર-કળા-દર્પણ-ભાગ ૧-૨-૩-૪-મુખથી તેજો, અતો, પેનકોલર, રંગો, વે ડે કલરો, બાલ
કાંદનાના પાવડર-તેજ સાણુ હેરસાઈ, ખીનજો, સ્વદેશી કલેડો, ગુલાબ બળ, રીવ વોટ, વારનીસ, બાર
સોપ, સુખેથી અસો અને એસેન્સો વીગેરે દુતરની જુકો કી ૦ રા ૦ ૧)સ્વતંત્ર હુલર મ ગ્રહ-ઉલ્લામા છેલ્લી રોખનના અનુભવિક દુતરની જુક ૦ મરિ દેશી
વેપારી મેગર તથા બીજા બીજા આસામીજોના ઉત્તમ અવધીપ્રાથ મજ્યા છે કી ૦ રા ૦ બામહુલર સાગર-શી રામ-સુગ ૧૦ ૦ ૧ કા રૂ ૧૫-દુતર તજી મી રૂ ૧ દુતર સંજુરો
કી રૂ ૦ દુતર માલીકા ૩ જો ભાગ (ઉપાય છે) કી ૦ હ આના"શી જોખની"-દેશી હામ અગરમતી (રપ અગરમતીના ૧૫ કીમો આને ચોક્કી રૂ ૧)
સુધીની મજો

મુંબઈના પ્રદર્શનમાં સોનાનો ચાંદ મેળવનારા ઝવેરીઓ

અમોને અમારા સોનાના દાગીનાના મુંદર અને વીલાયતી જેવા સપ્રાધાર કામ માટે છેલ્લાં પ્રદર્શનમાં સોનાનો ચાંદ આપવામાં આવ્યો છે.

મોહનલાલ

એન્ડ

કમ્પની ઝવેરીઓ.

દરેક જાતના સોના, ચાંદી, અને ઝવેરાતના Up-to date દાગીના ગંજવજા જથ્થામાં તૈયાર મળશે.

ટેલીફોન નં. ૧૭૬૫

૧૯૭-૨૦૧ શેકમેન સ્ટ્રીટ—મુંબઈ.

નવું ગુજરાતી પુસ્તક.

બહાર પડ્યું છે.

જેને માટે “સાહિત્ય,” “ધી મોડર્ન રીવ્યુ”

“દેશી જોષી ચેમ્બરસ મેસિસ વિજેરે મેસિસેએ સારા સારા અભિપ્રાય આપેલા છે —

મેટરલિકના નિબન્ધો.

અનુદેશિકા:—૧. પ્રસ્તાવના. ૨. મેટરલિકનું જીવન. ૩. મૌન.

૪. પૂર્વજીવન. ૫. સ્ત્રીઓ વિષે.

(આ પુસ્તક માટે ગુજરાત કાર્પાઈટ મળ્યા વરદ્ધી રૂ. ૨૫૦ નું ઇનામ લેખકને મળ્યું છે)

કિંમત ૦-૬-૦ ત્રી પી. સાથે, ૦-૮-૦

લખો:—ધનસુખલાલ કૃષ્ણજીલાલ મહેતા એલ્. ઇ. ઇ.

દુબાઈનો બંગલો:—સાન્તાક્રી.

COMMERCIAL NOTES.

વેપારી ખબરો.

STATE AID FOR COMMERCE.

ઠેપારને સરકારી મદદ.

ફોરિન ઑફીસ તરફથી અગત્યનું પગલું.

ફોરિન ઑફીસના ફોરિન ટ્રેડ ડીપાર્ટમેન્ટ તરફથી, ઇંગ્લંડના ઠેપારીઓને જૂદા જૂદા કોન્ટ્રીલર દેશોમાં શી શી વસ્તુઓની ખપત છે, તથા કયી કયી ઠેપારી પેઢીઓ છે વિગેરે બાતમી પૂરી પાડવાને તેમજ દરેક કોન્સલને ઇંગ્લંડના ઠેપારીઓને કયી કયો ભતતની ખબર જોઈએ છીએ તે વિશે જણાવવાને એક નવી યોજના રજૂ કરવામાં આવી છે. આ યોજના જેટલી સાદી છે તેટલીજ વ્યવહારમાં ઉપયોગી થઈ પડે તેવી છે. ઇંગ્લંડના ઠેપારને લીધે પરદેશોના બજારમાંના ગ્રાહકોની ઉદ્યોગપાલિકાની અસર લોગવળી પડી રહેને લઈને ફોરિન ટ્રેડ ડીપાર્ટમેન્ટ તરફથી આ યોજના પહોર પાડી છે.

આ યોજનાની અસર સ્થાયી થશે તોમાં કશો શક નથી. પરંતુ આ ભતતની ખબર જેટલી ઇંગ્લંડના ઠેપારીઓને ઉપયોગી થઈ પડે તેટલીજ પરદેશી પેઢીઓને પણ શકે શકે એ સ્થૂમભવ્ય તેડી વાત છે, તેથી કરીને ફોરિન ટ્રેડ ડીપાર્ટમેન્ટે એવી ભતતનાં પગલાં લીધા છે કે ઇંગ્લંડની પેઢીઓને આ ભતતની ખબર જેમ બને તેમ સરળતાથી મળી શકે અને પરદેશી પેઢીઓને બને તથા સૂધી આ ખબર નહિ મળી શકે. હમણાં સૂધી તેા એમ કરવામાં આવતું કે સરકારી લીસ્ટમાં જેનું નામ હોય તેજ પેઢીને આ ભતતની ખબર પૂરી પાડવામાં આવતી અથવા તેા જૂદા જૂદા ચેમ્બર ઑફ

કોમર્સ મારફતે જૂદી જૂદી પેઢીઓને આ ખબર પહોંચાડવામાં આવતી. પરંતુ આમ કરવાથી જે પેઢીઓ સરકારી લીસ્ટ ઉપર હોય નહિ તેમને માથુસોની આવી તંગીના સમયમાં બહુ પંચાતી પડતી તેથી કરીને ડીપાર્ટમેન્ટે એમ કરવાનું શરૂ કર્યું છે કે જૂદા જૂદા ચેમ્બરો મારફતેજ આ ખબરો જલ્દીથી આવી ઠેપારી પેઢીઓને પહોંચાડવી, અને તેમ કરવા માટે એસોસીએશન ઓફ ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સ તથા ફેડરેશન ઓફ બ્રિટિશ ઇન્ડસ્ટ્રીઝની મદદ લેવા માંડી છે.

જુદી જુદી પેઢીઓને પહોંચાડવામાં આવતી ખબર.

દરેક ચેમ્બરને એવી જૂમ્હેદારી આપવામાં આવી છે કે તેમણે બને, જે પેઢી બ્રિટિશ હોય અને બ્રિટિશ માલનોજ ઠેપાર કરતી હોય, ચેમ્બરની સલાહ હોય અને ડીપાર્ટમેન્ટે તેનું નામ પસંદ કર્યું હોય તેમને આ ખબર ત્વરાથી પહોંચાડવી; અને જે પેઢી બીજા કોઈ પણ પેઢીને આ બાતમીઓ આપે તે પેઢીને આવી ખબર આપવી એકદમ બંધ કરી દેવી. જો કોઈ ચેમ્બર આ પ્રમાણે ખબર પહોંચાડવાને અશક્તિવાન હોય (દર-કાઈને લીધે કાગળની તંગીને લીધે કે બીજા કોઈ કારણોને લીધે) તેા ડીપાર્ટમેન્ટે પોતે આ ખબર પહોંચાડવી. આ ભતતની યોજનાને ઉદ્દેશ એટલોજ કે ચેમ્બરને આ ભતતની ખબર પહોંચાડવાને બેઠતાં સાધનો તૈયાર કરવાનો વખત મળે તે દરમિયાન જે પેઢીની ઇચ્છા હોય તે પેઢી ચેમ્બરની ઑફીસમાં બંધને આ ખબર મેળવી શકશે.

આમ કરવાથી, જે પેઢીને આ જાતની સરકારી મદદ મેળવવાની ઇચ્છા હશે તેને ચેમ્બરના સલાસદ થવાની જરૂર પડશે અને એથી ચેમ્બરની અગત્યતામાં અને મોલામાં વધારો થશે, તેમજ સરકાર બ્રિટિશ માલના વેચનારાઓનેજ ઉત્તેજન આપે એ સિદ્ધાન્તને ટેકો મળશે.

ખખર મેળવવાની યોજના.

આ ખખર મેળવવાની યોજના બહુ સાદી છે. દરેક વર્ષે એક દળદાર કૉન્સલર રીપોર્ટને બદલે અમૂક જાતનું એક ફોર્મ દરેક કૉન્સલની આસીસને આપવામાં આવ્યું છે તે ફોર્મ દર ત્રણ મહિને લેમબેલે બરીને ડીપાર્ટમેન્ટમાં મોકલાવી આપવું એવી ગોઠવણ કરવામાં આવી છે.

આ ફોર્મ જેને C ફોર્મ કહે છે તેમાં દરેક કૉન્સલ પોતાના ડીસ્ટ્રીક્ટની વજન, તોલ અને માપ તેમજ કર-સીની માહિતિ આપે છે તેમજ જૂઠા જૂઠા માલને માટે એક મુખ્ય શહેર કયું છે તે, માલ પૂરો પાડનાર મુખ્ય બંદર, વસ્તી, આયાત નિકાસની કિમત, યુનાઇટેડ કિંગડમ સાથેની આયાત નિકાસ, ખીજા મુખ્ય ચાર હરીફ દેશોમાંની છેલ્લા ત્રણ મહિનાની આયાત વગેરેની માહિતિ પણ આપવામાં આવે છે. આ જાતના C ફોર્મ એક બીજું K ફોર્મ જે દરેક કૉન્સલને બરી મોકલવાનું હોય છે તેના મદદગારરૂપ થઈ પડે છે.

આ K ફોર્મ જે વિભાગમાં જોડાયેલું હોય છે પહેલા વિભાગમાં કૉન્સલે પસન્દ કરેલી અને જેમને યુનાઇટેડ કિંગડમની સાથે જોડવાર કરવાની ઇચ્છા હોય તે પેઢીઓનાં નામ આપવામાં આવે છે અને બીજા વિભાગમાં મુખ્ય હરીફ પેઢીઓ કે જેમના નામ પસન્દગી પામ્યાં નથી હોતાં તેમના નામ આવે છે. આ દરેક ફોર્મમાં એકેક પ્રત્નોત્તરાવટી રાખી હોય છે. આ પ્રત્નોત્તરાવટી ફોર્મમાં છપેલી

હોતી નથી, પણ દરેક કૉન્સલને આપવામાં આવી હોય છે અને ડીપાર્ટમેન્ટની ઓફીસમાં પણ રાખે છે. આથી કરીને કૉન્સલે લખેલા ઉત્તરો જે વ્યક્તિની પાસે આ પ્રત્નોત્તરાવટી નહિ હોય તેમનાથી બિલકુલ સમજાય તેવા નથી અને પરિણામે તેમને નિરૂપયોગી છે.

આ પ્રત્નોત્તરાવટી ટુંકા અને વ્યવહારુ હોય છે. પેઢીઓમાં ભાગીદારો કયી કયી પ્રજાના છે, તેમના બેંકરો કોણ કોણ છે, યુરોપના રેફરેન્સ શાં શાં છે, જોડવારની જાત, કયો માલ જોડાયેલો છે, કેવી રીતે તે માલ મોકલી શકાય, કયાં કયાં બંદરોથી મોકલી શકાય, પેઢીઓ આયાત પોતાને જોખમે જ કરે છે કે કમીશન ઉપર કરે છે કે કન્સાઇનમેન્ટથી કરે છે, કયી કયી રેટરુટરી લીસ્ટમાંની પેઢીઓની જગ્યા તે લઈ શકે તેમ છે, જોડવારને માટેની લેમબેલે ટર્મ્સ કંઈ છે કે ઉધાર છે કે ડીસ્કાઉન્ટથી છે, તે પેઢી નિકાસ કરવાની ઇચ્છા રાખે છે કે નહિ, અને કયી ભાષામાં પત્રવ્યવહાર ચલાવી શકાય તેમ છે વિગેરે માહિતિ તે ફોર્મમાં પૂછવામાં આવી હોય છે. આ જાતના જૂઠા જૂઠા પ્રશ્નો અન્દર મૂકેલા છે. વળત વીતે આ પ્રશ્નોમાં વધારો સૂધારો કે ઘટાડો કર્યો ઇચ્છવા યોગ્ય લાગે પણ હમણાંની જરૂરીયાત જોતાં આ પ્રશ્નો બરાબર યોગ્ય છે એમ કહેવામાં કાંઈ અઝૂકતું નથી.

જોડવારોને સમ્બંધ.

જે પેઢીઓ બારોબાર જોડવાર કરવા નહિં ઇચ્છતી હોય પણ કોઈ ત્યાંની બ્રિટિશ પેઢીઓ સાથે જોડવાર કરવા માગતી હોય તે ત્યાં બજાર આપવામાં આવે છે અને કૉન્સલોને એમ મૂચના કરવામાં આવે છે કે જૂઠા જૂઠા ચેમ્બરોની સહાય આ બાગવમાં લેવી. આવા કોઈ ચેમ્બરો તે જગ્યાએ નહિ હોય તે જ પેઢી આ કામ કરવા રાજી હોય તે પેઢીની મદદ કૉન્સલે લેવી

અત્યંત, આ બધામાં મૂળ એક વાત જરૂરી છે. જો કૉન્સલ આ બધી બજાર બાર-બાર ચોક્કસ કરીને આપે તો તો આ બજારોની અગત્યતામાં કશો સન્દેહ નથી. પણ આ પ્રમાણે કૉન્સલો કરશે કે કેમ તે એક પ્રશ્ન છે. જે કાર્ય હેમને સોંપવામાં આવ્યું છે તે બહુ વિકટ છે અને કોઈ કોઈ ઠેકાણે તો કૉન્સલોને બીજાં માણસો પણ આપવાં પડશે. પરંતુ જો ફારીન ઓફીસ બેંક પારી વર્ગની માફક કૉન્સલોમાં પણ હોશિયારી, ખંત, ઉદ્યોગ વિગેરે ગુણો જોવા માંડશે અને એના ચોખ્ખા બદલો આપશે તો સર્વ દિશામાં સુધારો થશે.

જેઓ બ્રિટિશ કૉન્સલોને પીછાણે છે તેઓ એમ કહે છે કે તેઓ ખાંતથી કાર્ય કરવાને તૈયાર હોય છે, પણ હેમને શાં કાર્યો કરવાં એ વિશે કાંઈ ખાસ સૂચનાઓ આજ સુધી આપવામાં આવતી ન હતી. ગમે તેમ હોય, પણ આ ચોજના ઘડનારોને પોતાના કૉન્સલોની શક્તિ ઉપર વિશ્વાસ છે અને તે પણ જાણી-મૂની વાત નથી.

આ નવી ચોજનાને બ્રિટિશ બેંક પારી વર્ગ કેવી રીતે સ્વીકારે છે તે પણ જોવાનું છે. પણ એક રીત જોઈએ તો બીજા દેશોને કયો કયો વસ્તુઓની જરૂરીયાત છે તે બજારોથી બ્રિટિશ બેંક પારીઓને કાંઈક છે અને તેથી કેટલીક મૂખ્ય બેંક પારી પેલીઓએ તો જણાવેલું છે કે હમે જો ચોજનાની કસ્ટોમર હોમાર સ્વાર્થને લઈને કાંઈ વિદ્ય નાખશું નહિં.

જો આ બેંક પારી ચેમ્બરોને આ બહુ જ જરૂરી તક બેંક પારના ઉત્કર્ષને માટે સરકાર સાથે મળીને કામ કરવાની છે અને જો આ તક એઓ ગુમાવશે તો સુખાઈજ કહેવાશે. ચેમ્બરોને આથી ઘણીજ અગત્યતા મળી ચૂકી છે.

MORGAN'S SELLING SERVICE

ADVERTISING-SALESMANSHIP

MERCHANDISING

7 Walter Street, Boston, Mass.

AGENTS-DISTRIBUTERS-
BROKERS

IMPORTERS AND EXPORTERS OF MATERIALS FOR
INDUSTRIAL PURPOSES

May, 19th 1917

INDIAN MERCHANT'S CHAM-
BER & BUREAU.

Bombay, India.

GENTLEMEN

You are, of course, aware of the fact that the idea that is uppermost in the minds of the business men of the world today, is the interchanges of raw and also manufactured materials. In order to accomplish this exchange in an efficient manner we ask the liberty of saying that it is absolutely necessary for a third party to be concerned—

AN AGENT, DISTRIBUTOR,
OR BROKER.

We respectfully offer your business men, (through you) our well equipped and high grade selling and buying service. Your merchants will get the knowledge of experts on all raw materials for industrial purposes.

There is a demand at this time for Cattle and Buffalo Hides, Goat, Sheep, Rabbit and Hare
Skins,

Heavy chemicals, Glue Stock,
Varnish Gums, Glue,
Wood oils, Staroh,
Dye stuffs, Paint Pigments
Pig Bristles.

Our previous experience in handling foreign merchandise leads

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ક્ટ ૨૧ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા સુબ.

us to say that shipments consigned to us are frequently sold to our customers while the materials are in transit. This means that the expense of storage is eliminated and that we are thereby enabled to make prompt settlement.

Some of the members of your chamber of commerce and others have difficulty in buying American goods, and the cause may be that they are not getting individual attention. We want to serve only one good firm in a given line from each country and in that way, all the advantages of a United States branch house plus the intimate knowledge of the American market is maintained.

Our experience in purchasing, collecting, and forwarding merchandise, ensure your merchant that they will receive the quality they want. Our ability means lowest prices to our clients, carefully packed shipments, correct routing and invoicing of goods.

So you see our aim is two fold; 1st-to sell your merchants products at the prevailing market price and 2nd to buy for them at the lowest price possible.

Your organization may be glad to learn of us and we would be pleased to have you bring this notice to the attention of your members, advising them that satisfactory arrangements can be made regarding financing any business dealings that you may have. We refer you to the First National Bank of Boston.

We want Sharp Limed Buffalo Hide pieces such as from cotton picker makers factories and whip

shops. Our cable address is—"MORGANSEL" Boston. Any offer that your friends have to make now, may be cabled to us at once.

Any courtesy that you extend to us will be appreciated and we ask you to feel at liberty in calling on us to reciprocate.

Trusting that we may have the pleasure of inaugurating and developing an extensive and profitable trade for our mutual benefit; we are gentlemen.

Earnestly yours,

MORGAN'S SELLING

SERVICE, INC.

J. G. MORGAN.

President.

JGM/F

P. S.

After calling the attention of your members to our service, will you please send us a list of firms who have the kind of materials that we want, and also give us the name of your most influential Bank.

M. S. S. INC.

OUR ENGINEERING DEPARTMENT

is prepared to furnish specifications and estimates on machinery for Tanneries, Paper Mills, Textile Mills and Glue, Sand Paper, Linen Cloth, Paint and Varnish Factories.

Every man in this department is reliable and efficient, he knows the good points of all the machines that are being used in his particular line and can suggest improvements for special purposes. Your interests are protected because we are

associated with any one manufacturer of machinery.

We specify only the machines that we think are best suited to your business;—as a rule, they are made on original drawings to meet conditions. They may come from one or many of the machine shops. In that way, you get service without prejudice.

We also supervise the making of the machinery and we assemble and ship your orders all at one time.

This insures you the benefits of a direct agent; the lowest costs and best export and cash discounts; in fact, we form a part of your organization.

Cable Address—MORGANSEL, Boston.

MORGAN'S SELLING SERVICE, INC.

7 Water Street, Boston, Mass. U. S. A.

પંજાબમાં રાજ યાને યેરજનેના ઉદ્યોગ.

પંજાબના જંગલખાતાના ૩૦ મી જૂન, ૧૯૧૬ માં પૂરાં થતાં વર્ષનો રીપોર્ટ રાજ સંબંધી નીચે મૂજબ જણાવે છે:—

આ વર્ષમાં ૧,૩૭,૯૩૩ રૂ. ની ગ્રોસ આવક 'રેસીન' (રાજ) ની ફેક્ટરીમાં થઇ હતી. ગયે વર્ષે એટલે કે ૧૯૧૪-૧૫ માં ૫૯,૭૫૮ રૂ. ની આવક થઇ હતી. યેરજને તથા ટરપેન્ટાઇનની માંગણી બજારમાં ઘણી હોવાથી ફેરિયાનાં એ ટેમ્પ્રીસીએશન વિગેરેમાંના ૬% બાદ કરતાં ૧૪% ઉપરાંત ફાયદો કર્યો હતો. ફેરિયાનાં મોંઘા પછી નવા જમાનાને અનુસરતો સાંચા કામનો પ્લેન્ટ ગોઠવવાથી થતો ફાયદો નાદરજા જણાયો હતો અને સરકારને ફાયદો થવા ઉપરાંત, લ્હાઇને લીધે અમેરિકા તથા યુરોપથી આ વસ્તુ આવતી નથી તેથી દેશની પ્રજાને પણ ઘણું લાભ થયો હતો.

લ્હાઇ પૂરી થયાં કેટલે પછી આ ઉદ્યોગ હાલની ધીકતીજ સ્થિતિમાં રહેશે અને પરદેશી માલ રહામે ટક્કર લીધી શકશે એવી આશા રખાય છે. ૧૩,૧૦૨ મણુ યેરજને રાવળપીંડીના જંગલોમાંથી એકઠો કરવામાં આવ્યો હતો. તે અને સ્ટોકમાં હતો તે એમ કરીને કુલ ૧૬,૫૧૧ મણુ યેરજને ગાળવામાં આવ્યો હતો અને તેમાંથી ૧૨,૧૬૯ મણુ રોસીન (Rosin) અને ૩૧,૪૪૫ ગેલન ટરપેન્ટાઇન કઢાકવામાં આવ્યાં હતાં. લ્હાઇને લીધે બજાર સારું રહ્યું હતું અને એક મણુ રોસીન દીઠ રૂ. ૧૫ તથા એક ગેલન ટરપેન્ટાઇન દીઠ રૂ. ૩-૧૪-૦ ઉપજી શક્યા હતા. અલબત્ત, આવી સારી સ્થિતિ હંમેશા રહેવાની નથી પણ આથી ઉદ્યોગને ખુબ સારો ટેકો શરૂઆતમાં મળી ગયો છે. એક મણુ યેરજને રૂ. ૩-૪-૦ નો પડવા બાથ છે અને તેને ડીસ્ટીલ કરવાનો ખર્ચ મણુ રૂ. ૨-૦-૬ આવે છે. ગ્રોસ રેવન્યુ એક મણુ યેરજને દીઠ રૂ. ૮-૦-૦ પડે છે. ૫,૫૦,૦૦૦ પ્લેઇઝ-લીઝ હુમણા ચાલુ છે અને વર્ષ દિવસે રૂ. ૨૫,૦૦૦ મણુ રેસીનને ડીસ્ટીલ કરવામાં આવે છે હજી ફક્ત રાવળપીંડીના જંગલોમાં જ કામ કરવામાં આવે છે અને જ્યાં સુધી બજારમાં ટરપેન્ટાઇનની ઝાઝી ખપત થાય નહિ ત્યાં સુધી થીજ જગ્યામાં શોધખોળ કરવાનો વિચાર નથી. આ ઉદ્યોગમાં બાકી પૂરાંત રોકડ રૂ. ૩૨,૨૮૧ ની રહી છે. સ્ટોકની કિંમત હાલના બજાર લાવથીજ રાખવામાં આવી છે કારણ કે ચોરસો હુમણાંથીજ નોંધી લેવામાં આવ્યા છે. પ્રોપ્રીટ એન્ડ લોસ એકાઉન્ટમાં સિમલાના ફોરેસ્ટ ઓફીસરના રૂ. ૬૦૦૦ આચેજ કરીએ તો કુલ નફો રૂ. ૧૨,૫૨૬ વર્ષનો રહેશે છે.

ખાંડ સ્વદેશી કે વિદેશી સારી?

આપણે ખાંડને માટે જરા નજર કરીશું તો જણાયે કે દેશી ખાંડની મોંઘારત થવાનું

ધી યોગે દાદલ માર્ટ ૨૧ એક ઝીટ, ફોર્ટ સુંબઢ.

શું કારણ? આપણા દેશમાં ખાંડ સ્વદેશી
 બનાવવા માંડી અને વિદેશીની ઘણી આયાતને
 વળતે આપણે દેશી ખાંડ મોંઘી પડતી પણ
 લેતા, હવે અત્યારે વિદેશીનાં મોંઘારતમાં સ્વદેશી
 ખાંડના વેપારીઓ તેના પણ સમગ્ર હાવ લે
 છે. શું એકાદ રૂપિયે એાછી ન વેચી શકાય?
 કંઈ સ્વદેશી ખાંડનો ઉપયોગ વધે તેમ ન
 થઈ શકે? પણ અમારી બજામાં આવ્યું છે કે
 જે સ્વદેશી ખાંડ આપણે લઈએ છીએ તેમાં
 ઘણી જનાવટી અને દગાવાળી હોય છે. અમે
 જનાવટી ભેડ છે. તેની જનાવટ એવી છે
 કે ખાંડને દળી કાઢે છે અને તેમાં ભેઈંતા
 પ્રમાણમાં રતાશ માટે દેશી ગોળનું મિશ્રણ
 કરે છે. દાથળામાં થોડી ભરી ખૂળ
 ચુંદાવે છે એટલે બાંધી એકરસ થઈ બીજા છે.
 અને અસલ સ્વદેશી જેવી રાતી થાય છે. હવે
 આ ખાંડ અપવાયમાં કે દગાળી ચીજમાં દેમ
 વાપરી શકાય? માટે તે કરતાં તો સાકર સારી.
 અને સ્વદેશીને નામે લુંટાવા અને લુંટવા
 કરતાં ધર્મ સચવાય તેમ થાય નો માફ. અને
 દરેક બંધુ સ્વદેશીના નામને જાહે ન લગાવે
 તો સાકર.

મંજળ.

અને પરદેશી આયાત (સુતરની) પર આધાર
 રાખનાર છે. ત્યારે આપણે સ્વદેશી માલને નામે
 ઉતરાઈએ છીએ તે કરતાં પરદેશી શું ખોટા?
 આ બધું રૂ દિંદમાં સ્વી ઘણી મિલિયોનો વધારો
 કરી કામગીર આપે તો આખી દુનિયાને માલ
 પુરો પાડી શકે. ગયા ચો માસમાં મોરળાંદર
 સ્તે કેટલું બધું રૂ ગુંગાઈ ખાતે ગયું તે નીચેના
 આંકડાથી જણાયે. લગભગ ૬૫,૭૮૪ મણ રૂ
 વડાણમાં ગયું. તેના રૂ. ૧૬,૬૩,૦૬૯) ની
 લગભગ કિંમત થાય છે. ત્યારે આપણી પેશ-
 સતા લાવ કેટલા મિલિયન. અત્યારે અમારા તરફનો
 દયાસના હોડ હવે ઉઘા છે (નાના નાના)
 તેટલામાં તેનું રૂ. ૬ થી ૭ ના મળુ લેખે મંડાણ
 પણ થઈ ગયું છે ત્યારે આપણા વેપારીઓ માત્ર
 નાણાના જ બૂખ્યા છે. કાંઈ નાણાં આવે તો
 તેમના ખંતાલા પણ આખી કે છે તેવા લોકો છે.
 અમને આશા છે કે અમારા લેખથી કોટનનો
 કંઈક દિંદમાં સફરૂપયોગ થાય નો ભવિષ્યમાં
 મોંઘારતના વાપથી મુક્ત થવાનો વખત આવે, ન
 નહિ તો સાધારણ અને ગરીબ માણસોના
 તો મરણ છે.

શ્રી જીવન સંનિદ,
 તારીખ, તા ૨૦-૧-૧૯૧૭

મંજળ.

તાળાંની પ્લેટો:-વિલિયમ ફ્રેસ્ટર એન્ડ કું.

અને પેસ્કો ધીનફ્રેમ એન્ડ સન્સ,

લીડન હાલ ખીલ્ડીઝ ઇ. સી.

પ્રીથ ગોલ્ડસ:-જી. ફ્રેસ્ટર એન્ડ સન્સ. શેરીલ્ડ.

કાગળ:-હોલિંગવર્થ એન્ડ કું. મેઇડ સ્ટોન.

સ્પ્રિંગ:-ટી. ટર્ટન એન્ડ સન્સ, શેરીલ્ડ.

ટયુગ:-સ્ટુઅર્ટસ એન્ડ લોયડ ગ્લાસગો.

હોવેલ એન્ડ કું શેરીલ્ડ.

જેન, રસલ એન્ડ કું વોલસોલ.

બ્રિટિશ મેન્સમેન ટયુગ કું. લન્ડન વૉલ.

ટાયર:-સ્ટ્રાન્, પીચ એન્ડ દ્રોઝર, શેરીલ્ડ

વીચ પીમીટીડ શેરીલ્ડ

તાર:-જેનસન, મેથી એન્ડ કું.

૭૮, હાર્ટન ગાર્ડન, ઇ. સી.

આવોગિક કાર્યોને માટે વાપરવામાં આવતા, અહિં યનાવાતા રેક્ટીફાઇડ સ્પીરીટ ઉપરની જકાત શંક કરવા સંબંધી નામદાર હિન્દિ સરકારે નીચે મૂજબની 'પ્રેસ નોટ' બહાર પાડી છે:-

નામદાર હિન્દિ સરકારે, આવોગિક કાર્યોને માટે વપરાતા, અહિં યનાવવામાં આવતા રેક્ટીફાઇડ સ્પીરીટના એક ગેલન દીઠ રૂ. ૧૧-૪-૦ ની જે જકાત લેવામાં આવતી હતી તે નીચલી શરતોથી કહાડી નાખવાનો હુકમ કર્યો છે:-

(ક) આ છૂટનો ગેરઉપયોગ નહિ થાય તેને માટે ઘટતાં પગલાં લેવા, તેમજ જ્ઞે અને લઇને કેટલેક ઠેકાણે એકસાઇન ખાતું ઉઘાડવું પડે અને એ દિશામાં કાંઈ અર્થ થાય તો તે અર્થ આ લાભ લેનાર વ્યક્તિએ સરપાઈ કરવો.

(ઘ) આ છૂટ દરેક છૂટી વ્યક્તિને આપવામાં આવશે અને દરેક વ્યક્તિના ફેસ ઉપર ધ્યાન આપવામાં આવીને પછીજ તેને છૂટ આપવામાં આવશે, અને જેમાં હીનેચર્ડ સ્પીરીટ વાપરવાથી નુકશાન થાય એમ નહિ હોય હકમાં તો આ પ્રમાણેની છૂટ આપવામાં આવશે નહિ.

૨. આ લાભ મેળવવાની અરજી ડિસ્ટ્રીક્ટ કલેક્ટર (મુંગાઇમાં) મુંગાઇના કલેક્ટર, સીન્ધમાં કમીશનર, મીડું, અફઘિ, અને આણકારીના કલેક્ટર, કે એકનના પોલીટીકલ રેસીડન્ટની મારફતે તે તે જગ્યામાંથી અરજી કરનારે મોકલવી.

હિન્દિ ઑફિસ તરફથી મે, ૧૯૧૭, માં થયેલા નવા કોન્ટ્રાક્ટોનું લીસ્ટ હમને હિન્દુસ્થાનના આંકડા ખાતાં તરફથી તા. ૨૭ મી જુલાઈ, ૧૯૧૭ ને રોજ મળેલું છે, તે નીચે મૂજબ છે:-

હિન્દિ ઑફિસ: સ્ટોર ડીપાર્ટમેન્ટ:
મે. ૧૯૧૭.

કેમ્પ્રીક:-એફ-સ્ટીનર એન્ડ (ક). ચર્ચ, લેન્કે-શાયર.

કારખાન કાસ:-પીલ કોનર ટેલીગ્રાફીક વર્ક્સ, મીડલેન્ડ બેંક એગર્સ,

કવીન વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ઇ. સી.

સેલ્સ (Cells):-જનરલ ઇલેક્ટ્રીક કમ્પની, ૬૭,

કવીન વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ઇ. સી. નં. ૪.

કાપક:-ન્યુ પેગેમોઇડ લીમીટેડ, ૧૪૪, કવીન

વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ઇ. સી. નં. ૪.

તાંબાના ગોલ્ડ:-વીલીયમ્સ, ફ્રેસ્ટર એન્ડ કું.

અને પેસ્કો, ટ્રેનકીલ્ડ એન્ડ સન્સ, લીડન

હાલ ખીલ્ડીઝ, ઇ. સી. ૩.

કોપર સલ્ફેટ:-જી. ઇસ્ટર એન્ડ કમ્પની ૨૧,

ચીનમીંગ લેન, ઇ. સી. ૩.

એનલોનો:-ગ્લેસ્ટોન એન્ડ કમ્પની, રેમફર્ડ.

ફાઇલ્સ:-સર જોસફ, જેનાસ કોલ્વર એન્ડ કું.

શેરીલ્ડ.

ગોલ્ડ લીક:-જી. એમ. બ્રાઇલી એન્ડ કમ્પની

૫૮, વ્હીટ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ, ડગલ્સ.

ઇન્સ્યુલેટર કાસ:-બુલર લીમીટેડ, લોન્ડન

પોર્ટન્ટની હીલ ઇ. સી.

લોહાના મળીયા:-હલ, ફોર્ડ, આયર્ન એન્ડ

કમ્પની, હીલ

સ્ટીલ પેનો:-પેરી એન્ડ કમ્પની, ૪૯, ગ્રોલ્ડ

બેઇલી, ઇ. સી. ૪.

ધી ગોમ્મે ટાઇલ માર્ક ૨૧ બેંક સીટ ફોર્ટ મુંગાઇ.

શ્રીમદ્ વર્ણના હિન્દુ ગૃહસ્થો માટે
તળીયત સુધારવાનું સર્વોત્તમ સાધન.

આરોગ્યતા માટે
સર્વોત્તમ
સ્થળ.

સુંદર હવા
અને
ભવ્ય ભુવન.

ધરના કરતાં
ઉત્તમ
સગવડ.

શ્રી
મહીકાંઠા
ઉત્તમ
ભોજન ગૃહ
ભુલેશ્વર
અનંતવાડી
નાકે

વીજળીક
ભગદાદાર
લાઇટ—૫૫૫.

પ્રમાણીક,
ખંતીલા,
નોકરો.

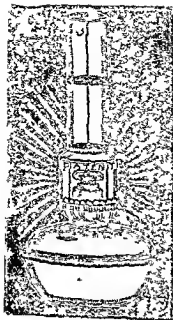
સ્વચ્છ
જિંયામાં જિંયા
ખોરાક.

માલીકની
જાતી
દેખરેખ.

ખાસ પધારો
અને જાતે
ખાત્રી કરો.

મુંબઈ
પોસ્ટ નં ૦ ૨

વધુ ખુલાસા માટે મેનેજરને રૂબરૂ મળો યા લખો
વ્યવસ્થાપક—શ્રીમીઆશંકર બહેચરલાલ ત્રીવેદી,
મેનેજર અને માલીક.

દાવડાની ચીમની.

લડાઈ શરૂ થવા સાથે જાપાની કાચની ચીમનીઓ આવીને તે માલ વાપરવામાં ઘણો ખર્ચ કરાવે છે તે ચીમની પછી નવ, તેમજ નવા વધુ બત્તી યાથ તેમજ હવા લાગે તથા પાણી પડે કે તરત જાળિયો બધ છે ને રોજની એ ત્રણ ચીમનીઓ તમોને લેવી પડે છે

અમારી પેટન્ટ ચીમની તમા વાપરો ને પછી જવાથી બત્તી વધી જવાથી રોજની આપતી ચીમની ઉપર પાણી પડે તોપણ જાળિયો નથી ને દર વરસે તમારો રૂ. ૨૦) નો અમારી એક ચીમની વાપરવાથી બચાવ યો.

દરેક જાતની ચીમનીઓ બનાવનાર—

દાવડાની કું

મગાદેવીના કુવાતા ખાસે ઓધા કુમેરના માળામાં પેસ્ટ ના ૩

પ્રાઇઝ લીસ્ટ મફત—વેપારીઓને બરપુર કમીસન જલદી મગાવો

ખસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે

અમર નામ.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એક્ટ્રી વળતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આરની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોઠવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષ નાહી કરેલા હીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવશે.

પચીસ રૂપિયામાં જોદાન !!

રૂ. ૨૫) આપવાથી એક “જોદાન” જાણી તેના વ્યાજમાંથી અનાથોને દુધ આપવામાં આવે છે તથા દાતાનાં નામનું લીસ્ટ ઓર્ડર લખી જાહેર લાગમાં સુકી સમારક રખાય છે એક રૂપિયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષિક રિપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

Established 1911.

રહેવાની તથા જમવાની

સગવડ સાથે

ધી હિન્દુ લૉજ.

પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ

પટ્ટણી ખાલડીંગ, મુંબઈ.

COMMERCIAL INTELLIGENCE & STATISTICS.

વેપારી ખાતમીઓ અને આંકડાઓ.

TARIFF VALUATION OF SUGAR.

ખાંડની જગાત વખતે આંકેલી કિંમત.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

ધ. સ. ૧૯૧૧ ની સાલના કર્મ સરકારી નોંધે પ મા મા ખતાવેલી રૂઠી પ્રમાણે ધ. સ. ૧૯૧૬ માં ખાંડ ઉપર કેટલી જગાત થયે, તે આ દાખા કાઢવો સહેલો થઈ પડે તેવા હેતુથી આ કોષ્ટક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. તેમા પ્રથમ સપ્ટેમ્બર માસ દરમ્યાન કેટલી આયાત થઈ પડી હતી તે તથા કર્મ હાલના રીટર્ન પ્રમાણે તેની એક હંદ્રવેટની સરેરાશ શી કિંમત હતી તે આપવામાં આવ્યું છે, અને બીજા કોલમમાં વરસની શરૂઆતથી આવજ સુધી થયેલી કુલ આયાત તથા તેટલા વખત દરમ્યાન તેની સરેરાશ કિંમત શી રહી છે તે પણ આપેલું છે.

ખાંડની જાત.	ધ. સ. ૧૯૧૭ ના જુલાઈ ૧૯૧૬ ની પહેલી અક્ટોબર માસમા થયેલી આયાત સુધી થયેલી આયાત.			
	જથ્થો હંદ્રવેટ	સરેરાશ કીંમત. રૂ. આ	જથ્થો હંદ્રવેટ	સરેરાશ કીંમત. રૂ. આ.
ખાંડ ગાગડીવાળી બીટ બતની	૭	૧૮—૮
" " સુવાળી ચીનમાં સુધારેલી	૧૫૬	૧—૦	૭૪,૬૬૨	૧૬—૦
" " બાપાનમાંથી	૫,૮૬૬	૧૭—૪	૨,૭૭,૮૨૪	૧૮—૪
" " સુવાળી ઇન્ડિયાથી
" " બવાની ૨૩ ડય સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉપરની	૩,૩૬,૪૦૪	૧૬—૪	૪૨,૦૬,૬૪૭	૧૭—૪
" " બવાની ૧૬ થી ૨૨ ડય સ્ટેન્ડર્ડની	૧,૦૬,૧૭૬	૧૩—૮	૨૦,૧૧,૮૨૭	૧૫—૧૨
" " બવાની ૧૫ ડય સ્ટેન્ડર્ડની અને હલકી
" " મોરીશીયસની ૧૬ ડય સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉપરની સારી	૫૦૩	૧૫—૪	૪,૪૨,૧૩૨	૧૭—૪

IMPORTS OF SUGAR.

ખાંડની આયાત.

દ્વિતીય હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઇ હતી.

	બીટની ખાંડ. નામ.		ચેરડીની ખાંડ.		ટોટલ.	
	૧૯૧૬	૧૯૧૭	૧૯૧૬	૧૯૧૭	૧૯૧૬	૧૯૧૭
	હંદ્રવેટ.	હંદ્રવેટ	હંદ્રવેટ.	હંદ્રવેટ.	હંદ્રવેટ.	હંદ્રવેટ.
બંગાળ	૪,૬૪,૮૪૪	૨,૧૬,૦૨૩	૪,૬૪,૮૮૪	૨,૧૬,૦૨૩
સુબ	૧,૩૭,૬૬૬	૬૨,૦૬૧	૧,૩૭,૬૬૬	૬૨,૦૬૧
સિંધ	૩,૦૬,૨૬૫	૧,૦૩,૬૦૧	૩,૦૬,૨૬૫	૧૩,૬૦૧
મદ્રાસ	૧૧,૦૮૫	૨૬,૮૪૪	૧૧,૦૮૫	૨૬,૮૪૪
બર્મા	૧૪,૩૬૨	૧૫,૩૬૧	૧૪,૩૬૨	૧૫,૩૬૧
કુલ	૯,૬૪,૬૨૨	૪,૫૩,૮૨૦	૯,૬૪,૬૨૨	૪,૫૩,૮૨૦

—*X*—

NEW PATENTS.

નવાં પેટંટો.

કલકત્તાની પેટંટ ઓફીસમાં નવી શોધો માટે પેટંટો મેળવવા માટે જુલાઈ ૧૦ મી તારીખ અને તે પછીથી નીચે સુજળ અરજીઓ કરવામાં આવી હતી

અરજી કરનારનું નામ.	શા માટે.
એ. જે. મેરેટ.	ચામડાં ફેળવવા માટે.
એ. ઇ. વંહાઈટ.	મીકસીંગ મશીનમાં સુધારા.
ડબલ્યુ. આઈ. મોમ્સ.	મટ્ટીપલ ગેરલ ગન (બંદૂક) મા સુધારા
એચ. એ. ટરનેજ.	બાઇસીકલ સ્ટેન્ડમાં સુધારા.
જનરલ રજાર કુાં.	રજાર વસ્તુઓમાં સુધારા.
ઈ. એ. વેરટ.	હાઇડ્રોલિક પ્રેસમાં સુધારા
જે. સી. કેટસ.	ઇન્જ્યુલેટીંગ અને તેવી જાતની ચોક્કસમાં સુધારા.
ડબલ્યુ. ઇ. હેનરો.	પોર્ટલેન્ડ સીમેન્ટમાં કામ લાગતાં પોર્ટલેન્ડ સીમેન્ટ (પાણીમાં પીગળી બન્ય તેવાં).
આઇ રેવીડ.	હાકવરી ખાતામાં કામ લાગતી પંપ સીરીઝ. જમાં સુધારા.
એ. એમ નિકોલસ.	નક્કર અને પ્રવહી પહાચો જૂઠા કરવાના સંચામાં સુધારા.
ચંદીરામ હરિસિંગ કુકરેના	પંકચર સીવ. Puncture Sew.
મહુમદ-સૈયદ-ઉદ-દીન-ખાન.	Granity water Elevator.
ઈ. ઇ. દત્ત અને પી. સી. દત્ત.	સોડીયમ અને આલુમીનીયમ હાઇપો ક્લોરાઇટસના બનાવટની રીત
પી. જી. પીગટ, પી. ઇ. બિલિંગ હર્ટ.	સલ્ફર કહાડવાની સુધારેલી રીત.
અને મી. એ. સ્ટીવનસન.	તાળાની બનાવટ.
રોચનલાલ કનેયાલાલ	Level Crossing lamp bracket
એ. આર વેરટન.	શાળાની રીડમાં સુધારા.
એ. ઇ. રટ્ટાઉડ.	વરટીકલ શાળામાં સુધારા.
એ. ઇ. રટ્ટાઉડ	
એફ. ડબલ્યુ. ફ્રીનલી અને આર.	
ઇ. લીચોનાર્ડ.	ફૂવા ઓવવાની અને જમીનમાં ખાડો ખોદવાની રીત

અરજી કરનારનું નામ.

શા માટે.

આર. કે. શેઠ અને જી. એલ. પંચાલ.

ઇ. કે. રકૉટ અને એફ. હાઉસ.

ડી. એન્ટુ.

સી. પી. મેન્ડળર્ગ.

ઇ. વેર્થનલ અને એમ. કૃપર.

જૉર્જ રટીવનસન અને કું. અને સી. એન. ગુડાલ.

ઇ. હડસન અને હબલ્યુ. એસ. હડસન.

એસ. ડી. ગાર્બીસ.

ગીસીસ. ઇ. એલ. ડી. બી. બાલકર.

ઑટોમેટીક પમ્પ.

નાઇટ્રોજન માટે વિજળીની ફરનેસ.

લીકવીડ સ્પ્રેયર્સ અને એટમાઇઝર્સ.

Liquid Sprayers and atomisers.

પાટાને માટેની હીટ ટ્રીટમેન્ટ.

વેલ્ડિંગલ અથવા ઍનિમલ ફાઇબર્સને વલુ-
વાના અને કાંતવાના કામમાં સુધારો.

લોહોગોટીવ ઍલનમાં સૂધારા.

સ્લીપરની સાથે પાટા જડવાની રીત.

પેટ્રોલના ટીનને માટે નાળાયાં.

ખીલામાં સૂધારા.

આ બાબતનો સંબંધો પત્રવ્યવહાર “ કન્સોલર ઑફ પેટન્ટસ એન્ડ હીઝર્બન્સ, ૧
કાઉસિલ હાઉસ, કલકત્તા ” એ પ્રમાણે કરવો. દરેક અરજી કરનાર ઉમેદવારે પેટન્ટ ઑફીસ
હેન્ડબુક (કે જેમાં ઇન્ડિયન પેટન્ટસ એન્ડ હીઝર્બન્સ એક્ટ, ૧૯૧૧, ઇન્ડિયન પેટન્ટસ એન્ડ
હીઝર્બન્સ રૂલ્સ, ૧૯૧૨, ઇન્ડિયન પેટન્ટસ એન્ડ હીઝર્બન્સ, ૧૯૧૫ આપેલા છે) વાંચીને
પછી અરજી કરવી. અરજીને માટેના પ્રીન્ટેડ રેપ્રેસેન્ટેશન્સ લેમજ પેટન્ટ ઑફીસના બીબ્લ
પુસ્તકો સુગંધમાં નીચેના ઠેકાણે મિત્ર મૂક્યે જોવા માગવો:—

રેકૉર્ડ ઑફીસ, સુબર્બ.

વિક્ટોરીયા બુગિલિસ ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ, બાયબલા.

બોમ્બે ટેકનિકલ એન્ડ એન્જનીયરીંગ ઍસોસીએશન, નં. ૧, એ, સમેકસ રોડ, પરેલ.

પેટીની કરેલા ટેબલ ટ્રોય ખરીદ કરવા ક્યાં જવો ?

COMPARATIVE STATEMENT OF TRAFFIC AT THE
PORT TRUST WAREHOUSES FOR THE
MONTH OF JULY 1917.

૪. સ. ૧૯૧૭ ના જુલાઈ માસ માટે પોર્ટ ટ્રસ્ટની વેરહાઉસીઝમાંના
વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા.

	૧૯૧૭ ના માસની જાત. તા. ૧	૧૯૧૭ ના જુલાઈ ને દિને સ્ટોક	૧૯૧૭ ના જુલાઈ થયેલી ડીલીવરી	૧૯૧૭ ની ૧ લી આગસ્ટ તારીખે સ્ટોક. ને દિને સ્ટોક	૧૯૧૬ ની ૧ લી આગસ્ટ
રૂના કાપડની ગાંસડી	૨૬,૭૭૪	૪,૫૮૮	૨૫,૭૫૮	૨૮,૪૭૪	
„ „ ચેરી	૨૩,૯૯૨	૬,૯૯૫	૨૧,૬૯૫	૨૬,૯૯૬	
રેશમ તથા ઉનની પીસગુડઝ ગાંસડી.	૭૧૧	૭૨	૭૧૯	૩૩૧	
રેશમ તથા ઉનની ચેરી.	૧,૫૪૩	૧૪૬	૧,૫૨૩	૮૪૭	
ટર્નીસ્ટ અને યાર્ન (સુતરાઉ) પેકેજીઝ	૪,૧૬૫	૧,૫૭૦	૨,૯૧૯	૪,૭૨૦	
„ રેશમ તથા ઉનના પેકેજીઝ	૧,૯૨૧	૭૦૫	૧,૭૩૦	૨,૧૬૪	
ગ્રાંથાના ટન	૧,૪૩૭	૫૮	૧,૩૮૨	૨,૭૪૪	
પીત્તળના ટન	૫૧૦	૧૧૩	૪૧૭	૧,૦૬૮	

SPINNING & WEAVING RETURNS.

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

ધ. સ. ૧૯૧૭ ના મે માસમાં હિંદુસ્તાનની ગીલોમાં નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યા હતાં. સુતર (રતલ)

બ્રિટીશ ઈન્ડીયા	૧૯૧૬	૧૯૧૭
સુખમ	૪,૧૯,૧૧,૧૯૬	૪,૩૧,૬૧,૨૨૫
મદ્રાસ	૩૬,૪૬,૯૫૨	૩૬,૭૩,૮૨૬
બંગાળ	૧૯,૪૬,૧૪૬	૨૬,૭૨,૩૨૯
યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ	૩૮,૦૨,૬૯૭	૩૫,૬૩,૨૮૦
અજમેર મેવાડ	૨,૬૮,૬૧૩	૨,૦૭,૩૪૭
પંજાબ	૪,૦૯,૮૧૧	૨,૪૦,૧૪૬
દીલ્હી	૨,૩૨,૭૪૯	૨,૪૨,૩૬૮
મધ્ય પ્રાંતો તથા બિસાઈ	૩૦,૫૯,૩૪૪	૩૧,૩૦,૪૨૭
બ્રિટીશ ઈન્ડીયામાં કુલ	૫,૫૨,૯૭,૫૦૮	૫,૭૦,૧૧,૩૯૬
દેશી ગળથો	૩૪,૧૦,૩૯૪	૨૫,૦૮,૩૬૦

એકંદર કુલ ૫,૮૭,૦૭,૯૦૨ ૫,૯૫,૧૯,૭૫૬

કાપડ

બ્રિટીશ ઈન્ડીયા	૧૯૧૬	૧૯૧૭
સુખમ { રતલ	૨,૬૬,૬૩,૪૧૩	૨,૭૯,૧૭,૫૫૨
વાર {	૧૧,૪૪,૪૮,૪૦૦	૧૨,૧૨,૩૬,૭૯૧
મદ્રાસ { રતલ	૧૧,૫૮,૫૦૪	૧૫,૫૫,૭૬૪
વાર {	૩૪,૭૭,૬૩૬	૩૫,૦૨,૧૦૬
બંગાળ { રતલ	૨,૬૫,૪૧૨	૪,૧૫,૯૦૬
વાર {	૧૩,૬૨,૦૧૭	૨૧,૭૨,૦૬૨
યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ { રતલ	૮,૬૮,૪૫૪	૧૧,૧૧,૬૨૮
વાર {	૨૫,૫૭,૮૯૫	૩૯,૮૧,૯૪૭
અજમેર { રતલ	૧,૦૫,૩૬૪	૧,૩૧,૧૪૭
મેવાડ { વાર	૩,૮૫,૮૯૦	૫,૧૧,૭૦૭
પંજાબ { રતલ	૭૫,૪૪૦	૯૧,૯૨૨
વાર {	૨,૨૮,૨૧૬	૩,૩૮,૮૪૦
દીલ્હી { રતલ	૪,૪૨૩	૬૦,૪૫૭
વાર {	૧૦,૪૩૯	૧,૦૬,૯૪૧
મધ્ય પ્રાંતો { રતલ	૧૨,૪૩,૦૪૨	૧૨,૨૭,૪૬૯
અને બિસાઈ { વાર	૪૮,૭૭,૫૩૦	૪૮,૦૨,૩૩૮
બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં કુલ { રતલ	૩૦,૦૩,૮૪,૦૮૨	૩,૨૫,૧૧,૮૭૫
{ વાર	૧૦,૭૩,૮૭,૯૩૩	૧૩,૬૬,૫૬,૭૩૧
દેશી { રતલ	૧૮,૬૬,૩૦૮	૧૪,૭૫,૦૦૧
ગળથો { વાર	૭૨,૭૫,૬૩૬	૫૫,૦૭,૦૨૨
એકંદર { રતલ	૩,૨૨,૮૦,૩૯૦	૩,૩૯,૮૭,૮૭૬
(ટાટલ) { વાર	૧૩,૪૬,૬૩,૫૭૩	૧૪,૨૧,૮૬,૪૫૩

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ક ૨૧ બે ઓટ ફેલ્ડ, સુખમ.

COMMERCIAL INTELLIGENCE.

વહેપારી બાતમી.

આ મથાળા નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી બાતમીઓ આપ્યું. અત્રેના કોઈ પણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઈ પણ વતનના વેપાર બાબત સંબંધ બાંધવા ઈચ્છા હશે તે પણ આ કોલમમાં દાખલ કરીયું.

બાતર મોકલનારનું નામ	વેપાર કરવા ઈચ્છતી કંપનીનું નામ	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
ધી ઇન્ડિયન ટ્રેડ જર્નલ		
" ૭. ૧૧૭	સાન ફ્રાંસિસ્કો યુનાઈટેડ રે-ટાઈની એક પેટી.	અમેરીકન માલ માટે એજન્ટ તરીકે કામ કરવા ખૂશી છે.
" " ૧૧૮	મુંબાઈની એક પેટી.	કલુમ્બા રૂટ (Columba Root) ના ઇંચનાર સાથે કામ પાડવા માગે છે.
" " ૧૧૯	એક બાતર પત્રી.	કુરિંગપટ્ટ એકાઈત તથા અન્યેતન વેપાર માટે કામ કરવા માગે છે.

ખખર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ જાળતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે.
ધી ઇન્ડિયન ટ્રેડ જનરલ		
" " ૧૨૫	કોચીનમાં એક પેટી.	ક્યાર મેટસ તથા મેટીંગના ખરીદનાર માંગે છે.
" " ૧૨૬	યુનાઇટેડ પ્રોવિન્સીસમાં એક નહેપારી.	મીઠું તથા સૉલ્ટપીટર ખરીદનાર માંગે છે.
" " ૧૩૦	યુનાઇટેડ કિંગડમનો એક નહેપારી.	પોતાના વરટીકલ એન્જન માટે હિન્દુસ્થાનમાં એન્જનો નીમવા ઇચ્છે રાખે છે.
" " ૧૩૧	ચિતરવાના કામમાં વપરાતા રંગ બનાવનાર એક પ્રિન્ટિંગ પેટી.	પોપી સીડ ઑઇલ બનાવનારના નામ બાબુવા માંગે છે.
" " ૧૪૫	અમૃતસરનો એક ખખરપત્રી.	Fluor span અથવા Cryolite પૂરું પાડનારના નામ બાબુવા ઉલ્લેખ છે.
" " ૧૪૬	અલેક્ઝાન્ડ્રીયામાં એક પેટી.	હિન્દુસ્થાનમાં બનેલ ગળી ઝેર, દોરડાં, હસ્ટર ઑઇલ, ચાહ, ગળી વિગેરેના માટે ઇન્ટરમાં એન્જન તરીકે કામ કરવા રાખે છે.
" " ૧૪૭	પાલાવરમ, મદ્રાસમાં એક પેટી.	ન્હાની ન્હાની ચામડાંની ચીજો બનાવી સકાય તેવાં ચામડાં વેચવા ખૂશી છે.
" " ૧૪૮	અમેરિકાની એક પેટી.	મેગેનાઇઝ ઑક્સાઇડના નિદાશ કરનારનો નામ બાબુવા આતુર છે.
" " ૧૪૯	આસ્ટ્રેલિયા, સીડનીમાં એક પેટી.	એન્જનોમાં વપરાતો લોહાનો સામાન વેચવા ખુશી છે.
" " ૧૫૦	અમેરિકન કોન્સલ.	આ દેશમાં નાળીયેરના છાંટાંની સાદી (mat) ના નહેપારીઓના નામ માંગે છે.

ખજાર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ આગતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે
ધી ઇન્ડિયન ટ્રેડ વર્નલ અમેરિકન કૉન્સલ.	સ્ટ્રાંગ એન્ડ મલિબ્રિજ, ૧૭, બેકરી હોઇસ, ન્યુયૉર્ક સીટી. એચ નોર્થિંગટન સન્સ, ૬૩ વૉશિંગટન સ્ટ્રીટ, પ્રોવાઇડન્સ, આર. આઇ.	આ બન્ને પેટીઓ શીપ (mother of pearls) ની આયાત કરનાર છે.

ફ્રાંસના કૉન્સલ તરફથી હમને સેન્ટલુડ આઇલેન્ડના બેપારીઓનું એક લીસ્ટ મળ્યું છે જે આ એજન્સીના ઓફીસમાં રાખવામાં આવ્યું છે.

x

x

x

ફ્રાંસના કૉન્સલ તરફથી હમને ખજાર મળી છે કે મી. લ્યૉર્ચ પુએ, ૨૬, ૩૬ બુલે, પારિસ, આફ્રિકાની ટાચી કે બનાવેલી સીસેના એજન્ટ થવા માગે છે, માટે જેમને ઇંગ્લેન્ડમાં લેવા લેવામાં લેવામાં લેવામાં.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૧૦ મું VOL. X. NOV. 1917. No. 5 નવેમ્બર ૧૯૧૭, અંક ૫ મો.

અનુક્રમણિકા.

વિષય	પાત્ર
૧ અધિયતિની નોંધ ..	૧૯૪
૨ ઇન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સ વિભાગ ૧૯૮	
૩ ચેમ્બરનો વિભાગ .	૨૦૧
૪ જેપારી વિષયો ...	૨૧૦
(અ) હિન્દી આર્થિક સ્થિતિ ...	૨૧૦
(બ) દુહીનો બાવ ...	૨૧૩
(ક) સુતરાઉ કાપડ અને જાપાન ...	૨૧૪
૫ ચાહુ લડાઈને પ્રસંગે જેપાર સંબંધી બહાર/પહેલાં વધુ સરકારી જાહેરનામાં ૨૧૭	
૬ જેપારી ખબરો ...	૨૨૦
૭ જેપારી ખાતરીઓ અને આંકડાઓ .	૨૨૪

INDEX

Subjects	Page.
1. Editor's Study... ..	194
2 Indian Industrial Conference Section... ..	199
3 Chamber's Section .	201
4. Commercial Subjects ...	210
(a) India, her resources and her economics. . .	210
(b) Exchange Rates ...	213
(c) Cotton Goods and Japan ...	214
5. War and Trade Government Notifications ...	217
6 Commercial Notes ...	220
7. Commercial Intelligence and Statistics ...	225

હમે પોતે.

આ માસીકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે હમે જવાબદાર નથી.

આ માસીકનું લવાજમ મુબંધના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂ. ત્રણ તથા બાહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂ. ૩-૬-૦ ત્રણ છ આના પોસ્ટેજ સુધાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૪ ચાર. નમુનાની કૅપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસીકમાં જે બહાર ખબરો છે તેમાં કંઈ ફેરફાર સુચવવો હોય તો કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઈએ. નહિતર તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિં.

હમારા જૂના કોન્ટ્રાક્ટો પૂરા થયા બાદ, રીડીંગ મૅટરમાં હમે બહાર ખબર લેવા માગતા નથી તેથી સર્વ બહાર ખબર આપનાર ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે હવેમણે પોતાની બહાર ખબરો મૅટરની આગળ યા પાછળ છપાવવા માટે આપવી.

EDITOR'S STUDY.

અધિપતિની નોંધ.

દરેક મનુષ્યના જીવનમાં “દસકો” હોય છે. એક દસકો લોગવી ચેમ્બરનું માસિક હાથ બદલો કરે છે. પોતાની કસાયલી કલમને ઉપયોગ એક દસકા સુધી વેપારીક્ષેત્રમાં બાહ્ય રીતે કરી પોતાથી બની શકે તેટલું કાર્ય બજાવી મી. જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતા પોતાનો સંબંધ આ વેપારી-પ્રિય માસિકની સાથે છોડી ગયા છે. અને ચેમ્બરના સેક્રેટરી તરીકે તે સેવા કરવાની ભારે રહે છે. જનસમાજની સેવા કરવાનો ધર્મ તે આલતા જમાનાનો ધર્મ છે તે પ્રમાણે લેખીને પ્રજાના જીવનની નોંટલી બની શકે તેટલી ઉત્તમ વેપારના ક્ષેત્રમાં કરવા માટે ચોંચ પગલાં ભરવાં ચેમ્બર મુનાસબ હોય તે આ માસિકદાર પ્રસિદ્ધ કરવાં અને

તે ઉપરાંત આ ચેમ્બરની પરિપાટી મુજબ ધોરણ સોચવીને જે સૂચનાઓ એજ હેતુથી કરવાની વાજબી લાગે તે કરવી—એ વગેરે લક્ષમાં રાખીને વર્તન કરવાનું કાર્ય ગંભીર છે. તેને પાર પાડવામાં સયોગો સઘળી રીતે અનુકૂળ થાય અને વાચક વગ ની માંગણી દરેક રીતે પૂર્ણ કરવાનું અને તેવી અંતઃકરણપૂર્વક ચાલના તથા ચાહના છે—તે ફલીભૂત થાશે.

*

(૨)

આપણી હાલની વેપાર સંબંધી સ્થિતિ હાલના મોટા ધોર સંચાલનમાં આપણા હિંદો મોટા ભાગ છે. તેની સાથે આપણા વેપારનો સ્વાર્થ ધણે દરબજે સમાયેલો

બ્રિટન મોએક ટાઇલ્સની સારી ડેઝાઇન ક્યાં જોવા મળશે ?

(ખાસ ઉંચ વર્ણના હીંદુ ગૃહસ્થો માટે)

મનને પસંદ પડતી જમવાની

ઉમદા સગવડ

શ્રી અંબીકા

ભોજનશાળા

૨૭૪ કાલબાદેવી રોડ—વીકલવાડી સામે

મુંબાઈ.

આ ભોજનશાળા, માલીકાની જાતી દેખરેખ નીચે
છેલ્લામાં છેલ્લી પદ્ધતિ મુજબ ચલાવવામાં આવે છે.
ધર્મરક્ષણ, સ્વચ્છતા, પ્રમાણિકતા, ઉંચો ખોરાક અને
ખંતીલા નોકરો એ આ ભોજનશાળાનાં મુખ્ય લક્ષણ છે.

સગવડતાના પ્રમાણમાં ભાવ ઘણાજ મધ્યમ રાખવામાં
આવ્યા છે.

વધુ ખુલાસા માટે મેનેજરને મળો યા લખો.

હુખી અને દરીદ્રી
અનાથોને
સુખી અને સ્વતંત્ર શહેરીઓ
અનાથનાર,
કાઠીયાવાડ હિંદુ અનાથાશ્રમ
ને નીચેના શિરનામે તુરંત સહાય મોકલો.

ઝોન. સેક્રેટરી,
કા. હિં. અ. આશ્રમ.
વડવાણ કેમ્પ,

જ્ઞાન સાથની ગમતનું મુખર્ધનું મુખ્ય મથક.

દર અઠવાડીયે રજુ થતા આખી દુન્યાના સર્વથી મોટા અને નોંધી લેવા જોગ અનાથોના ચીત્રનો મુક્ત દેખાવ.

બે વાર ઉદ્યોગ અને સાયન્સનું શીક્ષણ સીનેમા મારફતે મેળવવાની દરરોજ મળતી તક.
ગાયનકળા અને અંગબળની કસરતથી ગળા અને બદનની ખીલવણીના દર અઠવાડીયે રજુ થતા દાખલા.

યુરોપ અને અમેરીકાના નાટક તખ્તાના સુધારા વધારાની નજર પડતી વીગત એક્સેલસીયર થીએટર.

ખી. એન. ભાથેનાનો ફું.

સેન્ટરી એન્ડ હારડવેર મરચાંટસ.

નાગદેવી સ્ટ્રીટ, મુખર્ધ નાં ૩

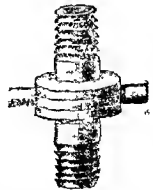
ટેલીફોન નાં ૩૧૫૫

સેન્ટરી જીન એન્ડ રેલ્વેને લગતો : સર્વે સામાન.

લોખંડની, કલાઈની, પીતલની, તાંબાની, સીસાની, બાયલર ટ્યુબો, બીરની રેનવોટર પાઈપ્સો અને તેની ફીટીંગ્સો — દરેક માપની મોટા જથ્થામાં મળશે.

તેસતેડ પીતલના રતોવ કૉક, બીલકૉક, સીતના વીલ વાલવસો, અને ડાકસો — દરેક જાત અને માપના.

ચીનીની ગટરના પાઈપ્સો અને ફીટીંગ્સો, વોટર-કલોઝના વાસણો, લેવેટરીસો, બાય તખ્સો, ફ્લસગી ટાંકીઓ વગેરે જથ્થામાં લગતો દરેક જાતનો માલ જથ્થાબંદ તથા છુટક મળશે.

છે. યુદ્ધને લીધે ઘણી ખરાબી યુદ્ધ કરનારી પ્રજામાં થાય છે, તે ઉપરાંત તેની પાઠશાળી પ્રજામાં અને તેની સાથે તાબે રહેલી પ્રજાને પણ તે ખરાબીનાં પરિણામો વેકવાં પડે છે; પરંતુ આપણા બ્રિટિશ સામ્રાજ્યના સંરક્ષણતબે સારે નસીબે આ દેશને માઠાં પરિણામોનો ભોગ ધણે થોડે દરજ્જે થયું પડ્યું છે. મોટામાં મોટું પરિણામ સાફ એ થયું છે કે આપણા વેપારની કદર આપણા દેશને ન હતી તે હવે થવા લાગી છે, અને હુન્નર-ઉદ્યોગને ખીલવી વેપારથી દેશની આબાદી કરવાનું કામ આપણે કરવા લાગ્યા છીએ એટલો લાભ થયો છે; છતાં કેટલીક ખાળતો ઉપર પુરેપુરું ધ્યાન દરેકને આપી ન શકવાનું ન બને તેથી તેની ટુંકમાં ધીમે ધીમે નોંધ લેવાની જરૂર છે. હિંદુસ્થાનને યુરોપ અમેરિકા વગેરે દેશો પાસેથી નાણું ઉધાર લેવું પડે છે, તેના સંબંધમાં કેટલીક વખત ભવિષ્ય કે ગેર-સમજાણતી થવા સંભવ છે, તે તે ખાળતમાં આપણે (Home charges યાને) વિલાયત આવતાનું લેણું દેણું એક હાખજાથી તપાસીએ:- હિંદુસ્થાનમાં રેલ્વેઓ જુદા જુદા ભાગોમાં મોજુદ છે તેના જાંધારણ માટે અને વહિવટ માટે જે નાણાંનો ઉપયોગ કરવો પડે છે, તે નાણું વીલાયતનું છે; બીજું નહેર વગેરે ખાંધ કાખને માટે ધણે અંગ્રેજીલાખતનું નાણું રોકવામાં આવે છે, ત્રીજી વાત એ છે કે અરકારના અમલદારોને રાજ્યની વ્યવસ્થા કરવા માટે પગાર આપવો પડે છે, તેની સાથે લશ્કરની નોકરી કરનારા અંગ્રેજી અમલદારોને પણ પગાર આપવો પડે છે; દર વર્ષે આપણે હિંદુસ્થાનની બહારના દેશોમાંથી માલ ખરીદ કરીએ છીએ કે જેનો હેતુ પણ રાજ્ય વહિવટની જરૂર જોગી ચીજો પુરી પાડવાનો હોય છે. આ સઘળાને માટે નાણું આપવાં અથવા તેટલી રકમની કિંમત હરકોઈ રીતે ભરવી તેમાં ખાસ ધ્યાન રાખવાનું એ છે કે આપણા દેશમાં જેમ બને તેમ વધારે જલદી વસ્તુઓ પેદા થવી

જોઈએ. એનો અર્થ એવો છે કે જુદી જુદી વેપાર ઉદ્યોગની વસ્તુઓ બનાવવા માટે (૧) કાબેલ માણસો; (૨) નાણું અગાઉથી રોકવાનું જોઈએ તે; અને (૩) સંચા-યંત્ર કામ વગેરે, સામગ્રીઓ બધી તરફની જોઈએ-તે સઘળું હિંદુસ્થાનમાં બનવું જોઈએ; અને એ બનાવવા માટે જેટલા બને તેટલા સારે રસ્તે ઉપાયો લેવા જોઈએ. હિંદુસ્થાનના ઉદ્યોગો તથા કળા-હુન્નરની અરખી રીતે ખીલવણી કરવાના કામમાં તેનું દરેક પગલે બની શકે તે રક્ષણ કરવું. ઉદ્યોગોની ખીલવણી જુદી જુદી દિશામાં થશે તો દેશની દોલત વધશે, અને તે વધેલી દોલત રેલ્વેમાં, નહેર બાંધવાના કામમાં અને એવાં અનેક વેપારની વૃદ્ધિ કરનારાં કામોમાં વપરાશે. જેથી આયાત-નિકાસને લગતા સમતોલની ખાળતમાં કેટલાક અર્થ-શાસ્ત્રના કાબેલ વિદ્વાનોની તરફથી કરવામાં આવતી ફરીઆદ બંધ થવા સંભવ રહે છે હિંદુસ્થાન ગરીબ દેશ છે એવણી નાણું રૂપાનું અને વાળાનું તથા નિકલનું છે તે વાત બહેર છે. વેપાર બંધાવો કરવા, માટે તે છતાં સોનાનું એવણી નાણું બનાવવાની ઘણી અગત્ય છે, તે વાત અનુભવમાં જેઓ કુશળ છે તેવાઓને પણ કબુલ કરવી પડે છે પ્રોફેસર જુદનાથ સરકાર જેવા વિદ્વાનને ભત આ ખાળતમાં જુદો પડે છે; પરંતુ તેઓએ જે હકીકત આપણને વાંચનારાઓને પુરી પાડી છે તે ઉપરથી આપણી સમજમાં વાત બધી રીતે ઉતરી શકતી નથી. તેના પુસ્તકના ૩૦૬ માં પાના પર એવું લખાણ કરવામાં આવ્યું છે કે:- “૧૯૧૧ ની સાલમાં ના. સરકારે જે તપાસ કરી હતી તે ઉપરથી એટલું સિદ્ધ થાય છે કે પંતબમાં તથા મુંબઈમાં એટલ તોડો પોતાના પાકના વેચાણમાં નાણાં લે છે તે વખતે સોનાનો એવણી નાણાનો સ્વીકાર રાજી ચુરીથી કરે છે; જેથી સોનું એવણી નાણાં વરીકે વેચથી ગતિ કરતું રહે છે.” આ નાણું પંદર રૂપિયાની કિંમતની મોહોર કે “સોવરેન” છે. તો હવે જ્યારે એટલ જેવો વર્ગ એ

નાણું કપૂલ કરે છે તેા તે તેથી વધારે ભણેલા, અનુભવી અને વેપારમાં કુશળ તથા પૈસાદાર વર્ગોમાં તે સોના નાણું કેટલું વધારે દરજ્જે પ્રિય થઈ પડે! ખાસી તેથી ગરીબ વર્ગને તેા જેવી હિંદુસ્થાનમાં તેવીજ વિલાયતમાં રૂપા નાણું કાયમ દર્શન કરવાનું રહે છે. તે શિવાય દસ રૂપિયાની નોટ પણ કેટલી જલદી હાથ બદલેા કરી શકે છે. તે વગેરે હુકીકત જ્યારે વહેવારમાં અનુભવાતી નેહએ ત્યારે સોનાનું અલગ લોકપ્રિય થવાનો વાંધો લાગતો નથી; અને હાલની હાલતો ભેતાં અર્થશાસ્ત્રના નિયમો મુજબ એ અલગ આપણા દેશમાં હોવાની ખાબત ધમ્મવા લાયક છે. કદાપિ એમ કહેવામાં આવે કે સોનાનો સંગ્રહ કરવા માટે અલગી નાણું શરૂઆતમાં હાથ બદલેા કરશે. પણ પછી તે ભંડારમાં ભરાઈ જશે. આ વાત અમુક દરજ્જે કદાચ ખરી હોય તેા પણ તદ્દન સાચી પડે તેવો સંભવ નથી. લોકોની જાત્રિતિ ઘણે રથને ભેધએ તેવી થઈ છે; અને વેપાર તથા ખેતીથી દેશની આબાદી વધારવાને માટે બનતા ઉપાયો લેવા તરફ જ્યારે વલણ સામાન્ય રીતે થવા લાગ્યું છે, ત્યારે સોનાનો કે રૂપાનો ભંડારમાં ભાર ભરવાને બદલે જુદાજુદા હુગર ઉદ્યોગો, ધંધા, રોજગારમાં અલગી નાણું વાપરવાનો પેશો મોટે ભાગે થઈ ગયો છે એમ માનવું ખોટું નથી.

વેપાર-ઉદ્યોગ વધારવાને માટે નાણુંની ઉદ્યત પાથલ થવી ભેધએ. દેશ-વિદેશ-પરદેશ બધાની સાથેના હુંડીના લેવડ દેવડમાં સમજણ ચોખ્ખી હોવી ભેધએ; અને એ સમજણ માટે હિંદુસ્થાનને કેવી જાતના વટાવના ભાવેાનું ધોરણ રહે તેા કાયદાકારક થાય તેને માટે વિગતવાર વિષય રજુ કરવાની અગત્ય છે; કારણ કે વેપારી આલમને ગમે તેટલી માહેતી હોય તેા પણ આરે પાસની દલીલો જાણીને એક સિદ્ધાંત ઉપર આવવામાં જુદી જુદી બાબતો

ધ્યાનમાં લેવી પડે છે; તેા તે વિષે ખુલાસો યોગ્ય તકે કરવામાં આવશે.

બીજા દેશો જ્યારે વેપારમાં બહુ આગળ વધી ગયા છે, તેવામાં હિંદુસ્થાન ભાગ્યે સપાટી ઉપર દ્રષ્ટિ મર્યાદામાં ઠોકીયાં કરે છે. આજ દિવસ સુધી વેપાર પછાત હતો; ખેતીને લોકો પહેલે દરજ્જે દેશની આબાદીનું સાધન બનતા હતા-તે દિશામાં લોકમત ફેળવાતો નય છે, અને હુકાળનાં વર્ષોથી થયેલા માઠા અનુભવને પરિણામે ખેતી ઉપર મોટો આધાર રાખવાનું બંધ છે, એમ કહી શકાય. ઇંગ્લેંડમાં પંપટ અકાવન ટકા વસ્તીનો ભાગ ઉદ્યોગ હુનર ઉપર આધાર રાખે છે, જેવામાં હિંદુસ્થાનની વસ્તિમાં ફક્ત બાર ટકાજ તેવો આધાર રાખી ધંધો ચલાવે છે. હવે જે સંગોગો આવ્યા છે તે ઉપરથી વેપાર-ઉદ્યોગ તરફ જેમ અને તેમ લક્ષ દોરવાની જરૂર છે; અને અગાઉની માફક જેમ ડાકાનું મસલીન, કાશ્મીરની શાલો અને દીલ્હીનો રેશમી માલ “સીઝરો” ની કોર્ટમાં શણગારને માટે ઉપયોગમાં આવતો તેવી રીતે મોટા પાયા પર હિંદુસ્થાનનો માલ કામમાં બહારના દેશોના લોકો જથ્થાબંધ લેતા થાય તેવી રીતે ધંધો, ઉદ્યોગો વધે, અને પરિણામે વેપારની આબાદી થાય તેવાં પગલાં દરેક દિશામાં લેવાય ત્યારે આવેલી તકનો સારો ઉપયોગ કર્યો જણાય.

હિંદની ઝાટી આશાઓ કે મહત્વાકાંક્ષા ?

હિંદુસ્થાનનો વેપાર ઉદ્યોગ હુનર કેલા-કોશ્ચ વગેરે વધે છે, તે આપણે ભેધ શકીએ છીએ. હાલના જમાનામાં ખેતી તથા વેપારની આબાદી થાય તેજ જીવનની ઉન્નતિ કરનાર મોટામાં મોટું સાધન છે ના. સેક્ટરી એક્ટ સ્ટેટ હિંદુસ્થાનની મુલાકાત લેવાને આવવાની બાબતના જે હજી વાતાવરણમાં પડ્યા પડી

મેટલીક શીટીંગથી બીટીંગનો ચોરડો શોભે છે.

રહ્યા છે, તેજ હિંદના વેપારી અને ખીજા વર્ગના લોકોને અનેક રીતે હુર્ષમાં લાવી મુકનારી હકીકત છે, અને તેઓને અનેક રીતે ઉત્તેજન આપે તેવી બાબત છે. લડાઈ બંધ થયા બાદ વેપારને વધારવા માટે કેવાં પગલાં ભરવાં તે નક્કી કરવાનું વેપારી આલમનું કામ છે; ઉદ્યોગ અનેક પ્રકારના વધારવા તે હુદ્દરમાં કાબેલ થયા હોય તેવાઓનું કામ છે; અને હકકો આપી વેપારની આબાદી કરવી તથા હિંદુસ્થાનના લોકોએ લડાઈમાં આપેલી મદદની કદર કરી જુદા જુદા સંયોગોમાં હક અને રાજ્ય વ્યવસ્થા કરવામાં ભાગ આપવાનું કામ ના. સરકારનું છે. પરંતુ એવા હકની માગણી કરવાનું કામ વેપારને માટે વેપારી વર્ગનું હોવાથી એટલું કહેવાની જરૂર છે કે હિંદુસ્થાનના પૈસાને વહિવટ યાને નાણાં પ્રકરણી વહિવટ કરવામાં હિંદુસ્થાનની સ્વતંત્રતા અમુક અંશે ટોચ તોજ વેપારની આબાદી વધારે થઈ શકે. રાજ્ય વેપારણની સાથે વ્યવસ્થા અનેક પ્રકારની કરવામાં આવે છે, તેમ નાણાં મંબંધી વ્યવસ્થા કરવાનું કામ હિંદુસ્થાનને જ્યારે સોંપવામાં આવે ત્યારે આપણા દેશનો વેપાર સ્વતંત્ર રીતે ચાલે અને દેશની આબાદી થઈ શકે, એવું અનેક વિદ્વાનોનું મત છે. રાજ્યની નીતિમાં વેપારની નીતિનો સમાવેશ થાય છે. ફ્રાન્સ, રશીયા, બેલજીઅમ વગેરે દેશોની સાથે વેપાર કરવાનાં નવા નવાં સાધનો અમલમાં મૂકવા માટે પ્રયાસો કરવામાં આવે ત્યારે દુરમનના દેશની સાથે વેપાર કેમ છોડી દેવો, અને અત્યાર સુધીમાં જે કેઈ પદાર્થો દુરમનના દેશોમાંથી આવતા હતા તે પદાર્થો ખીજા જગ્યાપરથી મંગાવવા માટે, અથવા આપણા દેશોમાં બને તેટલે દરજ્જે તે પદાર્થો પેદા કરવા માટે સામગ્રીઓ સંપાદવવી જોઈએ. ખરેખરી રીતે એક પછી એક એવી ચીજો લઈને વપાસ કરીએ, તો વિગતમાં ઉંડા ઉત્તરતાં એમ લાગે છે કે યંત્ર સાચાકામ અને કેમીકલ યાને રસાયણિક દવાઓ વગેરે ચીજો જ્યાં સુધી આપણા દેશમાં બની શકતી નથી, ત્યાં સુધી

ઘણા ખર્ચ ઉઘોગો અને હુદ્દરો આગળ વધારી શકાય નહિં.

ઈંદોર સ્ટેટમાં ઉભો કરવામાં આવેલો “આઈ-મોલ”ના ઉદ્યોગ.

આઈમોલ એ અજમાનો અર્ક કાઢવા બાદ પાસા પાડીને જે પદાર્થ નિકળે છે તેને આ નામથી ઓળખવામાં આવે છે. જેમ (આલ-મેટ કે) પિપરમેંટના પુલ હોય છે, તેમ અજમાના આ પુલ છે. મેશર્સ ડીકસીઅન એન્ડ કુ. તરફથી આ ઉદ્યોગ ડેહરાડુનમાં ચલાવવામાં આવે છે. આપણે ખરી રીતે જોઈશું તો ગંધ હિંદમાં ઈંદોર મુખ્ય શહેર છે અને તે ભાગમાં અજમાનો પાક ઘણો થાય છે, તે એટલે સુધી કે તે ભાગમાંથી ખીજા ભાગોમાં અજમા ત્યાં સરતો હોવાથી પુરો પાડવામાં આવે છે. રેશનની નજીક કારખાનું ઉઘાડવામાં આવ્યું છે, અને ઈંદોર સ્ટેટની હદમાં તે રાખ્યું છે—જેથી રેશન ઉપર તૈયાર માલ ચઢાવવામાં ગાડાં વગેરેનો ખર્ચ વધારે પડવા સંભવ રહે નહિં.

અજમાને પીડીને તેનું તેલ કાઢી તે તેલને શુદ્ધ બનાવી-જે શુદ્ધ બનેલો ભાગ નિકળે તે અર્ક કહેવાય; અને તેને ઉકાળીને કરવા દેવો પડે જેથી કુલ સાકર જેવા પાસા પડી ગાંગડા ઓળા આકારમાં પલ્લુ તૈયાર કરી શકાય છે.

આ બધાને માટે તે તે ક્રિયાઓને ઘટંતા સંચાઓ જોઈએ; અને હાલના લગ્નના વખતમાં તે તે મંચાઓ તૈયાર કરવામાં દેશી રીતિ તથા જરૂર પડે તેટલી બાબતોમાં મળી શકે તેવા વિલાયતી સંચાઓ ઉભા કરવાનું સખી હાલ તુરત મંત્રોષ માનવો પડે છે નસીબ જોગે ઈંદોર સ્ટેટ માટે જોઈતા સંચાઓ મળી શક્યા છે.

અજમાના અર્કમાંથી કુલ બનાવી નાંખવાની ક્રિયામાં કેટલીક ચીજો વધે છે જેને આઈ પ્રોડક્ટસ યાને “અવાંતર ઉત્પન્ન”—પલ્લુ કહી

શકાય; અને એવી ખાઈ પ્રોડક્ટ્સ જેવો કે અજમાનો ખોળ-વગેરે થાય તેમાંથી અને તેલનો મેલો રગડો નિકળે તેમાંથી શોધન કરીને સાબુ વગેરે પદાર્થો બનાવવાનું કામ પણ હાથ ધરી શકાય છે.

ડેહરાડુનની ફેક્ટરી (કારખાના) માંથી મળેલા ખજાર મુજબ દર મહિને છસે સ્તલ યાદમોલ તૈયાર કરવામાં આવે છે. પણ જો એક પણ કારખાનું મુંબઈ જેવા સ્થળમાં આ ઉદ્યોગને માટે ખોલવામાં આવે તો તેનો લાભ ઘણો વધારે થવા સંભવ છે, તેનું મુખ્ય કારણ એ છે કે તૈયાર માલ માટે ખજાર મુંબઈ જેવી ખીજું કોઈ ગણી શકાય નહિ. લડાઈ અગાઉ યાદમોલની કિંમત રૂા ૪) થી સાડચાર દર સ્તલની હતી. અને હાલ તો દર સ્તલની કિંમત લગભગ રૂા. ૪૦) આળીમ સુધીની હોય તો પણ નવાઈ જેવું નથી.

દરેક જણને ખ્યાલ લાવવા માટે એટલું વધારે રજુ કરવાની જરૂર છે કે દર સો સ્તલ અજમામાંથી અઢી સ્તલ તેલ નિકળે છે, અને દર અઢી સ્તલ તેલમાંથી સવા સ્તલ યાદમોલ નિકળે છે. હવે જો લગભગ પાંચ હજાર રૂપૈ-

આથી સાત હજાર સુધીમાં સામાન્ય સંયોગે વચ્ચે તેના સંચા વગેરેને માટે ખર્ચ લાગે તો હાલ તેથી જેવડો ખર્ચ લાગે; બોઈલર વગેરેને માટે પાંચ હજાર રૂપૈઆ; અને લગભગ દસ હજાર રૂપૈઆ પરચુરસ સંચા કામ માટે જેવી કે “સ્ટીલ” વગેરેના લાગી જાય. તે ઉપરાંત પંદર હજારનું “વર્કિંગ કેપીટલ” યાને તે ધંધો ઉદ્યોગ તરીકે ચલાવવાને માટે મુડી તરીકે લેવાનું બને; એટલે કે કુલ અર્ધા લાખ રૂપૈ- આથી આ ઉદ્યોગ ચાલી શકે. પરંતુ અજમાની મોઝમ હોય ત્યારે ખરીદી કરીને અજમો ભરી રાખવો જોઈએ.

આ વગેરે બધી હકીકતો ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે. હુંકામાં યાદમોલના ઉદ્યોગને માટે જરૂર જોગી બીના આપી છે; અને તેનો ઉપયોગ બહુલિતો હોવાથી એટલે કે હવાના કામમાં દરેકને તે ચીજ બહુલીતી હોવાથી તે વિષે વધાર લખવાની અગત્ય નથી. ના. સરકાર પોતે પણ આ પદાર્થની બહોળી ખરીદી કરે છે.

આ પ્રમાણે ધીમે ધીમે એક બે નાના ઉદ્યોગોને માટે વિવેચન કરવાનો આશય છે, તેમાં આ ઉદ્યોગને પહેલું સ્થળ આપ્યું છે.

ધી સેંટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડિયા લીમીટેડ.

શેરો ભરાયેલી થાપણ	રૂ. ૩૦,૦૦,૦૦૦
પગાર થયેલી થાપણ	રૂ. ૧૫,૦૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફંડ	રૂ. ૧,૬૦,૦૦૦

આ બેંકમાં ડીપોઝીટ મુકેલી દરેક પાઈની સલામતી માટે ખાસ ગોઠવણ બેંકની આરટીકલમાં કરવામાં આવેલી છે.

મેશર્સ એ. એફ. ફરગ્યુસનની કું. ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટસ આ બેંકના હિસાબો અને જામીનગીરીઓ દર અડવાડીએ તપાસે છે.

પ્રેસીડેન્સી બેંક માફક આ બેંક પોતાના હિસાબનાં પખવાડીક

સરવૈયાં બહાર પાડે છે

દરેક રીતતુ બેંકને લગતુ કામકાજ કરવામાં આવે છે.

હાલમાં હુંડી તેમજ લાંબી મુદતના બ્યાનના દરો માટે મેનેજરને મળવું.

ચેકા તથા બેંકને લગતો પત્ર વ્યવહાર ગુજગતીગા પણ થઈ શકે છે.

વડી ઑફીસ:-એલાઈસ બીલ્ડીંગ, કેન્ટ, મુંબઈ.

શાખા ઑફીસ:-ઝવેરી બજાર, મુંબઈની માંડવી, તથા શેરબજાર.

ચાલુ ખાતાં ઉપર,

શેરની ખાત્રી ઉપર

જાનેવારીથી જુન..... ૩ ટકા.

જુલાઈથી ડીસેમ્બર..... ૨ 1/2 ટકા.

૧૨ માસની ડીપોઝીટ..... ૫ ટકા.

રૂ. ૫૦૦૦ થી વધુ રકમ માટે... ૫ 1/2 ટકા.

હુંડી મુદતના ભાવો અરજ કરવાથી માલમ પડશે.

વધુ વીગતો માટે મેનેજરને મળવું.

સૌરાષ્ટ્ર ન. પોચખાનાવાલા

મેનેજર.

ન્યુ કિવન્સરોડ ઉપરના

ચોપાટીના જુના રેલ્વે શાટકની સામેના

મહારાં શો રૂમ્સ

તમને ઘણી મનગમતી ચીજો આપશે.

સુંદર નવી ડીઝાઇનના પલંગો

ભેટ આપવા લાયક

અનેક નાની મોટી કિમતી ચીજો

તેમજ

ફરનીચરના ઉત્તમ રંગો

વિગેરે.

જરૂર જોઈએ તે સમયે પધારો.

L. Roy Sampat

70, APOLLO STREET, FORT, BOMBAY.

INDIAN INDUSTRIAL CONFERENCE SECTION.

ઇન્ડિયન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ કોન્ફરન્સ વિભાગ.

An official note has been issued by the Government of Assam from which it is evident that best varieties of cane can be grown in Assam on a Commercial scale by the use of steam cultivating tackle with a minimum of labour. This tract is situated near the Government sugarcane farm at Khograbari in the Komrup District.

The Industrial Commission will assemble in Bombay in the first week of November resume its work under the presidency of Sir Thomas Holland. The Commission is expected to spend the whole of the month of November in the Bombay Presidency and will then proceed to the Punjab and the Frontier Provinces, after trying in Assam will visit Burma and return to Delhi to write the report.

At Madras, a Summer course of lectures has been organised. The second lecture of the series was delivered by Mr Percy Brown, the Superintendent of the local School

of Art on "The Schools of Indian Painting."

At a recent meeting of the U. P. Board of Industries, an application from Gloss Factory for the supply of Bottle making machinery within two years was favourably considered by the Board who have promised to recommend the proposal to Government.

A very useful publication has recently been issued by the Indian Forest Department which contains notes on oil extracting Industries in the following places:—

- (1) The Eucalyptus oil in the Nilgiris.
- (2) Geranium oil in the Nilgiris.
- (3) Wintergreen oil in Assam and other localities.

The Bhowanagar State administration Report discloses certain very encouraging features. To improve the economic condition of the agriculturists in the State, a beginning has been made for starting Co-operative Societies, the total No. of these Societies is at present nearly 312.

૨૨ એ.

Motilal Moolchand & Co.

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Sculptors.

15, BANK STREET, FORT BOMBAY.

Largest Importers

Marble Tiles and slabs Fountains,
figures, Vases, white glazed and other
tiles.

Also Portland Cement, etc.

“ઇનકમટેક્સ.”

ઇનકમટેક્સને લગતાં કેઇ પણ પ્રકારનાં કામની સમજ મેળવવી હિય તો મળે
મંથવા લખો:- બી. એલ. થોસર, બેંગલે કોમર્શીયલ કોલેજ, ૪૨, કાલમદેવી રોડ મુંબઇ.
ચોપડાઓમાંથી આવકવેરા માટે દોસાણનાં પત્રકો તૈયાર કરી આપે છે.

બી. એલ. થોસર,

એફ. એલ. એ. એ. (લંડન)

મરટીફાઇડ, એક્સાઇઝ-ટન્ટ એન્ડ પબ્લીક ઓફીસર.

પોરબંદર પોર્ટલેન્ડ સીમેન્ટ

“મજબૂતી” છાપ.

દમારો સીમેન્ટ હી દુસ્તાનમાં આયાત થતા સરકારે સરો સીમેન્ટની બનાવટી કરે છે, અને બનાવટી ખાતાઓમાં
વસાય છે. એવું પેશન એક એક હાસલેતા મનુષ્ય કે યજ્ઞોમાં આવે છે. જેથી પીપ કરતાં પછીનું સહેલાઈથી
હિયો સમય છે.

વધુ વિગત તથા ભાવ માટે લખો:

ધી ઇન્ડીયન સીમેન્ટ કું. લી.

તાતા સન્સ એન્ડ કું.

એન્ડ સ.

નવસારી બીલ્ડીંગ કંપ.

વેલા સવાલો અને લડાઈ પછી વેપાર સંબંધી રાજનીતિ એ ત્રણ અગત્યના સવાલો ઉપર. આપણું મંડળના અભિપ્રાય પૂછવામાં આવ્યા હતા અને સંભાળપૂર્વક વિચાર ચલાવીને કમીટી તરફથી તે દરેક બાબતમાં હિંદીઓના શુ વિચાર છે તે દર્શાવવામાં આવ્યું છે તે તમને પસંદ ન પડશે એમ હું ધારું છું. સર થોમસ હૉલેન્ડની સેવા મરકાદે માંગવાથી ઔદ્યોગિક કમીશનનું કામ મુલતવી રહ્યું હતું પણ હવે તેણે દાડગોળાને લગતાં ખાતાનું બંધારણ કયું છે તે હવે કમીશનનું કામકાજ આવવા નવેળગર માસનાં પહેલાં અઠવાડીયાંથી મુંબઈ ખાતે શરૂ થશે એમ ધારવામાં આવે છે.

ઔદ્યોગિક ખીલવણીના સંબંધમાં ફેરવા-
યલા વિચાર.

આ દેશની ઔદ્યોગિક ખીલવણીના સળ-
ધમાં હવે અસરના વિચાર ફેરવાયલા જણાય છે. નામદાર વાઈસરૉયનું બાબજી આવધારદાયક છે. સર થોમસ હૉલેન્ડના હૃદયનો ભાવ એ છે કે હિંદને ઔદ્યોગિક ધુનઃદ્યુત થાય એમ નામદાર વાઈસરૉયે જણાવ્યું છે, તેમજ અને અને જો ખીનસરકારી વર્ગની સહાનુભૂતી મેળવીને કામ કરવામાં આવે તે એવી ઉમેદ રાખી શકાય કે દેશની ઔદ્યોગિક પ્રગતી ઘણી ઝડપથી થશે તમારી કમિટિએ તે કમીશન મમજી જીભાની આપવાને ત્રણ સલાસદોની નીમણુંક કરી છે અને તેમાંના બેને તમે પ્રમુખ અને ઉપપ્રમુખ તરીકે ચુંટી કહાડ્યા છે, તે બતાવે છે કે, એ પસંદગી યોગ્યજ થઈ છે. તેમણે તેવી રીતે જીભાની આપવા સ્વીકાર્યું છે તે માટે આપણે તેમનો આભાર માનીશું. દેવેનો કારોબાર સરકાર હસ્તક હોવાના સબંધમાં સંગીન વીગતો રજુ કરી છે અને આવતાં વરસે ઇ. ૦ અબ્દ ૧૯૦૬ સંવત્સર કરારની સુદત પુરી થાય છે ત્યારે તેનો ઉપયોગ થાય એવી ઉમેદ રાખીશું.

નાણાં પ્રકરણી છુટાપણું.

હાલની લડાઈથી પ્રગતી આર્થિક પ્રગતી સંબંધી ઘણા નવા આશયો બંધાયા છે. હિં-

દને જો ખીજા સુધરેલા દેશની હારમાં ઉભા રહેવું હોય તો તે તેણે પોતાના ઉદ્યોગ અને વેપારની પૂરતી ખીલવણી થાય તેવાં પગલાં લેવાનું સંપૂર્ણ છુટાપણું મેળવવાને આગ્રહ કરવો જોઈએ. એ છુટાપણું નાણાં પ્રકરણના સંબંધમાં હોવું જોઈએ. તેવું છુટાપણું આપવાને આપણે લડાઈ પછી વેપાર સંબંધી રાજનીતિને લગતી બાબતની આપણી અરજીમાં ભાર મુકીને જણાવ્યું છે. નમદાર હિંદી પ્રધાન અત્રે આવે છે એ પ્રસંગને લાભ લેઈને આપણે તેના સંબંધમાં એક વિચારપુર્ણ યોજના તૈયાર કરી તેની સમક્ષ અગત્ય મુલાકાત લેઈને રજુ કરી શકીએ. જે માણસો મી. ૦ મોન્ટેગ્યુનો અંગત પરિચય ધરાવે છે તેઓ બાહ્ય છે કે તે ગરે લીબરલ રાજ્યદવારી છે. અને હિંદી આકાંક્ષાઓ અત્રે સાચી દિલસોટા ધરાવે છે, તેના તરફથી આપણી લાભમણી ઉપર દિલસોટાભર્યું ધ્યાન આપવાની ખાતરી રહે છે.

વડી ધારાસભામાં પ્રતિનિધિ

વળી તેજ વખતે આપણે વડી ધારાસભામાં આપણો એક પ્રતિનિધિ મોકલવાનો હક મેળવવાની બાબત પણ રજુ કરવી જોઈએ. મુંબઈ અને ઠલકતાની આપણી લાઇમંથ એજન્ડા એવો હક ધરાવે છે તે તે 'હક આપણને' નહીં આપવાનું કંઈ કારણ નથી; કેમકે આપણું મંડળ ઘણાએક અગત્યના વર્ગોના પ્રતિનિધિરૂપ છે. હિંદી સરકાર તરફથી આ બાબતમાં આપણી અરજીનો મહેરબાનીભર્યો જવાબ મળ્યો નથી એટલે હવે હિંદી પ્રધાન આગળ તે બાબત રજુ કરવી તે વાજબીજ થઈ પડશે.

હુડીયામણના વધારેલા ભાવની માઠી અસર.

હુડીયામણનો ભાવ વધારીને ૧ શી. ૫ પેની જેટલો કરવામાં આવ્યો છે તેથી વેપારી લાભો ઉપર બહુ માઠી અસર થઈ છે તમારી કમિટિએ એ બાબત ઉપર વીચાર ચલાવી અનુભવીઓ મહીતની એક પેટા કમિટિ તે સંબંધી અરજી તૈયાર કરવા માટે નેમી છે. એ અરજીનો મુસદ્દો તૈયાર છે અને કદાચ નવી કમિટિ

પહેલાં કામ તરીકે એજ બાબત હાય ધરશે. બ્રિટિશ લશ્કર અને કાફલાની મોટી સેવાનાં આપણે સહથી પહેલી કદર કરીએ છીએ. લડાઈથી નાણાં સંબંધી સ્થિતિ ગંભીર થઈ પડી છે તે આપણે મનુષ્ય છીએ અને ખબરની તથા હિંદી પ્રધાનની મુશ્કેલીઓ આપણા લક્ષમાં છે અને તેમ છતાં આપણને એમ લાગે છે કે હિંદી આમણથી જે સ્થિતિ ઉભી થઈ છે તે વિષેના આપણા વિચાર જો આપણે હિંદી સરકાર સમક્ષ રજુ નહિ કરીએ તો આપણે આપણી ફરજ બજાવેલી નહીં ગણાય.

સુ દણી.

ચુંદણીના આપણા કાનુનમાં સુધારો કરવાની જરૂર હોય એમ મને લાગે છે. અમુક ઉમેદવારને બહાર પાડ્યા હોય તો કેને મત આપવા તે મત આપનારાઓ સમજી શકે. તેમ નહીં આપવાથી હાલમાં મત આપનારાઓના મત નીરર્થક બન્ય છે અને કાને મત આપવા તે વિષે સમજ પણ પડતી નથી. આ વખતે કમિટિમાં ચાર નવા સભાસદો હાજર થયા છે તે બીનાને હું આવકાર આપું છું. કમિટિમાં કામ કરવા માટેની ઇચ્છાને સારી બગડતીના ચીજન તરીકે ગણાય. મને મારો હમથરીકોએ આ વરસે કામકાજમાં જે મદદ આપી છે તે માટે હું તેમને ઉપકાર માનું છું. હાલમાં જાણે તરફથી આપણા સેક્રેટરી મી. જયમુખતાલની સેવાઓ લડાઈના સંબંધમાં મદદ તરીકે માગવામાં આવતી હોવાથી તે સેવામાં આવી છે. તેઓ આ મંડળની સ્થાપના થઈ ત્યારથીજ તેના સેક્રેટરી તરીકે કામકાજ કરે છે અને છેલ્લાં જે વરસ દરમ્યાનના મારા ઘાડા પરિચયથી હું કહીશ કે વેપારી સલાહો સમજવા અને હાર પાડવાની તેમની શક્તિ અને લાગણી બહુ સારી છે. એવોજ મત મારી પહેલાંના પ્રમુખોના પણ તેમના સંબંધમાં છે. તમે કદાચ આપણાં મંડળની સેવા બજાવવા પાછા ન આવી શકે એ બનવાનું છે માટે તેમની સેવાની કદરની

નોંધ લેવી એ મને ઠીક લાગે છે. હું તમને વાર્ષિક અહવાલ બહાલ રાખવાની બહામણ કરું છું.

મી. મુનીલાલ ત્રિજીભુજાસ મોદેતાએ જણાવ્યું કે, નવા વરસના પ્રમુખ આવે અને નથી તેથી હું નવા વરસમાં કરવા લાયક કામ-કાજના સંબંધમાં યોગ્ય બોલીશ. મને અત્યારે સા અગત્યની ખાસ એ બાબતો જણાય છે. એક બાબત એ છે કે સરકારે હિંદી આમણના દરમાં જે વધારો કર્યો છે તેથી વેપારને બહુ હાની પહોંચે છે, તેના સંબંધમાં એક સંગીન અરજી તે નામદાર ઉપર મોકલી આપવી. બીજી બાબત એ છે કે, હિંદી પ્રધાન મી. મોદેતાએ અને આવે છે તો આપણે તેની સમક્ષ નાણા પ્રકરણમાં છુટાપણ મળવાની માગણી કરનારી એક મજબુત અરજી રજુ કરવી અને તેના તરફથી વજનદાર મંડળોને મુલાકાત આપવામાં આવનાર છે તેવી મુલાકાતનો લાલ આપણાં મંડળને પણ મળે તે માટે તજવીજ કરવી અને નાણાં પ્રકરણમાં છુટાપણ મળવાનો સવાલ તેની સમક્ષ મક્કમપણે રજુ કરવો હુસર ઉદ્યોગને લગતા કમીશનની નીમણૂક કરવામાં આવી ત્યારે વડી ધારાસભાના સભાસદોએ નાણા પ્રકરણી છુટાપણનો સવાલ પણ એ કમીશન હાથ ધરે એવી મોકલણ કરવા માગણી કરી હતી પણ તે બાબત સ્વીકારવામાં આવી નથી તો એ બાબત ઉપર ભાર મુકીને મી. મોદેતાએ માન એવવા સીવાય બીજી કાંઈ પણ ઉપાય નથી. એ સવાલ ધણી સીવાય આપણી વેપાર અગત્યનો છે કેમકે સુરકેલ છે. માટે તે ઉદ્યોગની સ્થિતિ સુજાર છે.

મી. વસનત કે સરકારે આપણા કીમતી થઈ પડશે પોતાને હસ્તક નાણી હું ખુશી થ અચંબાજનક એ છે

તેની હાલમાં જણાવ્યું રીની સેવાઓ પોતાને માની તેમની સેવા હજી દેખાડી છે એ હું, પણ તેજ વખતે પણ મંડળને એક

શો ?

ઉચી પોલીસ કંદેલા ટેબલ ટોચ ખરીદ કરવા કયા

પ્રતિનિધિ વડી ધારાસભામાં મોકલવાનો હક બક્ષવા માટે લાયક ધારવામાં આવતું નથી! એ હક મેળવવા માટે આપણે એકાદી ચરણ કરી બેસી નહીં રહેતાં વારંવાર તેનું ધ્યાન ખેંચવું જોઈએ. આપણું મંડળની આર્થિક સ્થિતિમાં આ વરસનું સર્વાધુનું જોતાં પણ ઘણાં સુધારો થયેલા જણાતો નથી તે જાણત ઉપર બહુ ધ્યાન આપવાની જરૂર છે. એક સૂચના મારે એ કરવાની છે કે આપણું મંડળની સભાઓ વરસમાં એકજ વખત મળે છે તે વધારે વખત મળવી જોઈએ ઘણા અગત્યના સવાલો ઉપર કમિટિઓ વિચાર ચલાવતી હોય ત્યારે તેમને કેટલીક મુશ્કેલીઓ પડે છે પણ એ એ સોધારણ સભાઓ વધુ વખત મળતી હોય તો સભાસદો પણ પોતાના અનુભવ અને સલાહ દરશાવી શકે અને કમિટિઓને બહુ મદદ મળે.

એ પછી કેટલાક મલાસદોએ આવક વેરને લગતા કેટલા અગવડ ભર્યાં કાનુનો તથા હુંડીઆમથના હાલના દરથી ગાફિકા અને મોટીસ સાથેના વેપારમાં પડતી અગવડ વિષે ધ્યાન ખેંચવું હતું.

પ્રમુખે તે બાદ જણાવ્યું કે અને જુદા જુદા મલાસદોએ જે વિવેચનો કર્યાં તેના સંબંધમાં હું ટુંક જુલાસો કરીશ મંડળની સભાઓ વધુ વખત ભરવી કે કેમ, તે માટે એક ખાસ ઠરાવ રજૂ કરવો જોઈએ અને તે તમને જરૂરી જણાય તો તમે પસાર કરી શકશો. કમિટિઓ જે સવાલમાં પોતાને મુશ્કેલીઓ સમજાય તેમાં હમેશાં અનુભવીઓની સલાહ લઈને જ કામ કરે છે અને આપણે રેલવેના કારોબાર સરકાર કે કંપની દુરતક હોવો જોઈએ તેને લગતા સવાલમાં જે ક્ષેત્ર મેળવી છે તેથી તે વિષે ખાતરી થશે. આવકવેરાની કેટલીક ચુંચવણો ઉપર હિંદી ખાતરનીનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યું છે અને સર વીલીઅમ મેયરે તે ઉપર સારી રીતે ધ્યાન આપી વિચાર કરવા કહેવું છે.

તે બાદ સભાએ વાર્ષિક અહવાલ બહાલ રાખ્યો હતો. નવાં વરસના હિસાબ તપાસનાર તરીકે મીંડ એલ્લજ કામાની નીમણુક કરી હતી અને ગયા વરસની કારોબારી કમિટિનો ઉપકાર માનવાનો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો.

તે પછી મંડળના કાનુનોમાં ફેરફાર કરવા સંબંધી જાણતો ઉપર વિચાર ચલાવવામાં આવ્યો હતો.

નવી કમિટિ.

બાદ નવી કમીટીની ચુંટણીનું પરીણામ બહાર કરવામાં આવ્યું હતું.

નવી કમીટીમાં નીચલા સભાસદો ચુંટી કહાયા હતા:—સર વિઠ્ઠલદાસ દામોદર ઠાકરસી (પ્રમુખ), ઑનનું મીંડ ચુનીલાલ વિ મેહતા (ઉપ પ્રમુખ), સર દીનશાહ એલ્લજ વાઘા, ઑનનું મીંડ મનમોહનદાસ રામજી, ઑનનું મીંડ પરશોત્તમ ઠાકોરદાસ, ઑનનું સર ધણ-રાહીમ રહીમનુદસા, ઑનનું મીંડ લલ્લુભાઈ શામળદાસ, ઑનનું સર ફાઝલભાઈ કરીમભાઈ, સર શાપુરજી ભટ્ટા, મીંડ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી, મીંડ મોતીલાલ કાનજી, મીંડ એસ. ઇ. વોરડન, મીંડ રેવાશંકર જગજીવન, મીંડ જેઠાભાઈ વાલજી, મીંડ ચત્રજી શીવજી, મીંડ મોતીલાલ વલ્લભજી, મીંડ રતનમી મુળજી, મીંડ શ્રીરાજ જે. બીલીમોરીયા, મીંડ મુળજી હરીદાસ, મીંડ મોરારજી વેલજી, મીંડ જમનાદાસ દારકાદાસ, મીંડ વસનજી ઠાકરસી હાલાઈ, મીંડ જહાંગીર બી. પીટીટ, ઑનનું મીંડ શ્રીરાજ મી. શેઠના અને મીંડ મયુરાદાસ વસનજી.

બાદ પ્રમુખનો ઉપકાર માની સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

ધી ઇન્ડિયન મર્ચન્ટસ એસોસિએશન કમિટિની એક મળા શનિવાર તા. ૧ લી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૭ ને રાજ ૨ કલાકે (પૂ. ટા.)

મળી હતી જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

ઑન. શેઠ લલ્લુભાઈ શામળદાસ સી.
આઈ. ઇ. (પ્રમુખ).

„ „ યુનીલાલ ત્રિ મહેતા

શેઠ દેવાશંકર જગજીવન

„ ચતુરભૂજ શિવજી જે. પી.

„ મોતીલાલ વલ્લભજી

„ પી. જે. બિલ્લિમોરીયા

મેસર્સ તાતા, સન્સ એન્ડ કું. તાળા શેઠ
બેન્કનજી એફ. માદન પંચ હાજર હતા.

એક્સચેન્જ એફ શિલિંગ, ચાર પેન્સથી
વધારીને ના. સરકારે ૧-૫ પેન્સની ઠેરવેલ છે
તે બાબતમા વિચાર ચલાવવામાં આવ્યો હતો.
વખત થઈ જવાથી મલા મૂલતવી રાખવામાં
આવી હતી

ધી ઇન્ડિયન મર્ચન્ટસ એગર એન્ડ
બુરોની કમિટીની મૂલતવી રહેલી સભા શુક્રવાર
તા. ૫ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૭ ને રોજ ૧૧ પોરે
૧૨ કલાકે (સું. ટા.) મળી હતી જે વખતે નીચે
જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

ઑન. શેઠ લલ્લુભાઈ શામળદાસ, સી.
આઈ. ઇ. (પ્રમુખ).

„ „ યુનીલાલ ત્રિ મહેતા

શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી

„ મોતીલાલ કાનજી

„ પી. જે. બિલ્લિમોરીયા

„ એસ. ઇ. વાર્ડન

„ ચતુરભૂજ શિવજી જે. પી.

શેઠ બેન્કનજી એફ માદન પંચ હાજર હતા.
એક્સચેન્જના સવાલ ઉપર વધુ વિચાર

ચલાવવામાં આવતા એ પ્રમાણે ઠરાવ કરવામાં
આવ્યો હતો કે ના સરકારે લીધેલા પગલાંની
રૂઢીમાં કમિટીએ પ્રોટેસ્ટ રજૂ કરવો. આ
બાબતનુ રેપ્રેઝેન્ટેશન તૈયાર કરવાને નીચે
જણાવેલા ગૃહસ્થોની સખ-કમીટી નીમવામાં
આવી હતી.—

ઑન. શેઠ યુનીલાલ ત્રિ મહેતા
શેઠ એસ. ઇ. વાર્ડન.

„ મોતીલાલ વલ્લભજી.

અને એ સખ-કમીટીમાં ભાગ લેવાને શેઠ
બેન્કનજી એફ. માદનને પણ વિનંતિ કરવામાં
આવી હતી.

આદ મલા બરખાસ્ત થઈ હતી.

ધી ઇન્ડિયન મર્ચન્ટસ એગર એન્ડ
બુરોની કમીટીની એક મલા શનિવાર તા. ૮
મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૭ ને રોજ ૨ કલાકે
(સું. ટા.) મળી હતી જે વખતે નીચે જણા-
વેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા:—

ઑન. શેઠ લલ્લુભાઈ શામળદાસ, સી.
આઈ. ઇ. (પ્રમુખ.)

શેઠ જેઠાભાઈ વાલજી

„ મોતીલાલ કાનજી.

„ દેવોદાસ માધવજી ઠાકરશી

ઑન. શેઠ યુનીલાલ ત્રિ મહેતા

શેઠ નારણજી હરીભાઈ

„ દેવાશંકર જગજીવન.

„ પી. જે. બિલ્લિમોરીયા.

(૧) આગલી સભાની મીનીટો જે સભા-
ઓમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કર-
વામાં આવી હતી.

(૨) એગરની કમીટીના કામકાજનો
વાર્ષિક રીપોર્ટ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો

(૩) એગરનો વાર્ષિક હિસાબ જે એગ-
રના ઓડીટર શેઠ એ. ઇ. કામાએ તપાસ્યો
હતો, તે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

(૪) એગરની વાર્ષિક સભાને માટે
તા ૨૬ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૭ ને બુધવારને
રોજ બપોરે ૨ કલાકે (સું. ટા.) નો વખત
નક્કિ કરવામાં આવ્યો હતો તથા વાર્ષિક ચુન-
ણીને માટે બેઠકના દિવસો તા. ૧૭ મી
સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૭ થી તા. ૨૩ મી સપ્ટેમ્બર
૧૯૧૭ સુધીના ઠેરવવામાં આવ્યા હતા તથા

મત પત્રકો તપાસવાનો દિવસ તા. ૨૪ મી સપ્ટેમ્બરનો ઠેરવવામાં આવ્યો હતો.

(૫) ચેમ્બરની વાર્ષિક ચુંટણી માટે નીચે જણાવેલા ૨ ગૃહરથોને સ્ક્રુટીનીઅરો તરીકે નીમવામાં આવ્યા હતા :—

શેઠ મોતીલાલ કાનજી.

,, એમ. પી. માદન.

(૬) શેઠ ડબલ્યુ. ટી. હાલાઈએ ચેમ્બરના નિયમોમાં ફેરફાર કરવા માટે કેટલીક સૂચનાઓ મોકલાવી હતી જે વાર્ષિક સભામાં રજૂ કરવા માટે સભાસદોમાં ફેરવવાનું હતું હતું.

(૭) મિસિસ એની બિસેન્ટની નજરકેદ બાબત શેઠ ડબલ્યુ. ટી. હાલાઈએ કરેલી સૂચના બાબત કમિટિએ ચેમ્બરના સોલીસીટરોનો મત માંગ્યો હતો તેની નકલ મોકલવા માટે તેઓએ લખી જણાવ્યું હતું તે બાબતમાં એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે પ્રમુખ સાહેબે તેઓને ખાનગી રીતે તે બતાવવો.

(૮) હિન્દુસ્થાન અને રશિયાના બેંકો પર બાબતમાં ના. સરકાર તરફથી નિમાયેલા મેશર્સ એલિફ અને બ્લેકે જે રીપોર્ટ તૈયાર કર્યો હતો તે બાબતમાં વિચાર કરવાને નિમાયેલી સબ-કમીટીએ જે ખરદો તૈયાર કર્યો હતો તે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

(૯) રૂ અને પી૯ કેટલીક ચીજોમાં થતી ભેજસેજ બાબત આવેલા ના. સરકારના પત્ર ઉપરનો વિચાર મૂલતવી રાખવામાં આવ્યો હતો.

(૧૦) આ ચેમ્બરમાં ચેમ્બર થવા માટે મેશર્સ ધી ઇન્ડિયન સીમેન્ટ કુંડાં તથા મેશર્સ દેશાઈ, ચીનાઇ એન્ડ કુંડાં ની અરજીઓ આવી હતી. હેમને માટે બેલ્ટ બ્રાકસના દિવસો તા. ૧૭ મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૭ ને સોમવારથી તા. ૨૩ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૭ ને રવીવાર સુધી ઠેરવવામાં આવ્યા હતા. સ્ક્રુટીનીયર તરીકે શેઠ એમ. પી. માદનને નીમવામાં આવ્યા હતા.

(૧૧) ચેમ્બરના આસીટન્ટ સેક્રેટરી મી. કુંજિહારી ગોપીલાલ કુચે રાજમાનું

આપવાથી હેમની જગ્યાએ મી. જનમુખલાલ કૃષ્ણલાલ મેહતાને નિમવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

(૧૨) ‘પીકર્સ’ બાબત મ્યુનીશન્સ બોર્ડનો આવેલો પત્ર સભાસદોમાં ફેરવવાનો તથા મેશર્સ આદમજી પીરલાઈની કુંડાં ઉપર હેમની એક નકલ મોકલી આપવાનો ઠરાવ થયો હતો.

(૧૩) આવકના કર બાબત મેશર્સ કાવ-સજી દીનશાહ બ્રધર્સેએ પત્ર લખ્યો હતો જે બાબતમાં એમ લખી જણાવવાનો ઠરાવ થયો હતો કે તે સમ્બન્ધી ના. સરકાર તરફથી ટુંક વખતમાં નવો કાયદો આવનાર છે તે વખતે તેઓની સૂચના ઉપર વિચાર કરવાનું યોગ્ય થઈ પડશે.

(૧૪) ઇન્ડિયન રેલ્વે કોન્ફરન્સ એસો-સીએશન તરફથી શુભ કલાસીફિકેશન કમિટિ ઉપર આ ચેમ્બરની કમિટિ તરફથી મોકલા-એલા પત્રના જવાબમાં એક પત્ર આવ્યો હતો જે ઉપર વિચાર કરતાં એમ ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે તે બાબત કમિટિની ખીજ સભા ઉપર મૂકવી રાખવું.

(૧૫) પ્રમુખે કહ્યું કે આ ચેમ્બરના સેક્રેટરી મી. જયમુખલાલ મેહતાને સરકાર તરફથી મ્યુનીશન્સ ખાતામાં રૂ. ૫૦૦ ની જગ્યા આપવા બાબતેના કાગળ ધોમસ હૉલેન્ડ તરફથી આવ્યા છે. માટે નેમને તે કામમાં જોડાવાની રજા આપવી જોઈએ-ને ઉપરથી ઠરાવ કરવામાં આવ્યો કે. લાંબાના કામમાં મદદ તરીકે મી. જે. કે. મેહતાને તે ખાતામાં જવાની રજા આપવામાં આવે છે અને તેમણે ચેમ્બરની કરેલી સેવાની નીચલા શબ્દોમાં નોંધ લે છે.

આ ચેમ્બરના જન્મથી મી. જયમુખલાલે તેના સેક્રેટરી તરીકે કામ કર્યું છે. મી. જયમુ-ખલાલ વ્યાપારી પ્રશ્નોની જેટલી કુશળતા ધરાવે છે તેટલાજ ઉત્સાહી અભ્યાસ નવા પ્રશ્નોમાં દાખવે છે. આ ચેમ્બરનું સ્થાન

વધારે અને વધારે પ્રતિષ્ઠિત ઠાનાવવાના તેમના પ્રયાસ માટે તેમજ આ સંસ્થા પ્રતિના તેમના ભક્તિભાવ માટે આપણે જેટલું કહિયે તેટલું જોઈએ છે. મ્યુ. બો. ના કામમાં તેમજ હવે પછી આ ગાંધી ખાતાઓનાં પુનર્વિધાન વખતે તેઓ શુદ્ધ મદદગાર થઈ પડશે એમ આપણે માનીયે છીએ. મને આશા છે કે સરકાર એવે વખતે એમને માટે કાંઈ સ્થાન શોધી આપશે અને તેમને પાછા આવવા દેશે નહિં.

એમની છેલ્લાં દસ વર્ષની આ ચેમ્બરની ઉંચી પ્રકારની સેવા માટે ચેમ્બર કદર કરતાં નોંધ લે છે.

(૧૬) મી. જે. કે. મેહતાની જગ્યાએ મી. એસ. એસ. મેહતાની નીમણુંક કરવામાં આવી હતી, તે પછી સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

ખાસ જરૂરી સંકર્યુલર.

ધી કન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બુરોની ના. બ્રિટિશ સરકારના ટ્રેડ કમીશનરની સર્વિસમાં હિન્દુસ્થાનના પ્રતિનિધિ નીમવાની

બાબત ઉપર વિચાર કરવાને નીમાયેલી સભા— કમિટીની એક મીટીંગ તા. ૩ ૯ ઓક્ટોબર, ૧૯૧૭ ને બુધવારને રોજ ૧-૩૦ કલાકે (મું. ટા.) મળી હતી, જે વખતે નીચે મુજબ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો:—

મજકુર કાગળના જવાબમાં પુરસદ્દે કાગળ લખી મોકલવા અગાઉ ના. સરકારને તાર કરવાની અત્યંત જરૂર લાગવાથી નીચે મુજબ તાર કરી મોકલવો:—

“હમારો કાગળ નં. ૧૧૪૮૯ તા. ૨૪ મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૭ ના રોજનો લખેલો મળ્યો. ઉત્તરમાં લખવાનું કે મહારી કમિટી બ્રિટિશ ટ્રેડ કમીશનરની સેવાને બ્રિટિશ રાજ્યના સઘળા ભાગોમાં ઉપયોગ કરવાની સૂચના અંતઃકરણ પૂર્વક પસન્દ કરે છે. તેપણ તેઓને એવો અભિપ્રાય છે કે બ્રિટિશ રાજ્યમાં ઉપયોગી મધ્યસ્થળોમાં ટ્રેડ કમીશનરને નીમવા માટે જેમ અને તેમ ઉતાવળથી વહેલાં પગલાં ભરવાં જોઈ હિન્દુસ્થાનના બેંકપારના લાયોને ખાસ ઉત્તેજન મળે, આ કમીશનરો બીન ઓબ્જેક્ટ અને હિન્દુવાનો જેમ અને તેમ હોવા બદલે”

પુસ્તકો તથા ચોપાનીયાં.

નીચલાં પુસ્તકો તથા ચોપાનીયાં ચેમ્બરને ના. સરકાર તરફથી અને અન્ય સંસ્થાઓ તરફથી ઓક્ટોબર માસમાં મળેલાં છે —

ના સરકાર તરફથી મળેલા પુસ્તકો:—

- (1) Annual Report on the working of the Indian Companies Act, 1913, fourth year 1916-17.
- (2) Statistics of British India, Vol V. Education 1915-1916
- (3) Papers relating to the Second Revision settle

ment of the Sampgaon Taluka of the Belgaum Collectorates.

- (4) Fourth Annual Report of the Bombay Smoke Nuisance Commission for the year 1916 17.
- (5) Ships White List Dated 1st July 1917.
- (6) Agricultural Statistics of India 1914-15 Vol. II.
- (7) Legislative Council 10th October 1917 (Questions and Answers).

ગ્રાહકોની જખરી ધમાલ.

જયારથી અમેએ આરીતું ભરતું કામ વેપારી ભાવે ગ્રાહકોને આપવાતું ચાલુ કર્યું છે ત્યારથી અમારું ભરતકામ ઘટતું સરતુ પડે છે, એ અમારા ગ્રાહકોની ધમાલ ઉપરથી સમજારો.

ભાવ પણ નીચે પ્રમાણે જલ્દરમાં સુકયા છે —

કમળ ગામઠી મુંબઈનો વપરાય છે.

સોનેરી તોલા એકના રૂ. ૨૥

રૂપેરી તોલા એકના રૂ. ૨)

પરી નાનાલાલ ગોરધનદાસ,

ભુલેશ્વર કીરગીના દેવળ મામે—મુંબઈ,

તાને કલમ—અમારું બોર્ડ જોઈને પાછા ન જતા પહેલે માણે પધારજો.

પ્રમાણિકપણું અને વેપારી કુનેહ

મુંબઈની કાર્યકુશળ પ્રજાનો વિશ્વાસ

જલદી છતી શકે છે એ

તમે માનો છો?

ખાત્રી કરવા નોંધી લ્યો:—

મેશર્સ ગાંધી એન્ડ કું.

લીલાંઉવાળાઓ અને કમીશન એજન્ટો.

પર, મેડા સ્ટ્રીટ-કોટ, મુંબઈ.

કોઈ પણ જાતનો ઇલેક્ટ્રીસીટીનો સામાન ખરીદતા પહેલાં એક
વખત હમાગ શોરૂમની મુલાકાત લઈ જાઓ.

લાલ રહમનેજ છે.

ઇલેક્ટ્રીસીટીનું બીજા બચાવનું હોય તો જગપ્રસિદ્ધ ટ્રીલીપ્સ ડ્ર વોટના લેમ્પો વાપરો.

ઇલેક્ટ્રીક લાઈટીંગ સેટ.

બંગલાઓ અને મકાનો માટે ખાસ. ઘાસલેટ અને ગ્યાસના કરતાં
બેહદ સસ્તા (કિં. રૂ. ૬૫૦) થી રૂ. ૬,૦૦૦) (લેમ્પની સંખ્યા પ્રમાણે.)

તે સીવાય મોટરો, પંખો, દળવાની અને તેલની ઘંટીઓ અને તમામ જાતનો

ઇલેક્ટ્રીક સામાન હમારે ત્યાં મોટા જથ્થામાં તૈયાર છે.

ધી ગ્રોરીયન્ટલ એન્જીનીયરીંગ એન્ડ ટ્રેડીંગ કું.

રેવલીન સ્ટ્રીટ, હોર્નબી રોડ,

મુંબાઈ.

ન્યુ લેમીંગટન રોડ ઉપરના ચોપાટી ઉપર આવેલા

એન. પોવેલની સામે.

હમારા મોટરકારના કારખાનામાં

તમને ઘણી મનગમતી ચીજો આપશું તથા મોટર લારીઓ તું રીપેરીંગ કામ કીકાયત
અને સાડાં કરી આપશું કે જે કામના અમે ઘણા—વરસોના અનુભવી છીએ, તે સિવાયની
નીચેની સારા મેકિનાના સેકન્ડ હેન્ડ મોટર કારસો વેચવાની છે.—

મોટરના નામ.

મોટરના નામ.

૧. હુચલી.
૨. ઓસ્ટ્રેલીયન ડેંગલેર.
૩. સ્ટુડ બેકર.
૪. સ્ટેનર્ડ.
૫. ફોર્ડ.
૬. ગેંગેતું.

૭. બેલસાઈઝ.
૮. ટેનાલ્ડ.
૯. હોપ્પોમોબાઈલ.
૧૦. શીડની સ્ટ્રેકર રકવાંચર.
૧૧. લાન્ચુરી.
૧૨. લારીઓ.

જરૂર એકવાર પધારી ખાત્રી કરો.

The Royal Automobile Engineering Co.

Royal Mansion,

BOMBAY.

COMMERCIAL SUBJECTS.

ਗੁਣਪਾਤੀ ਵਿਖਧੋ।

INDIA HER RESOURCES AND HER ECONOMICS.

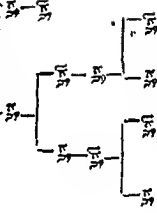
હિંદની આર્થિક સ્થિતિ.

(મતિમાં મારે ખાસ વખતાર --મી જે લે કે હુ ખાણમાયા.)

ચિતાકર નિરાંતના કાળે નિચે મુજબ વહેંચાય છે:—

। पितामह

(१४ भा प्रश्न)

આવા પ્રકારની વહેંચણીઓ, ભગલા લાગવા કરવામાં વર્ષો સુધીની લડતો ચાલે છે, સમય અને પૈસા બચાવવા દ્વારા છે અને લડવામાં જીતી જાય છે. ધર્મી ભાવનાઓની જૂનું અથવા લોકી ભાવનાની અવગણના થાય છે, અને વર્ષોથી ચાલે છે, અને કરમવાન કંઈક નવા વાતોના ઉદભવ થાય છે, અથવા જન્મે છે, અને વારસા પામે છે. સુમલમાંના પથુ સમંતીવ કુટુંબમાં રહે છે. પથુ તેઓનાં આવા કાયદો પ્રવર્તે નથી. વડવાઓથી મતી હોય, અથવા ચોલાની મેળા-મેલી હોય પથુ ચોલાની મિલકત ઉપર સુસવખાનોને પુરતો પોતાનો હુકમ મળે છે. માત્ર તે મિલકત વેચતી વખતે જ પોતાના વારસો દોષ તેઓનો હુકમ અને ભાગવાઓનો જ સવાલ થાય રહે છે.